

Bevezetés

Tartalom

- **Adminisztratív információk**
- Félév áttekintése
- Esettanulmány

Elérhetőség

➤ Kovács Ferenc

- Q.B 222

- kovacs@aut.bme.hu

➤ Honlap

- <http://www.aut.bme.hu/Course/VIAUA369>

- Belépés

- Neptun kód
  - Neptun jelszó

} Neptun autentikáció

Oktatási forma

➤ Előadás

- Kedd (I.E 007)
- Páratlan hét csütörtök (I.E v007)

➤ Gyakorlat

- Páros hét szerda, péntek
- Terem: beosztás szerint

Számonkérések

➤ Gyakorlatok

■ Jegyzőkönyv

- Gyakorlat napján be kell adni
- Csak az adhat be, aki részt vett a gyakorlaton

■ Részvétel

- Legalább 5 gyakorlat
- Legalább 5 gyakorlat legalább 2-es jegyzőkönyvvel

■ A legjobb 4 pontszáma beszámít a vizsgajegybe

➤ ZH

- április 23
- 50%-ot el kell érni az aláíráshoz

Osztályozás

Megszerezhető pontok

Gyakorlat	20 pont
ZH	20 pont
Vizsga	60 pont
Összesen	100 pont

Ponthatárok

0- 50 pont	1
50- 60 pont	2
60- 70 pont	3
70- 84 pont	4
84- 100 pont	5

Tartalom

- Adminisztratív információk
- **Félév áttekintése**
- Esettanulmány

Adatréteg

- Szerver platformok
  - Oracle Server 11g R2
  - MS SQL Server 2012
- Architektúrák
- Párhuzamos adathozzáférés
- Szerveroldali programozás
- Lekérdezés optimalizálás

Köztes réteg

- Adatelérési osztálykönyvtárak
- O/R leképzés
- Linq
  - Linq2XML
  - Linq2SQL
- Entity Framework
- WCF (Windows Communication Foundation)

Megjelenítési réteg

➤ Vékony kliens

- ASP.Net MVC
- JQuery
- HTML 5

➤ Vastag kliens

- WPF (Windows Presentation Foundation)
- Silverlight

➤ Mobil kliens

- WP7 (Windows Phone 7)

Gyakorlatok

---

1. Tranzakció kezelés
2. Szerveroldali programozás – Oracle Server
3. Szerveroldali programozás – MS SQL Server
4. Linq 2 SQL
5. ASP.Net 1
6. ASP.Net 2
7. WPF

Tartalom

- Adminisztratív információk
- Félév áttekintése
- **Esettanulmány**

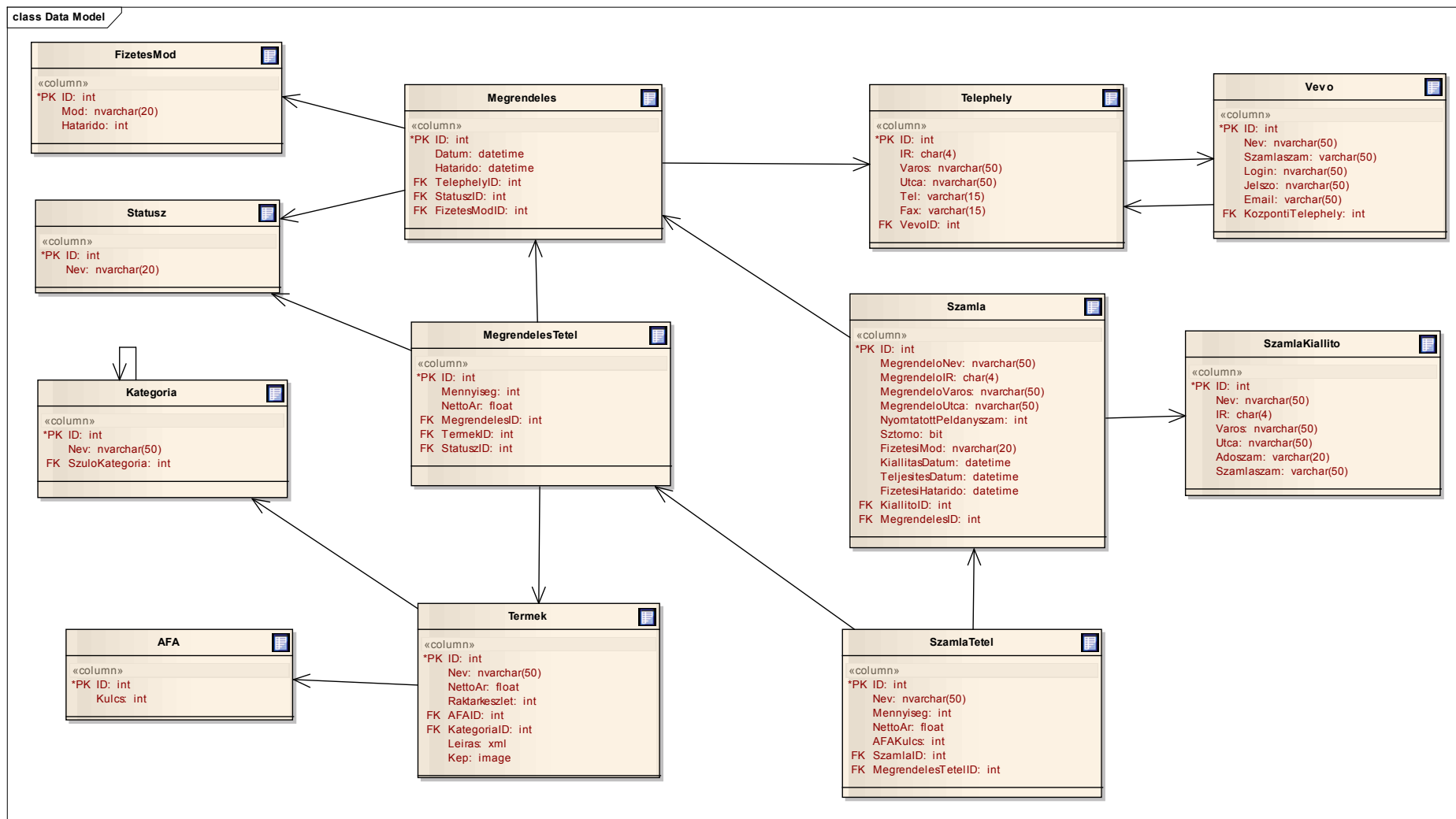

Egyszerűsített ügyviteli rendszer

- Kereskedelmi cég (Játékbolt)
- Készletek nyilvántartása
- Vevők
- Megrendelések
- Számlázás

Adatmodell

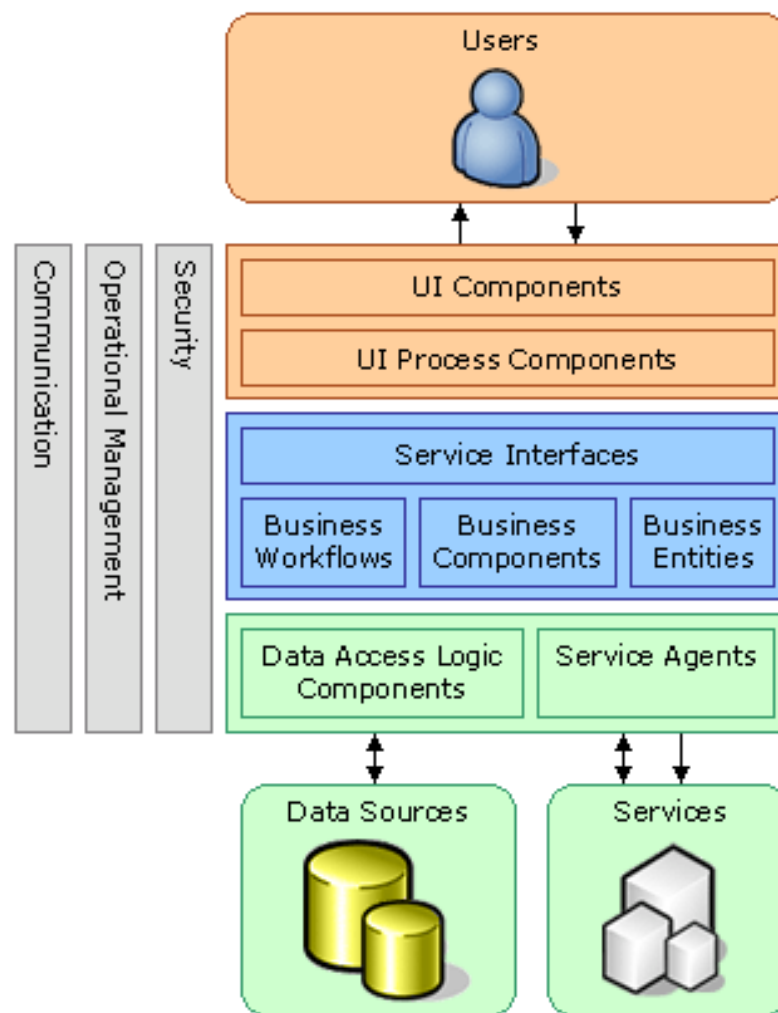
Háromrétegű architektúra

Áttekintés

Architektúra elemei

Megjelenítési réteg

- Tipikusan MVC architektúra
- A felület független a tranzakcióktól
  - Indítás, részvétel, szavazás

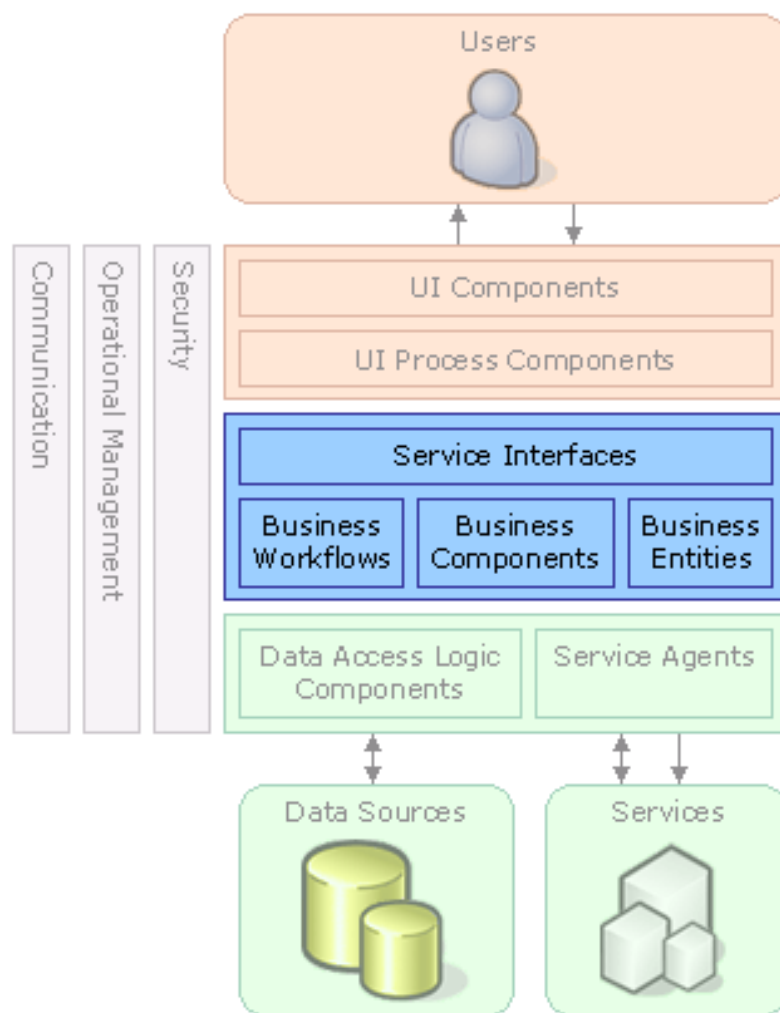
Megjelenítési réteg feladatai

- Felhasználói input ellenőrzése
  - Formátum
  - Kötelező megadni
- Egyszerű transzformációk
  - Termék név megjelenítésben → Termék azonosító alsóbb rétegekben
- Adatok megjelenítése
  - Adatok lekérése a felhasználói interakció szerint
  - Státusz információ biztosítása
- Lokalizáció

Üzleti logikai réteg

Üzleti logikai réteg komponensei – 1

➤ Business Entities

- Alapobjektumok
- Információ hordozók, műveletek alapadatai

➤ Business Components

- Összetett komponensek
- Alapszolgáltatásokat implementál
- Tranzakciók
  - Része lehet tranzakciónak
  - Undo művelet biztosítása, ha nem tud részt venni

Üzleti logikai réteg komponensei – 2

➤ Business Workflow

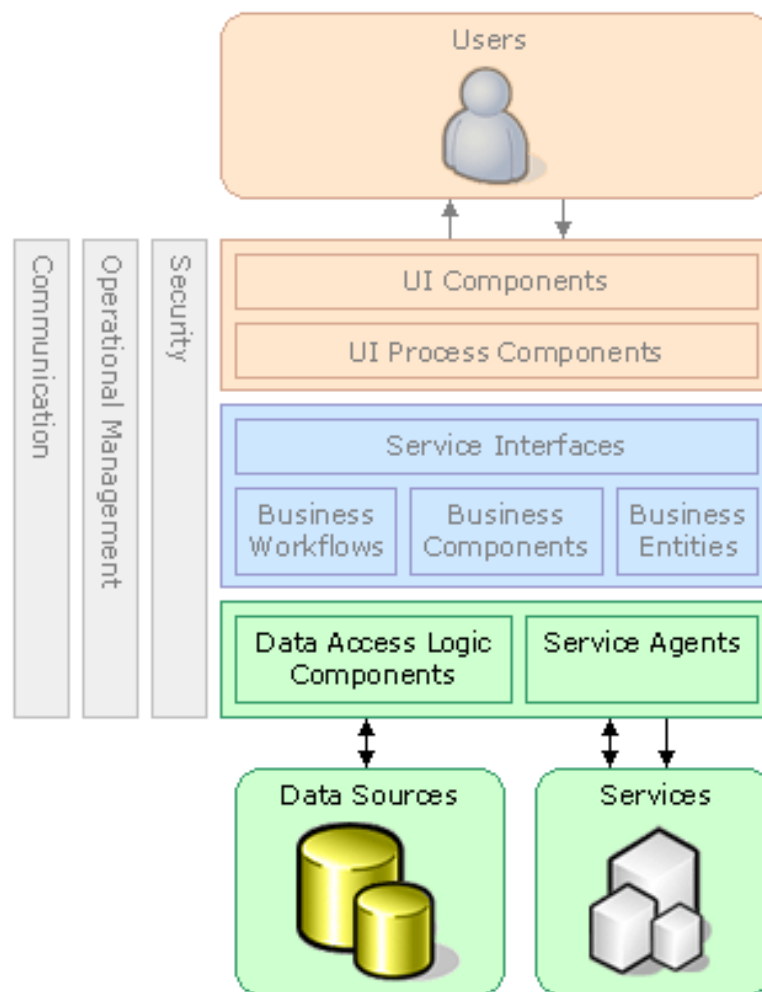
- Összetett üzleti folyamatok
- Komponensekből építkezik
- Tranzakció határok

➤ Service Interfaces

- Egységes hívási felület
- Belső rétegek elrejtése
- Üzleti műveletek

Adatrétég

Adatréteg komponensei

➤ DAL

- Adatbázis hozzáférés
- Elemi adatszolgáltatások

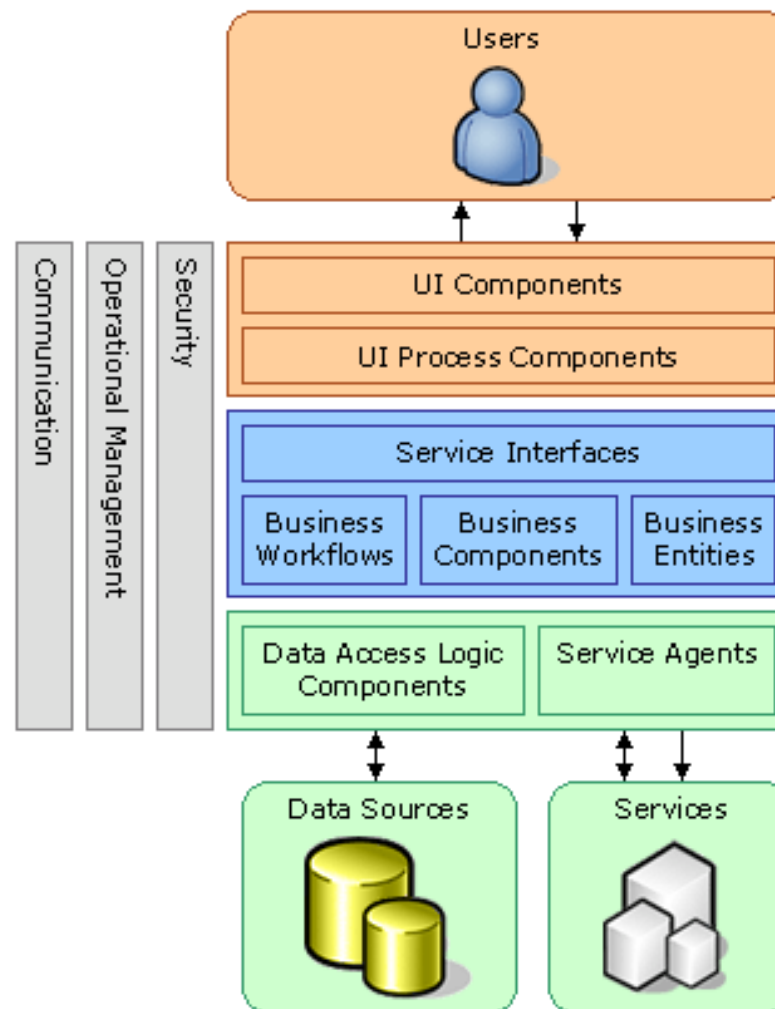
➤ Service Agents

- Szolgáltatások elérése
- Külső szolgáltatások „adatbázisként” látszanak
- Csomagolás

Rétegszerkezet független szolgáltatások

- Biztonsági rendszer
- Üzemeltetési szolgáltatások
- Kommunikáció

Biztonsági rendszer – 1

Biztonsági rendszer – 2

➤ Felhasználó azonosítása

- OS ill. címtár
- Saját megoldás
- Single Sign on
  - Réteg közt is
  - Megszemélyesítés?

➤ Hozzáférés szabályozás

- Adatelérés
  - DBMS tábla ill. oszlop orientált
  - Sokszor sor szintű szükséges
- Szolgáltatás elérés

Biztonsági rendszer – 3

➤ Nyomkövetés

- Felhasználók követése
  - Visszakereshető, hogy ki mikor mit csinált
  - Egy ember ne tudja eltüntetni a „nyomokat”
  - Megvalósítás
    - OS
    - DBMS
    - Üzleti folyamatok
- } Van beépítve, de sokszor kevés

Üzemeltetési szolgáltatások – 1

Üzemeltetési szolgáltatások – 2

➤ Kivételkezelés

- Egységes szemlélet
- Naplózás

➤ Monitorozás

- Működés ellenőrzése
- Technikai paraméterek
  - Válaszidő, átbocsájtó képesség ...

Üzemeltetési szolgáltatások – 3

➤ Üzleti monitorozás

- SLA betartása
- SLA sértés okainak felderítése
  - Pl.: Késő beszállító

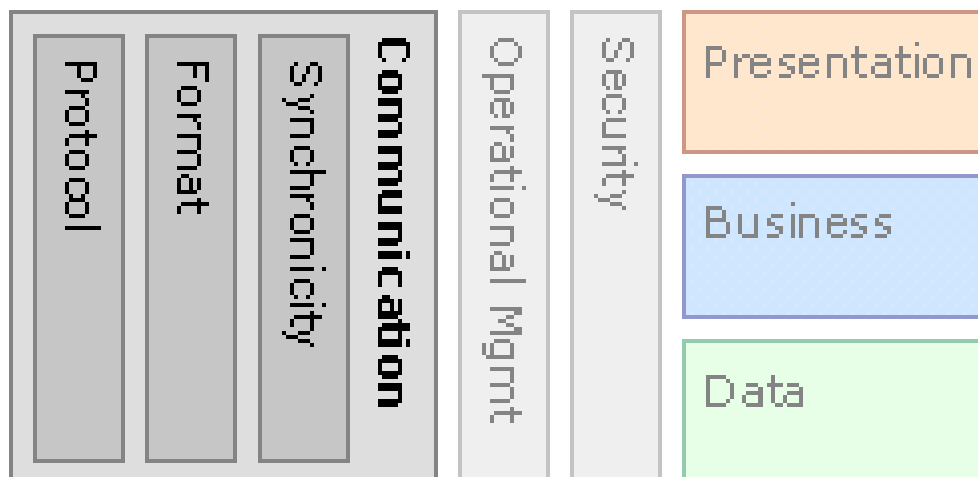
➤ Konfiguráció

- Egységes interfész az összes komponens számára
- Egységes konfigurációs megoldás
- Konfiguráció változtatás
  - Indításkor → konfigurációs fájlok
  - Futási időben → WMI, SNMP, ...

Kommunikáció- 1

Kommunikáció– 2

- Egyszerre több féle is lehet
- Protokoll beállítások
  - Hálózati protokoll típusa
  - Paraméterek
- Szinkronitás
  - Szinkron → „függvény hívás”
    - Tipikusan „belső” kommunikáció
  - Aszinkron
    - Üzenet alapú
    - Összetett, több komponensű rendszerek
    - Tranzakciók?

DBMS Alapok

Tartalom

- **Adatbázis**
- Adatmodell
- Fizikai adatbázis
- DBMS Architektúrák
  - MS SQL Server
  - Oracle Server

Adatbázis definíció – 1

- Logikailag összefüggő adatok rendezett gyűjteménye
- Adatok - ismert tények, amelyek számítógépes adattárolón rögzíthetők
  - Hagyományos
    - Szöveg, Szám, Dátum
  - Multimédia
    - Kép, Hang, Video
  - Strukturált
    - XML

Adatbázis definíció – 2

- Rendezett gyűjtemény
  - Könnyű tárolás
  - Könnyű módosítás
  - Könnyű lekérdezés
- Összefüggő adatok
  - Lefedik egy felhasználó csoport érdeklődési területét
  - Szükséges adatok

Metaadatok – 1

Kovács Béla	12345678
Nagy Aladár	25898554
Kiss István	985332154

- Leírja az adott adat tulajdonságait
  - adatdefiníció
  - adatstruktúra
  - szabályok, és korlátozások
- Adatszótár (Data repository)

Metaadatok – 2

Oracle Server

➤ Tábla comment

- COMMENT ON TABLE
Termek IS
'Termék adatok '

MS SQL Server

➤ Tábla comment

- EXEC
sys.sp_addextendedproperty
@name=N'MS_Description',
@value=N'Termék adatok',
@level0type=N'SCHEMA',
@level0name=N'dbo',
@level1type=N'TABLE',
@level1name=N'Termek'

Metaadatok – 3

Oracle Server

➤ Oszlop comment

- `COMMENT ON COLUMN`
Termek. Raktarkeszlet IS
'Raktárban lévő mennyiség
(DB)';

MS SQL Server

➤ Oszlop comment

- `EXEC`
`sys.sp_addextendedproperty`
`@name=N'MS_Description',`
`@value=N'A Raktárban lévő`
`mennyiség (DB)' ,`
`@level0type=N'SHEMA',`
`@level0name=N'dbo',`
`@level1type=N'TABLE',`
`@level1name=N'Termek',`
`@level2type=N'COLUMN',`
`@level2name=N'Raktarkeszlet'`

Tartalom

- Adatbázis
- **Adatmodell**
- Fizikai adatbázis
- DBMS Architektúrák
  - MS SQL Server
  - Oracle Server

Relációs adatmodell

- Matematikai alapja van
- Alapvető komponensek
  - Tábla
    - Adattárolási struktúra
    - Adatok sorokba, és oszlopokba vannak szervezve
  - Integritási kritériumok
    - Érvényességi szabályok
  - Adatmanipuláció
    - Relációs algebra → SQL nyelv
    - Sor/oszlop kalkulus

Relációk tulajdonságai

- Kétdimenziós tábla
- Megnevezett oszlopok
- Korlátlan számú sor
- Egyedi név
- Minden oszlopnak egyedi neve van a reláción belül
- Egy sor és oszlop kereszteződésében egyetlen érték szerepel
- Minden sor egyedi, nincs két egyforma sor
- A sorok sorrendje lényegtelen
- Attribútum
  - Nevezett oszlop
- Rekord
  - Sor
- Fokszám
  - Attribútumok Száma
- Kardinalitás
  - Sorok száma

Integritási kritériumok – 1

➤ Tartományi integritás

- Oszlopban szereplő adatok ugyanabból a tartományból
- Adattípus
- Hossz
- Tartomány

➤ Entitás integritás

- Minden relációban van elsődleges kulcs
- Az elsődleges kulcs egyetlen részhalmaza sem lehet NULL

Integritási kritériumok – 2

➤ Referenciális integritás

- A táblák közötti kapcsolatokat írja le
- Minden külső kulcs értékhez van megfelelő elsődleges kulcs érték a külső táblában
  - Csak létező rekordra hivatkozhat
  - Egy rekord nem törölhető, ha van rá hivatkozás

➤ Működési korlátozások

- Az üzletvitelből származtatható
- Közvetlenül nem írhatók le a relációs modellben
- Üzleti logika feladata

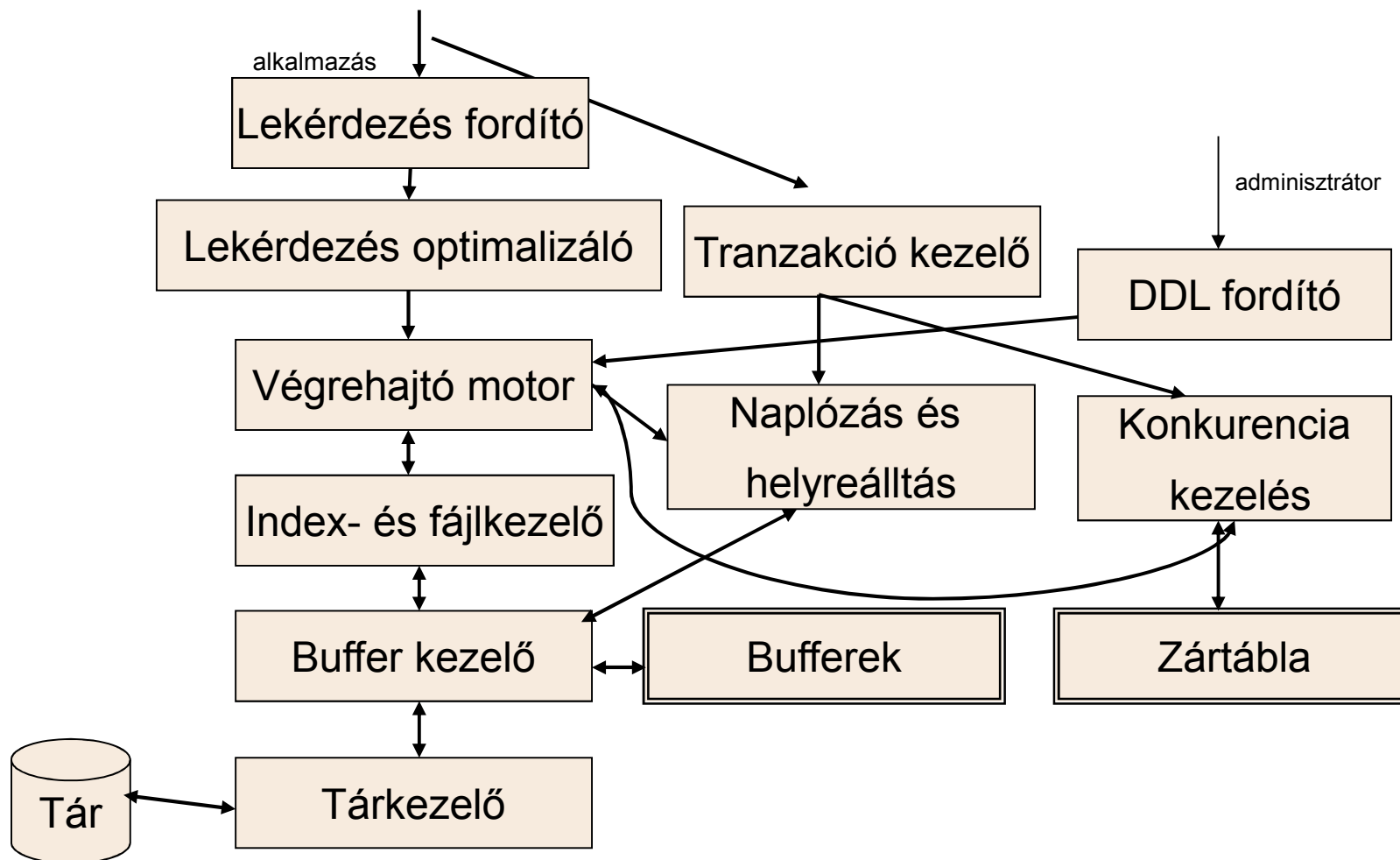
Tartalom

- Adatbázis
- Adatmodell
- **Fizikai adatbázis**
- DBMS Architektúrák
  - MS SQL Server
  - Oracle Server

Adatbáziskezelő- rendszer komponensei

Relációs adatmodell a gyakorlatban

- Relációs adatbáziskezelő- rendszer
  - Modell támogatása
  - Tárolási struktúra absztrakciója → tábla
    - Csak definiálni kell
  - Integritási kritériumok
    - Kötelező betartani
    - Csak definiálni kell
  - Adatmanipuláció
    - SQL nyelv (DML)
    - Definíciós környezet

Felhasználói séma

- Relációs adatmodellből adódó
  - Tábla
    - Adattípus platformfüggő lehet (SQL szabvány?)
  - Megszorítások
- Platformfüggő elemek

Felhasználói séma elemei –MS SQL Server

➤ Tábla

- Oszlop
- Computed Column
  - Virtuális
  - Tárolt

➤ Nézet

- Indexelhető →Tárolódik

➤ Index

➤ Szekvencia

- SQL Server 2012

➤ Programmodul

- Eljárás
- Függvény
- Trigger
- Assembly

Felhasználói séma elemei –Oracle Server

➤ Tábla

- Oszlop
- Virtual Column
  - Nem tárolt

➤ Nézet

- Nem indexelhető

➤ Materializált nézet

➤ Index

➤ Szekvencia

➤ Programmodul

- Eljárás
- Függvény
- Trigger
- Csomag
- Type
- Java package

Adattípusok – 1

MS SQL Server

➤ Szöveges típusok

- Char(n)
  - Nchar(n)
  - Varchar(n)
  - Nvarchar(n)
  - Varchar(max)
  - Nvarchar(max)
- } Byte
Max 8000

Oracle Server

➤ Szöveges típusok

- Char(n) → Byte | Char, max 2000 byte
- Nchar(n) → Byte, max 2000
- Varchar(n) → Byte, max 4000
- Varchar2(n) → Byte | Char, max 4000 byte
- Nvarchar2(n) → Byte, max 4000

Adattípusok – 2

MS SQL Server

➤ Numerikus

- Int
- Float
- Numeric(p,s)

➤ Dátum

- Datetime
1753 január 1 ☺
- Datetime2

Oracle Server

➤ Numerikus

- Integer
- Float
- Number(p,s)

➤ Dátum

- Date

Adattípusok – 3

MS SQL Server

➤ Nagyméretű objektumok

- Image
- TEXT

➤ Egyéb

- Money
- SQL_VARIANT
- VARBINARY
- XML

Oracle Server

➤ Nagyméretű objektumok

- BFILE
- BLOB
- CLOB
- NCLOB
- LONG
- LONG RAW

➤ Egyéb

- RAW
- ROWID
- XMLTYPE
- SYS.ANYDATA

Elsődleges kulcsok generálása

MS SQL Server

➤ Identity kulcsszó

```
create table Statusz(  
    ID int identity(1,1) primary key,  
    Nev nvarchar(20))
```

```
Insert into Statusz values ('Kész')
```

➤ Lekérdezése

- ident_current('Statusz')
- @@IDENTITY
- SCOPE_IDENTITY ()

Oracle Server

➤ Szekvencia használatával

```
create sequence Statusz_seq  
start with 1 increment by 1;
```

```
create table Statusz(  
    ID int primary key,  
    Nev nvarchar(20));
```

```
Insert into Statusz values  
(Statusz_seq.nextval,'Kész');
```

➤ Lekérdezése

- Szekvencianév.Currval

Tartalom

- Adatbázis
- Adatmodell
- Fizikai adatbázis
- **DBMS Architektúrák**
  - MS SQL Server
  - Oracle Server

Szerver komponensek

MS SQL Server

- SQL Server Service
- SQL Server Browser
- SQL Server Agent
- SQL Server Analysis Services
- SQL Server Reporting Services
- SQL Server Integration Services

Oracle Server

- TNS Listener
- Oracle Server Service
  - OLAP option

Adatbázisok tárolása

MS SQL Server

➤ Adatbázis

- Adatfájl (.mdf)
  - Filegroup is lehet
- Tranzakciós napló (.ldf)
- Több sémát tartalmazhat

➤ Rendszer adatbázisok

- Master
- Model
- Distribution
- MSDB
- Temp

Oracle Server

➤ Adatbázis nincs

➤ Felhasználói séma

➤ Táblahely

- Több felhasználói séma lehet
- Adatfájlokat fogja össze

➤ Beépített táblahelyek

- System
- Undo
- Users
- Temp

Hozzáférés szabályozás

MS SQL Server

- Rendszer szintű
- Adatbázis szintű
- Objektum szintű
  - Konkrét objektumhoz
  - Táblák és nézetek esetén oszlop szint is megadható
- Nemcsak engedélyezés, hanem tiltás is megadható

Oracle Server

- Rendszer szintű
  - Összes sémára vonatkozik
  - Csak a saját sémára vonatkozik
- Objektum szintű
  - Konkrét objektumhoz
  - Táblák és nézetek esetén oszlop szint is megadható

Sor szintű hozzáférés nem szabályozható

Tranzakciókezelés

Tartalom

- **Tranzakciók alaptulajdonságai**
- Tranzakciók izolációja
- Tranzakciós naplózás

Tranzakció fogalma

- A feldolgozás **logikai egysége**, olyan feldolgozási műveletek sorozata, mely csak együttesen értelmes
- Alaptulajdonságok:
  - Atomicity
  - Consistency
  - Isolation
  - Durability

Atomitás és Konzisztencia

➤ Atomitás

- Egy egységet képez
- Oszthatatlan
  - Teljen végrehajtódik
  - Egyáltalán nem hajtódik végre
  - Köztes állapot nincs

➤ Konzisztencia

- Konzisztens állapotból konzisztens állapotba megy
- Hiba esetén is képes konzisztens állapotba visszaállni
  - Soft crash → Memória tartalom sérül
  - Hard crash → Háttértár sérül

Tranzakciós határ

Tranzakciós határ – 1

- Meg kell tudni jelölni a tranzakciós határokat
  - Begin Transaction
  - Commit/ Rollback
- Specialitások
  - Savepoint
  - Rollback to savepoint

Tranzakciós határ – 2

➤ MS SQL Server

- **Auto commit:** Minden utasítás önálló tranzakció
- Explicit tranzakciók: Begin tran, több utasítás esetén
  - Egymásba „ágyazható”
  - @@TRANCOUNT változó
- Implicit tranzakciók: Tranzakció vége jel után új tranzakció indul
- DML és DDL utasítások is tranzakció része
  - Néhány kivétel van (Create Database, backup, restore ...)

Tranzakciós határ – 3

➤ Oracle Server

- **Implicit tranzakciók:** Tranzakció vége jel után új tranzakció indul
  - Nincs külön tranzakció kezdés utasítás
- Auto commit üzemmód
- Csak DML utasításokat tartalmazhat
  - DDL utasítások commitot implicálnak

Demo

Tranzakció határ

Izoláció

- Tranzakciók hatása egymástól független
- Tranzakciók ütemezése
  - Mintha egymás után hajtódnának végre
  - Zárolás
  - Izolációs szintek
    - SQL Szabvány
    - Platformfüggő megoldások

Tartós

- Hatása tartósan megmarad
- Nemcsak memóriában történik meg a módosítás
- Hiba
  - Soft crash → **Tranzakciós napló**
  - Hard crash → Mentés visszaállítás

Tartalom

- Tranzakciók alaptulajdonságai
- **Tranzakciók izolációja**
- Tranzakciós naplózás

Izolációs alapproblémák

- Sok párhuzamos tranzakció
- Úgy kell végrehajtani, mintha egymás után történnének és nem párhuzamosan
- Problémák
  - Elveszett módosítás
  - Piszkos olvasás
  - Nem megismételhető olvasás
  - Fantom rekordok

Piszkos olvasás

- Egy tranzakció egy másik tranzakció nem commitált adatait használja
- Előfordulhat, hogy a tranzakció rollbacket hajt végre
- Nem lett volna szabad felhasználni az adatot

Elvesztett módosítás

- Két párhuzamos tranzakció ugyanazon az adatelemen dolgozik
  - Commitált képből indulnak ki
  - Mindketten módosítanak
- Csak a később commitált hatása marad meg
  - A másik tranzakció hatása eltűnik

Nem megismételhető olvasás

- Lekérdezés eredménye függ attól, hogy mikor adták ki egy tranzakcióban
  - Más tranzakció módosította az adatalelemet
  - Hibás programlogikát eredményezhet
    - Pl: Raktárkészlet ellenőrzése

Fantom rekordok

- Kurzor megközelítés (rekordok halmaza)
  - Lekérdezés több rekordot ad vissza
  - Referenciát tárolunk a rekordokról
- Más tranzakciók hatása
  - Hivatkozott rekord törlődhet
  - Új rekord kerülhet be az adatbázisba, akinek a listában kellene szerepelnie

Megoldás

- Tranzakciók ütemezése
- Csak olyan műveletek engedhetők meg, melyek nem sértik a helyes ütemezést
- Ha sérülne a helyes ütemezés, akkor a tranzakció vár
- Olyan ütemezés a megengedett, mely konfliktus ekvivalens egy soros ütemezéssel
  - Konfliktus mentes cserékkel soros ütemezéssé alakítható
  - Konfliktus
    - Ugyan arra az adatelemre vonatkoznak a műveletek
    - Legalább az egyik írás

Ütemezés biztosítása

➤ Kétfázisú zárolás

■ Zár elhelyezés

- Kizáró zárolás az adatmódosítás előtt

■ Zár feloldás

- Csak a tranzakció végén

➤ Holtpont

■ Elkerülés

■ Detektálás

- Erőforrás foglalási gráf
- Irányított kör keresés

Izolációs szintek

- Sorosítható ütemezés ritkán használt
  - Túl szigorú
  - Kevés párhuzamosságot enged meg
  - Üzleti logikából több párhuzamosíthatóság következik
- SQL szabvány szerinti izolációs szintek
  - Uncommitted read → mind a 4 probléma
  - Committed read → nincs piszkos olvasás
  - Repeatable read → nincs piszkos olvasás, nincs nem megismételhető olvasás
  - Serializable → egyik probléma sem fordulhat elő

Demó

Serializable izolációs szint

Izolációs szintek támogatottsága

SQL Server

- SQL szabvány
  - Uncommitted read
  - Committed read
  - Repeatable read
  - Serializable
- Szabványtól eltérő
  - Snapshot

Oracle Server

- SQL szabvány
  - Committed read
  - Serializable
- Szabványtól eltérő
  - Read only
    - Serilazibale konzisztenciájú
    - Nem módosíthat
    - Tipikusan jelentésekhez

Committed read implementációja

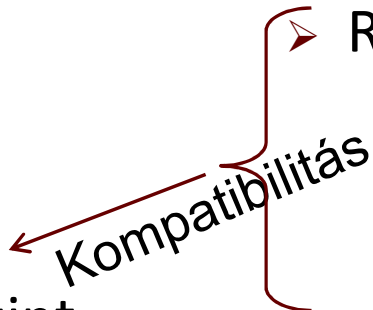
MS SQL Server

- Select utasítás
  - Megosztott zárat használ
- Rekord módosul
  - Más nem olvashatja
- Snapshot izolációs szint

Oracle Server

- Select utasítás
  - Nem helyez el zárat
- Rekord módosul
  - A commitált kép ***mindig*** olvasható
  - Rekord verziózás

Kompatibilitás

Idegenkulcsok kezelése

- A hivatkozott rekordnak léteznie kell
- Zárolni kell a hivatkozott rekordot is
  - Platformfüggő
  - Nemcsak a hivatkozott rekord zárolódhat

Demó

SQL Server zárolása

Külső kulcsok használata

Tartalom

- Tranzakciók alaptulajdonságai
- Tranzakciók izolációja
- **Tranzakciós naplózás**

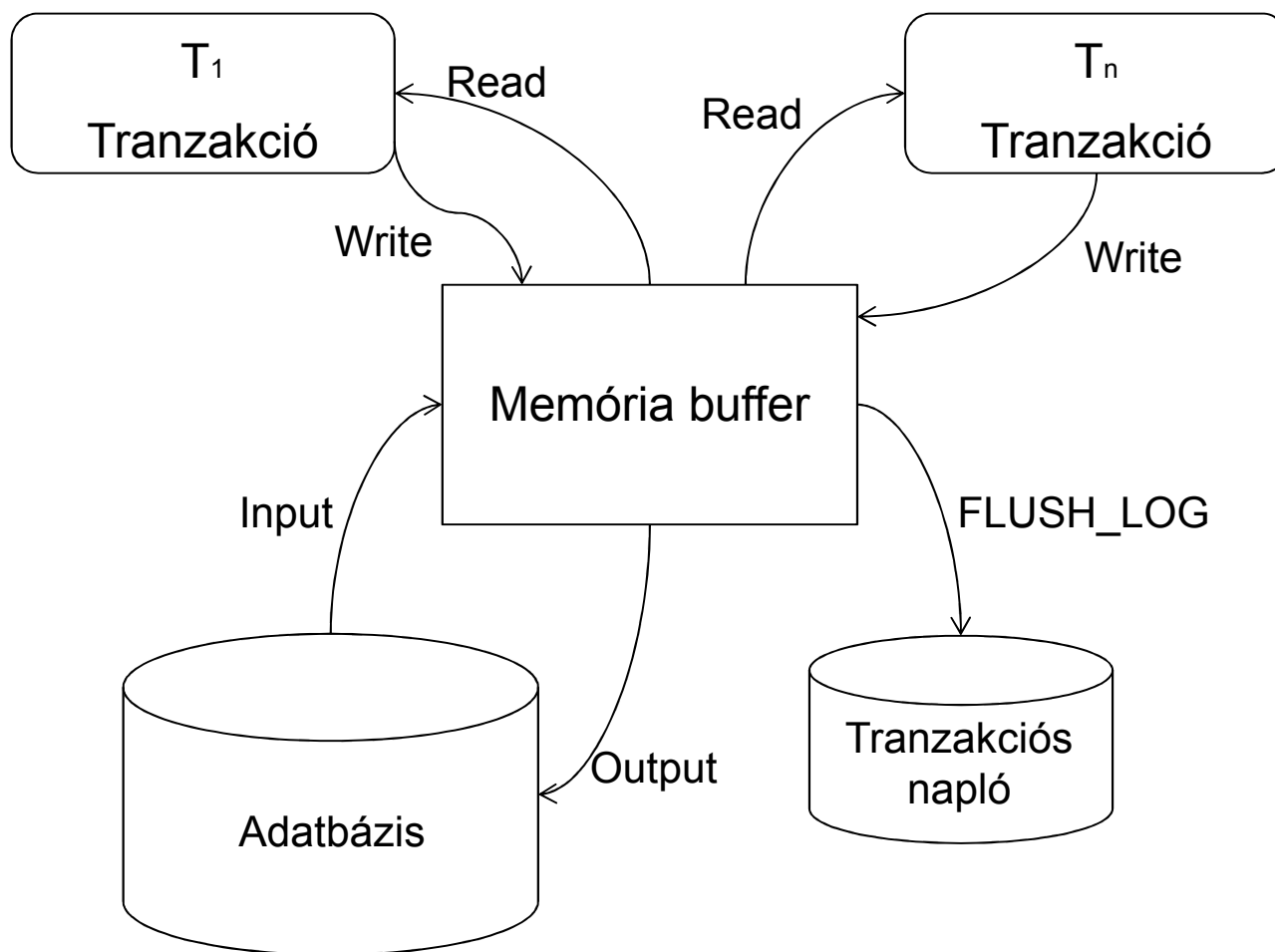
Cél

- Soft crash elleni védekezés
  - Konzisztens állapot visszaállítása
  - Commiált tranzakciók megőrzése
  - Félbeszakadt tranzakciók visszagörgetése
  - Minimális overhead

I/O modell – 1

I/O modell – 2

- Input(A): Adatelem beolvasása
- Output(A) Adatelem kiírása
- Read(A,u): Tranzakció kiolvassa az adatelemet a memória bufferből
- Write(A,u): Tranzakció visszaírja az adatelemet a memória bufferbe
- FLUSH_LOG: Tranzakciós napló diszkre írása

Mintapélda

- Tranzakció két adatelemet módosít
  - A: 2-vel csökkent
  - B: 2-vel növel

Undo típusú tranzakciós naplózás – 1

➤ Napló elemek:

- Begin T1: T1 tranzakció kezdete
- Commit T1: T1 tranzakció vége
- T1,A,u: T1 az A értékét u-ról megváltoztatta

➤ Szabályok

- Adatbázis nem írható át, amíg a tranzakciós napló nincs kiírva
- Commit jelet csak az adatbázis írás után lehet kitenni a naplóba

Undo típusú tranzakciós naplózás – 2

➤ Visszaállítás

- Napló feldolgozása hátulról előre
- Félbemaradt tranzakciók esetén ott a régi érték a naplóban

➤ Hátrányok

- Kötött az adatbázis írás helye
- Kötött a commit jel helye
- Túl sok szinkronizáció a háttérfolyamatok között

Mintapélda – Undo naplózás

	DB		Memória		Tranzakciós napló
Művelet	A	B	A	B	
Begin T1	10	20	-	-	<Begin T1>
Input(A)	10	20	10	-	
Input(B)	10	20	10	20	
Read(A,u)	10	20	10	20	
Write(A,u)	10	20	8	20	<T1,A,10>
Read(B,u)	10	20	8	20	
Write(B,u)	10	20	8	22	<T1,B,20>
FLUSH_LOG	10	20	8	22	
Output(A)	8	20	8	22	
Output(B)	8	22	8	22	
					<Commit T1>

Commit

Redo típusú tranzakciós naplózás – 1

➤ Napló elemek:

- Begin T1: T1 tranzakció kezdete
- Commit T1: T1 tranzakció vége
- T1,A,u: T1 az A értékét u-ra megváltoztatta

➤ Szabályok

- Adatbázis nem írható át, amíg a tranzakciós napló nincs kiírva
- Commit jelet az adatbázis írás előtt ki kell írni a naplóba

Redo típusú tranzakciós naplózás – 2

➤ Visszaállítás

- Tranzakciós napló feldolgozása az elejétől
- Commitált tranzakciók újbóli végrehajtása

➤ Hátrányok

- Kötött az adatbázis írás helye
- Kevesebb, de még mindig sok szinkronizáció
- Hosszabb visszaállítás

Mintapélda – Redo naplózás

	DB		Memória		Tranzakciós napló
	A	B	A	B	
Begin T1	10	20	-	-	<Begin T1>
Input(A)	10	20	10	-	
Input(B)	10	20	10	20	
Read(A,u)	10	20	10	20	
Write(A,u)	10	20	8	20	<T1,A,8>
Read(B,u)	10	20	8	20	
Write(B,u)	10	20	8	22	<T1,B,22>
Commit {					<Commit T1>
	FLUSH_LOG	10	20	8	22
	Output(A)	8	20	8	22
	Output(B)	8	22	8	22

Undo/Redo tranzakciós naplózás – 1

➤ Napló elemek:

- Begin T1: T1 tranzakció kezdete
- Commit T1: T1 tranzakció vége
- T1,A,u,v: T1 az A értéket u-ról v-re megváltoztatta

➤ Szabályok

- Adatelem nem írható át az adatbázisban amíg a rá vonatkozó naplóbejegyzés kiírásra nem került
- Commit jel helye nem kötött

Undo/Redo tranzakciós naplózás– 2

➤ Visszaállítás

- Undo és Redo módszereket egyszerre alkalmazva
- Commitált tranzakciók → after image
- Félbeszakadt tranzakciók → before image

➤ Előnyök

- Kevesebb szinkronizáció
- Adatelem előbb a tranzakció vége előtt átírható az adatbázisban
  - Általában több a sikeres mint a sikertelen tranzakció
  - Előnyösebb buffer kezelés

Mintapélda – Undo/Redo naplózás

	DB		Memória		Tranzakciós napló
Művelet	A	B	A	B	
Begin T1	10	20	-	-	<Begin T1>
Input(A)	10	20	10	-	
Input(B)	10	20	10	20	
Read(A,u)	10	20	10	20	
Write(A,u)	10	20	8	20	<T1,A,10, 8>
Read(B,u)	10	20	8	20	
Write(B,u)	10	20	8	22	<T1,B,20, 22>
FLUSH_LOG	10	20	8	22	
Output(A)	8	20	8	22	
					<Commit T1>
Output(B)	8	22	8	22	

Tranzakciós napló csökkentése

- Checkpoint használata
  - A commitált tranzakciók kiírása az adatbázisba
- Új elemek a naplóban
  - Begin Checkpoint $\langle T_1, \dots, T_n \rangle$
    - Checkpoint kezdődött
    - $T_1, \dots, T_n$ tranzakció aktív
  - End Checkpoint
    - Checkpoint folyamat befejeződött
- $T_1, \dots, T_n$ tranzakciók legelső bejegyzését megelőző részek eldobhatók

Adatbázisok programozása

Oracle Server programozása

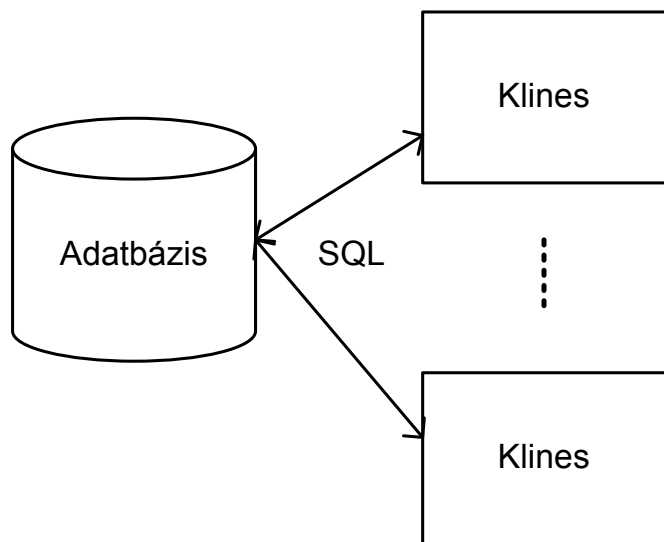
Tartalom

- **Szerveroldali programozás szerepe**
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- PL/SQL nyelvi elemek
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

Adatbázis szerepe

➤ Adatmodell

■ Táblák

➤ Adatmanipuláció

■ SQL nyelv

➤ Integritás

■ Tartomány

■ Entitás

■ Referenciális

Működési korlátozások!

Működési korlátozások

- Kimutatnak a relációs adatmodellből
- Implementáció
  - Üzleti logikai réteg
  - Adatréteg → Szerveroldali programozás

Szerveroldali programozás előnyei – 1

- Adatbázis felelős a konzisztenciáért
  - Adatbázis szerepe megváltozik
    - Adatforrás
    - Szolgáltatások
- Adatbiztonság
  - Adatmódosítás csak definiált interfészen keresztül
  - Biztonsági rendszer
    - Híváshoz csak futtatási jogosultság
    - Tulajdonos nevében fut
  - Zárt futtató környezet

Szerveroldali programozás előnyei – 2

- Teljesítmény növelés
  - Csökkenő hálózati forgalom
  - Tárolt végrehajtási tervek
  - Cache
- Termelékenység
  - Több komponens hívhatja
  - Egyszerűbb karbantartás

Szerveroldali programozás hátrányai

- Nem szabványos
  - Platformfüggő nyelvi elemek
  - Platformfüggő megoldások
- Interpretált
- Növeli a szerver terhelését
- Nem ill. nehezen skálázható

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- **Oracle Server programozása**
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- PL/SQL nyelvi elemek
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

Tárolt eljárások Oracle Serveren

➤ Belső

- PL/SQL nyelv
- Interpretált
- Zárt környezet
  - Futtatás
  - Adatbázisba zárt

➤ Külső

- Tetszőleges programozási nyelv
- Adatbázisból kimutató feladatok

Tárolt eljárás létrehozása

- Create Procedure utasítás
- Szerver letárolja
  - Eljárás szövegét (fordítás sikerétől függetlenül)
  - Végrehajtási tervek
  - Futtatáshoz szükséges Pcode
  - Státusz (Érvényes/ érvénytelen)
  - Hivatkozott objektumok

Fordítási folyamat

- Objektumok ellenőrzése
- Jogosultság ellenőrzés
  - Csak a közvetlen hozzárendelés
- Dinamikus SQL
  - Nem ellenőrzi
  - Nincs végrehajtási terv

Tárolt eljárások érvényessége

➤ Érvénytelenné válik

- Hivatkozott objektum megváltozik
- Jogosultság megváltozik

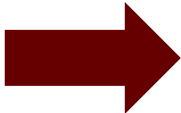
➤ Újra kell fordítani

- Automatikusan következő futtatáskor

Külső tárolt eljárások

- Dinamikusan betölthető könyvtárak
  - Definiált interfészt implementál
  - Regisztrálni kell
  - Nincs futtató környezet
    - Bármit meg lehet tenni
    - Hiba lehetőség
      - Memória szivárgás
      - Védelmi hiba
- Külön folyamat

Tárolt függvény

- Olyan, mint a tárolt eljárás
- Visszatérési értéke van
- Bárhol használható, ahol az érték használható
  - Értékadás jobb oldalán
  - DML utasításban

Néhány beépített függvény

- Nvl(kif1,kif2)
- Decode(kif1,
                    érték1, érték2,...
                    értékn értékn+1,
                    defaultérték)
- Dátum kezelő függvények
  - SYSDATE
  - Add_month()
  - Last_day()
  - Month_between
  - ...

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- **Oracle Server programozása**
  - Tárolt eljárások
  - **Triggerek**
  - Csomagok
- PL/SQL nyelvi elemek
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

Triggerek használata

- Eseménykezelő tárolt eljárás
- Származtatott értékek karbantartása
  - Denormalizáció
    - Felfelé
    - Lefelé
    - Oldalra
- Naplózás
- Statisztikák gyűjtése
- Referenciális integritás szerverek közt

Események

➤ DML esemény

- Insert, update, delete
- Táblához kötődik

➤ DDL trigger

- Create, alter, drop, ...
- Sémához kötődik

➤ Rendszeresemény

- Logon, logoff, SysError, ...

➤ Instead of trigger

- Speciláis DML trigger
- Nézetek adatmódosítása

DML triggerek csoportosítása

➤ Felbontás

- Utasítás szintű
  - Módosított sorok nem elérhetők
- Sor szintű
  - Módosított rekord elérhető

➤ Ütemezés

- Adatmódosítás előtt
- Adatmódosítás után

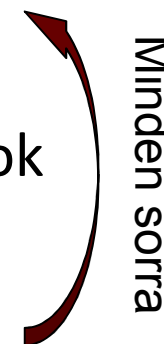

DML triggerek futási sorrendje

---

1. Utasítás előtti triggerek (utasítás szintű)

- i. Sor módosítás előtti triggerek(sor szintű)
- ii. Adatmódosítás, zárolás, konzisztencia kritériumok ellenőrzése
- iii. Sor módosítás utáni triggerek(sor szintű)

2. Utasítás utáni triggerek (utasítás szintű)

Módosult sorok elérése

- Trigger törzsében két rekord változó
  - Struktúrája illeszkedik az értékekhez
  - :new, :old
  - Adatmódosítás előtti triggerben a :new felülírható

	insert	delete	update
:new	Beszúrt rekord	NULL	Rekord új értéke
:old	NULL	Törölt rekord	Rekord régi értéke

Triggerek egymásra hatásra

- Trigger kaszkádosítás
  - Olyan DML utasítást tartalmaz, mely triggert indít másik táblán
  - 32 mélységig megengedett
- Trigger rekurzió
  - Olyan DML utasítást tartalmaz a trigger, ami trigger újbóli meghívását eredményezi
  - Tiltott, futási hibát okoz
- Több trigger ugyanarra az eseményre
  - Lehet több triggert megadni
  - Végrehajtási sorrend
    - 10 g: nem definiálható
    - 11 g: megadható

Triggerek és tranzakciók

- DML trigger
  - Részét képezi a tranzakciónak
- DDL trigger
  - Párhuzamos tranzakciót indít a felhasználó nevében
  - Automatikusan committal zárja le
- Rendszeresemény triggerek
  - Párhuzamos tranzakciót indít a Sys felhasználó nevében
  - Automatikusan committal zárja le

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- **Oracle Server programozása**
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - **Csomagok**
- PL/SQL nyelvi elemek
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

Csomagok felépítése

- Eljárás gyűjtemény
- Package
  - Interfész
  - Kívülről hívható függvények
- Package Body
  - Interfész implementáció
  - Kívülről nem hívható függvények

Csomag használatának előnyei

➤ Modularitás

- Logikai egységbe szervezhetők a tárolt eljárások
- Egységes menedzsment

➤ Egyszerűbb fejlesztés

- Elég a hívási interfészt kialakítani
- A többi modult lehet fejleszteni az interfész ismeretében

➤ Információ elrejtés

- Csak az interfész publikus

➤ Bővített funkcionalitás

- Session szintű változók definiálhatók

➤ Teljesítmény

- Használatkor a teljes csomag betöltődik a memóriába

Csomagok elemei

- Eljárások
- Függvények
- Változó
  - Session szinten globális
  - Session folyamán végig megőrzi értékét
- Inicializációs blokk
  - Egyszer fut le egy sessionben
  - Amikor először használjuk a csomagot

Néhány előre definiált csomag

- DBMS_OUTPUT
  - „kiíratás a standard outputra”
(SGA kimeneti bufferba)
- DBMS_PIPE
  - Sessionök közötti kommunikáció
- UTL_File
  - OS fájlok kezelés
- DBMS_LOCK
  - Sessionök közötti szinkronizáció
- DBMS_FGA
  - Audit
- DBMS_SCHEDULER
  - Ütemezett feladatok
- ...

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- **PL/SQL nyelvi elemek**
  - **Alapelemek**
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

PL/SQL nyelv elemei

- Oracle Server programozási nyelve
- DML nyelv
  - Insert, Update, Delete, Select, Merge
  - Paraméterezhető
- Vezérlési szerkezetek
  - Pascal jellegű
  - Elágazások, ciklusok
- Változók
  - Egyszerű, összetett
- Strukturált hibakezelés
- Kurzorok

PL/SQL blokk felépítése

[DECLARE

<konstansok;>

<változók;>

<kurzorok;>

<felhasználó által definiált kivételek;>]

BEGIN

<PL/SQL futtatható utasítások;>

[EXCEPTION

<hibakezelés;>]

END;

PL/SQL blokk típusok

Anonymous

```
[DECLARE]

BEGIN
    --statements

[EXCEPTION]

END;
```

Procedure

```
PROCEDURE name
IS

BEGIN
    --statements

[EXCEPTION]

END;
```

Function

```
FUNCTION name
RETURN datatype
IS

BEGIN
    --statements
    RETURN value;

[EXCEPTION]

END;
```


Változók megadása

➤ Deklaráció

- `nev VARCHAR2(20):='Kovacs Bela';`
- `ferfi BOOLEAN;`
- Inicilaizáció nélkül `NULL`

➤ Értékadás

- `ferfi:=true;`
- `SELECT name INTO nev
FROM ember WHERE azonosito=5;` → Csak egy rekord esetén

DML utasítások használata

➤ Szintaktika megegyezik az SQL nyelvi szintaktikával

➤ Változók használata

- Insert

- Values listán

- Delete

- Where feltételben

- Update

- Értékadás
  - Where feltételben

- Select

- Where feltétel
  - Having feltétel
  - Select listán

- Ahol nem befolyásolja az utasítás struktúráját

Dinamikus SQL

Vezérlési szerkezetek – IF utasítás

IF feltétel **THEN**

<Utasítások1;>

ELSE

<Utasítások2;>

END IF;

IF feltétel1 **THEN**

<Utasítások1;>

ELSIF feltétel2 **THEN**

<Utasítások2;>

ELSE

<Utasítások3;>

END IF;

Vezérlési szerkezetek – ciklusok

LOOP

...

[EXIT]

...

END LOOP;

LOOP

...

[EXIT WHEN feltétel]

...

END LOOP;

WHILE <feltétel> LOOP

...

END LOOP;

**FOR ciklus_számláló IN [REVERSE]
alsó_határ..felső_határ LOOP**

...

END LOOP;

Demó

Egyszerű tárolt eljárás

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- **PL/SQL nyelvi elemek**
  - Alapelemek
  - **Hibakezelés**
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

Hibakezelése

➤ Kivételek

- Előre definiált hibák
- Felhasználó által definiált hibák

➤ Hibaüzenet generálása

- Feldolgozás megszakítása
- `RAISE_APPLICATION_ERROR` tárolt eljárás

Kivételek kezelése

➤ Kivétel eldobása

- Raise utasítás
  - Felhasználó által definiált hiba
  - EXCEPTION típusú változó

➤ Kivétel elkapása

- Exception blokk
- Minden PL/SQL blokhöz tartozhat Exception blokk

BEGIN

utasítások_sorozata1;

EXCEPTION

WHEN kivétel_név1 **THEN**

utasítások_sorozata2;

WHEN kivétel_név2 **THEN**

utasítások_sorozata3;

...

WHEN OTHERS THEN

utasítások_sorozata4;

END;

Néhány definiált kivétel

- ZERO_DIVIDE
  - Nullával való osztás
- TOO_MANY_ROWS
  - Select utasítás egynél több sorral tért vissza
  - Select ... into
- NO_DATA_FOUND
  - Select utasítás nem talált rekordokat
  - Csoportfüggvények mindig adnak értéket
- DUP_VAL_ON_INDEX
  - Elsődleges ill. egyedi kulcs sérült
- CURSOR_ALREADY_OPEN
  - Egy megnyitott kurzort ismét megnyitottunk
- INVALID_CURSOR
  - Érvénytelen kurzor művelet (pl.: bezárunk egy nem nyitott kurzort)

Alkalmazás hiba generálása

- `Raise_application_error(hiba_szám, üzenet);`
  - `hiba_szám`: -20000....-20999
  - Üzenet: 2048 byte
- Feldolgozás megszakad
- Visszakerül a vezérlés a hívóhoz

Demó

Egyszerű hibakezelés

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- **PL/SQL nyelvi elemek**
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - **Kurzorok használata**
  - Tárolt eljárások készítése
  - Triggerek készítése

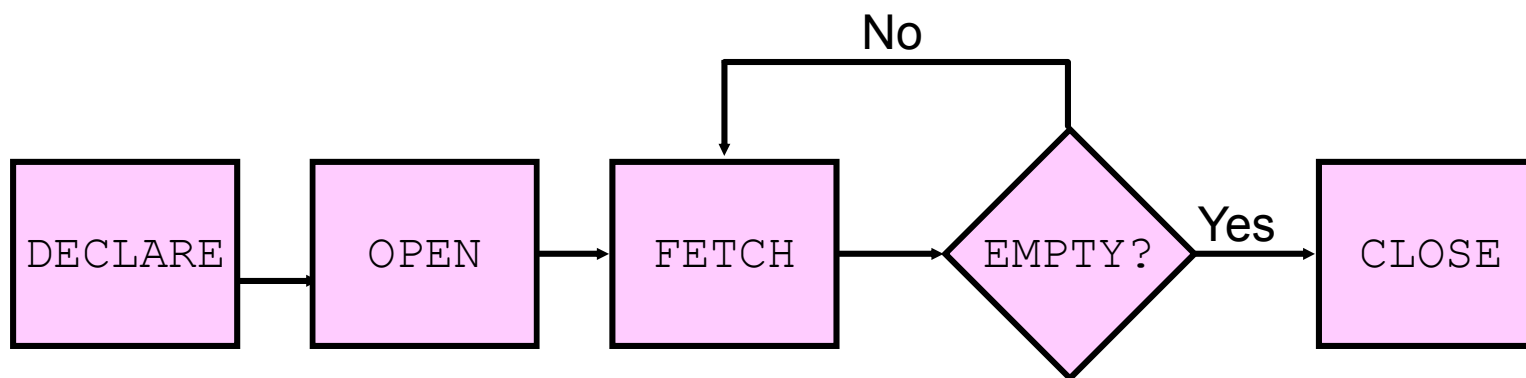
Kurzorok működése

- Több rekordot visszaadó lekérdezések feldolgozása
- Rekordonkénti enumeráció
  - Megnyitás
  - Rekord feldolgozása
  - Kurzor léptetése

Kurzorok használata

Kurzor példa – 1

DECLARE

```
CURSOR termék_cursor IS  
  SELECT Nev, NettoAr FROM Termek  
  WHERE Raktarkeszlet >0;  
TermekNev nvarchar2;  
Ar float;
```

BEGIN

```
OPEN termék _cursor;  
LOOP  
  FETCH termék _cursor INTO TermekNev, Ar;  
  EXIT WHEN termék _cursor%NOTFOUND;
```

...

```
END LOOP;
```

```
CLOSE termék _cursor;
```

...

```
END;
```


Kurzor példa – 2

DECLARE

CURSOR termék_cursor **IS**

SELECT Nev, NettoAr **FROM** Termek

WHERE Raktarkeszlet >0;

Termek_Record termék_cursor%ROWTYPE

BEGIN

OPEN termék _cursor;

LOOP

FETCH termék _cursor **INTO** Termek_Record;

EXIT WHEN termék _cursor%**NOTFOUND**;

...

END LOOP;

CLOSE termék _cursor;

...

END;

Kurzor példa – 3

```
DECLARE CURSOR termék_cursor (Mennyiség  
integer) IS  
    SELECT Nev, NettoAr FROM Termek  
    WHERE Raktarakeszlet >Mennyiség;  
  
BEGIN  
    FOR rec in termék_cursor (5) LOOP  
        ...  
    END LOOP;  
    ...  
END;
```


Demó

Kurzorok

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- **PL/SQL nyelvi elemek**
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - **Tárolt eljárások készítése**
  - Triggerek készítése

Tárolt eljárások készítése

Létrehozás

- Create or replace procedure
  - Lásd eddigi demók
- Bemenő paraméterek
  - Típusra nem lehet méretkorlátozás
    - Varchar2 → OK
    - Varchar2(30) → Hibás

Paraméter módok

- In
  - Konstansként viselkedik (nem kaphat értéket)
  - Átveszi az értéket a hívótól
- Out
  - Változóként viselkedik
  - Érték visszaadására szolgál
  - NULL-ként inicializálódik
  - Alapértelmezésben nem veszi át az értéket a hívótól
- In Out
  - Változóként viselkedik
  - Átveszi az értéket a hívótól
  - Érték visszaadására is szolgál

Demó

Lásd eddigi példák 😊

Tartalom

- Szerveroldali programozás szerepe
- Oracle Server programozása
  - Tárolt eljárások
  - Triggerek
  - Csomagok
- **PL/SQL nyelvi elemek**
  - Alapelemek
  - Hibakezelés
  - Kurzorok használata
  - Tárolt eljárások készítése
  - **Triggerek készítése**

DML Triggerek létrehozása

CREATE [OR REPLACE] TRIGGER trigger_név

{BEFORE | AFTER}

{INSERT | DELETE | UPDATE} [OR [...n]]

ON táblanév

[FOR EACH ROW]

[WHEN (feltétel)]

{PL/SQL blokk}

Demó

Elsődleges kulcsok automatikus generálása
Származtatott érték karbantartása

Adatbázisok programozása

MS SQL Server programozása

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

■ Tárolt eljárások

■ Triggerek

➤ TSQL nyelvi elemek

■ Alapelemek

■ Hibakezelés

■ Kurzorok használata

■ Tárolt eljárások készítése

■ Triggerek készítése

Tárolt eljárás létrehozása

➤ Create procedure

- Létrehozza a tárolt eljárást a sémában
- Értelmezés, ellenőrzés
- Eltárolja a kódot

➤ Első futtatáskor

- Fordítás Minden SQL Server újrainduláskor!
- Optimalizálás

➤ Stored procedure cache

- Használaton kívüli tervek előregednek

Tárolt eljárás újrafordítása

➤ Okok

- Új indexek bevezetésekor
- Az input adatok függvényében nagyon különböző részeit érinti az adatbázisnak
- Nem tipikus paraméterrel történő hívás esetén

➤ Újrafordítás

- sp_recompile tárolt eljárás
- Execute with recompile futtatással

Külső tárolt eljárások

- Szerepük hasonló, mint az Oracle-nél
  - SQL Server 2005-től már nem ajánlott
    - Megszüntetését tervezik
    - Kompatibilitás miatt maradt meg
-
- .Net Assembly-k használata

Tárolt függvények

- Visszatérési értékük van
- Adathatása nem lehet
- Típusok
  - Scalar- valued
    - Értéket számol ki
  - Table- valued
    - Rekordhalmazzal tér vissza
    - Táblaként használhatók lekérdezésekben
    - Komplex logikával lehet rekordokat összeválogatni
  - Aggregate
    - Saját oszlopfüggvény
    - .Net Assembly

Néhány beépített tárolt függvény

- Isnull(kif1,kif2)
- CASE *input_expression*
WHEN *when_expression* THEN
result_expression [...*n*] [ELSE
else_result_expression]
END
- CAST (*expression* AS *data_type* [
length])
- CONVERT (*data_type* [(*length*)] ,
expression [, *style*])
  - Style → Konverziót szabályozó konstans
- SQL Server 2012
  - Try_cast
  - Try_convert
- Dátum
  - Getdate()
  - DateAdd(datepart , number, date)
  - Month(date)
  - Year(date)
  - ...
- String
  - Replace
  - Trim
  - Ltrim
  - Rtrim
  - Len
  - Format
  - ...

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások

- **Triggerek**

➤ TSQL nyelvi elemek

- Alapelemek

- Hibakezelés

- Kurzorok használata

- Tárolt eljárások készítése

- Triggerek készítése

Trigger típusok

- DML trigger
  - Utasítás szintű
  - Tábla
  - Adatmódosítás után hajtódik végre
    - Insert, update, delete
- DDL trigger
  - SQL Server 2005
  - Felhasználói séma
- Instead of trigger
  - Utasítás szintű
  - Nézet, tábla
  - Insert, update, delete

Módosított rekordok elérése

➤ Napló táblákon keresztül

- Szerkezetük megegyezik azzal a táblával, melyen fut a trigger
- Memóriában létező tábla, csak a triggerben értelmezett
- Minden sessionnek saját

	Insert	Delete	Update
Inserted	Új rekordok	Üres	Rekordok új értékei
Deleted	Üres	Törölt rekordok	Rekordok régi értékei

Triggerek egymásra hatása

➤ Kaszkád triggerek

- Megengedett (→ nested triggers szerver paraméter)
- 32 mélységig

➤ Trigger rekurzió

- Megengedett (→ RECURSIVE_TRIGGERS adatbázis paraméter)
- 32 mélységig

➤ Ugyanahhoz az eseményhez kapcsolt triggerek

- Teljes sorrend nem definiálható
- sp_settriggerorder tárolt eljárás
  - Első
  - Utolsó

Triggerek és tranzakciók

- A szülő tranzakció részét képezi
- SQL Server sajátosság
  - DDL utasítás is a tranzakció része
  - Majdnem minden utasítás tranzakcióban fut
    - Néhány kivétel
      - Create | Alter | Drop Databse
      - Backup, Restore
      - ...

Instead of triggerek

- Adatmódosítás nézetekben
  - Insert, update, delete megvalósítása
- Táblákon is értelmezett
  - Adatmódosítás előtti triggerként működik
  - Ha a táblára hivatkozunk nem okoz rekurziót

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások
- Triggerek

➤ **TSQL nyelvi elemek**

- **Alapelemek**
- Hibakezelés
- Kurzorok használata
- Tárolt eljárások készítése
- Triggerek készítése

SQL Nyelvi elemek

➤ DML utasítások

- Select, Insert, Update, Delete, Merge
- Változók használata
  - Ahol nem befolyásolják a struktúrát

➤ DDL utasítások

- Használható
- Változó nem lehet benne

Lokális változók

- Változó: @-al kezdődik, DECLARE utasítással deklaráljuk

DECLARE @változónév1 típus1, @változónév2 típus2

- Értékadás változónak:

- Deklarálás után a változó NULL, nem lehet alapértelmezett értéket adni neki

- SET utasítással

DECLARE @szam int

SET @szam = 3

- SELECT utasításon belül

DECLARE @szam int, @nev nvarchar(30)

SELECT @szam = id, @nev = nev **FROM** termek **WHERE**...

- Ha a lekérdezés több sorral tér vissza, a változó értéke az utolsó sor értékével egyezik meg

Vezérlési szerkezetek

➤ IF...ELSE

IF boolean_kifejezés

Utasítás_blokk

[ELSE

Utasítás_blokk]

➤ Utasítás blokk

BEGIN

TSQL utasítások

END

➤ A WHILE ciklus

WHILE boolean_kifejezés

Utasítás blokk

➤ Ciklusvezérlő utasítások

■ **BREAK**

■ **CONTINUE**

Demó

Egyszerű tárolt eljárás

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások
- Triggerek

➤ **TSQL nyelvi elemek**

- Alapelemek
- **Hibakezelés**
- Kurzorok használata
- Tárolt eljárások készítése
- Triggerek készítése

Hibakezelés

➤ @@Error függvény

- Minden utasítás után lekérdezhető
- Ha nincs hiba, akkor 0-t ad vissza

➤ Kivétel kezelés

- Nincs Exception adattípus

BEGIN TRY

Utasítások

END TRY

BEGIN CATCH

Utasítások

END CATCH

Hiba okának lekérdezése

- ERROR_NUMBER()
  - Hibakód lekérdezése
- ERROR_PROCEDURE()
  - Melyik programmodulban történt a hiba
- ERROR_LINE()
  - Hányadik sorban
- ERROR_MESSAGE()
  - Hibaüzenet szövege

Hiba generálás - Raiserror

- sys.messages táblában lévő előre definiált hibák küldése

- Egyedi hibák

RAISERROR ({ *msg_id* | *msg_str* }
 ,*severity* ,*state* [,*argument* [,...*n*]])

- Severity

- 0...18: Felhasználói
- 19...25: csak sysadmin generálhatja
- 20...25: súlyos hiba, kapcsolatot is lezárja

- State

- Több helyről küldhetjük ugyan azt a hibát
- Helyek azonosítása
- 1...127

Hiba generálás - Throw

- SQL Server 2012 újdonság
- Inkább már ezt használjuk

THROW error_number, message, state

- Sajátosságok
  - Severity=16
  - Hibaüzenet nem formátum string alapú
    - FORMATMESSAGE függvény
  - Tovább dobható
    - Catch blokkban throw;

Demó

Hibagenerálás

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások
- Triggerek

➤ **TSQL nyelvi elemek**

- Alapelemek
- Hibakezelés
- **Kurzorok használata**
- Tárolt eljárások készítése
- Triggerek készítése

Kurzorok használata

- Több soros lekérdezések eredményének kezelésére szolgáló nyelvi eszköz
- A kurzorok kezelésének lépései
  1. Deklarálás (**DECLARE**), itt adjuk meg a lekérdezést
  2. Megnyitás (**OPEN**), ekkor fut le a lekérdezés
  3. Navigálás a sorok között (**FETCH**)
  4. Bezárás (**CLOSE**)
  5. Felszabadítás(**DEALLOCATE**)

Deklarálás

DECLARE kurzornév **CURSOR**

[**FORWARD_ONLY** | **SCROLL**]

[**STATIC** | **KEYSET** | **DYNAMIC** | **FAST_FORWARD**]

[**READ_ONLY** | **SCROLL_LOCKS** | **OPTIMISTIC**]

FOR lekérdezés

[**FOR UPDATE** [**OF** oszlopnév [,...n]]]

Megnyitás és navigálás

➤ OPEN

OPEN kurzornév

➤ FETCH

FETCH

[[**NEXT** | **PRIOR** | **FIRST** | **LAST**

| **ABSOLUTE** { n | @nvar }

| **RELATIVE** { n | @nvar }

]

FROM

]

cursor_name [**INTO** @variable_name [,...n]]

➤ @@FETCH_STATUS

■ A legutolsó FETCH utasítás státuszát adja vissza

- 0 – sikeres FETCH
- -1 – sikertelen FETCH
- -2 – a lekért sor hiányzik

Bezárás és felszabadítás

➤ CLOSE

- Aktuális rekordhalmaz felszabadítása
- Zárak elengedése
- Adatstruktúra megmarad, később megnyitható

CLOSE kurzornév

➤ DEALLOCATE

- Levesz egy referenciát a kurzorról
- Ha az összes referenciát levették, akkor megszűnik a struktúra

DEALLOCATE kurzornév

Kurzor példa – 1

```
DECLARE Termekek CURSOR FAST_FORWARD READ_ONLY  
FOR  
SELECT Nev, NettoAr FROM Termek  
    WHERE Raktarkeszlet >0
```

```
DECLARE @Nev nvarchar(20)  
DECLARE @NettoAr
```

```
OPEN Termekek  
FETCH FROM Termekek INTO @Nev, @NettoAr  
WHILE @@FETCH_STATUS=0  
BEGIN  
    ...  
    FETCH FROM Termekek INTO @Nev, @NettoAr  
END  
CLOSE Termekek  
DEALLOCATE Termekek
```


Kurzor példa – 2

DECLARE @Raktarkeszlet int

DECLARE @Nev nvarchar(20)

DECLARE @NettoAr float

SET @Raktarkeszlet=5

**DECLARE Termekek CURSOR FAST_FORWARD READ_ONLY
FOR**

**SELECT Nev, NettoAr FROM Termek
WHERE Raktarkeszlet > @Raktarkeszlet**

OPEN Termekek

FETCH FROM Termekek INTO @Nev, @NettoAr

WHILE @@FETCH_STATUS=0

BEGIN

...

FETCH FROM Termekek INTO @Nev, @NettoAr

END

CLOSE Termekek

DEALLOCATE Termekek

Demó

Kurzorok használata

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások
- Triggerek

➤ **TSQL nyelvi elemek**

- Alapelemek
- Hibakezelés
- Kurzorok használata
- **Tárolt eljárások készítése**
- Triggerek készítése

Tárolt eljárások kezelése

➤ Létrehozás

- **CREATE PROCEDURE** → Önálló batch

CREATE PROC [EDURE] *eljárás_név*
[{ *@paraméter adat_típus* }
] [,...*n*]

AS *sql_utasítások* [...*n*]

➤ Módosítás

- **ALTER PROCEDURE**

- meg kell adni az egész új eljárást.

➤ Törlés

- **DROP PROCEDURE**

Információ tárolt eljárásokról

- Sp_helptext
  - az eljárás kódja, ha nem titkosított
- Sp_depends
  - hivatkozott objektumok listája
- Sp_rename
  - Eljárás átnevezése

Demó

Lásd eddigi példák 😊

Tartalom

➤ MS SQL Server programozása

- Tárolt eljárások
- Triggerek

➤ **TSQL nyelvi elemek**

- Alapelemek
- Hibakezelés
- Kurzorok használata
- Tárolt eljárások készítése
- **Triggerek készítése**

DML trigger létrehozása

CREATE TRIGGER *trigger_név*

ON { *tábla* | *nézet* }

FOR { [**DELETE**] [,] [**INSERT**]

[,] [**UPDATE**] }

AS

sql_utasítás [...*n*]

Demó

Triggerek használata

Lekérdezés optimalizálás

Tartalom

- **Lekérdezések feldolgozása**
  - **I/O költség**
  - Logikai lekérdezési terv
  - Fizikai végrehajtási terv
- Oracle Server lekérdezés optimalizációja
- MS SQL Server lekérdezés optimalizációja
- Néhány jó tanács

Válaszidőt befolyásoló tényezők

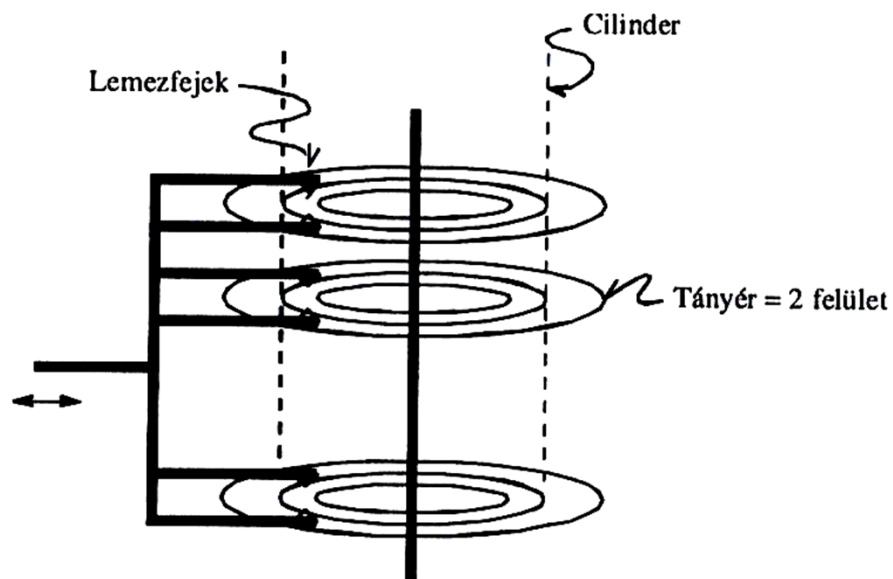

- I/O költség
  - Adatbázisokban meghatározó
  - Moore törvény nem igaz rá ☹
  - Speciális kezelési módok
- CPU használat
  - Komplex lekérdezések
  - Összetett számítások
- Memória használat
  - Cache hatás

Blokk olvasás költségei

- Keresési idő: fej megfelelő cylinderre állása
- Rotációs késés: keresett blokk fej alá érkezése
- Adatátviteli idő

I/O költség csökkentése

- Korai beolvasás
  - Nagyobb bufferek
  - Előre ismert a beolvasandó blokkok sorrendje
- Cylinder alapú szervezés
  - Egymást követő adatblokkok egy cylinderen
  - Rotációs késés csökkentése
- Több lemez használata (RAID)
  - Több fejszerelvény
  - Keresési idő csökkentése
- Lift algoritmus
  - Fejszerelvény folyamatosan „liftez” a cylindereken
  - Keresési idő csökkentése

Tartalom

- **Lekérdezések feldolgozása**
  - I/O költség
  - **Logikai lekérdezési terv**
  - Fizikai végrehajtási terv
- Oracle Server lekérdezés optimalizációja
- MS SQL Server lekérdezés optimalizációja
- Néhány jó tanács

Lekérdezés feldolgozás menete

➤ Elemző

- Lekérdezés fordítása
- Logikai terv készítése

➤ Optimalizáló

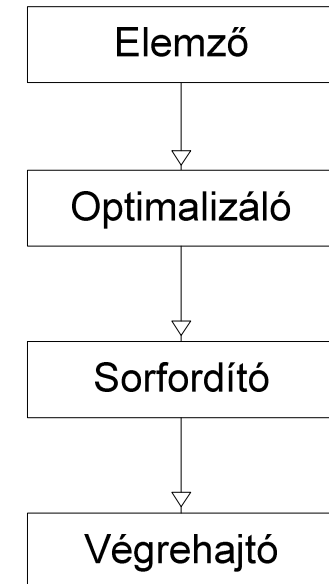
- Fizikai terv elkészítése
- Táblák bejárása
- Táblák összekapcsolása

➤ Sorfordító

- Fizikai terv leképezése I/O műveletekre

➤ Végrehajtó

- Műveletek végrehajtása

Logikai végrehajtási terv elemei

- Elemző fa (átalakítás után)
  - Relációk (levél elemek)
  - Műveletek (csomópontok)
  - Adatok áramlása (csak lentől fölfelé)
- Relációs algebrai műveletek
  - Descartes-szorzat ($R \times S$)
  - Projekció ($\pi_L(R)$)
  - Szelekció ($\sigma_F(R)$)
  - Összekapcsolás ($R \bowtie S$)
  - Ismétlődések szűrése ($\delta(R)$)
  - Csoportosítás ($\gamma_L(R)$)
  - Rendezés ($\tau_L(R)$)

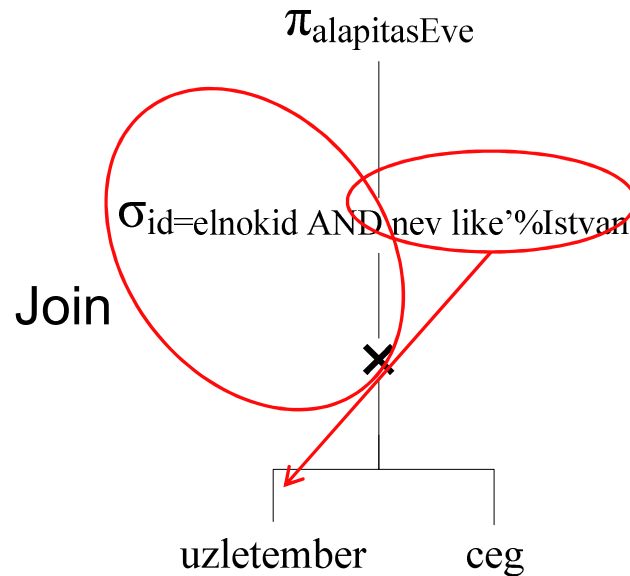

Egyszerű lekérdezés elemző fája

select alapitasEve

from uzletember u, ceg c

where u.id = c.elnokid AND nev like '%István'

Elemzőfa átalakítása – 1

- Optimális logikai terv kialakítása
- Fizikai végrehajtási terv keresési terének vágása
- Alapkonceptió
  - Kiválasztás műveletek lefelé mozgatása a fában
  - Vetítések felfelé mozgatása
  - Join operátorok használata
    - Direkt szorzat csak akkor ha a lekérdezés erre utasít
  - Join operátorok egyik attribútuma mindig tábla

Elemzőfa átalakítása – 2

➤ Kiválasztás

- Felcserélési szabály: $\sigma_{F1}(\sigma_{F2}(R)) = \sigma_{F2}(\sigma_{F1}(R))$
- Szétvágási szabály:
  - $\sigma_{F \text{ and } G}(R) = \sigma_F(\sigma_G(R))$
  - $\sigma_{F \text{ or } G}(R) = \sigma_F(R) \text{ UNION } \sigma_G(R)$ (Ha R-ben nincsenek ismétlődések)

➤ Összekapcsolás

- $R \bowtie_F S = \sigma_F(R \times S)$
- $R \bowtie S = S \bowtie R$ $O(n!)$ sorrend
- $(R \bowtie S) \bowtie U = R \bowtie (S \bowtie U).$

Elemzőfa átalakítása – 3

➤ Összekapcsolás és kiválasztás

- $\sigma_F(R \bowtie S) = \sigma_F(R) \bowtie S$, ha R-ben szerepel minden F-ben vizsgált attribútum;
- $\sigma_F(R \bowtie S) = R \bowtie \sigma_F(S)$, ha S-ben szerepelnek az F-ben vizsgált attribútumok;
- $\sigma_F(R \bowtie S) = \sigma_F(R) \bowtie \sigma_F(S)$, ha R-ben és S-ben is szerepelnek F attribútumai.

➤ Ismétlődések

- $\delta(\gamma_L(R)) = \gamma_L(R)$
- $\delta(R \times S) = \delta(R) \times \delta(S)$ (Join operátorokra is igaz)

Tartalom

- **Lekérdezések feldolgozása**
  - I/O költség
  - Logikai lekérdezési terv
  - **Fizikai végrehajtási terv**
- Oracle Server lekérdezés optimalizációja
- MS SQL Server lekérdezés optimalizációja
- Néhány jó tanács

Fizikai terv

➤ Fizikai terv elemei

- Relációt beolvasó operátorok
  - Logikai terv levél eleminek beolvasása
- Relációs algebrai műveletet végrehajtó operátor

➤ Tervek készítése

- Szabály alapú
- Költségbecslés alapú
  - Tábla elérési módok
  - Join operátorok megvalósítási módjai
  - Join sorrend

I/O költség modellezése

➤ $B(R)$

- Az R reláció által elfoglalt blokkok száma

➤ $T(R)$

- R reláció sorainak száma

➤ $V(R,a)$

- Az R reláció „ a ” attribútumának variáltsága

Tábla hozzáférési módok (I/O operátorok)

- Teljes átvizsgálás (Full table scan)
  - Nyalábolt esetben $\sim O(B)$
  - Nem nyalábolt tárolás $\sim O(R)$
- Index alapú átvizsgálás (Index scan)
  - σ operátor megvalósítása
    - Egyenlőség esetén
    - Kisebb ill. Nagyobb operátor esetén
  - Rendezés megvalósítása

Join operátorok megvalósítása

- Beágyazott ciklusok (Nested Loops Join)
- Hash alapú összekapcsolás (Hash Join)
- Rendezés összefésülés (Sort Merge Join)

Nested loop join

- Egymásba ágyazott kettős for ciklus
- I/O költség
  - Nyalábolt esetben: $O(B(R) \cdot B(S))$
  - Nem nyalábolt esetben: $O(T(R) \cdot T(S))$
- Tetszőleges méretű táblákra működik
  - Nagy méret esetén: a két tábla egy- egy blokkját tartja memóriában
  - Kis méret: a táblát bent lehet tartani

Hash join

➤ Első menetben

- Kisebb (R) reláció beolvasása
- Vödrös hash építése a memóriában
  - Kulcs a join operátorban szereplő oszlop

➤ Második menet

- A nagyobbik (S) reláció beolvasása
- Kapcsolódó rekordok keresése a vödrös hashben

➤ I/O költség

- $O(B(R)+S(R))$

Sort Merge Join

- Mindkét relációt beolvassa a memóriába
- Rendezi az összekapcsolási kulcs szerint
- A két rendezett listát összefésüli
  - Listák közös bejárása
  - Egyszerű algoritmus
- Kis méretű relációk esetén
- Index a rendezés miatt
- I/O költség
  - $O(B(R)+S(R))$

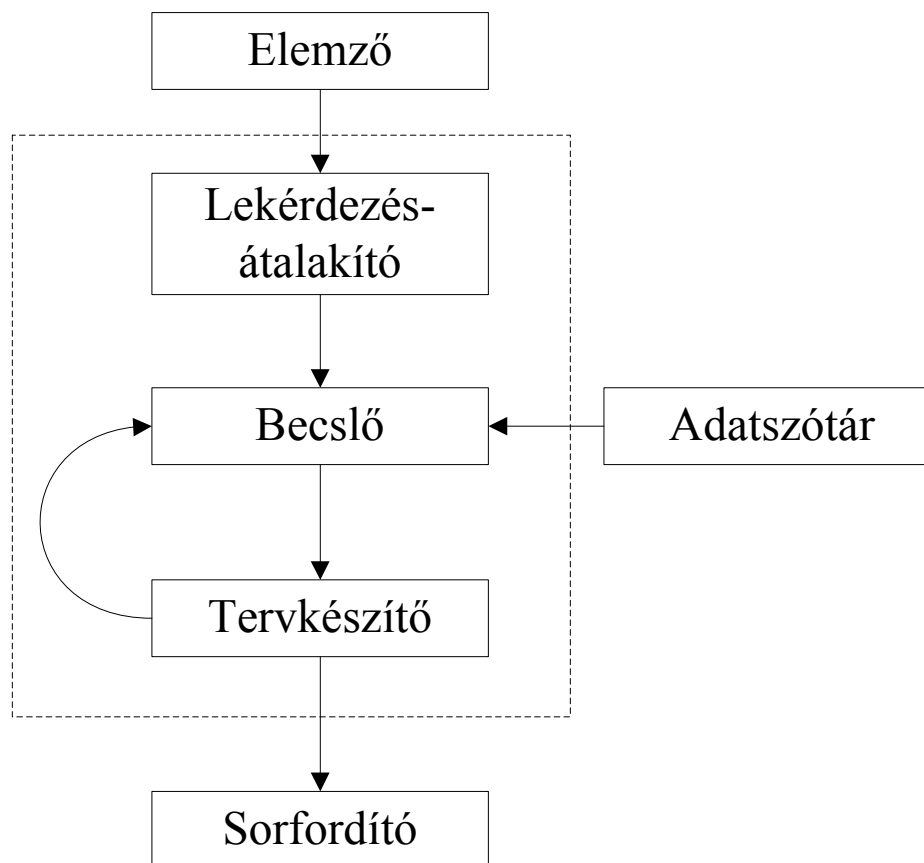
Tartalom

- Lekérdezések feldolgozása
  - I/O költség
  - Logikai lekérdezési terv
  - Fizikai végrehajtási terv
- **Oracle Server lekérdezés optimalizációja**
- MS SQL Server lekérdezés optimalizációja
- Néhány jó tanács

Oracle Server lekérdezés optimalizációja

Optimalizáció menete

Lekérdezés átalakító – Logikai optimalizálás

- Nézetek befésülése
  - Befésülés allekérdezésként
  - Nézetek külön optimalizálása
    - Suboptimális tervhez vezet
- Feltételek lefelé tolása a kifejezés fában
- Allekérdezés felemelése
  - Join operátor preferálása
- Lekérdezés újraírása materializált nézetekre

Becslő szerepe

- Fizikai tervhez költségbecslés készítése
- Becslés alapja
  - Default értékek használata
  - Dinamikus mintavételezés
  - Statisztikák
    - Adatszótárban tárolja
    - Hisztogramok az oszlop értékekre
    - Indexek telítettsége
    - Hiányában nagyon rossz terv születik

Optimalizálás célja

➤ Optimalizációs módok

- Átbocsájtó képesség (ALL_ROWS)
  - Reportok készítése
- Első n sor megtalálása (FIRST_ROWS(n))
  - Interaktív felületek

➤ Beállítási lehetőségek

- Session szinten
  - OPTIMIZER_MODE session paraméter
- Egyes lekérdezésre
  - SQL hint

Tábla elérési módok – 1

➤ Full table scan

- Nincs index a táblán
- Várhatóan sok rekord kell a táblából
- Kicsi a tábla egyszerűbb beolvasni

➤ Rowid scan

- Sorazonosító alapú olvasás
- Index adja a sorazonosítót

➤ Unique index scan

- Elsődleges kulcs használata
- Ha az index összes oszlopára szűrünk
- Preferálja használatát

➤ Index range scan

- Index alapú szűrés
- =,<,>,like 'A%'
- Index szerint rendezett az eredményhalmaz

Tábla elérési módok – 2

➤ Full index scan

- Index szerint a tábla teljes végigolvasása
- Kulcs szerint rendezett eredményhalmaz

➤ Fast full index scan

- Ha csak az indexben szereplő attribútumok kellenek
- A táblát nem is éri el

➤ Bitmap index scan

- Bitmap index alapú bool kifejezés kiértékelése

Tábla összekapcsolási módok – 1

- Nested loop
  - Preferált kevés számú külső sor esetén
- Hash join
  - Equi join
  - Egyik reláció elfér a memóriában
- Sort merge join
  - Rendezett forrástáblák
  - Valamelyik későbbi művelet rendezett eredményt vár ill állít elő

Tábla összekapcsolási módok – 2

➤ Index join

- Táblán lévő indexek hash alapú összekapcsolása
- Az összekapcsolt indexek tartalmazzák a szükséges attribútumokat
- Több index használata ugyanazon a táblán
  - Nélküle csak egy index/ tábla

Optimalizáció befolyásolása

- Indexek definiálásával
- SQL hint
- Lekérdezés átírásával
  - → Lásd jó tanácsok rész

Oracle Server indexei

- B* fa alapú indexek
  - Egyszerű
  - Összetett
    - Hierarchikus
  - Függvény alapú
- Index oragized table
  - Blokkok sorrendje index szerint
- Bitmap index

Bitmap index működése – 1

CUSTOMER #	MARITAL_ STATUS	REGION	GENDER	INCOME_ LEVEL
101	single	east	male	bracket_1
102	married	central	female	bracket_4
103	married	west	female	bracket_2
104	divorced	west	male	bracket_4
105	single	central	female	bracket_2
106	married	central	female	bracket_3

REGION='east'	REGION='central'	REGION='west'
1	0	0
0	1	0
0	0	1
0	0	1
0	1	0
0	1	0

Bitmap index működése – 2

```
SELECT COUNT(*)
FROM CUSTOMER
WHERE MARITAL_STATUS = 'married'
AND REGION IN ('central','west');
```

status = 'married'		region = 'central'		region = 'west'	
0		0		0	
1		1		0	
1	AND	0	OR	1	=
0		0		1	
0		1		0	
1		1		0	

SQL Hint

- Optimalizáló befolyásolása
- Első SQL kulcsszó után kell megadni
- Nagymértékben befolyásolja a keresési tér bejárását
- Nem kötelező az optimalizáló számára
- Statisztikák változását nem követi
  - Hard coded megoldások
- Tipikus hintek
  - Preferált index használata
  - Index használatának tiltása
  - Join típus megadás
  - Join sorrend megadása
  - Táblaelérési mód megadása
  - Párhuzamos végrehajtás
  - Lekérdezés átírása
    - OR → Lekérdezések + Union all
    - Materializált nézetek használata

Tartalom

- Lekérdezések feldolgozása
  - I/O költség
  - Logikai lekérdezési terv
  - Fizikai végrehajtási terv
- Oracle Server lekérdezés optimalizációja
- **MS SQL Server lekérdezés optimalizációja**
- Néhány jó tanács

Optimalizálás alapelvek

- Statisztikák alapján értékel
- Költség = Válaszidő
- Triviális terv
  - Egyszerűbb lekérdezéshez egyértelműen generálható
  - „Szabály alapú”
- Nem készíthető triviális terv
  - Összetett lekérdezések
  - 3 fázisú optimalizáló

Háromfázisú optimalizáció

➤ 0. Fázis

- Egyszerű átalakítások
- Preferált hash join
- Ha a költség $< 0,2 \rightarrow$ végrehajtás

➤ 1. Fázis

- Kibővített átalakítások
- Ha a költség $< 1 \rightarrow$ végrehajtás

➤ 2. Fázis

- Párhuzamos végrehajtás vizsgálata

Tábla-elérési módok – 1

➤ Table scan

- Ha nincs semmilyen index
- Táblára vonatkozó szűrési feltételt is kiértékeli

➤ Clustered index scan

- Nyalábolt adatolvasás
- Adatblokkok index szerint rendezve
- Clustered index primary key mentén létrejön
- Table scan helyett ezt preferálja

Tábla-elérési módok – 2

- Nonclustered index scan
  - Mint a clustered index scan
  - Alapvetően = operátor kiértékelésére
- Clustered/ Nonclustered index seek
  - Hasonló az index scan-hez
  - B* fa leveleinek bejárása egy kezdőelemtől
    - >, between, < operátor kiértékelése

Táblák összekapcsolása

- Nested loops
- Hash Match
- Merge Join

Optimalizáció befolyásolása

- Indexek definiálásával
- SQL hint
  - Funkciójában hasonló az Oracle Serverhez
  - Eltérő szintaktika
- Lekérdezés átírásával
  - → Lásd jó tanácsok rész

MS SQL Server indexei

➤ B* fa alapú indexek

- Egyszerű
- Összetett
  - Hierarchikus
- Clustered
  - Adatblokkok sorrendje index szerint
  - Egy táblán egy lehet
  - Definiált primary key mentén automatikusan létrejön

Indexek sajátosságai – 1

- Cover index (included column)
  - B* fa levelének bővítése oszlopokkal
  - Nem kell kiolvasni a tényleges rekordot
- Clustered és non clustered indexek együttes használata
  - Non clustered index levél eleme
    - Nem fizikai címet tartalmaz
    - Kulcs érték a clustered indexre
  - Dupla index olvasás

Indexek sajátosságai – 2

- Indexelt nézetek
  - Nézet eredményének tárolása
  - Index is rendelhető hozzá

Tárolt eljárások sajátosságai – 1

➤ Plan cache

- Végrehajtási terv cache
- Ha ugyan olyan struktúrájú lekérdezés jött
- Statisztikák nem változtak

Tárolt eljárások sajátosságai – 2

---

create proc test

@db int as

select *

from Termek

where Raktarkeszlet<@db

create proc test

@db int as

select *

from Termek

where Raktarkeszlet<@db

option (optimize for (@db=2))

exec test 20

exec test 2 with recompile

Tartalom

- Lekérdezések feldolgozása
  - I/O költség
  - Logikai lekérdezési terv
  - Fizikai végrehajtási terv
- Oracle Server lekérdezés optimalizációja
- MS SQL Server lekérdezés optimalizációja
- **Néhány jó tanács**

Jó tanácsok – 1

- Statisztikáink legyenek naprakészek
  - Elavult statisztika → rossz végrehajtási terv
- Lekérdezés struktúrája
  - SQL deklaratív környezet
    - Gondolkodjunk procedurálisan is!
  - Többféleképp is megfogalmazható ugyanaz
  - Törekedjünk az egyszerűsége
  - Kerüljük a select * -ot
  - „Jó struktúrával” sokat lehet nyerni
    - Csak ezután kísérletezzünk a hintek használatával

Jó tanácsok – 2

- Jobb ma egy join (még ha outer is), mint
  - In / Not in
  - Exists / Not exists
- Exists helyett inkább in
  - Nem korrelatív
- Nézetek
  - Ha lehet kerüljük
  - Főleg ne kapcsoljuk egymáshoz
- Kerüljük a vagy feltételeket → Union all
- Union helyett Union all (ha lehet)

Jó tanácsok – 3

```
select *  
from szamla sz  
where not exists  
(  
    select 1  
    from SzamlaTetel szt  
    where sz.id=szt.SzamlaID  
)
```

```
select sz.*  
from szamla sz  
where sz.id not in  
(  
    select SzamlaID  
    from SzamlaTetel  
)
```

```
select sz.*  
from szamla sz left outer join szamlatetel szt  
on sz.id=szt.SzamlaID  
where szt.id is null
```

Egyszerű esetekben ma már mindegy, de általában nem

Jó tanácsok – 4

➤ Indexek használata

- Egy táblán egy lekérdezésben általában csak egyet tud használni → Join művelet el is használhatja
- Összetett index
  - Hierarchia számít
- Kulcs bármilyen kifejezésben szerepel akkor nem tudja használni az optimalizáló
  - Akár: kulcs+0 ← Ezt már észreveszik ☹

Jó tanácsok – 5

➤ Függvények használata

■ Select listán nyugodtan

- Nem befolyásolja a végrehajtási tervet

■ Where feltételben lehetőleg ne használjuk

- Minden rekordra le kell futtatni
- Nehezen mozgatható a kifejezés fában
- Kimenetére nem készül statisztika → nehéz optimalizálni

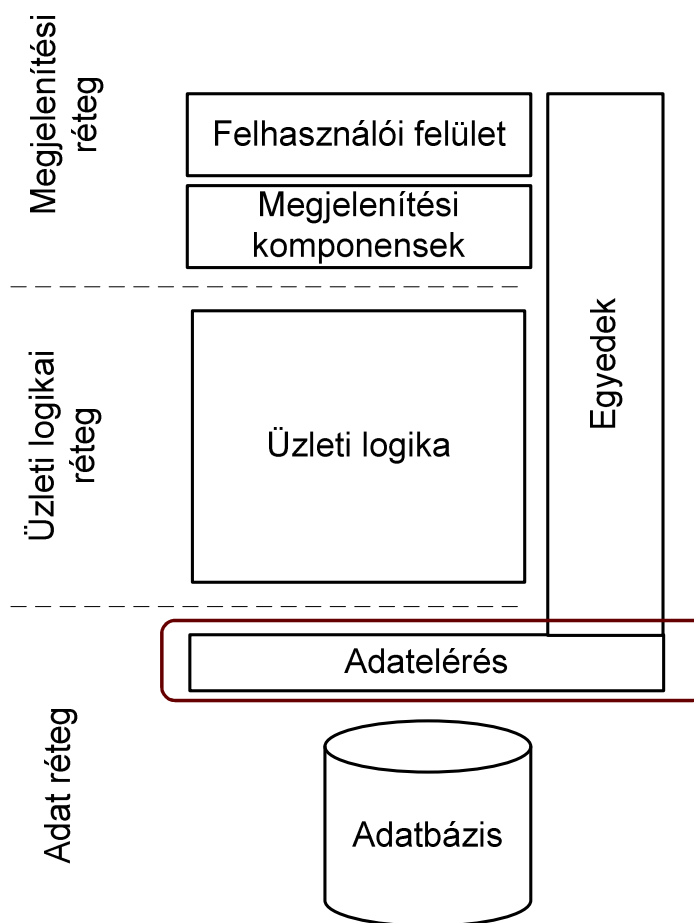
Adatelérési osztálykönyvtárak

ADO.NET

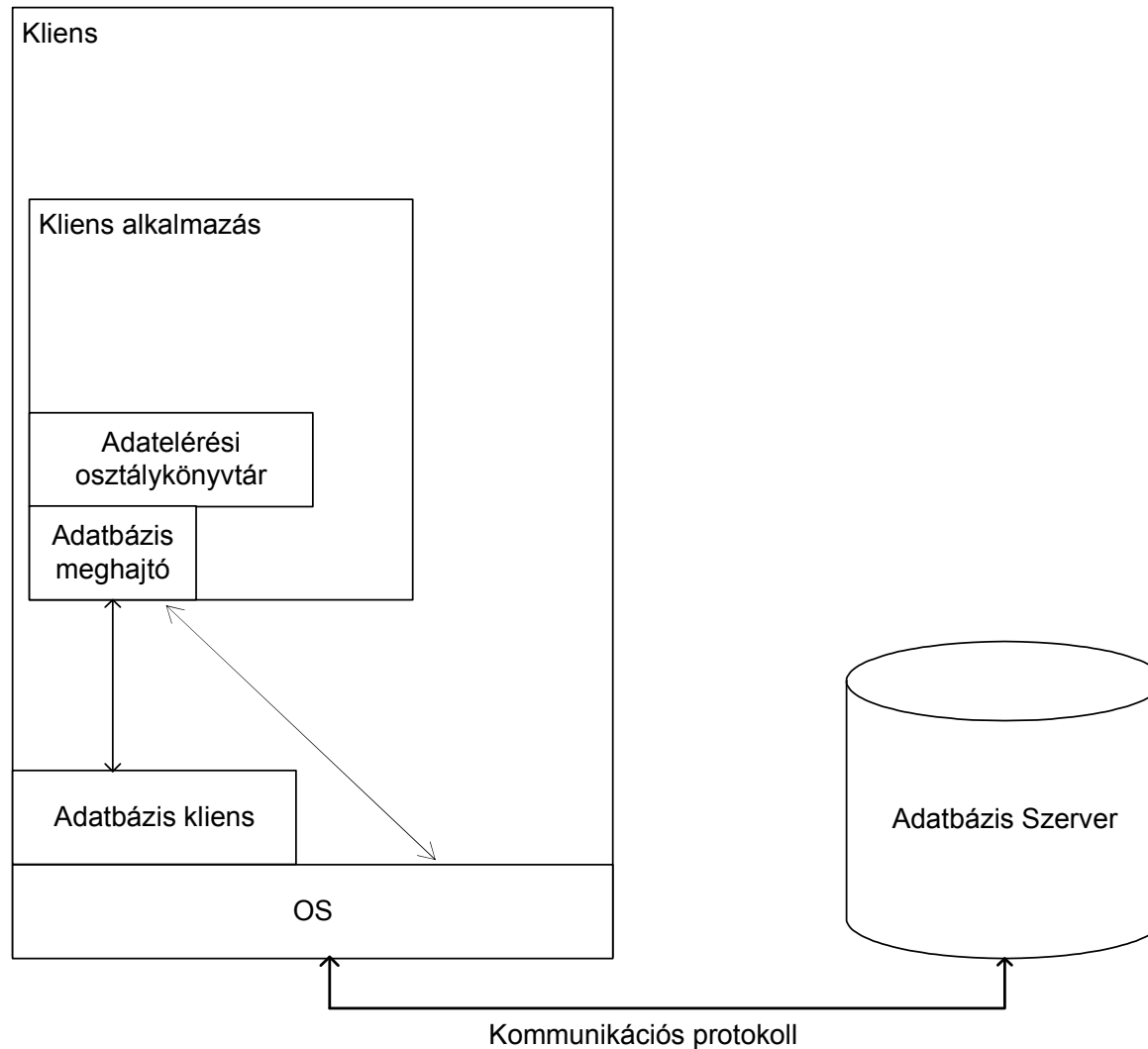

Adatelérési osztálykönyvtárak szerepe

Adatelérési osztálykönyvtárak működése

Adatelérési könyvtár feladata

- Adatbázis használat absztrakció
  - Relációs adatbázisok elérése
  - Adatbázis független
  - Egységes, adatbázis független kódolás
- Tipikus elmei
  - Connection
    - Adatbázis meghajtók
  - Command
    - Paraméterek
  - ResultSet
  - Exceptions

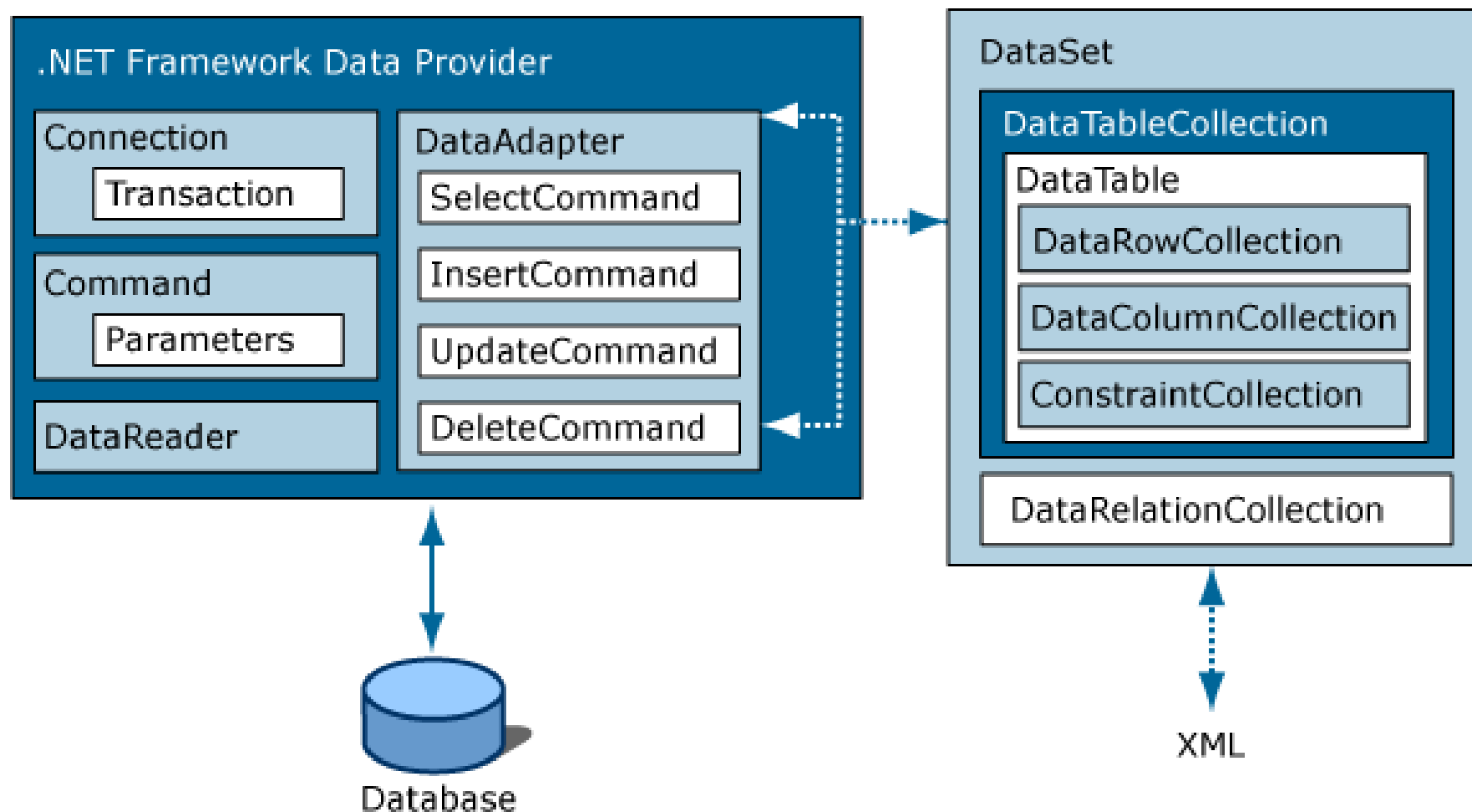
ADO.NET alap koncepció

- Egységes, adatbázis független kódolás
  - Adatbázis interfész független
  - Interfészek és absztrakt osztályok
- Implementációk
  - Megvalósítják az alap funkciókat
  - Ki is terjeszthetik az alap funkciókat
  - A .NET framework részeként
    - OleDb
    - Microsoft SQL Server
  - Egyéb implementációk a Microsofttól
    - ODBC
    - Oracle
  - Más cégek implementációi
    - Pl: MySQL

Alap objektumok

DataReader vs DataSet

DataReader

- Egyirányú, csak olvasható
- Ha az adatokat azonnal feldolgozzuk
- Csak egy lehet megnyitva

DataSet

- Lokális adat cache
- Ha az adatok közt navigálunk
- Ha az adatokat módosítjuk is

Kapcsolati modellek

Kapcsolat alapú

- Folyamatos kapcsolat az adatbázis szerverrel
- Előnyök
  - Egyszerűbb a konkurencia kezelése
  - Az adatok mindenhol a legfrissebbek
- Hátrányok
  - Folyamatos hálózati kapcsolat
  - Skálázhatóság

Kapcsolat nélküli

- Kapcsolat csak az adatmanipuláció idejére
- Előnyök
  - Nem szükséges folyamatos hálózati kapcsolat
  - Skálázhatóság
- Hátrányok
  - Az adatok nem mindig a legfrissebbek
  - Ütközések lehetségesek

Adatbázis kapcsolat felépítése

➤ IDbConnection interfész

- Open: Megnyitás
- Close: Lezárás
- BeginTransaction: Tranzakció indítás

➤ Connection pooling

- Az OleDb, MS SQL implementációnál is van
- Minél később megnyitni a kapcsolatot
- Minél előbb lezárni

Connection String összeállítása

➤ DB szervertől függ a szintaktika

```
static string _connectionStringValue = "User  
ID=LOGIN;Password=PASSWORD;Persist Security Info=false;Initial  
Catalog=AdventureWorks;Data Source=DATASOURCE;Packet Size=4096";
```

➤ <http://www.connectionstrings.com/> 😊

➤ Connection string alapú támadások

- All input is evil
- Connection String Builder
  - DB platformonként
  - Paraméterek használata

Adatbázis parancs használata

➤ IDbCommand interfész

- 3 különböző típus (CommandType)
  - Tárolt eljárás
  - Tábla teljes tartalma
  - SQL query
- A parancs szövege (CommandText)
- Az adatbázis kapcsolat (Connection)
- A tranzakció (Transaction)
- Paraméterek
  - All input is evil

Parancs végrehajtása

- ExecuteReader
  - Több rekord lekérdezése (kurzor)
- ExecuteScalar
  - Skalár érték lekérdezése
- ExecuteNonQuery
  - Nincs visszatérési érték (Pl: INSERT)
- ExecuteXmlReader (SQL szerver)
  - XML dokumentumot ad vissza

Parancs használata – Példa

```
SqlCommand command = new SqlCommand();  
command.Connection = connection;  
command.CommandText = "SalesByCategory";  
command.CommandType = CommandType.StoredProcedure;
```

```
SqlParameter parameter = new SqlParameter();  
parameter.ParameterName = "@CategoryName";  
parameter.SqlDbType = SqlDbType.NVarChar;  
parameter.Direction = ParameterDirection.Input;  
parameter.Value = categoryName;
```

```
command.Parameters.Add(parameter);  
connection.Open();
```

```
SqlDataReader reader = command.ExecuteReader();
```


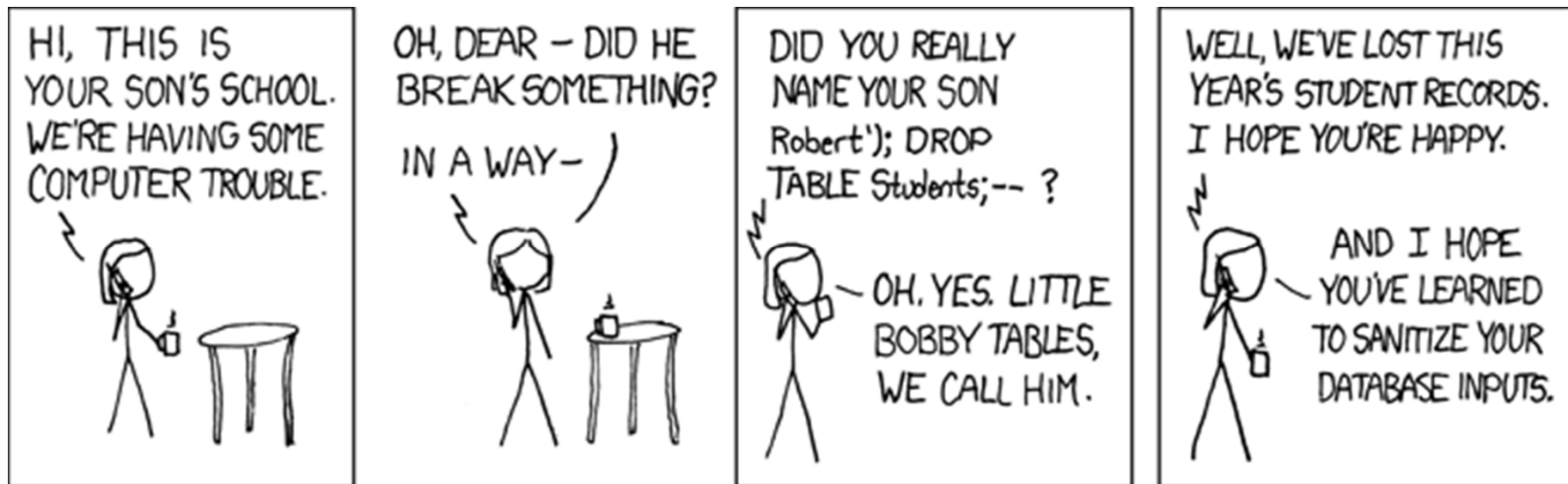
SQL Injection – 1

- Biztonsági probléma
  - Input adatok ellenőrizetlen felhasználása
- SQL utasítás string jellegű összefűzése
  - “Select * from aru where ar =”+Ar.Text;
  - Ar.Text-ben bármi szerepelhet
    - 1; drop table szamla;--
- Súlyos hiba!
  - Paraméterek használata

SQL Injection – 2

Demó

SQL Injection

Tranzakciók ADO.NET alatt

- Tranzakció létrehozása
  - BeginTransaction metódus
- Parancsok tranzakcióhoz rendelése
  - Transaction tulajdonság
- Parancsok futtatása
- Tranzakció befejezése
  - CommitTransaction
  - RollbackTransaction
- Izolációs szintek
  - A BeginTransaction paramétere
  - Szerver függő izolációs szintek

Hibakezelés ADO.NET alatt

- Fontos hibák kivételeket okoznak
- A reader-t, és a kapcsolatot le kell zárni!
  - Megoldás kivétel kezeléssel
  - Lezárások a finally blokkban
- Dispose tervezési minta
  - A using kulcsszó használata létrehozáskor
  - A blokk végén lezáródik a kapcsolat/reader

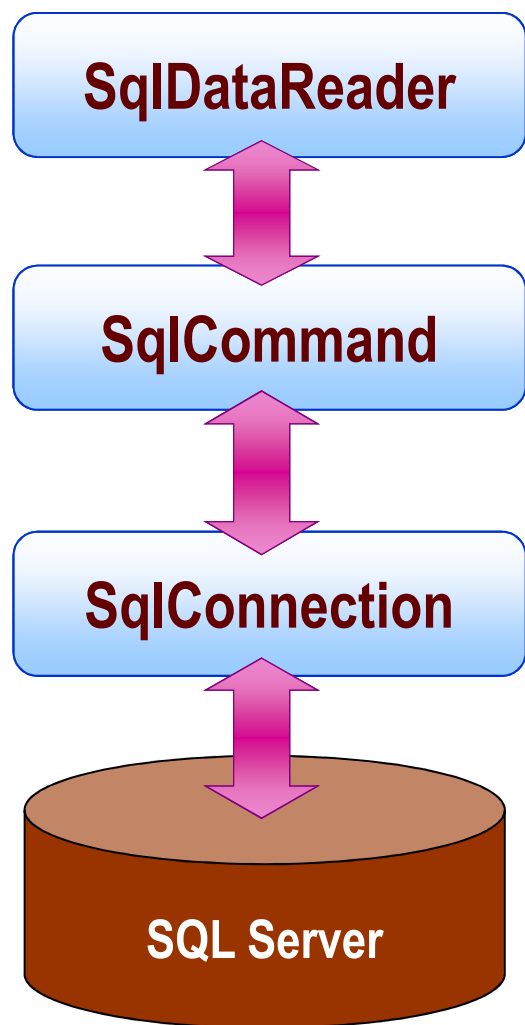
```

try
{
    SqlConnection connection =
        new SqlConnection(connectionString)

    connection.Open();
    ...
}
finally
{
    if (connection != null)
        connection.Dispose();
}
-----
using (SqlConnection connection = new
    SqlConnection(connectionString))
{
    connection.Open();
    ...
}
    
```


Kapcsolat alapú modell

- Aktuális adatok érkeznek az adatbázisból
- Feldolgozás lépései
  1. Kapcsolat megnyitása
  2. Parancs futtatása
  3. Eredmény feldolgozása
  4. Reader lezárása
  5. Kapcsolat lezárása

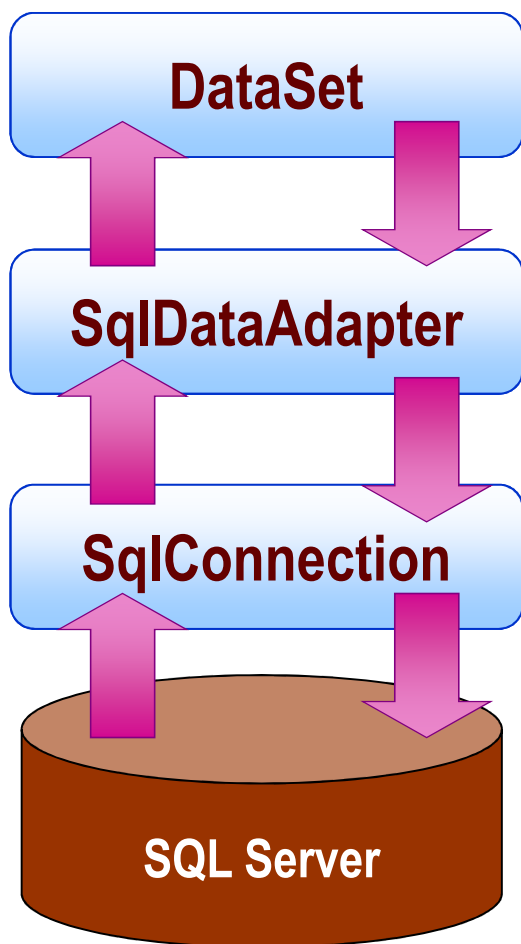
Kapcsolat alapú modell – Példa

```
using (SqlConnection conn=new SqlConnection(connectionString))
{
    SqlCommand command = new SqlCommand("SELECT * FROM Termek", conn);
    connection.Open();
    using(SqlDataReader reader = command.ExecuteReader())
    {
        if (reader.HasRows)
        {
            while (reader.Read())
            {
                Console.WriteLine("{0}\t{1}", reader["ID"], reader["Nev"]);
            }
        }
    }
}
```


Kapcsolat nélküli modell

- Cache-nek tekinthető
- Más is módosíthat
- Feldolgozás lépsei
  1. A kapcsolat megnyitása
  2. A DataSet feltöltése
  3. A kapcsolat lezárása
  4. A DataSet feldolgozása
  5. A kapcsolat megnyitása
  6. Változtatások visszatöltése
  7. A kapcsolat lezárása

Kapcsolat nélküli modell – Példa

```
DataSet dataSet = new DataSet();
SqlDataAdapter adapter = new SqlDataAdapter();

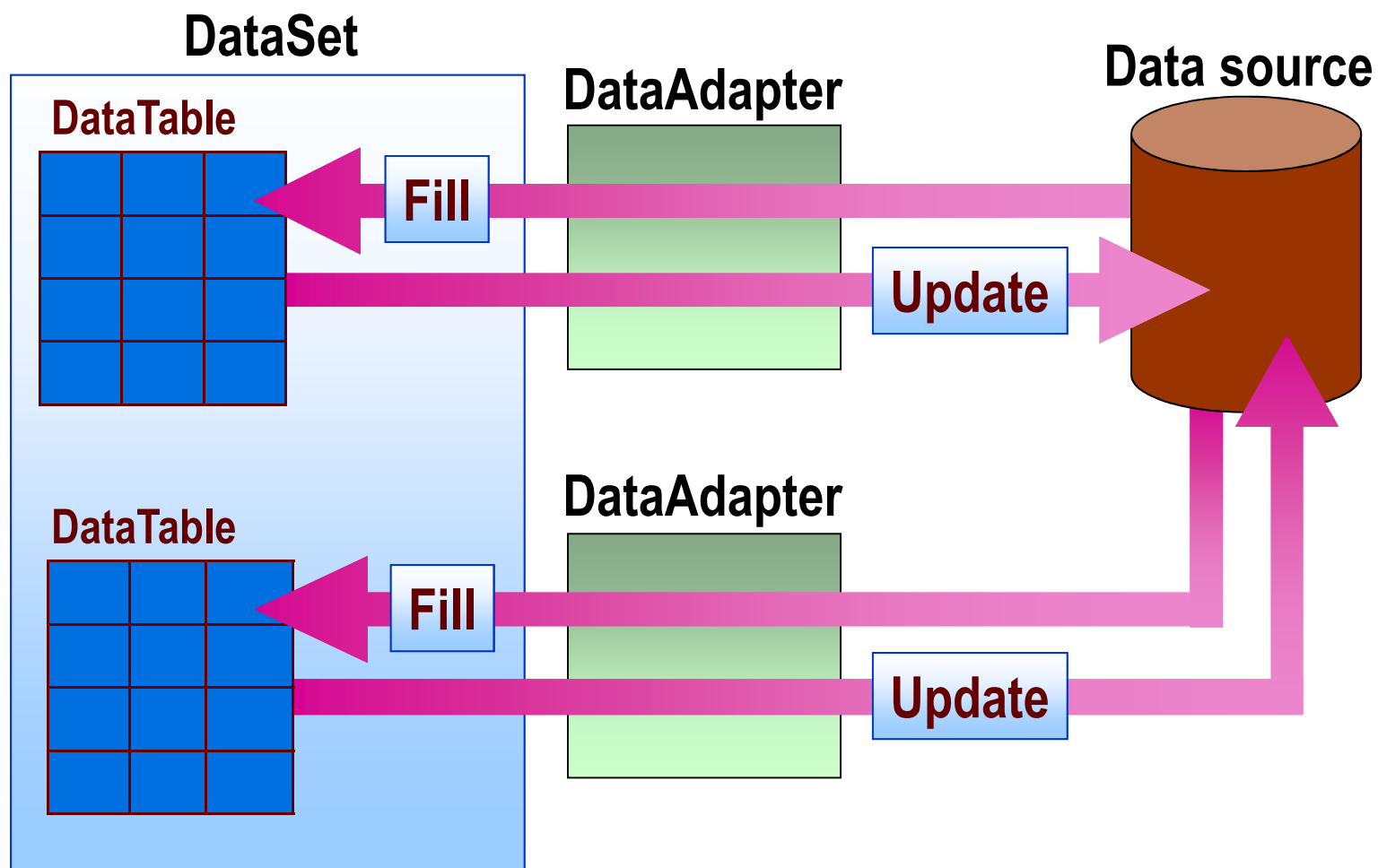
using (SqlConnection conn= new SqlConnection(connectionString))
{
    adapter.SelectCommand = new SqlCommand ("SELECT * FROM Termek",conn);

    SqlCommandBuilder builder = new SqlCommandBuilder(adapter);

    connection.Open();
    adapter.Fill(dataSet);
}
...
using (SqlConnection conn= new SqlConnection(connectionString))
{
    dataSet.AcceptChanges(); // SqlCommandBuilder nélkül nem működne
    //adapter.Update(dataSet) is hívható, de akkor csak az adapter táblája frissül
}
```


DataAdapter szerepe

DataAdapter feladata

- A DataSetet illeszti az adatbázishoz
- Feltöltés
  - SelectCommand tulajdonság
  - Fill metódus
- Szinkronizálás
  - InsertCommand tulajdonság
  - UpdateCommand tulajdonság
  - DeleteCommand Tulajdonság
  - Update metódus

DataSet felépítése

➤ System.Data névtér (adatbázis független)

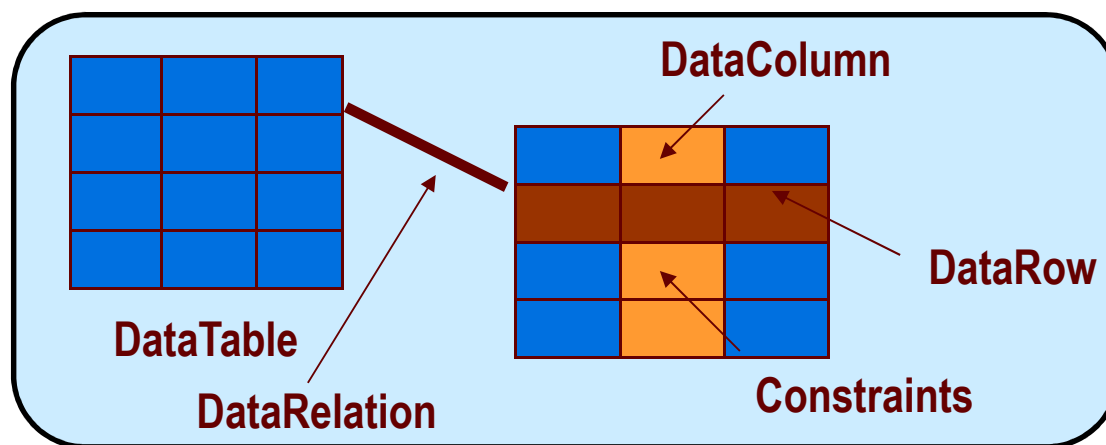
- DataRow
- DataColumn
- DataTable
- DataView
- DataAdapter
- DataSet

➤ Gyűjtemények

- Tables
- Relations

➤ Séma

- XSD alapján
- Kódból

DataSet egyéb lehetőségei

➤ Kényszerek

- Egyediség biztosítása (UniqueConstraint)
- Elsődleges kulcs
- Külső kulcs (ForeignKeyConstraint)

➤ Kapcsolatok (DataRelation)

- Közös értékű mező alapján
- Elsődleges kulcs – Külső kulcs
- Szülő gyermek kapcsolatok

➤ Számított értékű mezők

- Felhasználhatóak
  - Más mezők értékei
  - Konstansok
  - Matematikai műveletek
- DataColumn osztály
  - Expression tulajdonság

Típusos DataSet

- Definiált struktúrájú DataSet
- Struktúra leírása: XML séma
- Generált osztályok
  - Az előzőekben bemutatott általános osztályokból származnak
  - Entitásra jellemző tulajdonságok, metódusok
- Előnyei
  - Gyorsabb fejlesztés
  - Típusosság fordítási időben

Konkurencia kezelés

- Probléma: többen módosíthatják az adatokat
- Pesszimista konkurencia kezelés
  - Biztos más is módosít
  - Kizárólagos hozzáférés kell a módosított adatokhoz
  - Tipikusan kapcsolat alapú modellben
- Optimista
  - Más ügysem módosít
  - Ütközés detektálás
  - Tipikusan kapcsolat nélküli modellben

Pesszimista konkurencia kezelés

➤ Kapcsolat alapú modell

- Rekordok zárolása
- Adatbázis tranzakciók biztosítják

➤ Kapcsolat nélküli esetben

- Tipikusan BLL-ben merül fel a probléma
- Zártáblák megvalósítása a BLL-ben
  - Kis lockmanager osztály, bejegyzi, hogy melyik ID-t módosítják
  - A nyilvántartáshoz elég egy Hashtable
    - Kulcs: tábla + ID

Optimista konkurencia kezelés

- Módosított rekordokat ellenőrizni kell
- Rekord tartalom alapján döntünk
  - Rekord verzió
    - Számláló (logikai óra)
  - Teljes tartalomvizsgálat
- DataAdapteren állítható be
  - Különböző SQL kódot generál

DataSet állapot követés

- Egy adott sor többféle állapotban lehet
- DataRowState
  - Unchanged: változatlan
  - Added: újonnan lett létrehozva
  - Deleted: törölődött
  - Modified: módosult
  - Detached: a sor nem része egy DataRowCollection-nek
- Ezt az információt használja fel DataAdapter a módosítások átvezetéséhez az adatbázisba

DataSet – Rekord verzió

- Az egyes soroknak több verziója létezhet
- DataRowVersion
  - Original: a kiindulási érték
  - Current: aktuális érték
  - Default: DataRowState-től függ
  - Proposed: szerkesztés alatt álló érték
- Lekérdezés
  - `row.HasVersion(DataRowVersion.Proposed)`
  - `row["Nev", DataRowVersion.Original]`

DataSet – Adatok frissítése

➤ FEGURM probléma

- Fill / Edit / Get Changes / Update / Refresh / Merge

➤ DataTable, DataSet és DataAdapter szinten támogatott

- GetChangeSet()

- Load()

- FillOption

- OverwriteChanges (mint a Fill)

- Az „Original” és a „Current” verziót módosítja

- PreserveChanges (alapértelmezett):

- Az „Original” verziót módosítja

- Upsert

- A „Current” verziót módosítja

- Merge()

ADO.NET optimalizálás – 1

➤ Connection Pooling

- ADO.NET része, érdemes kihasználni
- Min Pool Size ➔ ConnectionString-enként

➤ Commit-ok kezelése

- AutoCommit / Tranzakciók?
- A commit időigényes művelet (disk I/O + hálózat)
- Hosszú tranzakciók erőforrás igényesek (zárolások)
- Megfelelő egyensúlyt kell tartani a kettő között

ADO.NET optimalizálás – 2

- Megfelelő tranzakciós modell választása
  - Kerüljük az elosztott tranzakciókat!
- Megfelelő parancstípus választása
  - INSERT / UPDATE / DELETE műveletek gyorsabbak, ha ExecuteNonQuery-vel futtatjuk őket
  - Egy adatmező lekéréséhez használjuk az ExecuteScalar függvényt
- DataProvider választás
  - A 100%-osan .Net alapú az ideális
    - Egyre több ilyen van
  - Kevert megoldások (ODBC kerülendő)

ADO.NET optimalizálás – 3

➤ Parancs újrafelhasználás

■ Command.Prepare()

- Szerver oldalon előkészíti a futtatást
- A későbbi végrehajtás gyorsabb lesz, de cserébe idő- és erőforrásigényes
- Csak akkor van haszna, ha többször futtatjuk a parancsot

➤ DataSet / DataReader

- DataReader: hatékonyabb, célirányosabb, szerveroldali erőforrásokat foglal, kis memóriaigény
- DataSet: kapcsolat nélküli munkához, többretegű architektúrához, nagyon nagy kliens oldali overhead, elsősorban memóriában

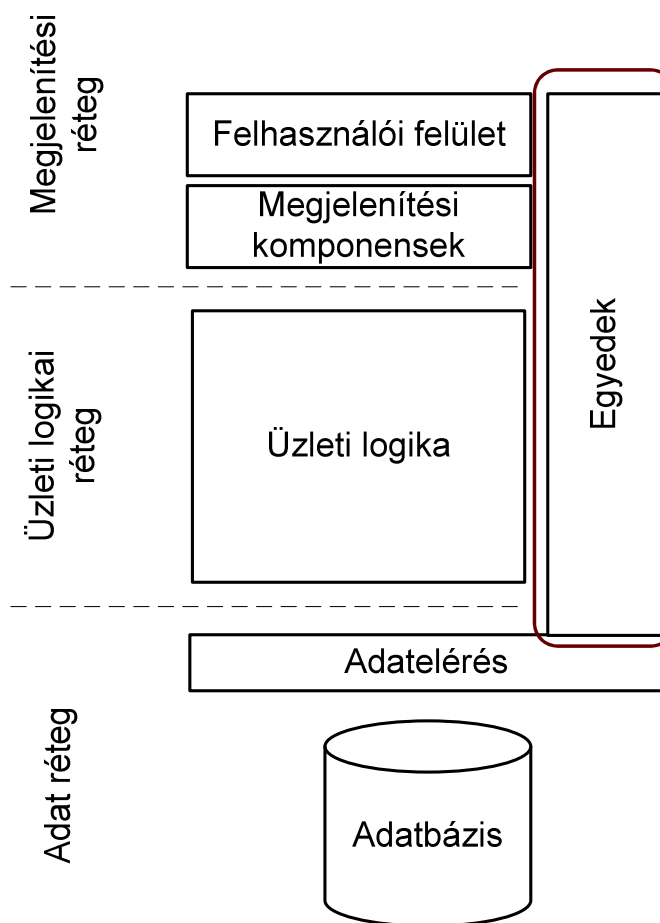

O/R leképzés

Háromrétegű architektúra

Modellezés

➤ Üzleti logika

- OO modellezés
- UML
- Tervezési minták (Design Patterns)
- Nem csak statikus tagok, folyamatok is

➤ Adatréteg

- E/K diagramok
- UML data modelling profile (→2005 december)
- Statikus, attribútum szemlélet

O/R leképezés feladata

➤ Object Relational Mapping

- Üzleti objektumok leképezése relációs adatmodellre
- Adattárolás és üzleti folyamatok összekötése

➤ Problémák

- Eltérő koncepciók
- Öröklődés
- Shadow információk
- ...

Irodalom

➤ Felhasznált irodalom, ábrák, példák:

- <http://www.agiledata.org/essays/mappingObjects.html>

Miért probléma?

➤ Egyszerű megoldás

- Objektum → Tábla (?)
- Adattag → Oszlop(?)

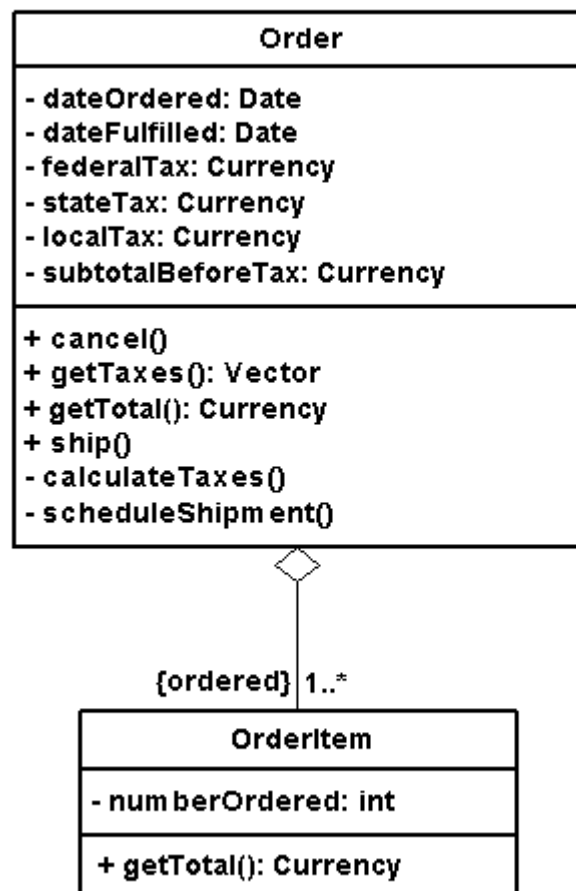
➤ Probléma

- Nem minden attribútum perzisztens
  - Ideiglenes kalkulálódik
- Vannak attribútumok, melyek önmagukban objektumok
- Adattípusok leképezése
- Öröklés kezelése

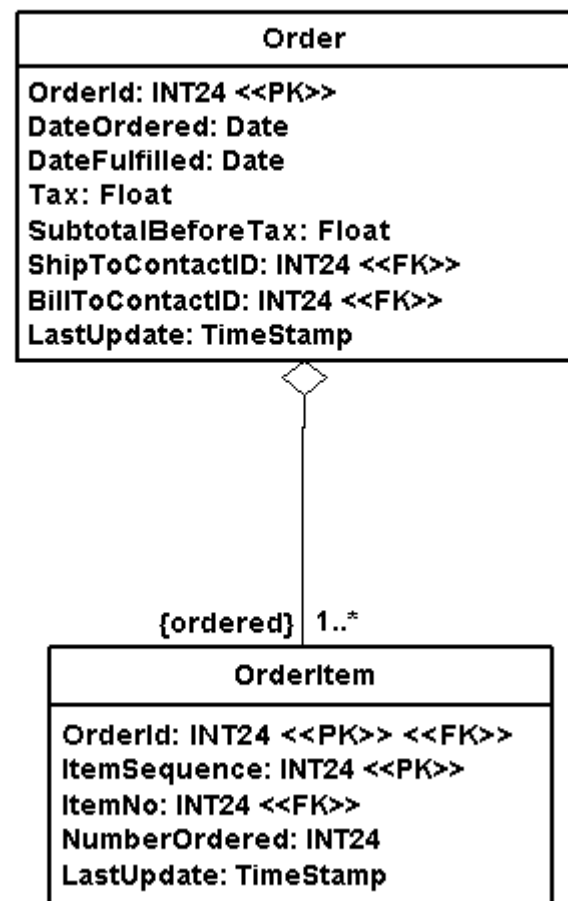
Egyszerű mintapélda

<<Class Model>>

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

<<Physical Data Model>>

Egyszerű mintapélda – Problémák

➤ Tax mező

- Szét kellene szedni három oszlopba
- Ki kell/ lehet számolni

➤ Relációs modellben vannak kulcsok

- Hogy kapcsolódik az objektum példányhoz?
  - Shadow information

➤ Eltérő adattípusok

- Currency → Float leképezés az áraknál
- Konverzió?

Shadow információk

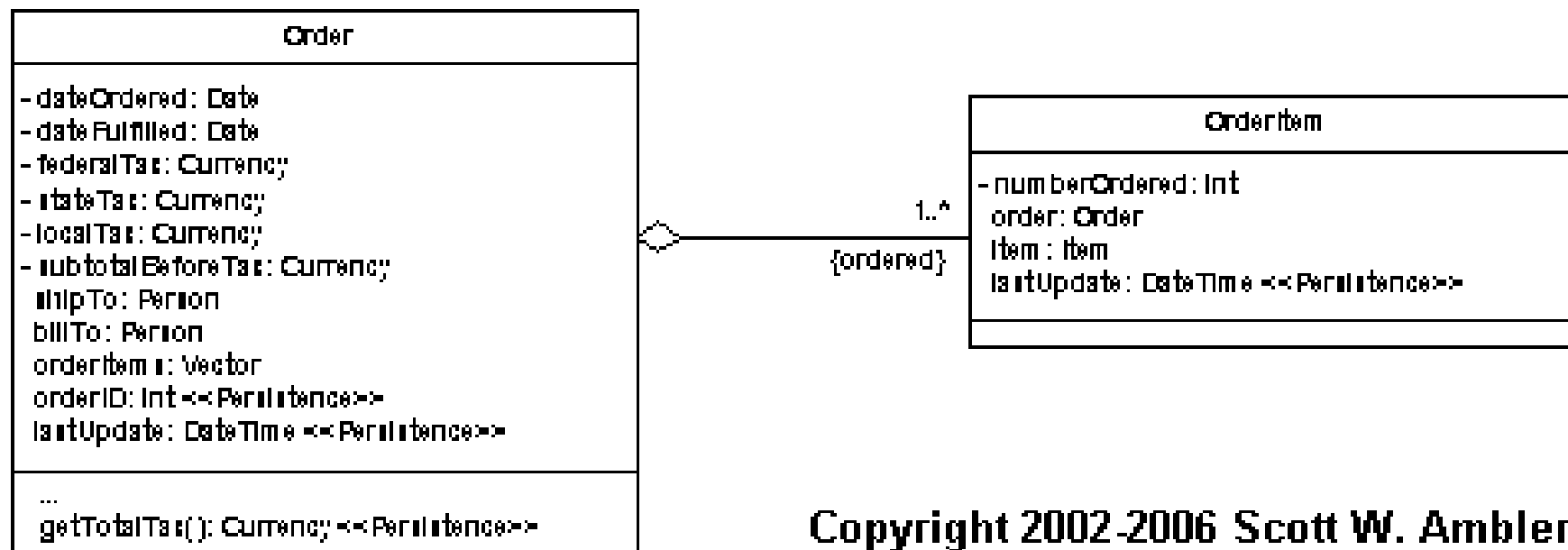

➤ Szükségesek a perzisztencia megvalósításához

- Kulcsok
- Időbélyegek (optimista konkurencia kezelés)
- Új/ már korábban mentett objektum
  - Insert/ Update
- Nem fontos az üzleti objektumba helyezni
  - Kezelni kell valahogy

Egyszerű mintapélda – Shadow információk

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

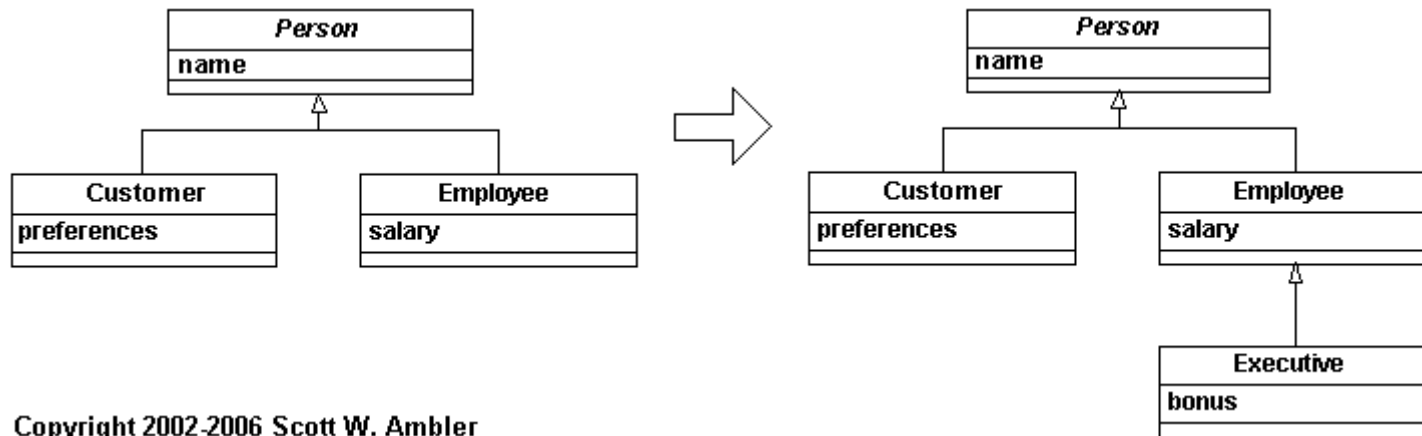
Öröklődés modellezése

- Hierarchia leképezése egy közös táblába
- Minden valós osztály leképezése saját táblába
  - Akikből objektum példányok képződhetnek
- Minden osztály leképezése saját táblába
  - Absztrakt osztályok is
- Osztályok és hierarchia szintek általános leképezése

Öröklődés – Mintapélda

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

- Absztrakt Person osztály
- CR miatt új osztályt kell implementálni
  - Executive

Egy táblába történő leképezés – 1

- Összes attribútum felsorolása a hierarchiát bejárva
- Típust azonosítás
  - Egy, oszlopban kódolt értékkel
  - IsCustomer, IsEmployee,... oszlopokkal
- Példány azonosító oszlop felvitele
- Bővítés kezelése
  - Új attribútumok felvitele

Egy táblába történő leképezés – 2

Person
PersonPOID <<PK>>
PersonType
Name
Preferences
Salary

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Person
PersonPOID <<PK>>
IsCustomer
IsEmployee
Name
Preferences
Salary

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Egy táblába történő leképezés – 3

➤ Előnyök

- Egyszerű
- Könnyű új osztályt bevenni a hierarchiába
- Objektum példány szerepének változása könnyen követhető
  - Employee → Executive
  - Employee és Customer egyszerre

➤ Hátrányok

- Helypazarlás
- Egy osztály változása miatt az összes tárolása megváltozik
- Komplex struktúra esetén nehezen áttekinthető

➤ Célszerű használni

- Egyszerű hierarchiák esetén

Valós osztályok leképzése táblába – 1

- Osztályonként egy tábla
- Osztály összes attribútumának eltárolása
- Példányazonosító
- Változás követése
  - Új osztály → új tábla
  - Attribútum változás → Hierarchia szint mentén végig kell vinni

Valós osztályok leképezése táblába – 2

Customer
CustomerPOID <<PK>>
Name
Preferences

Employee
EmployeePOID <<PK>>
Name
Salary

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Valós osztályok leképzése táblába – 3

➤ Előnyök

- Átláthatóbb
- Jobban illeszkedik az objektum modellhez
- Gyors adatelérés

➤ Hátrányok

- Osztály módosítása → Hierarchia szintek
- Több szerepet is betöltő példányok kezelése
  - Employee → Executive
  - Employee és Customer

➤ Célszerű használni

- Ritkán változó struktúrák esetén

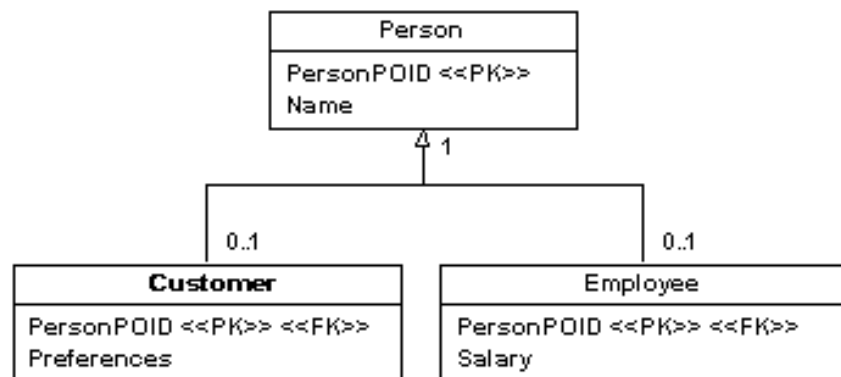
Összes osztály leképezése táblába – 1

- Osztály hierarchiát követik a táblák
- Szülő – gyerek viszony leképzése idegen kulccsal
- Példány azonosító

Összes osztály leképezése táblába – 2

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Összes osztály leképezése táblába – 3

➤ Előnyök

- Könnyű megérteni (egy az egyben leképezés)
- Könnyű módosítani a szülő osztályok struktúráját

➤ Hátrányok

- Összetett adatbázis séma
- Egy példány adatai több táblában vannak
  - Összetett lekérdezés

➤ Célszerű használni

- Komplex hierarchia esetén
- Változó struktúra esetén

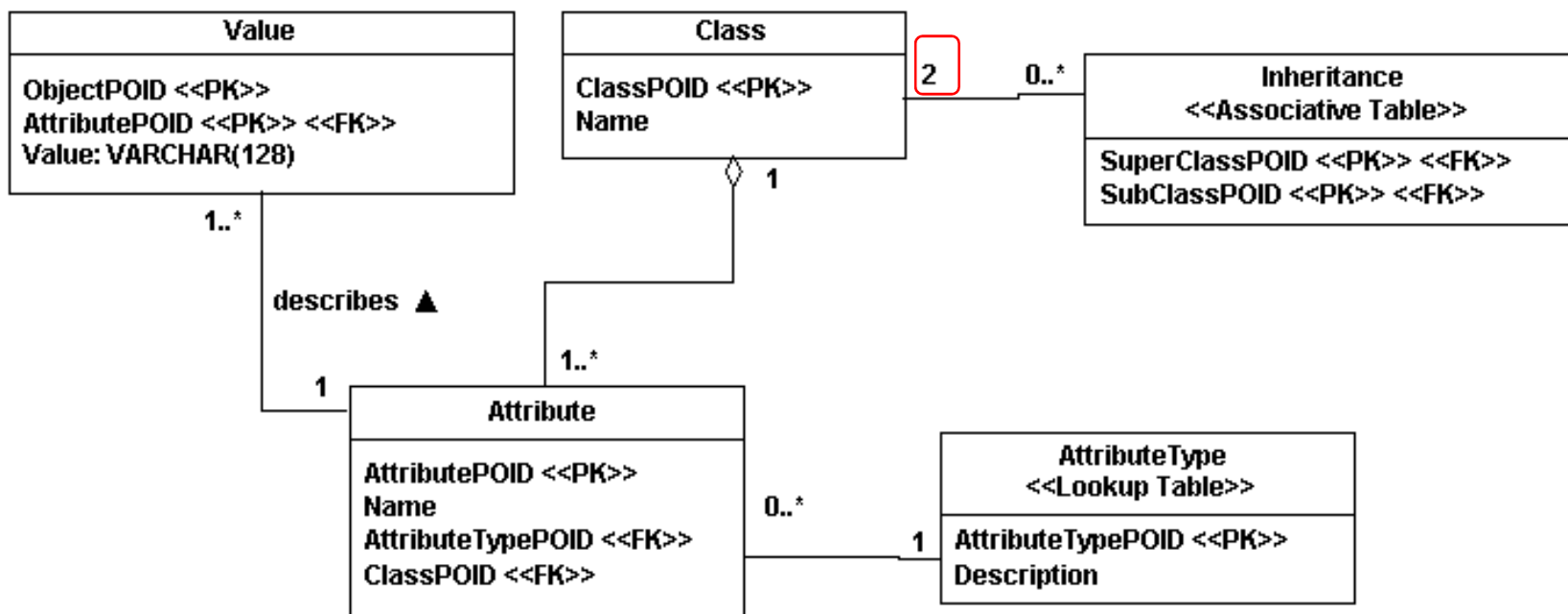
Leképezés általános struktúrába – 1

- Meta data driven megoldás
- Általános séma
  - Tetszőleges hierarchia leírható
  - Független a konkrét osztályoktól
    - Osztály hierarchia → Meta adat
    - Osztály példányok → Attribútumok manifesztálódása

Leképezés általános struktúra – 2

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Leképezés általános struktúrába – 3

➤ Előnyök

- Perzisztencia kezelő keretrendszerekhez illeszkedik
- Flexibilis
- „Bármilyen” leírható benne

➤ Hátrányok

- Elsőre nehéz „megemészteni”
- Nehéz „összeszedni” egy objektum példány adatait
- Meta adatok közvetlen hatása → karbantartás, telepítés
- Nagy adatmennyiség esetén nem hatékony

➤ Célszerű használni

- Komplex alkalmazások
- Kis mennyiségű adatok
- „Minden változhat” akár futási időben is

Többszörös öröklés – 1

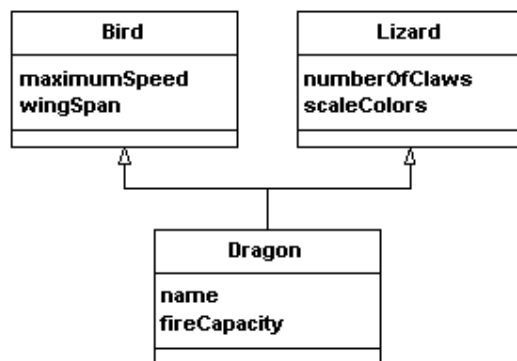

- Nem nagyon támogatott, de
  - C++ → Még mindig
  - ...
- Ugyanazok a technológiák használhatók
  - Általános megoldásban már benne van

Többszörös öröklés – 2

Class Model

Possible Physical Data Models

Creature
CreaturePOID <<PK>> Name FireCapacity MaximumSpeed WingSpan NumberOfClaws ScaleColors

Objektum kapcsolatok leképzése – 1

➤ Kapcsolatok

- Asszociáció
- Aggregáció
- Kompozíció

➤ Típusok

- Egy – Egy
- Egy – Több
- Több – Több

→ Referenciális integritás

➤ Irány

- Egy irányú
- Két irányú

→ Nem képezhető le

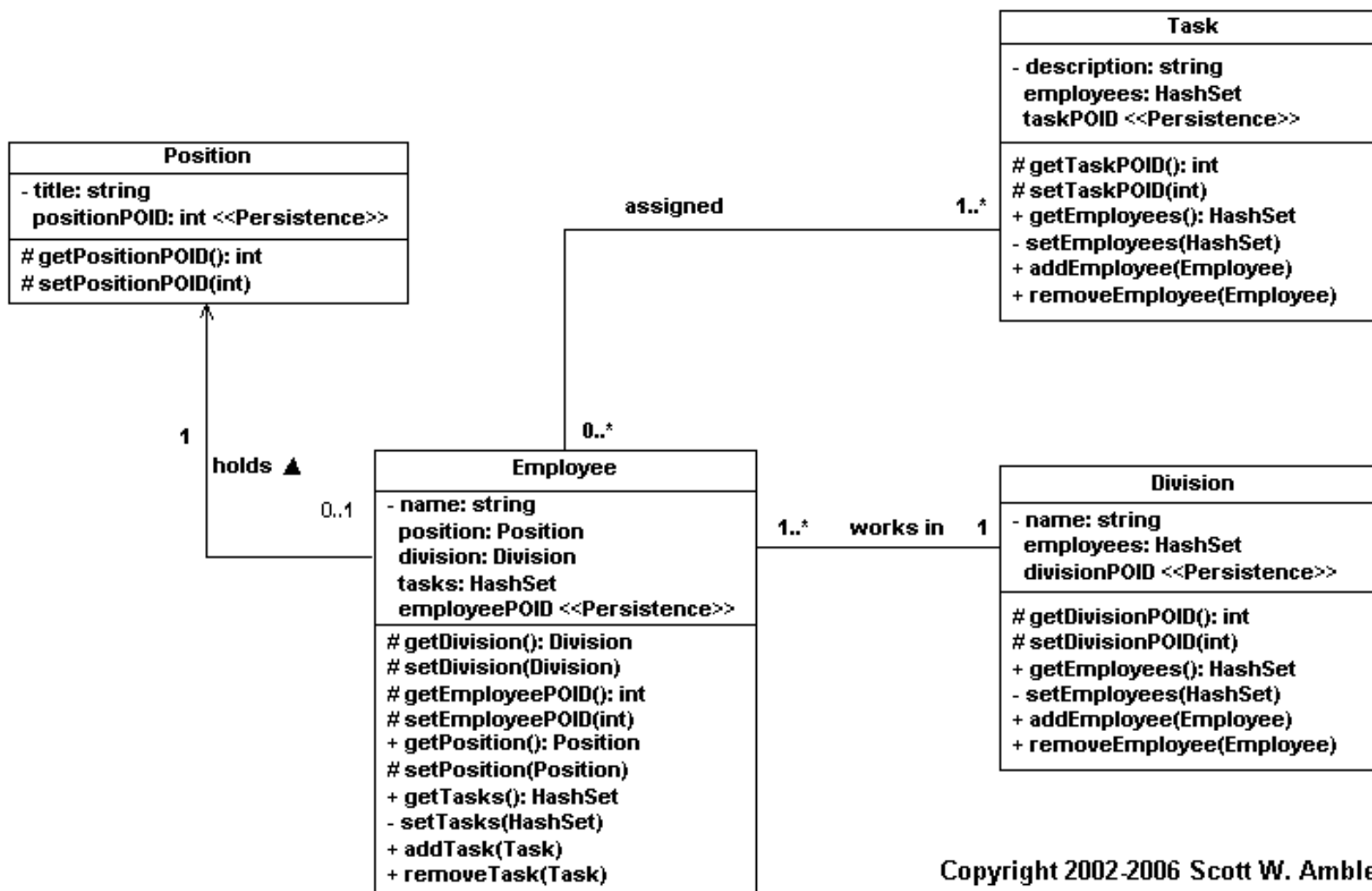

Objektum kapcsolatok leképzése – 2

- Egy – Egy kapcsolat
  - Külső kulcs az egyikbe
    - Közömbös
    - Egy – több lehetőségét magában hordja → Lehet, hogy nem közömbös ☺
- Egy – Több kapcsolat
  - Külső kulcs az „egy”-re
- Több – Több kapcsolat
  - Közvetlenül nem képezhető le
  - Kapcsoló tábla használata
- Kardinalitások
  - Mindkét oldal kötelezőt nem célszerű leképezni
  - Elindulási probléma adatbázis szinten
  - Számolás adatréteg szinten: 0,1,több

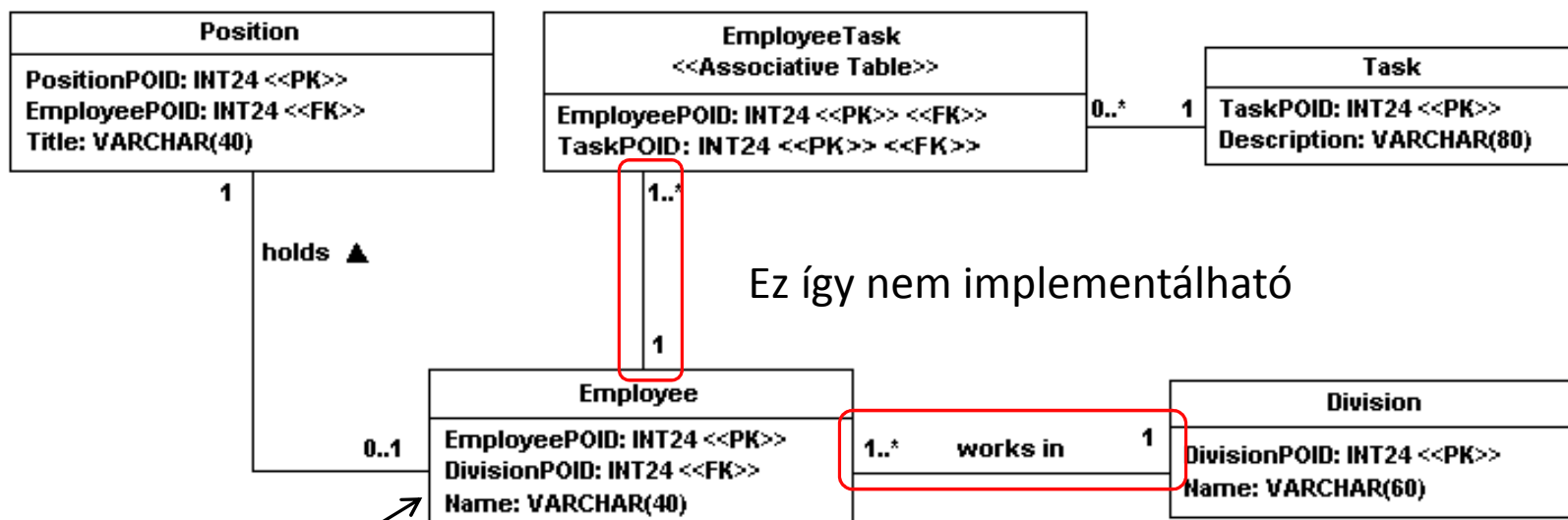
Objektum kapcsolatok leképzése – 3

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Objektum kapcsolatok leképzése – 4

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Egy – több kapcsolat is lehetne az adatréteg alapján

Rekurzió – 1

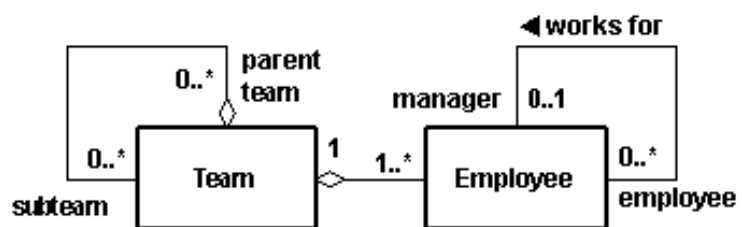

- Más néven reflexió
- Kapcsolat kezdő és végpontja ugyan az az entitás
- Hasonlóan a többi kapcsolat
  - Több – több leképezésben kis eltérés

Rekurzió – 2

<<Class Model>>

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Rendezett gyűjtemények

- Sorrendezést adó attribútum
- Sorrend helyesen olvassuk fel
  - Order by ...
- Sorrendet adó attribútum ne legyen része a kulcsnak
  - Sorrend változás hivatkozásokat is érintené
- Sorrend változtatás hatása
  - Több rekordot is módosítani kell
- Elem törlése
  - Nem fontos újra „indexelni”
    - Ekkor csak sorrendet jelent pozíció indexet nem
- Hézagos kiosztás (pl 10-esével)
  - Van szabad pozíció
  - Kevesebb módosítás, ritkábban kell több rekordot

Osztály szintű tulajdonságok – 1

- Osztályra jellemzők
- Nem kötődnek példányhoz
- Példa
  - Következő számla sorszám
- Osztály szintű konstansok kezelése is hasonló

Osztály szintű tulajdonságok – 2

- Minden tulajdonságnak külön tábla
  - Gyors
  - Sok kicsi tábla → áttekinthetetlen adatmodell
- Minden tulajdonság ugyanabban a táblában különböző oszlopokban
  - Gyors
  - Egyszerű (egy tábla az összesnek)
  - Konkurencia (mivel sor alapú és nem oszlop)
- Osztályonként egy tábla az értékek különböző oszlopokban
  - Gyors
  - Sok kicsi tábla → áttekinthetetlen adatmodell

Nem flexibilis

Osztály szintű tulajdonságok – 3

➤ Általános megoldás

- Minden tulajdonság új rekord
  - Osztály
  - Tulajdonság név
  - Érték
- Adatkonverziót meg kell oldani
- Egyszerű bővíthetőség
  - Új tulajdonság → Új rekord

Osztály szintű tulajdonságok – 4

Class Model

Customer
- customerNumber: int   - name: string   - <u>nextCustomerNumber: int</u>
calculateNextCustomerNumber(): int

Possible Physical Data Models

CustomerNumber
NextCustomerNumber: INT24

Copyright 2002-2006 Scott W. Ambler

Néhány jó tanács

➤ Átláthatóság

- Konzekvens elnevezések
- Meta adatok karbantartása
  - Kapcsolatoknál is

➤ Teljesítmény

- „Egyszerűbb” általában jobb
- Késletett beolvasás
  - Nagyméretű attribútumok csak ha kellenek (pl.: kép)
  - Objektumok csak ha kellenek
    - Nem biztos, hogy az összes hivatkozott objektum kell
      - Tervezői döntés

LINQ

Alapprobléma

➤ Adat != Objektum

■ ORM

➤ SQL nyelv

☺ Adatorientált

☺ Egyszerű lekérdezést megfogalmazni

☹ Nem objektum alapú

☹ Nem típusos

☹ Nem épül be nyelvi elemként

Hagyományos adatelérés

```
SqlConnection c = new SqlConnection(...);  
c.Open();  
SqlCommand cmd = new SqlCommand(  
    @"SELECT c.Name, c.Phone  
        FROM Customers c  
        WHERE c.City = @p0"  
    );  
cmd.Parameters.AddWithValue("@po", "London");  
DataReader dr = c.Execute(cmd);  
while (dr.Read()) {  
    string name = dr.GetString(0);  
    string phone = dr.GetString(1);  
    DateTime date = dr.GetDateTime(2);  
}  
dr.Close();
```

Problémák

- SQL szöveg
- Paraméter kötés
- Típusosság hiányzik
- Fordító nem tud ellenőrizni
- Intellisense hiányzik

Adatelérés LINQ segítségével

```
public class Customer
{
    public int Id;
    public string Name;
    public string City;
    public string Phone;
}
```

```
-----

GridView1.DataSource = from customer in db.Customers
                        where customer.City == "London"
                        select customer;

GridView1.DataBind();
```

Előnyök

- Típusos
- Objektumokra épül
- Típus ellenőrzés fordítási időben

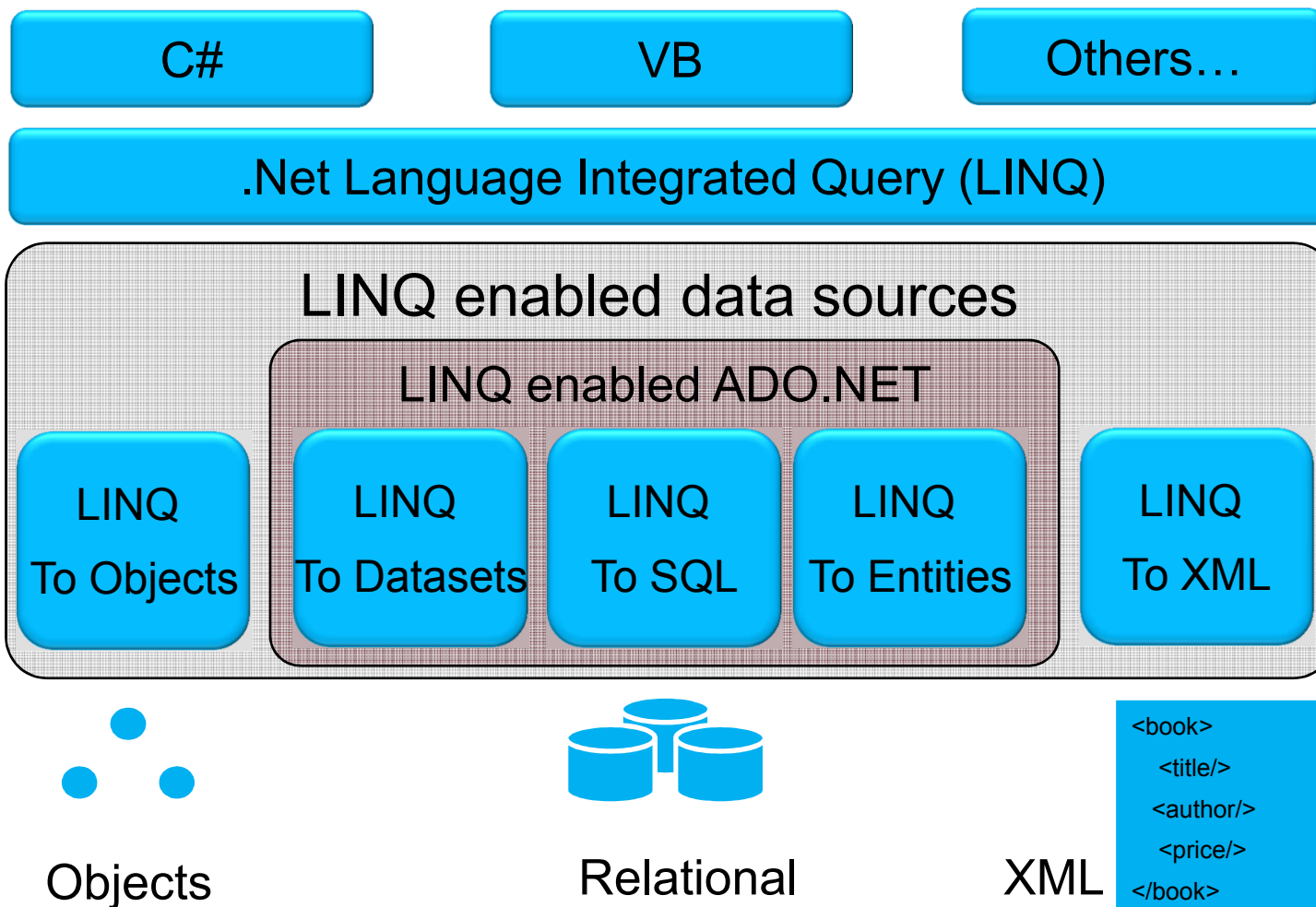
Mi a LINQ?

- .NET Language-Integrated Query
- .Net Framework 3.0-ra épül
- Nyelvi elemként megjelenő lekérdezés
- Visual Studio 2008
  - C# 3.0
  - VB 9.0

LINQ Felépítése

LINQ to Objects használata

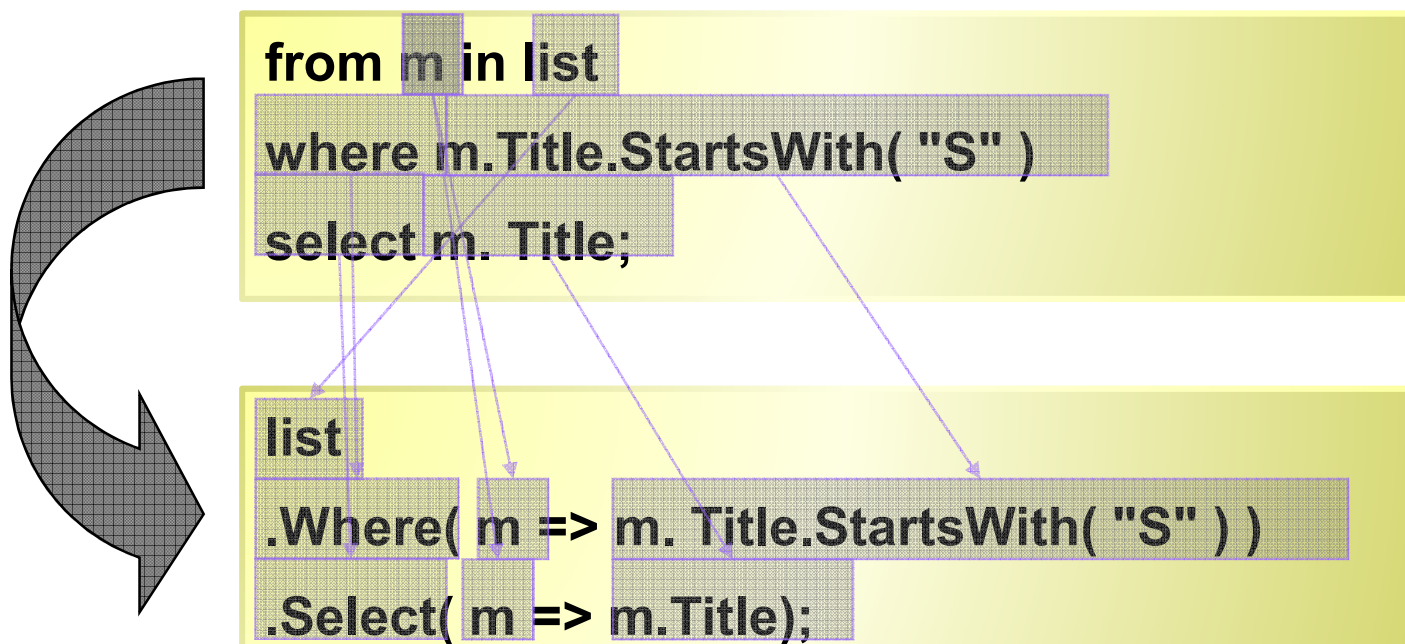

- Minden gyűjteményen használható
  - IEnumerable interfész
    - Select, where, join, GroupBy, ...
  - Késletett kiértékelés
    - Eredményhalmaz iterálásakor
  - Lekérdezés megfogalmazása független a gyűjteménytől
    - Kifejezés fa
- Nyelvi elemként jelenik meg
  - Függvényhívássá alakul át

Lekérdezések átalakítása

- A nyelvbe ágyazott lekérdezéseket metódushívásokká alakítja a fordító

LINQ to Objects példa – 1

Tömb megvalósítja
IEnumerable<T> interfészt

```
string [] cities = { "Auckland", "Oslo", "Sydney",  
                    "Seattle", "Paris", "Los Angeles" };
```

```
IEnumerable<string> places = from city in cities  
                             where city.Length > 5  
                             orderby city descending  
                             select city;
```

```
GridView1.DataSource = places;  
GridView1.DataBind();
```

LINQ
lekérdezés

IEnumerable<string>
Data binding!

Custom City Class

```
public class City
{
    public string Name;
    public string Country;
    public int DistanceFromSeattle;
}

List<City> locations = GetLocations();
```


LINQ to Objects példa – 2

Gyűjtemény megvalósítja az `IEnumerable<T>` interfészt

```
List<City> locations = GetLocations();
```

```
IEnumerable<City> places = from city in locations
                           where city.DistanceFromSeattle > 1000
                           orderby city.Country, city.Name
                           select city;
```

```
GridView1.DataSource = places;
GridView1.DataBind();
```

`IEnumerable<City>` gyűjtemény tartalmazza a lekérdezés eredményét

LINQ to XML

- XML mindenhol megjelent
  - Konfigurációs állományok
  - Dokumentumok
  - Platformfüggetlen kommunikáció
  - Hierarchikus adatok
  - Web szolgáltatások
  - ...

XML dokumentumok kezelése

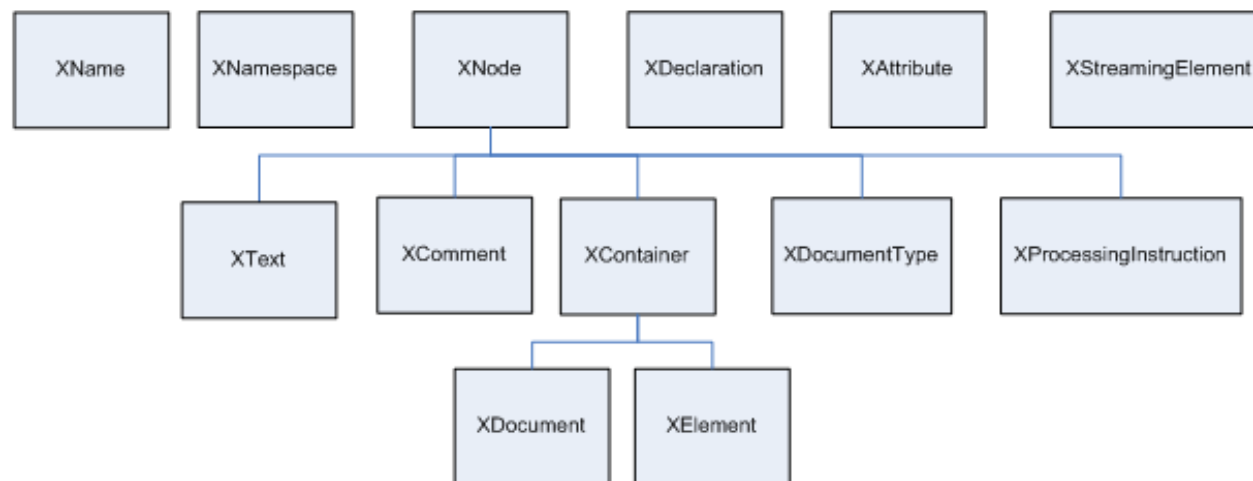
- XmlReader / XmlWriter
  - ☺ Hatékony, de nehézkes
- DOM
  - ☹ Sok adatnál lassú
- XSLT
  - ☺ Kevésbé mély struktúrájú adatokra
  - ☹ Nehéz megtanulni
  - ☹ Sok adatnál
- LINQ to XML
  - ☺ Egységes szemlélet
  - ☺ Egyszerű
  - ☺ Gyors

LINQ to XML felépítése

➤ System.Xml.LINQ

➤ Új osztályok

➤ Közvetlen nyelvi támogatás

■ Nyelvbe ágyazott lekérdezések

□ Ancestors

□ Descendants

} → „Fa bejárása”

■ VB 9: XML a nyelvben idézőjelek nélkül → nyelvi elem

Xml létrehozása

```
XElement xml = new XElement("contacts",
    new XElement("contact",
        new XAttribute("contactId", "1"),
        new XElement("firstName", "Béla"),
        new XElement("lastName", "Nagy")
    ),
    new XElement("contact",
        new XAttribute("contactId", "2"),
        new XElement("firstName", "Béla"),
        new XElement("lastName", "Kicsi")
    )
);

Console.WriteLine(xml);
```


Az elkészített Xml

```
<contacts>
  <contact contactId="1">
    <firstName>Béla</firstName>
    <lastName>Nagy</lastName>
  </contact>
  <contact contactId="2">
    <firstName>Béla</firstName>
    <lastName>Kicsi</lastName>
  </contact>
</contacts>
```


XDocument létrehozása

```
XDocument doc = new XDocument(  
    new XDeclaration("1.0", "utf-8", "yes"),  
    new XComment(„RSS Feed”),  
    new XElement("rss",  
        new XAttribute("version", "2.0"),  
        new XElement("channel",  
            new XElement("title", "RSS csatorna címe"),  
            new XElement("description", "RSS csatorna leírás"),  
            new XElement("link", "http://example.com"),  
            new XElement("item",  
                new XElement("title", „Első cikk”),  
                new XElement("description", „Első leírás”),  
                new XElement("pubDate", DateTime.Now.ToString()),  
                new XElement("guid", Guid.NewGuid())) ) ) );  
doc.Save(@"c:\sample.xml");
```


Az elkészített Xml doksi

```
<!-- RSS Feed -->
<rss version="2.0">
  <channel>
    <title>RSS csatorna cím</title>
    <description>RSS csatorna leírás.</description>
    <link>http://example.com</link>
    <item>
      <title>Első cikk címe</title>
      <description>Első leírás</description>
      <pubDate>2011-05-21 15:12:30</pubDate>
      <guid>11e7e86b-1ad6-465a-8f74-cf00be28aaba</guid>
    </item>
  </channel>
</rss>
```


Xml lekérdezés C#

```
// Lekérdezés összeállítás és eredmény kiírása
var q = from c in xml.Descendants("contact")
        where (int)c.Attribute("contactId") <= 2
        select (string)c.Element("firstName") + " " +
               (string)c.Element("lastName");

foreach (string name in q)
    Console.WriteLine("Név = {0}", name);
```

Név = Nagy Béla
Név = Kicsi Béla

Demó

Avagy ki szerelmesebb Rómeó vagy Júlia?

LINQ to SQL

- Relációs adatbázisok és OO világ összekötése
- Egyfajta ORM
- Csak MS SQL Szerverrel működik
- Más platformok
  - Entity Framework
- Fejlesztése lezárt, helyette EF

LINQ to SQL Architektúra

```
from c in db.Customers
where c.City == "London"
select
    new { c.Name, c.Phone }
```

LINQ
Lekérdezés

Alkalmazás

Objektumok

SubmitChanges()

LINQ to SQL
(ADO.NET)

Egyéb szolgáltatások
- változás követés
- konkurencia kezelés
- Objektum azonosítás

SQL Lekérdezés

Sorok

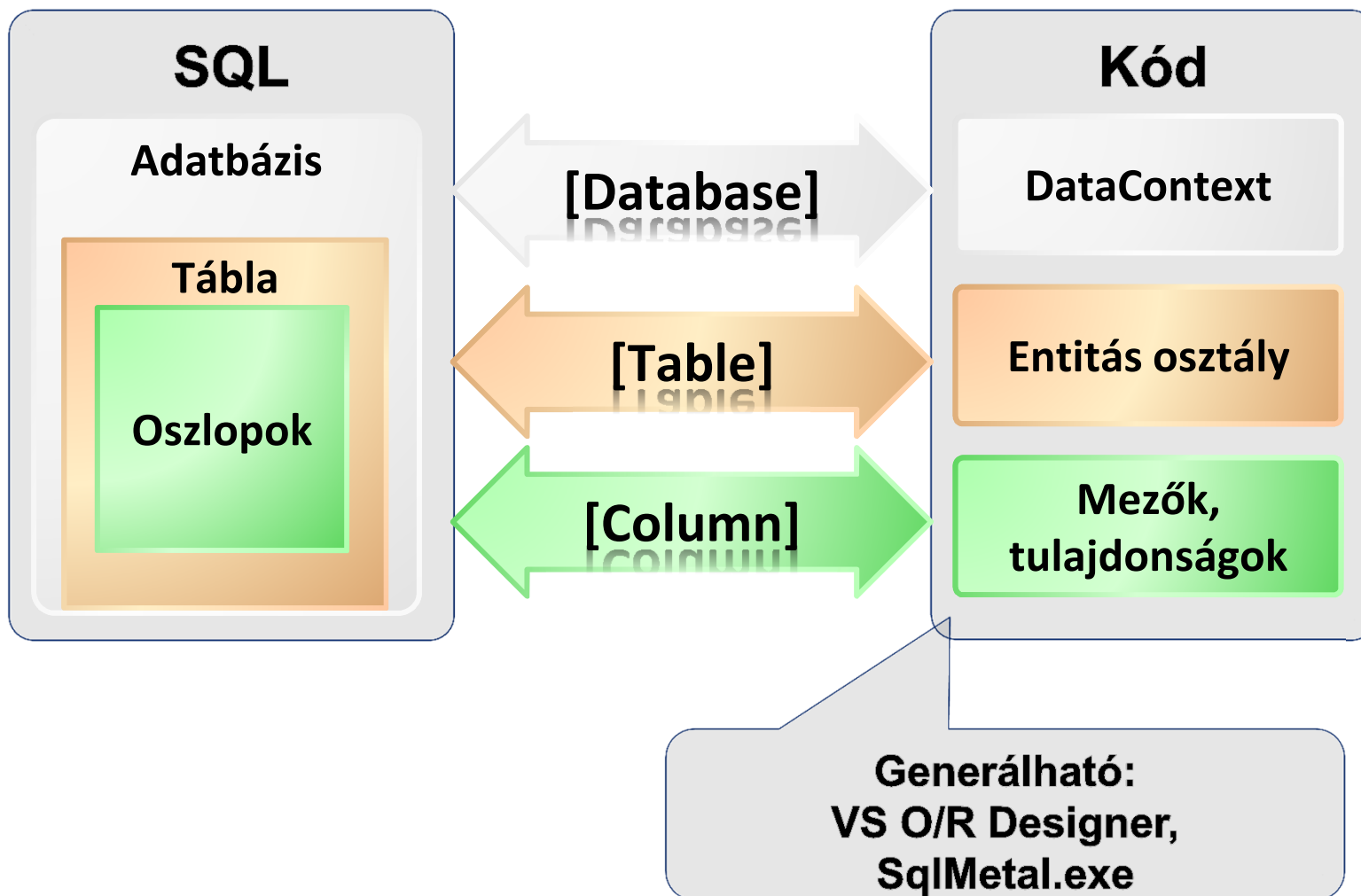
SQL / Tárolt eljárás

```
select Name, Phone
from customers
where city = 'London'
```

SQLServer

Leképezés metaadatokkal

Leképzés – Entitás osztály

```
[Table(Name="Customers")]
```

```
public class Customer
```

```
{
```

```
    [Column(IsPrimaryKey=true)]
```

```
    public string CustomerID;
```

```
    [Column]
```

```
    public string City;
```

```
}
```


Leképzés – DataContext

```
DataContext db = new
    DataContext("c:\\northwind\\northwnd.mdf");

// Get a typed table to run queries
Table<Customer> Customers = db.GetTable<Customer>();

// Query for customers from London
var q = from c in Customers
    where c.City == "London"
    select c;
foreach (var cust in q)
    Console.WriteLine("id = {0}, City = {1}",
        cust.CustomerID, cust.City);
```


Leképzés – Strongly Typed DataContext

```
public partial class Northwind : DataContext
{
    public Table<Customer> Customers;
    public Table<Order> Orders;
    public Northwind (string connection):
        base(connection) {}
}

...

Northwind ndc = new Northwind();
var q2 = from c in ndc.Customers
        where c.Orders.Count > 15
        select c;
```


Lekérdezések

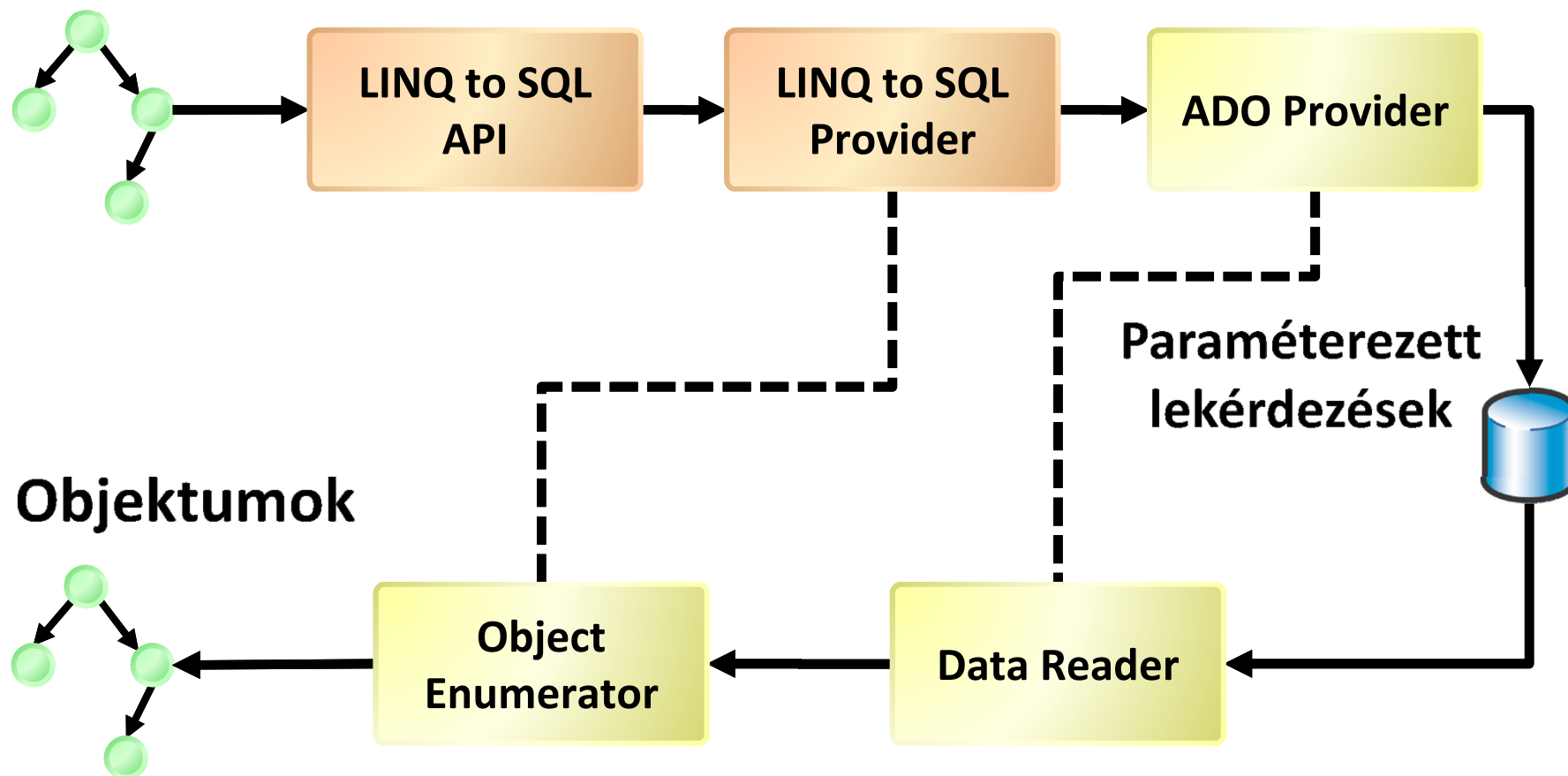
- IQueryable<T>
  - .Expression
  - .Execute()
- A *query* csak egy leírás
- Késleltetett végrehajtás: iteráláskor
- Relációk betöltése az első hivatkozásnál:
  - DataContext.DeferredLoadingEnabled
- PI:

```
var q = (  
    from c in dc.Customers  
    where c.City == "London"  
    select c).Including( c => c.Orders );
```


Lekérdezések végrehajtása

Lekérdezés

Vetítés

- Az adatok tetszőleges formában visszakérhetők
  - Csak oszlopok
  - Nevesített típusok
  - Névtelen típusok
- Csak lekérdezésre!

```
var q = from c in dc.Categories
        where c.Products.Count > 5
        select new {
            Name = c.CategoryName,
            Count = c.Products.Count
        };
```


Vetítés – Példák

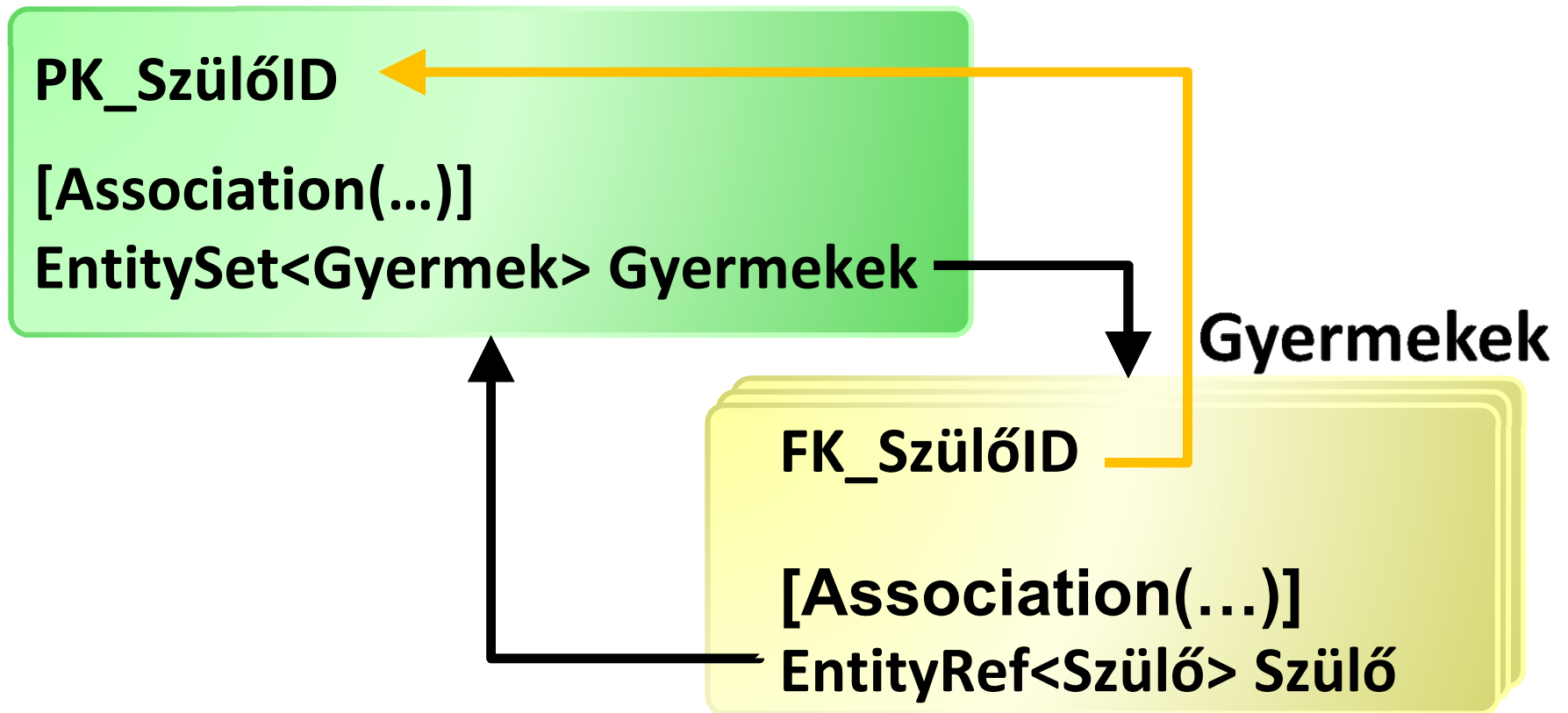
```
var q = from c in db.Customers  
        where c.City == "London"  
        select c.CompanyName;
```

```
var q =    from c in db.Customers  
           where c.City == "London"  
           select new { c.CompanyName, c.Phone };
```


Relációk

Szülő

Cél: kapcsolatok bejárása tulajdonságokon keresztül

Relációk – Példa

```
[Table(Name="Customers")]
```

```
public class Customer
```

```
{
```

```
    [Column(IsPrimaryKey=true)]
```

```
    public string CustomerID;
```

```
    ...
```

```
    private EntitySet<Order> _Orders;
```

```
[Association(Storage="_Orders", OtherKey="CustomerID")]
```

```
    public EntitySet<Order> Orders {
```

```
        get { return this._Orders; }
```

```
        set { this._Orders.Assign(value); }
```

```
    }
```

```
}
```


Relációk – Példa folytatás

```
[Table(Name="Orders")]
public class Order
{
    [Column(IsPrimaryKey=true)]
    public int OrderID;
    [Column]
    public string CustomerID;
    private EntityRef<Customer> _Customer;

    [Association(Storage="_Customer", ThisKey="CustomerID")]
    public Customer Customer {
        get { return this._Customer.Entity; }
        set { this._Customer.Entity = value; }
    }
}
```


Relációk – Példa folytatás 2

```
var q = from c in db.Customers
        from o in c.Orders
        where c.City == "London"
        select new { c, o };
```

```
var q = from o in db.Orders
        where o.Customer.City == "London"
        select new { c = o.Customer, o };
```


Relációk betöltése

- EntitySet mikor töltődjön be?
- **Távoli lekérdezés**
  - IQueryable<T>
  - Többször fordulhat a szerverhez
  - Mindig friss adatok
- **Helyi lekérdezés**
  - IEnumerable<T>
  - EntitySet.Load()

Join

- Tulajdonságok, idegen kulcsok → reláció
- Ad hoc kapcsolat → join

Join Példa – 1

```
var q =  
    from s in db.Suppliers  
    join c in db.Customers on s.City equals c.City  
    into scusts  
    select new { s, scusts };
```


Join – Példa 2

```
var q =      from s in db.Suppliers
              join c in db.Customers on s.City equals c.City
              into custs
              orderby custs.Count() descending
              where custs.Count() > 0
              select new
              {
                  Supplier = s,
                  Customers = custs
              };
```


Join – Példa 2 folytatás

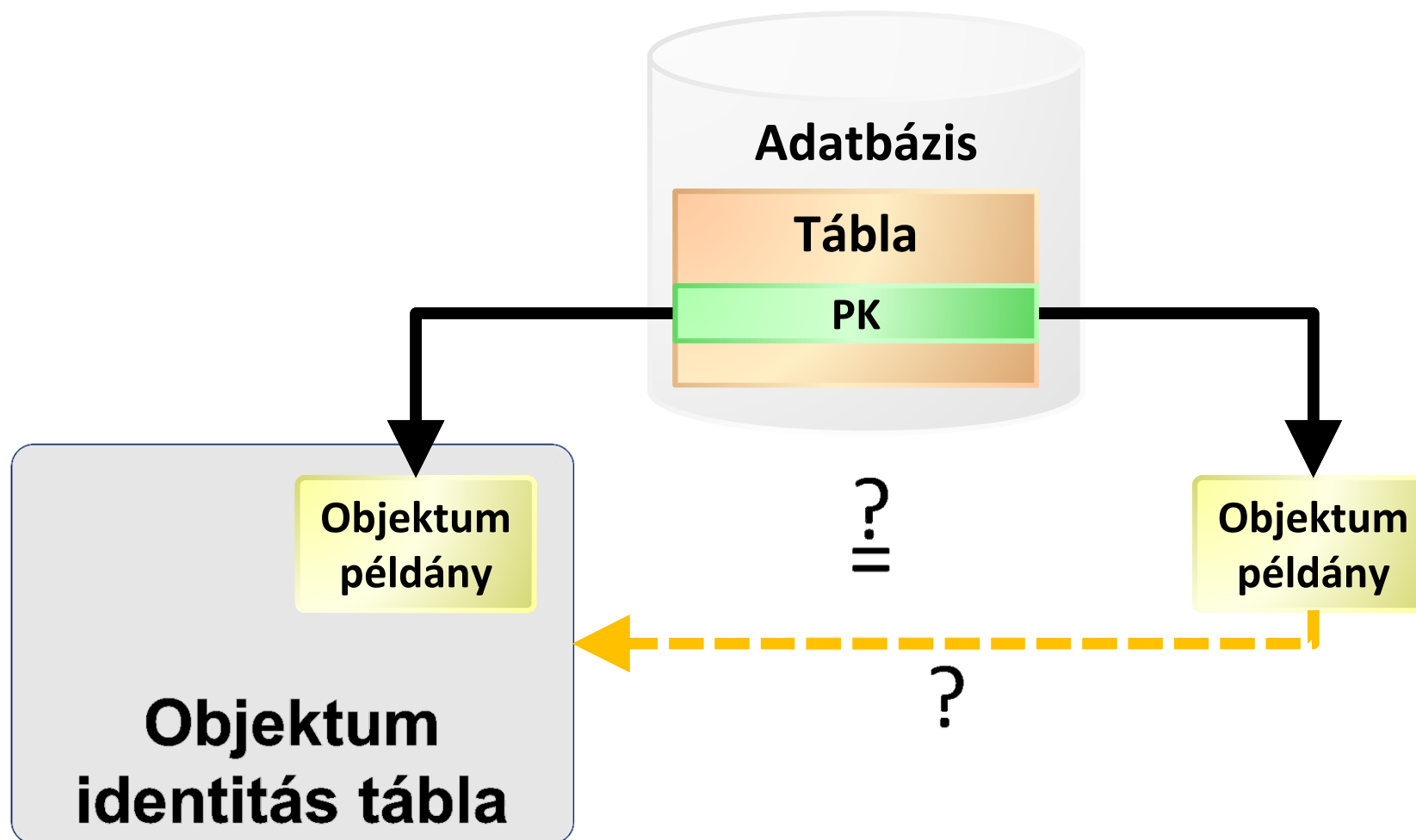

```
foreach( var result in q )
{
    // szállító adatai
    Console.WriteLine( "\n{0, -50}{1, -20}{2} db",
                        result.Supplier.CompanyName,
                        result.Supplier.City,
                        result.Customers.Count() );

    // A szállító városában lévő vevők adatai
    foreach( Customer c in result.Customers )
    {
        Console.WriteLine( "    {0}", c .CompanyName );
    }
}
```


Objektumok egyedisége

Entitások több rétegben

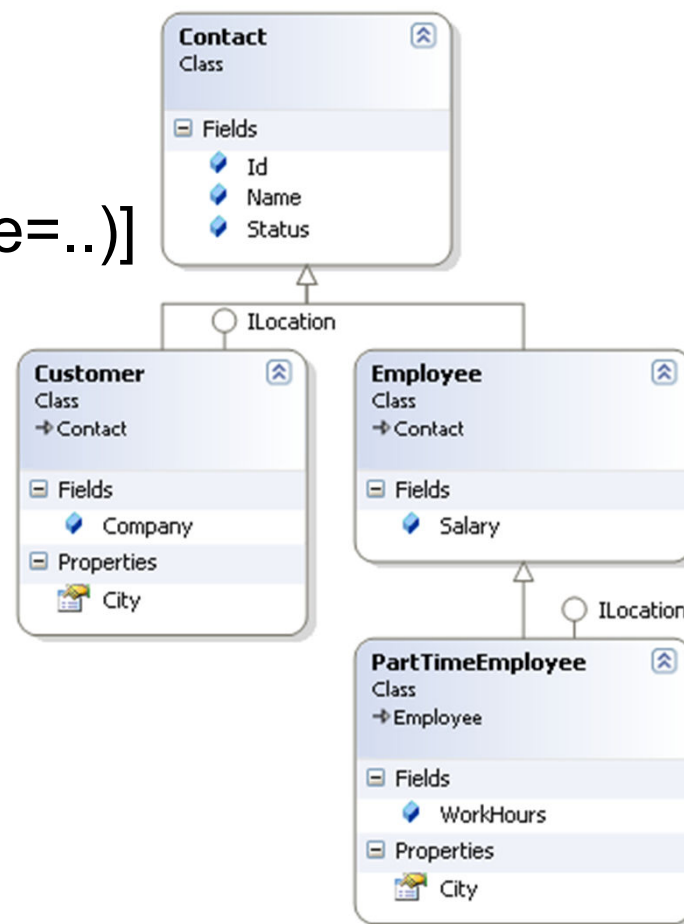

- Lekérdezés és módosítás több körben
- `Table.Attach( T item )`

Öröklés

- Egyetlen táblában
- [Column (IsDiscriminator = true)]
- [InheritanceMapping(Code=.., Type=..)]

Öröklés Példa

```
[Table]
```

```
[InheritanceMapping( Code = "C", Type = typeof( Customer ) )]
```

```
[InheritanceMapping( Code = "E", Type = typeof( Employee ) )]
```

```
[InheritanceMapping( Code = "P", Type = typeof( PartTimeEmployee  
    ) )]
```

```
[InheritanceMapping( Code = "X", Type = typeof( Contact ),  
    IsDefault = true )]
```

```
class Contact
```

```
{
```

```
    [Column( IsPrimaryKey = true )]
```

```
    public int Id;
```

```
    [Column]
```

```
    public string Name;
```

```
    [Column( IsDiscriminator = true )]
```

```
    public string Status;
```

```
}
```


Öröklés Példa folytatás – 1

```
class Customer : Contact
{
    [Column]
    public string Company;
    [Column]
    public string City { get; set; }
}
class Employee : Contact
{
    [Column]
    public int salary;
}
class PartTimeEmployee : Employee, Ilocation
{
    [Column]
    public int workHours;
    [Column]
    public string City { get; set; }
}
```


Öröklés Példa folytatás – 2

```
class PartnerDB : DataContext
{
    public Table<Contact> Contacts;
    public PartnerDB( string connStr )
        : base( connStr ) {}
}
```


Öröklés Példa folytatás – 3

```
// Összes Customer lekérdezése  
PartnerDB db = new PartnerDB( connStr );  
var q = from c in db.Contacts  
        where c is Customer  
        select c;
```


Változáskövetés

- Automatikusan a gráf bármely pontján
  - Add(), Remove(), new, null
- Memóriában
  - DataContext.SubmitChanges()
- Egyedi logika
  - [InsertMethod], [UpdateMethod], [DeleteMethod]
- DataContext.ObjectTrackingEnabled → read-only

Változási értesítések

- **INotifyPropertyChanging**
  - PropertyChanging esemény
  - System.Data.Linq névtér
- **INotifyPropertyChanged**
  - PropertyChanged esemény
  - System.ComponentModel névtér
- **VS O/R Designer generálja**

Egyidejű módosítások

- Optimista konkurencia kezelés
  - [Column(UpdateCheck=Always|Never|WhenChanged, IsVersion=True | False)]
- DataContext.SubmitChanges(ConflictMode)
  - FailOnFirstConflict (default), ContinueOnConflict
- ChangeConflictException,
OptimisticConcurrencyException
- DataContext.Refresh(RefreshMode)
  - KeepChanges, KeepCurrentValues,
OverwriteCurrentValues

Tranzakció

- Automatikusan read committed
  - DataContext.Transaction
- Saját TransactionScope használható
  - Pesszimista zárolás

Tárolt eljárások és függvények

- [StoredProcedure(..)]
- [Function(..)]
- [Parameter(..)]
- Erősen típusos eredmény osztályok
- Többféle eredmény kezelése
- Nem támogatott:
  - Ha dinamikus SQL-től függ az eredmény formája

Tárolt eljárások meghívása

- DataContexten keresztül hívhatók meg
- Visszatérési érték alapértelmezésként int

■ Tárolt eljárás

```
Declare @result int  
Select @ result= count(*) from customers  
Return @result
```

■ Meghívása

```
NorthwindDataContext db =  
    new NorthwindDataContext();  
int count = db.GetCustomerCount();
```


Tárolt eljárások – paraméter átadás

```
// Output paraméter ref-ként jön vissza
int? id = null;
db.AddCategory( "Új kategória", ref id );
Console.WriteLine( "\nÚj kategória azonosítója: {0}", id );

// Entitás gyűjtemény eredményhalmaz
foreach( Customer c in db.GetCustomersInCity( "London" ) )
    Console.WriteLine( "{0}\t{1}", c.CustomerID, c.ContactName);

// Egyedi típus eredményhalmaz
foreach( GetCustomerContactsInCity c in
    db.GetCustomerContactsInCity( "London" ) )
    Console.WriteLine( "{0,-20} {1}", c.ContactName, c.ContactTitle
    );
```


Adatbázis létrehozása

- DataContext.CreateDatabase()
- Csak az adatszerkezetet, logikát nem
- Korábbi adatbázis eldobható
  - DataContext.DatabaseExists()
  - DataContext.DeleteDatabase()
- Jogosultságok!

Adatbázis létrehozás példa

```
[Table(Name="DVDTable")]
public class DVD
{
    [Column(Id = true)]
    public string Title;
    [Column]
    public string Rating;
}
public class MyDVDs : DataContext
{
    public Table<DVD> DVDs;

    public MyDVDs(string connection) : base(connection) {}
}
```


Adatbázis létrehozás példa folytatás

```
MyDVDs db = new MyDVDs("c:\\mydvds.mdf");  
  
if (db.DatabaseExists()) {  
    Console.WriteLine("Deleting old database...");  
    db.DeleteDatabase();  
}  
  
db.CreateDatabase();
```


Érdekeség – Lapozás

```
NorthwindDataContext db = new NorthwindDataContext();
```

```
var results = from c in db.Customers join o in db.Orders
               on c.CustomerID equals o.CustomerID into custOrders
               from o in custOrders
               select new {
                   Customer = c.CompanyName,
                   OrderDate = o.OrderDate,
                   OrderTotal = o.OrderDetails.Sum(d=>d.UnitPrice)
               };
```

```
GridView1.DataSource = results.Skip(startRow).Take(10);
```


Demó

LINQ to SQL

Entity Framework

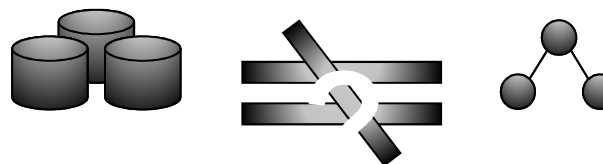

Előzmények

➤ Adat != Objektum

■ ORM

➤ LINQ to SQL

■ Közvetlen leképezés az adattáblák és az osztályok között

□ tábla ⇔ osztály

😊 Egyszerűbb adatmanipuláció

☹ **Az adatmodell továbbra is erősen kihat az üzleti logika szerkezetére**

Adatmodell és üzleti logika

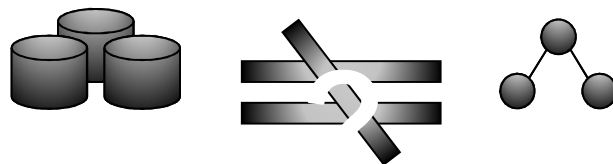
- Az adatbázissémák nem mindig ideálisak az éppen készülő alkalmazások számára
  - Meglévő sémákra kell épülniük az új alkalmazásoknak
  - Alul- vagy felülnormalizált sémák működési vagy teljesítményszempontok miatt
  - Az alkalmazás és az adatbázis is fejlődik az idővel
- Az adatbázisséma gyakran átítatja az egész alkalmazást
  - Minden alkalmazás próbál számára logikus nézeteket létrehozni
    - Tárolt eljárások, nézetek és (a leggyakrabban) ad hoc lekérdezések
  - A séma helyenként döntően visszahat az alkalmazás felépítésére

Alapprobléma

- A fogalmi szint (üzleti logika) a valóságot közvetlenül modellezi
- A logikai szint (adatbázis) tartalmilag azonos, de normalizált formában
- A fogalmi szint és a logikai szint közti különbség áthidalására lehetővé tesszük a kettő közti automatikus leképezést

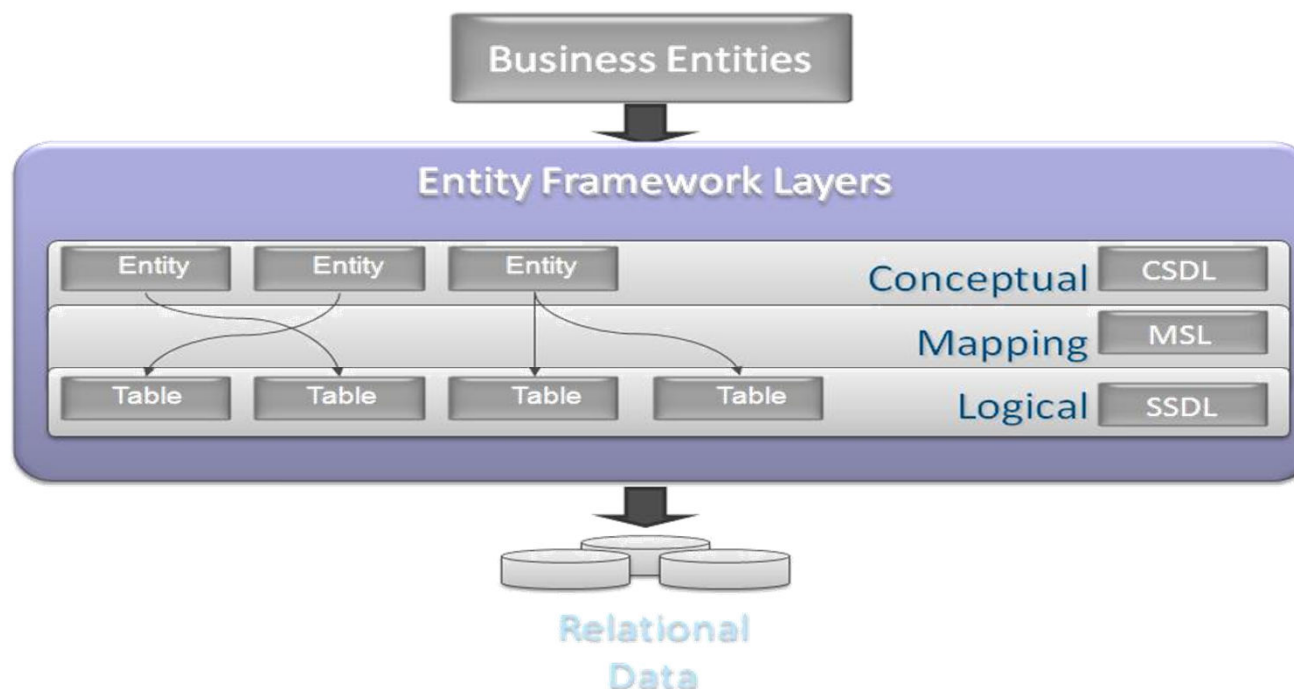
Entity Framework (EF)

- ORM rendszer
- Hasonló a LINQ 2 SQL-hez, csak sokkal testre szabhatóbb
- Lehetővé teszi a logikai (*adatbázis*) és a fogalmi (*üzleti logika*) modellek szétválasztását
- Függetleníti az alkalmazásunkat az adatbázismotortól

EF leképezés

- Öröklés
  - Többféle
- Egy entitás
  - Akár több táblába
- Egy táblába
  - Akár több entitás
- Egyedi nézetek
- Asszociációk

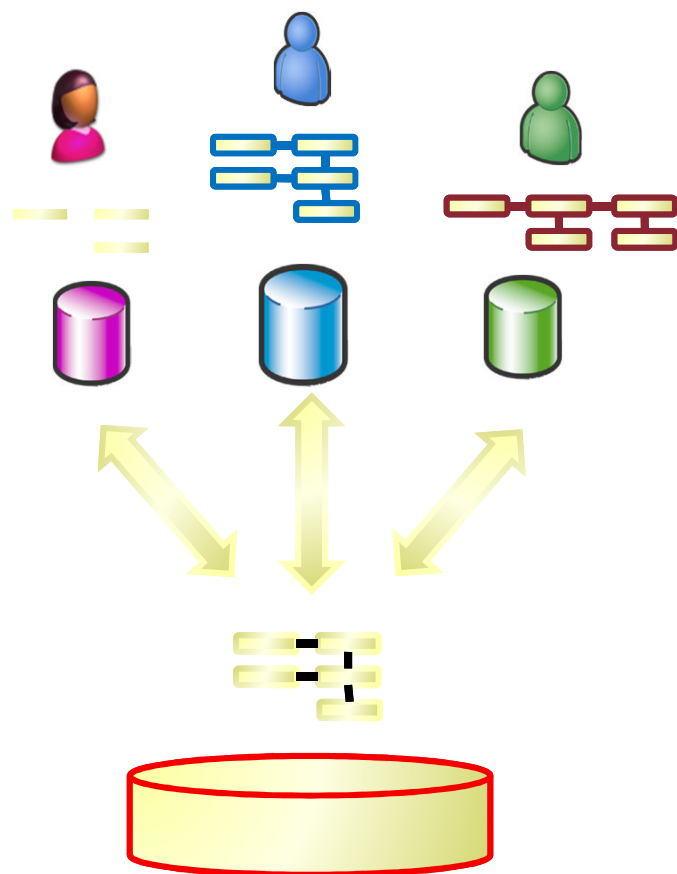
Entity Data Model

- Az EF modelljét EDM-nek hívjuk (**E**ntity **D**ata **M**odel)
- Kliens oldali adatmodell
- Absztrakciós réteg az adatbázis fölött
- Explicit „entitás” és „kapcsolat” fogalmak
  - Entitás: valamely „entitás típus” egy példánya
  - Struktúrált rekordok egy kulccsal
  - Az entitás típusok *örökölhetnek* más entitás típusoktól
- EDM modell gyakorlatilag „futtatható”
  - Nem csak arra jó, hogy a falra ragasszuk 😊

Kliens nézetek

- Minden alkalmazás saját nézetet kaphat
  - Alkalmazásonként más-más nézetet definiálhatunk ugyanahhoz az adatforráshoz
- A nézetek megvalósítása tisztán a kliensoldalon történik
  - Az adatbázisséma „tisztá” marad
  - Nincs adatbázis módosítás
- Nagy kifejezőerő
  - Frissíthető, táblákat, relációkat átölelő nézetek
  - A frissíthetőség statikusan ellenőrizhető

Észrevétel

- Az indirekció bevezetése az adatelérési rétegben nem újdonság
  - DBMS-nek használata is hasonló
  - Már 20+ éve ezt csinálják!
    - Fizikai adatmodell (fájlok) ⇔ Logikai adatmodell (adattáblák)

Entitások

- Az EDM által leírt elemek az entitások
- Az EDM az entitásokhoz tulajdonságokat rendel, de viselkedésüket nem definiálja
- Az entitások más entitásokhoz relációkkal kapcsolódhatnak

EDM a kliens oldalon

- Osztályokat generál az entitásokhoz
- Kezeli az adatbázis-kapcsolatokat
- Általános lekérdezési eszközök az adatok eléréséhez
- Változáskövetés

Adatbázis

- Az EDM nem rendelkezik közvetlen ismeretekkel az adatbázismotorról
- A konkrét adatbázismotor típusa (Oracle, MSSQL stb.) (elvileg) nincs közvetlen hatással az EDM működésére
- Az entitásokon végzett műveleteket egy külön almodul (provider) fordítja le az adatbázismotor műveleteire
- Támogatott szolgáltatók:
  - SQL Server
  - Oracle
  - MySQL
  - Stb.

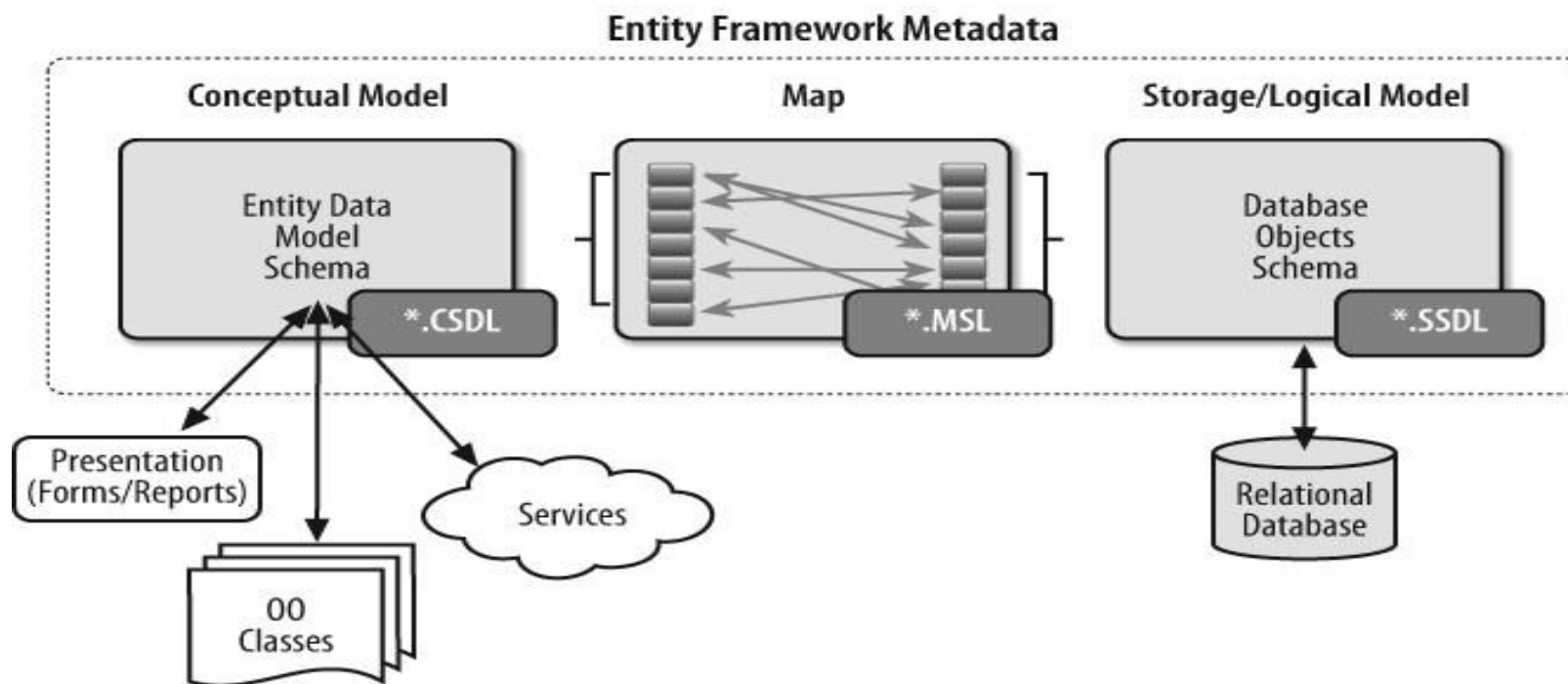
EDM Designer

- Az EDM grafikus megjelenítése
- Tulajdonságok, entitások beállításainak szerkesztés
- Új elemek (pl. relációk) hozzáadása
- Adatbázis séma változásainak lekövetése
- Beépített validáció

EDM szerkezete

- Conceptual Schema Definition Language (CSDL)
- Store Schema Definition Language (SSDL)
- Mapping Specification Language (MSL)

EDM – XML leírása

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8"?>
<edmx:Edmx Version="1.0" xmlns:edmx="http://schemas.microsoft.com/ado/2007/06/edmx">
  <!-- EF Runtime content -->
  <edmx:Runtime>
    <!-- SSDL content -->
    <edmx:StorageModels>...</edmx:StorageModels>
    <!-- CSDL content -->
    <edmx:ConceptualModels>...</edmx:ConceptualModels>
    <!-- C-S mapping content -->
    <edmx:Mappings>...</edmx:Mappings>
  </edmx:Runtime>
  <!-- EF Designer content (DO NOT EDIT MANUALLY BELOW HERE) -->
  <edmx:Designer xmlns="http://schemas.">...</edmx:Designer>
</edmx:Edmx>
```


Kódgenerálás és EDM

- Az EF automatikusan osztályokat generál az entitástípusoknak
- A modellt ezeken a generált osztályokon keresztül tudjuk manipulálni
- A modell későbbi változtatásai közvetlenül kihathatnak a generált osztályokra

Demó

EDM séma

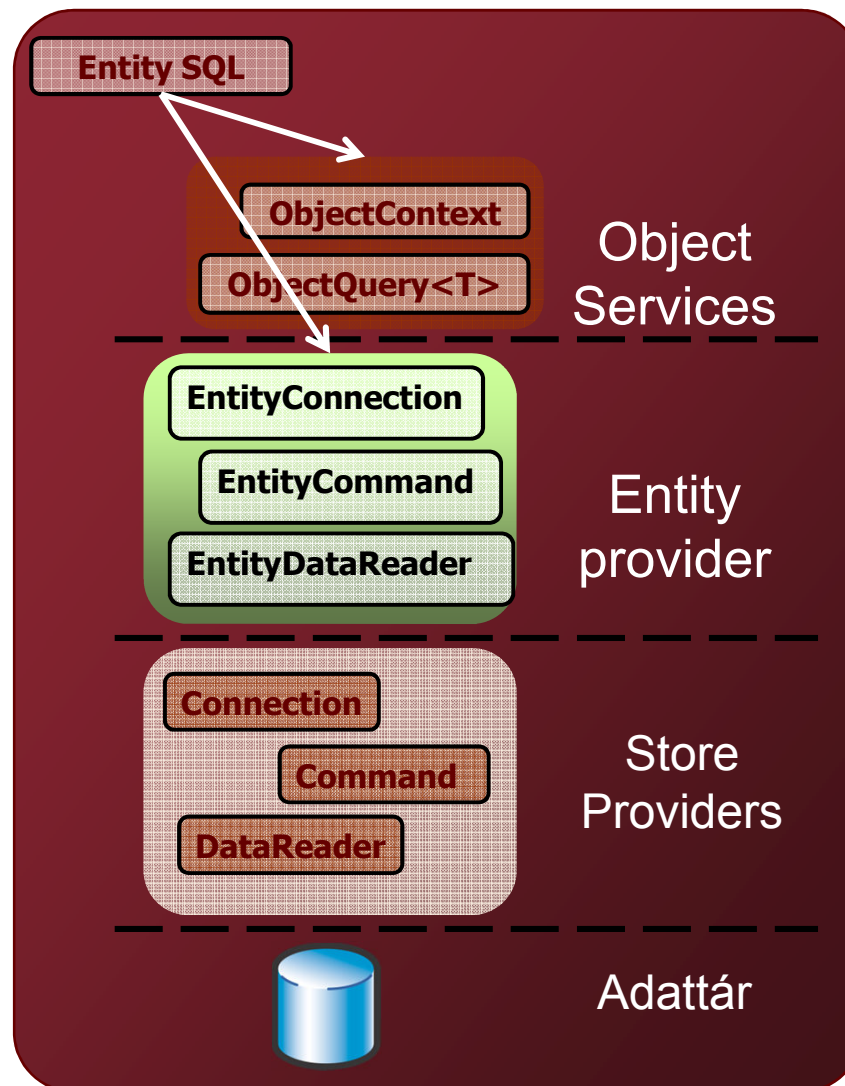
Kód generálás

EDM működése

➤ObjectContext

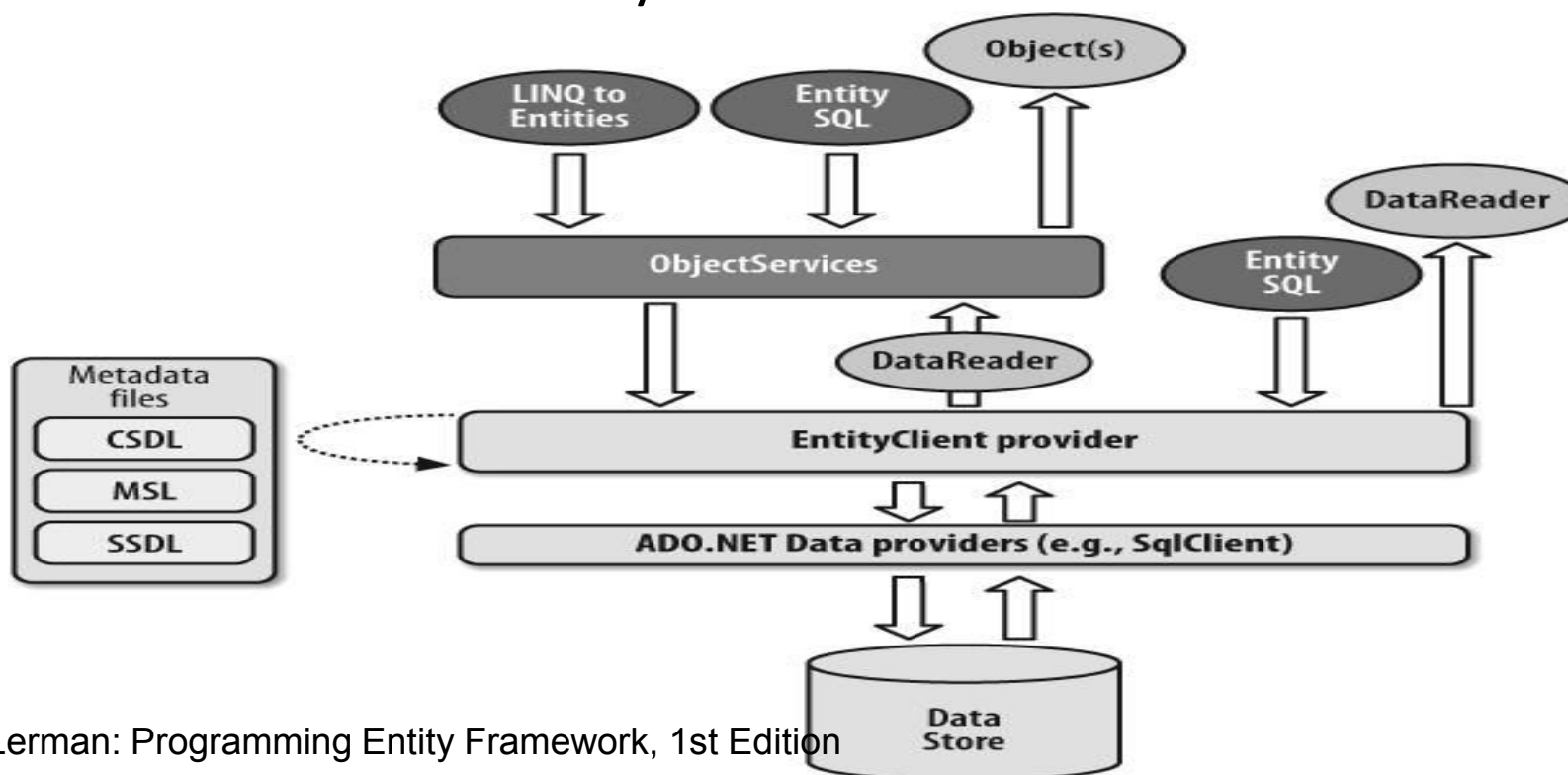
- Közös belépési pont
- Ismeri a sémákat és a leképezést
- Kapcsolódik a tényleges adattárhoz
- Állapotkezelést végez
  - Változáskövetés, objektumazonosítás

Adatelérés

- A lekérdezéseket az adatmodellen fogalmazzuk meg
- Lekérdezés a modellen → adatbázis-specifikus lekérdezés
- A lekérdezés eredményei entitásokként materializálódnak

Julia Lerman: Programming Entity Framework, 1st Edition

Lekérdezések készítése

➤ Lehetőségek

- LINQ to Entities
- Entity SQL + Object Services
- Entity SQL + Entity Client

LINQ to Entities

- LINQ to SQL-ből megszokott szintakszis
- IntelliSense támogatás
- A lekérdezések Entity SQL lekérdezéseként értelmeződnek

```
var courses = from course in context.Courses
               where course.Title.StartsWith("C")
               orderby course.Title ascending
               select new
               {
                   Title = course.Title,
                   Location = course.Location
               };
```


Entity SQL

- T-SQL-szerű lekérdezési nyelv
- EF az Entity SQL-t adatbázis specifikus lekérdezésre fordítja

```
var qStr = @"SELECT VALUE c
                FROM SchoolEntities.Courses AS c
                WHERE c.Title='Calculus'";

var courses = context.CreateQuery<Course>(qStr);
```


Entity Client lekérdezés

➤ EntityDataReader-t használ

■ az objektumok entitásként materializálódnak

```
using (var conn = new EntityConnection("name=ProgrammingEFDB1Entities"))
{
    conn.Open();
    var qStr = "SELECT VALUE c FROM SchoolEntities.Courses AS c ";
    var cmd = conn.CreateCommand();
    cmd.CommandText = qStr;
    using (var rdr = cmd.ExecuteReader(CommandBehavior.SequentialAccess))
    {
        while (rdr.Read())
        {
            Console.WriteLine(rdr.GetString(1));
        }
    }
}
```


Lekérdezési módok összehasonlítása

	LINQ to Entities	Entity SQL with Object Services	Entity SQL with Entity Client
LINQ support	√	–	–
IntelliSense	√	–	–
Model dynamic queries	–	√	√
Return type	Objects	Objects or DbDataRecords	DbDataReader
Performance	√	√√√	√√

Melyiket használjuk?

- Entity SQL + Entity Client
  - Az adatokat sorban (streamelve) szeretnénk lekérdezni
  - Meglévő alkalmazások átírásakor
- Entity SQL + Object Services
  - LINQ-nél nagyobb kifejezőerőre van szükség
  - Dinamikusan összeállított lekérdezésekre van szükség
  - A teljesítmény nagyon fontos
- LINQ to Entities
  - Minden más esetben

Demó

Lekérdezések

Változáskövetés

- Az entitások változásait azObjectContext tartja nyilván.
- ObjectContext referenciát tart minden példányosított entitásra
- Az adatváltozások visszaírása az adatbázisba a SaveChanges metódussal történik

```
context.SaveChanges();
```

OR

```
// doesn't refresh the entities state after save  
context.SaveChanges(false);
```


Entitások létrehozása

➤ Entitás létrehozása a memóriában

- New operátorral
- Generált Create... metódussal

```
var department = new Department();  
var course = Course.CreateCourse(...);
```

```
course.Department = department;  
department.Courses.Add(course);  
context.AddToCourses(course);
```

➤ Entitás csatolása

- Létező entitás tulajdonságának értékül adva
- EntityCollection.Add(...)
- ObjectContext.AddTo(...)

Entitások módosítása

- Tulajdonság / hivatkozás módosítása
- A változást ObjectContext nyilvántartja
- SaveChanges meghívásával a változások átvezetődnek az adatbázisba

Entitások törlése

- Csak betöltött entitást tudunk törölni
- `ObjectContext.DeleteObject(...)`
- `SaveChanges` hívás itt is szükséges

```
context.DeleteObject(course);
```


Demó

Adatmódosítás

Öröklés

- Támogatott megoldások
  - Öröklési hierarchia egy táblába
  - Minden típus saját táblába
  - Minden valós osztály saját táblába

Öröklés – egy hierarchia egy táblába

- Egy teljes öröklési fa minden eleme ugyanabba a táblába kerül
- Hasonló a LINQ to SQL-es modellhez
- Feltételes leképzésen alapul
  - Minden entitástípusnál meg van adva egy feltétel, mely alapján a típus beazonosítható (pl.: discriminator = "Person")
- EDM designer támogatja

Öröklés – minden típus saját táblába

- Alapértelmezett
- Mapping generálódik
  - Táblából kiindulva
  - Entitásokból kiindulva
- EDM designer támogatja

Öröklés – Minden valós osztály saját táblába

- Több táblába történő leképzése alapul
- Feltételes leképzésen alapul
- EDM Designer nem támogatja
  - Öröklődő attribútumok mappingjét manuálisan kell megadni

Demó

Öröklés

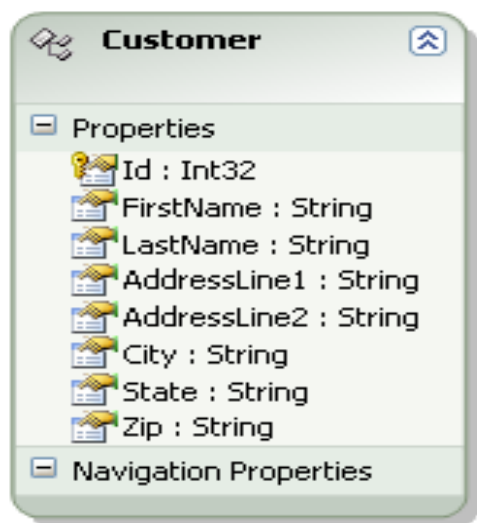
Komplex típusok – 1

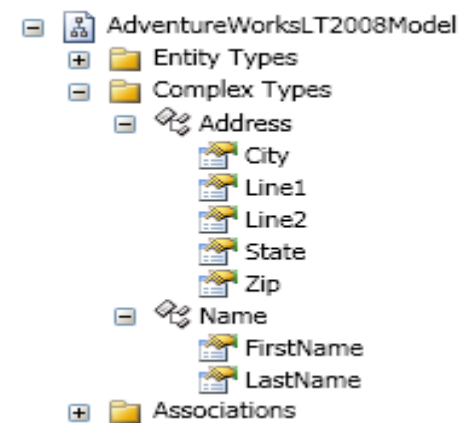
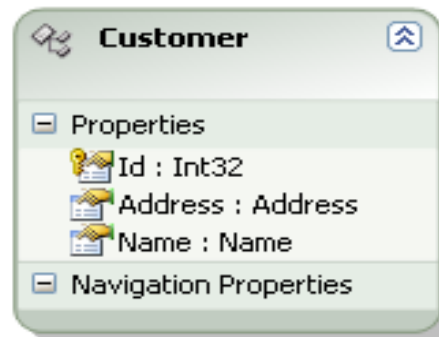
- Több skalár (vagy összetett) típusú érték vonható össze egyetlen komplex típusba
  - például cím = ország+város+utca+...
  - Összetett típus tartalmazhat másik összetett típust
- Az összetett típusok nem lehetnek üresek (null)
- Ha az összetett tulajdonságon belül bármelyik skalár érték megváltozik, az egész komplex property megváltozottá válik

Komplex típusok – 2

VS.

1) 1:1 leképezés

2) Túlzsúfolt

1) Komplex leképezés

2) Rendezett

Demó

Komplex típusok

DefiningQuery

- Az SSDL része
- Amikor egy SQL nézetet adunk az EDM-hez, automatikusan ilyen jön létre
- Csak olvasható entitásokat ad vissza
- Tárolt eljárásokkal a módosítást is lehetővé tehetjük
- Egyedi lekérdezéseket is készíthetünk
- Jobban testre szabhatók a visszaadott objektumok

Lazy loading

➤ Explicit

- Hivatkozást betöltését kezdeményezni kell
- IsLoaded → Load

➤ Implicit

- Automatikusan történik
- Navigation propertyk mentén

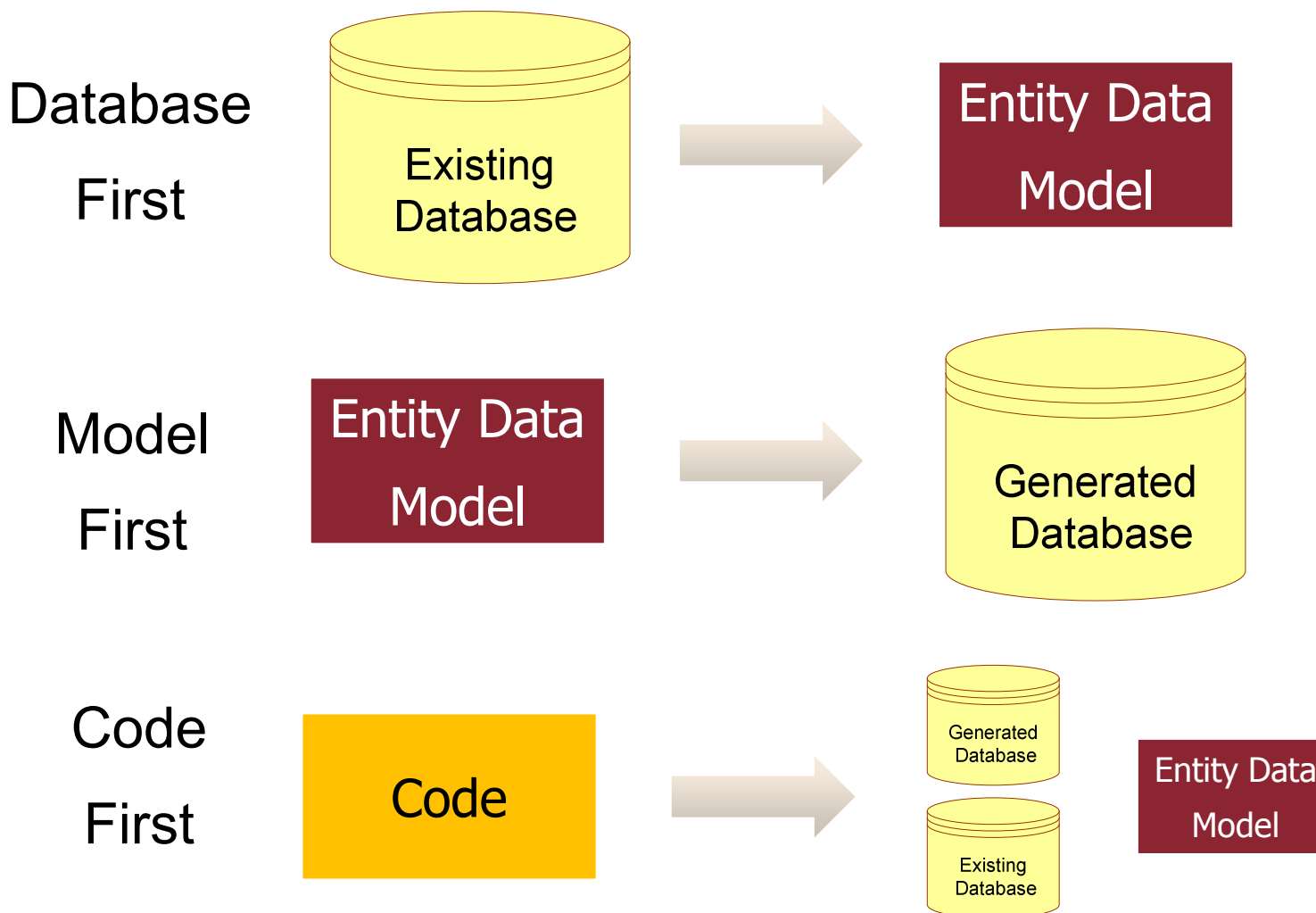
Demó

Lazy loading

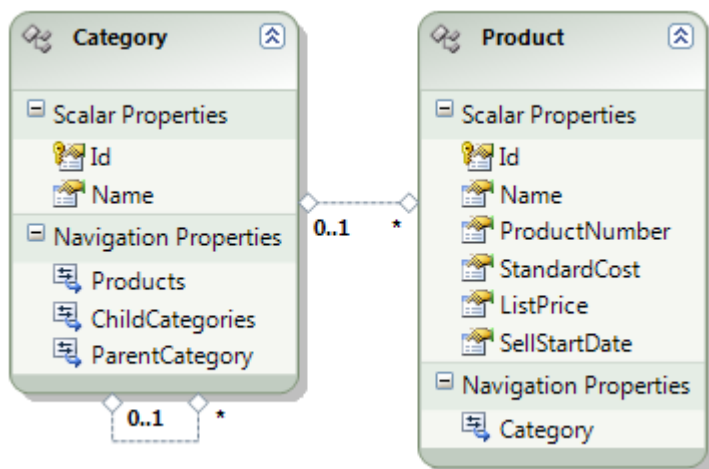

Modellezés iránya

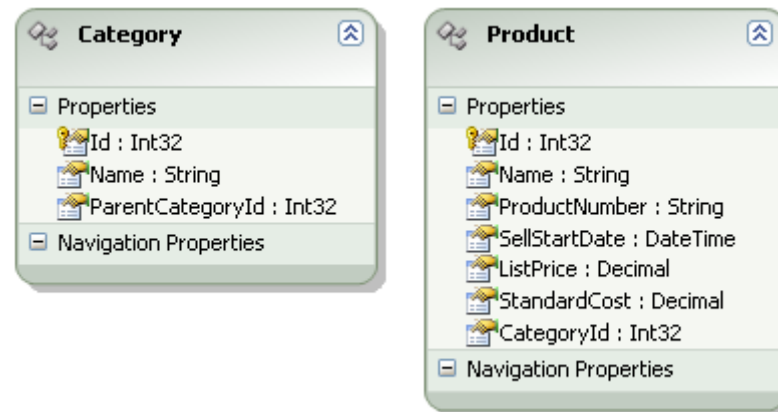

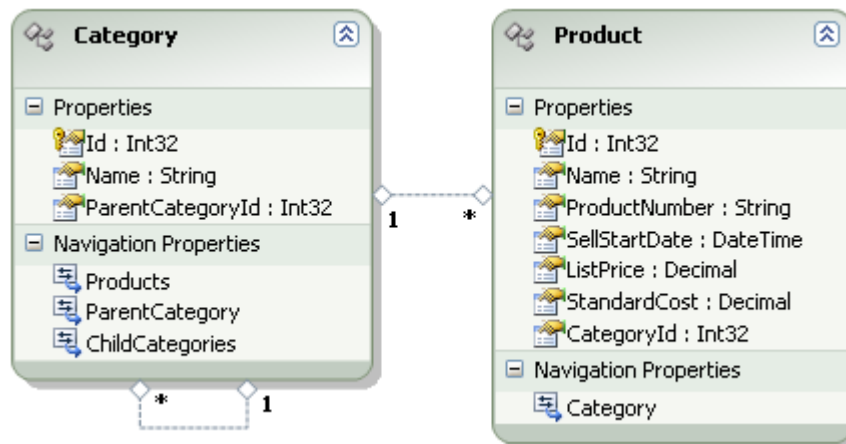
Külső kulcsok

Elméleti megoldás

Gyakorlati igény

A megoldás

Relációk

- Az entitásokat asszociációk kapcsolják össze
  - A asszociáció két végén két entitás van
  - Mindkét végponton meg kell adni a számosságot:
    - egy vagy nulla / egy / több
- Két fajta asszociációt támogat az EF
  1. **Külső kulcsos asszociáció:** az entitáshoz tartozik egy skaláris property ami az entitás asszociációhoz tartozó külső kulcsa
  2. **Független asszociáció:** az asszociáció csak entitás referenciaként jelenik meg az entitáson, külső kulcsként nem

Külső kulcsos asszociáció

- Az asszociációt a külső kulcs módosításával (is) lehet változtatni
- Navigáció property tartozhat az entitásokhoz
- Az asszociáció megváltozása a függő entitás állapotát **Modifiedra** változtatja
- Megjegyzések
  - A több-többes kapcsolatokat mindig független asszociációk kezelik
  - Újonnan hozzáadott entitások esetén a külső kulcs beállítása nem szinkronizálja a referenciát, mert az entitásnak még csak ideiglenes kulcsa van

Független asszociáció

- A külső kulcs nem érhető el közvetlenül
- Mindenképp tartozik navigációs property az entitáshoz
- Az asszociációt a navigációs property-n keresztül lehet megváltoztatni
- Az ObjectStateManager-ben minden független asszociációhoz külön ObjectStateEntry tartozik
- Az asszociáció megváltozása a függő entitás állapotát nem változtatja

Tárol eljárások

- A tárolt eljárást leképezhetjük
  - ObjectContext függvényeként
    - Entitásokat is adhat vissza
  - Entitások adatmódosító függvényeire
    - Insert
    - Update
    - Delete

Demó

Tárolt eljárások

Object Context szerepe

- Az adatbázis elérés központi osztálya
  - Adatbázis kapcsolat (EntityConnection)
  - Meta adatok, leképezés (MetadataWorkspace)
  - Objektumtár (ObjectStateManager)
- Nyilvántartja az entitásokat, hogy a rajtuk végzett változtatásokat le tudja küldeni az adatbázisba
- A generált ...Container osztály az OC-ból származik
- Mindig „using”-gal használjuk!

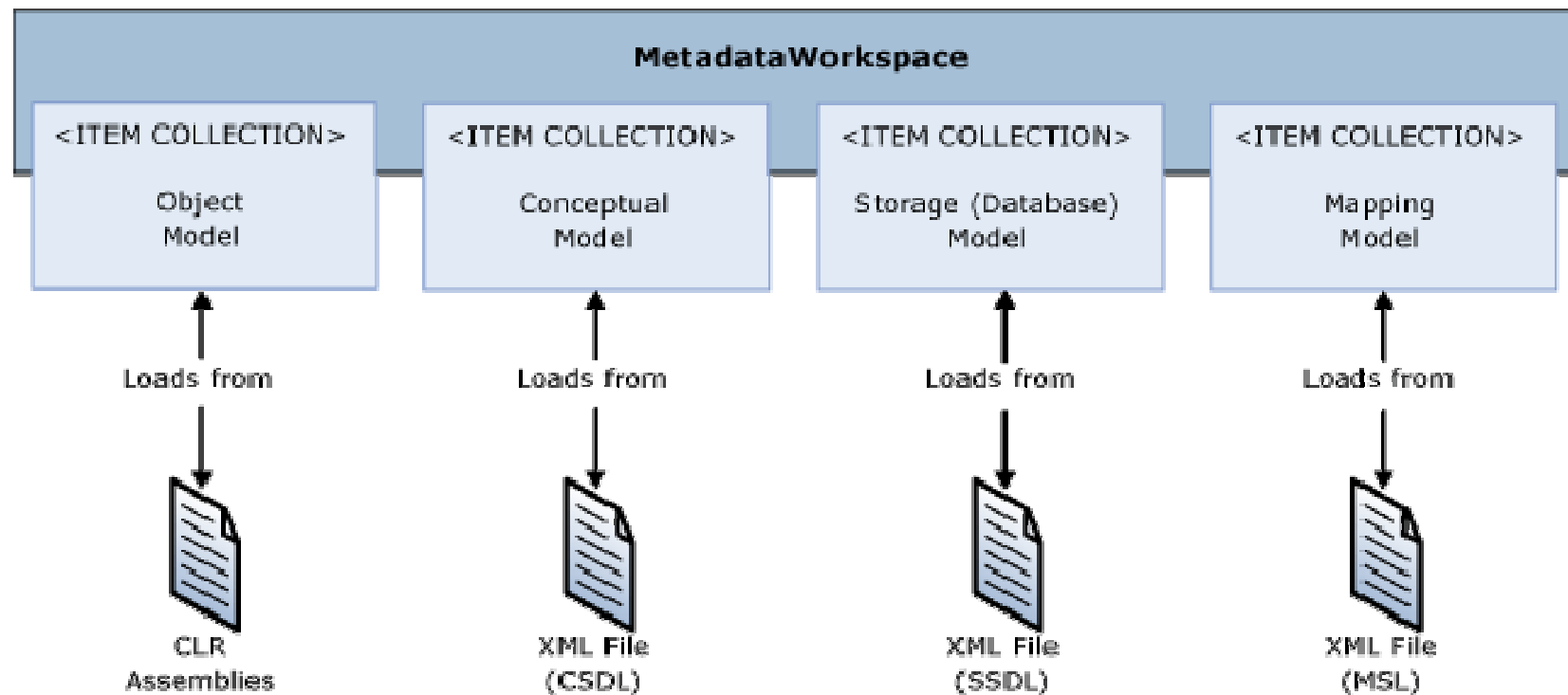
Object Context – meta adatok

- MetadataWorkspace osztály
  - 3 szint kérdezhető le
    - objektum, koncepcionális, adatbázis
  - Entitások és tagjaik
  - Asszociációk
  - Felhasználható adattípusok
  - Funkciók
- A különböző szintekhez saját típusrendszer tartozik
  - Pl: nvarchar-string, image-Binary

Object Context – meta adatok

Object Context – ObjectStateManager

- ObjectStateManager – OC példányhoz tartozik
- Nyilvántartja a lekérdezett entitásokat
  - Összefűzi a részben átfedő eredményhalmazokat
  - További lekérdezéseknél figyelembe veszi a módosításokat – az adatbázisból felolvasott értékeket felülírja a tárban lévőekkel
- Listát vezet az újonnan felvett és törölt entitásokról
- Nyilvántartja az objektumokon történt változtatásokat

Object Context – Kulcsok

- Minden entitásnak van egyedi kulcsa
  - EntityKey osztály reprezentálja
  - IEntityWithKey interfészen keresztül lekérdezhető
    - EntityObject implementálja az interfészt
  - A conténer és tábla név mellett több property adható meg (összetett kulcs esetén)
- Ha van kulcs, akkor
  - Lehet csatolni az entitást az OC-hez
  - Le lehet kérdezni az entitást az adatforrásból vagy az OC-ból

Eredményhalmazok összefűzése

- **NoTracking:** az OC nem tartja nyilván a betöltött entitásokat
- **AppendOnly:** csak azok az entitások kerülnek bele az OC-be, amelyek eddig nem voltak benne. Alapértelmezett
- **OverwriteChanges:** a már meglévő entitások felülíródnak a betöltöttekkel, állapotuk **unchanged** lesz.
- **PreserveChanges:**
  - Unchanged entitások felülíródnak.
  - Modified entitásoknál a nem módosított mezők *eredeti* értéke átíródik és a property állapota modified lesz ha az adatbázis értékek különböznek a jelenlenlegitől. A módosított mezők nem íródnak felül.

Változáskövetés – 1

- Az ObjectContext-ben minden entitáshoz tartozik egy állapotleíró objektum (ObjectStateEntry)
- Az objektumban bekövetkezett változásokat ezen állapotleíró alapján tudja beazonosítani és nyomon követni az Entity Framework

Változáskövetés – 2

- **ObjectStateEntry**: egy entitás (vagy reláció) állapotát tartja nyilván az OC-ben
  - EntityKey – azonosítja az entitást
  - EntityState – leírja az entitás állapotát (lásd később)
  - Eredeti tulajdonságok értékei
  - Módosított tulajdonságok listája

- **DBDataRecord**: adatmezőket tároló osztály
  - Mezőnevek, értékek
  - GetInt32/SetInt32, stb.
  - Egy osztály értékeinek nem típusos másolata

Változáskövetés – EntityState

- **Detached:** az objektum nem tartozik OC-hez.
- **Unchanged:** az entitást nem módosították a hozzárendelés vagy utolsó mentés (SaveChanges) óta.
- **Added:** új entitás, eredeti értékei nem lekérdezhetőek.
- **Deleted:** az entitást törölték az OC-ből.
- **Modified:** az entitást módosították az OC-hez rendelés óta és még nem hívtak SaveChangest.

Állapotkövetés – Entitás típusok

- Az állapotkövetés megkönnyítésére 4 féle entitás típus közül választhatunk:
  - EntityObject
  - POJO
  - POJO Proxy
  - Self Tracking Entities

Entitás típusok

---

1. **EntityObjectból származó entitások (alapértelmezett)**
  - Az OC automatikusan végzi a változás követést, támogatja a lazy loadingot
2. **POCO (Plain-Old CLR Object)**
  - Nincs automatikus változás követés, DetectChanges metódust kell hívni, nincs lazy loading támogatás
3. **POCO Proxy**
  - POCO automatikus változáskövetéssel és lazy loading támogatással
  - Speciális követelmények a POCO osztályokra
4. **Self-Tracking Entities**
  - Template alapú, generált megoldás
  - Nem függ az EF-től

POCO Entitások

➤ Változáskövetés

- Nem automatikus, snapshot alapú változás detektálás
- Amikor az entitás csatolásra kerül, az OC lekérdezi és tárolja a tulajdonságainak értékeit
- A **DetectChanges** metódus hívás összeveti az entitásokhoz tárolt eredeti értékeket és az aktuális propertyket
  - Közben felveszi az új entitásokat is

➤ Szinkronból kiesett entitásokon végzett műveletek hibás működést okozhatnak

POCO Proxy Entitások

➤ Követelmények

■ Általános:

- Publikus, nem absztrakt és nem sealed osztály
- Public/protected paraméter nélküli konstruktor
- Nem implementálhatja az IEntityWithChangeTracker és az IEntityWithRelationships interfészeket

■ Késleltetett betöltéshez:

- Érintett tulajdonság (get): public, virtual, non sealed

■ Változáskövetéshez:

- Érintett tulajdonság (get, set): public, virtual, non sealed
- Relációknál a * oldalat ICollection<T> reprezentálja
- OC **CreateObject** függvényét használjuk **new** helyett

Self-tracking Entitások

- A programozási modell azonos a hagyományos EF-fel, a generált osztályok a következő állapotinformációkat hordozzák magukban:
  - Státusz (Added, Deleted, Modified, Unchanged)
  - A relációik eredeti értékei
  - A relációkon végzett hozzáadás és törlés műveletek

Új entitás felvétele – 1

- Amíg az entitás csak az OC-ben létezik, addig a kulcs `IsTemporary` tulajdonsága `true`.
- Adatbázis által generált kulcsok esetén (tipikusan a mesterséges elsődleges kulcsok) a **StoreGeneratedPattern** tulajdonság = `Identity`
  - `Computed`: update esetén is változhat
  - `None`: nem adatbázis által generált
- Az `Identity` és `Computed` értékeket a `SaveChanges` hívás után az OC frissíti

Új entitás felvétele – 2

---

1. Új entitás létrehozása, a kulcs még üres
2. Az entitás OC-hez rendelése, ideiglenes kulcs
  - AddObject hívás vagy a reláción megfelelő oldalán egy új elem hozzáadása
3. SaveChanges hívása az OC-n
4. EF lefuttatja az INSERT SQL-t
  - Az új értékek beírása az OC-be, a megfelelő ObjectStateEntry-kbe
5. A friss értékek bekerülnek az OC-hoz tartozó entitásokba is

ObjectContext – SaveChanges

- Elmenti a változtatásokat az adatbázisba
  - Csak azokról tud, amely entitások az OC-hoz vannak rendelve
- A metódus egyetlen nagy tranzakcióban dolgozik
- A sikeres hívás AcceptAllChanges-zel zárul
  - Az OC változás követése alaphelyzetbe áll: minden entitás állapota **Unchanged**re változik

ObjectContext – néhány tulajdonság

- Az OC nem szálbiztos
- Példányosított OC tipikusan nyitott adatbázis kapcsolatot jelent
- Az OC objektum tár nem arra lett tervezve, hogy nagy mennyiségű objektumot hatékonyan kezeljen (nem objektum adatbázis)

ObjectContext – tipikus használat

- Az OC-t egyetlen funkció lefutásához példányosítsuk, majd engedjük el
  - Nincs konkurencia probléma
  - Nincs sok objektum
  - Az adatbázis kapcsolat minimális ideig van nyitva
- Használjunk „using”-ot
- Amikor a lekérdezett objektumokat nem akarjuk módosítani, használjuk a NoTracking opciót

Két és többretegű alkalmazások

➤ Kétretegű alkalmazás (GUI + DB)

- Az entitások nem hagyják el az OC alkalmazástartományát (nincs sorosítás)
- Az állapotkezelést az OC megoldja ha a funkciók kompaktak (például egy dialógus ablak)

➤ Többretegű alkalmazás

- Az entitás kikerül az OC alkalmazástartományából
- Az állapotkövetés nem bízható az OC-ra
- A változásokat az OC tudomására kell hozni

Többrétegű alkalmazások

- Használjunk állapotmentes szolgáltatást
- Minden kéréshez hozzunk létre új OC-t
- A kliens szolgáltatson minden adatot a módosításokhoz
  - Például az új objektummal együtt az eredeti objektumot is, de legalább az időbélyeget

Többrétegű alkalmazások – sorosítás

- Lazy loading-ot ki kell kapcsolni: a sorosítás bejárja és mindent lekérdez.
- A bináris és WCF datacontract alapú sorosítás a relációval kapcsolódó és az OC-ban létező objektumokat is sorosítja, az XML sorosítás nem
- Entitás státusz, változás követési információk nem sorosítódnak, csak az objektum aktuális állapota

Leválasztás

- Entitások leválasztása az OC-ről
  - Sorosítás
  - ObjectSet / OC . Detach(object)
  - Relációban kapcsolódó objektumokat nem választja le
  - A GC összegyűjtheti a leválasztott objektumot, az ObjectStateManager nem hivatkozik rá tovább

Csatolás

➤ Entitások csatolása az OC-hez

- Egy entitás egy időben egyetlen OC-hez lehet rendelve
- ObjectSet/OC . Attach(IEntityWithKey)
- OC . AttachTo(string entitySet, object entity)
- ObjectSet/OC . AddObject
- Lekérdezések NoTracking opció nélkül

Csatolás utáni státusz beállítása

- Minden felcsatolt entitás **unchanged** státusszal kerül bele az OC-be
  - A SaveChanges így még semmit nem ír az adatbázisba
- ChangeObjectState(entity, state)
  - Megváltoztatja a csatolt entitás (és a hozzá tartozó relációk) státuszát
  - Módosítás esetén minden tulajdonsága módosítottá válik
- SetModifiedProperty(entity, propertyName)
  - Egyesével lehet módosítotttra állítani a tulajdonságok státuszát

Tulajdonságok állítása

- `ApplyCurrentValues( currentEntity )`
  - A OC-ban megkeresi az azonos kulccsal rendelkező csatolt entitást. A *currentEntity* detached állapotú.
  - Beleírja az *currentEntity* tulajdonságainak értéket a csatolt entitásba és módosítottként megjelelőli a propertyket, amik különböztek az *eredeti* értékektől.
- `ApplyOriginalValues( originalEntity )`
  - A OC-ben lévő azonos kulcsú entitás eredeti értékeit módosítja, ami változás a jelenlegihez képest, azokat módosított státuszba állítja

Többrétegű alkalmazások – állapotkövetés

- Többrétegű alkalmazás
  - Az entitás kikerül az OC alkalmazástartományából
  - Az állapotkövetés nem bízható az OC-ra
  - A változásokat az OC tudomására kell hozni
- 3 mintamegoldást mutatunk, de természetesen további lehetőségek is vannak

Megoldás – 1

- A kliens csak a módosított objektumot adja át
- **Feltételezzük, hogy minden tulajdonság megváltozott**
- Attach(modifiedEntity)
- ChangeObjectState(modifiedEntity, Modified)
- SaveChanges
- Ez minden tulajdonságot leküld az adatbázisba

Megoldás – 2

- A kliens csak a módosított objektumot adja át
- **Nem feltételezhetjük, hogy minden tulajdonság megváltozott**
- Lekérdezzük az objektumot az adatbázisból
- ApplyCurrentValues(modifiedEntity)
  - Megjelöli, hogy mi változott
- SaveChanges
- Ez plusz egy adatbázislekérdezéssel jár

Megoldás – 3

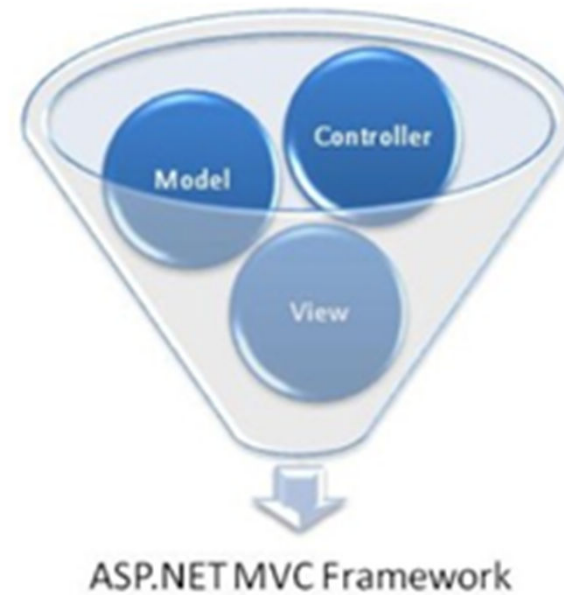

- A kliens a módosított és az eredeti objektumot is átadja

- Attach(original)

- ApplyCurrentValues(modifiedEntity)
  - Megjelöli, hogy mi változott

- SaveChanges

- Ez kommunikációs és interfész overhead

ASP.NET MVC

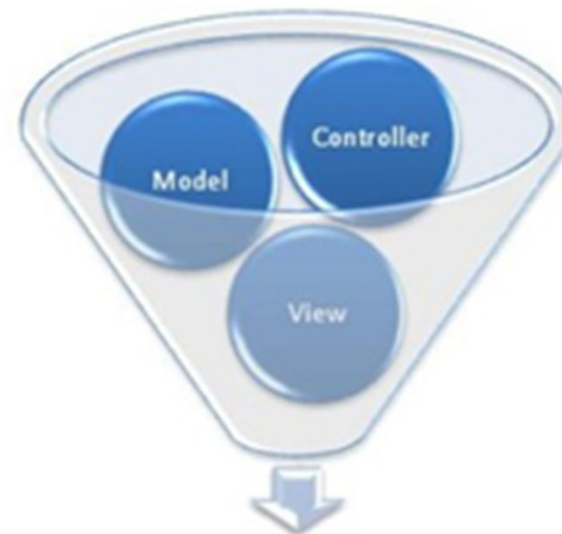

Tartalom

- ASP.NET WebForms és ASP.NET MVC
  - Történelem, hasonlóságok és különbségek
- Pontosan mit jelent itt a
  - Model, View, Controller
- Hogyan lesz az URL-ből metódus hívás
  - REST, Routing, Area
- Különböző View enginek használata
- Egyedi helperek készítése
- Globális filterek
- ASP.NET MVC alkalmazások tesztelése
  - Egység teszt készítése

ASP.NET MVC Framework

ASP.NET MVC

ASP.NET WebForms és ASP.NET MVC

- Történelem
- Hasonlóságok
- Különbségek

ASP.NET verziók

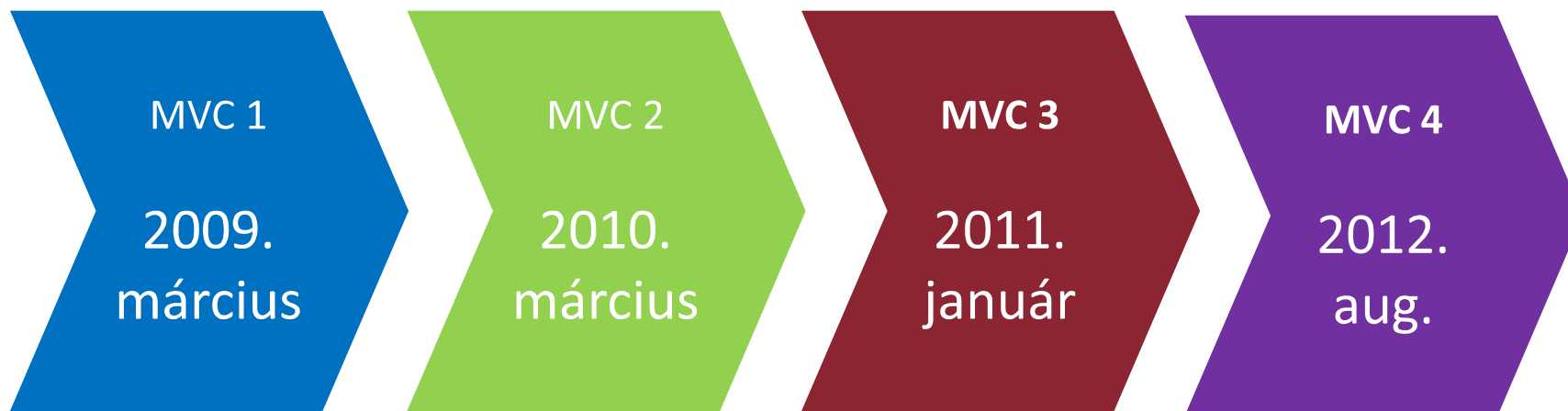

- Dinamikus webalkalmazások fejlesztése
- ASP.NET MVC, Web API, Entity Framework, LINQ
- NET által támogatott nyelv használható (C#, VB...)
- LINQ Query, IQueryable, IQueryableDataSource
- ASPX = HTML Markup + Code behind
- Login és navigációs vezérlők
- ListView, Wizard vezérlő továbbfejlesztése
- Kód és a markup szétválasztása
- Mester oldalak
- Html kódolásra expression
- Markup és skin

ASP.NET MVC történelem

Web Platform Installer: <http://www.microsoft.com/web>

Nyílt forráskód: <http://aspnet.codeplex.com>

Microsoft Source License

WebForms vs MVC

- Nem az ASP.NET helyett van, hanem egy alternatíva.
- System.Web.Mvc
- Egy projekt felépítése nagyon hasonló:
  - Van web.config
  - Mester oldal (Razor: Site layout)
  - Beépített jogosultságkezelés használható
  - ASP.NET után nagyon hamar meg lehet szokni!
    - ASPX view enginnel, Razort kicsivel nehezebb

WebForms vs MVC

ASP.NET WebForms

- Vezérlők
- Eseménykezelés
- Adatbevitel
- Markup generálás
- UI állapotmegőrzés
- Magasabb absztrakciós szint
- RAD

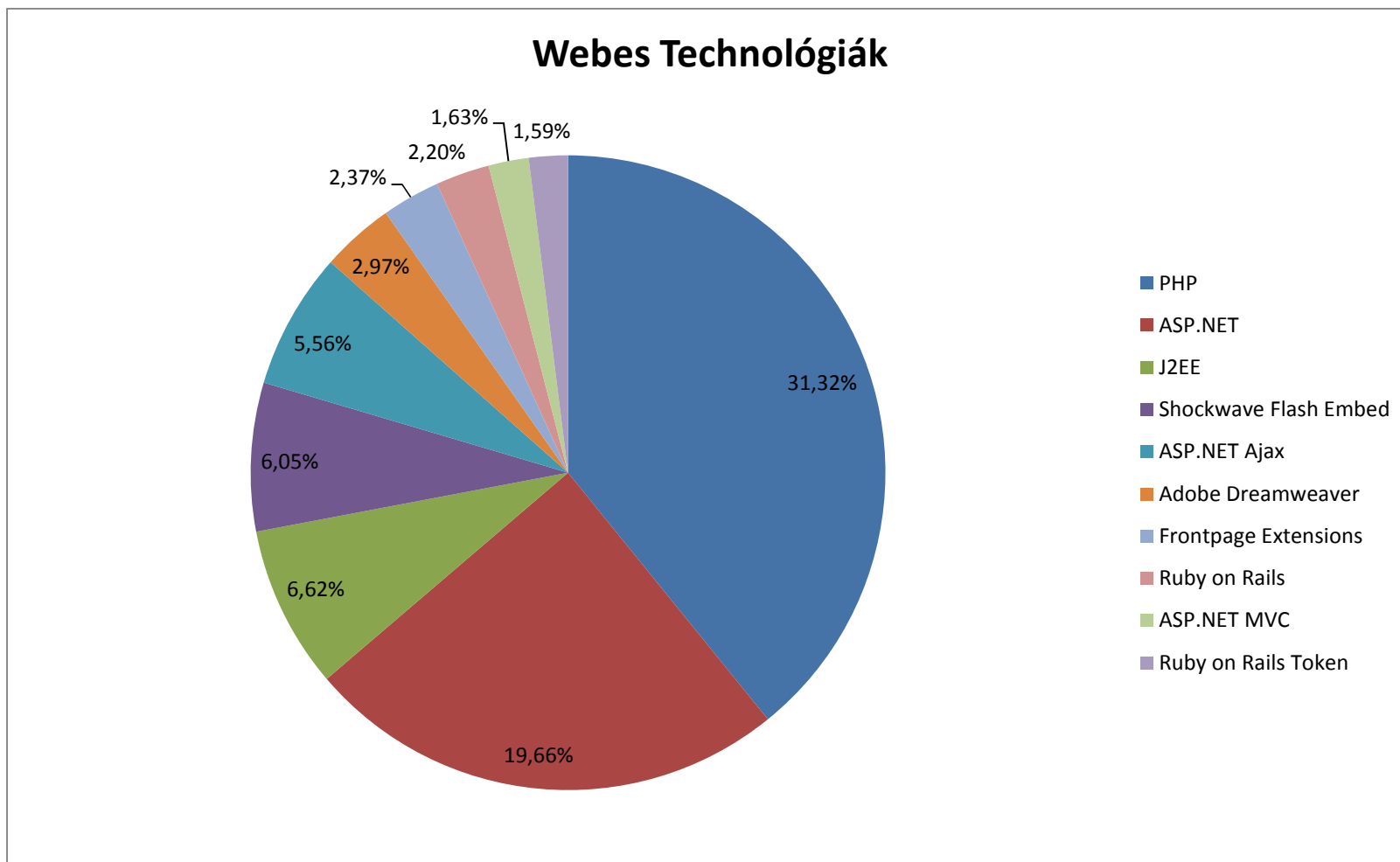
ASP.NET MVC

- Kevesebb „varázslás”
- Teljes kontroll a markup felett
- Funkciók szétválasztása
- Tervezési minták
- Kiterjeszthetőség
- Tesztelhetőség
- Többféle view engine

Közös ASP.NET platform szolgáltatások

Webes technológiák elterjedtsége

Forrás: <http://trends.builtwith.com/> (2013.)

DEMÓ

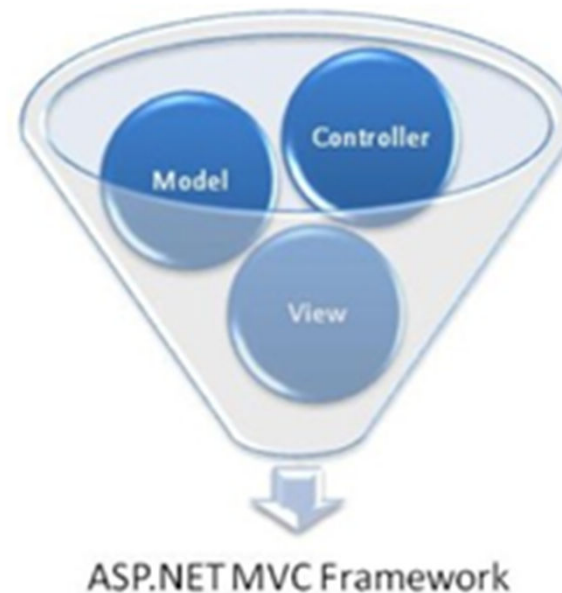
MCV példaalkalmazás megtekintése

- Project felépítése
- Model, View, Controller hol helyezkedik el
- Közös szolgáltatások
  - FormsAuthentication és Membership

ASP.NET MVC

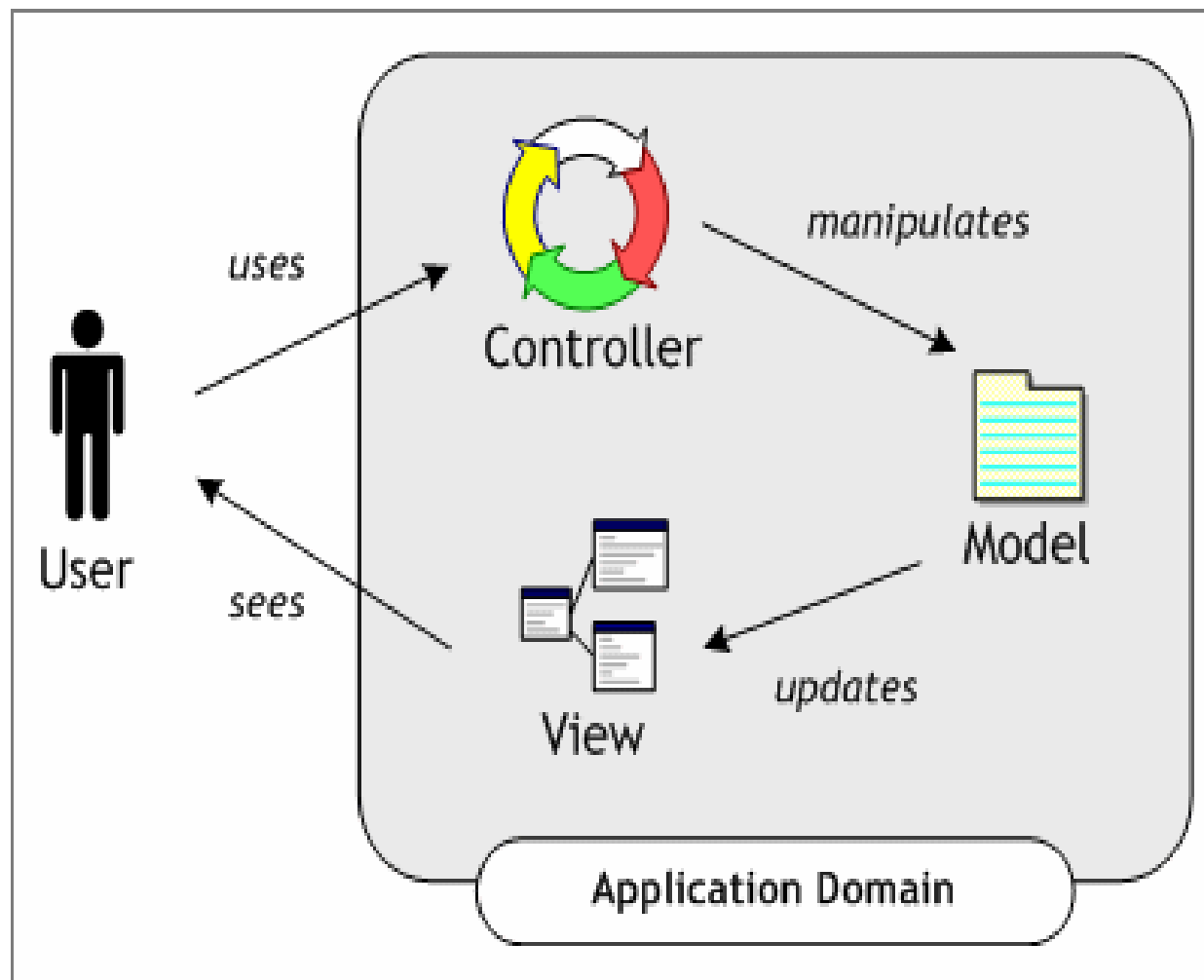

Pontosán mit jelent a

- Model
- View
- Controller

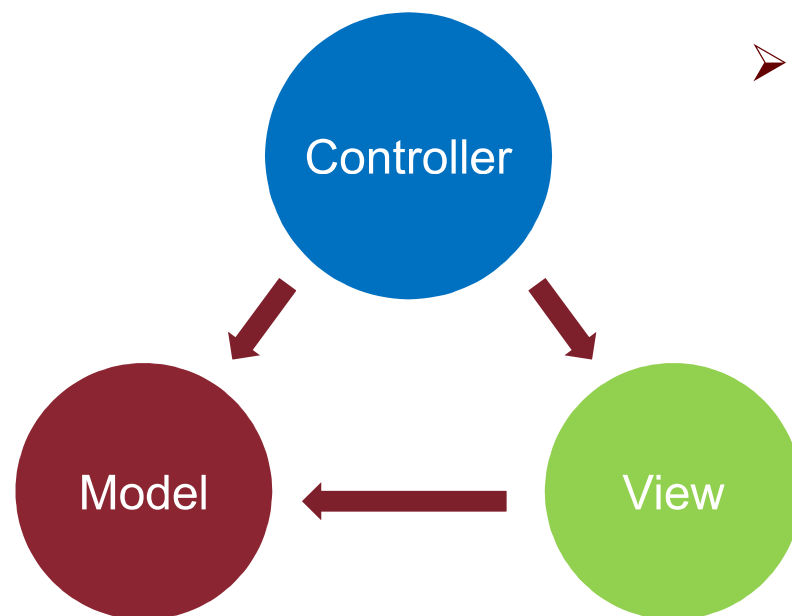

MVC architektúra

Mitől MVC

➤ Controller

- Beérkező kérések feldolgozása
- View paraméterezése
- Model módosítása

➤ Model

- Alkalmazás adatai
- Üzleti szabályok
- Validáció

➤ View

- Razor (.cshtml)
- ASPX (.aspx)
- CodeBehind = Controller

Controller és Action

- Amire URL mappelhető
  - <http://mycdshop.hu/categories/details/blues>
  - CategoriesController.Details("blues")
- Egy kérés feldolgozásának belépési pontja
  - A kérést kezelő osztály = **Controller**, metódus = **Action**(*paraméterek*)
- Módosítja a modellt
- A Controller paraméterezi a View, hogy vissza tudja küldeni a választ a kliensnek.
- A kliensnek küldött válasz lehet akár string vagy JSON is nem csak HTML

View

- Sablon a válasz előállításához
- „Üres helyeit” a Controller tölti ki a **Model** alapján
- Több különböző sablon szintaxis (ViewEngine)
  - Razor (.cshtml)
  - ASPX (.aspx)
- Kényelmes és pontos HTML előállítás
- Lehet erősen típusos, vagy típus nélküli

Model

- Az adat amire a View-ban hivatkozhatunk
- Üzleti logika állítja elő.
  - Egyszerű esetekben megegyezhet az EF objektumokkal
  - Általában azonban kifejezetten a View-hoz készül
- Adatok validációja a modellhez kötődik
- A ViewBag-ben adhatunk át olyan adatokat, ami nem része a modellnek, de el kell érni a View-n.

Tisztaság

➤ Tiszta URL

- Testreszabható URL képzés (Routing)
- Representational State Transfer [REST]
- Search engine optimization [SEO]

➤ Tiszta HTML

- A kimenet strukturált és olvasható
- Teljes mértékben a mi kezünkben van

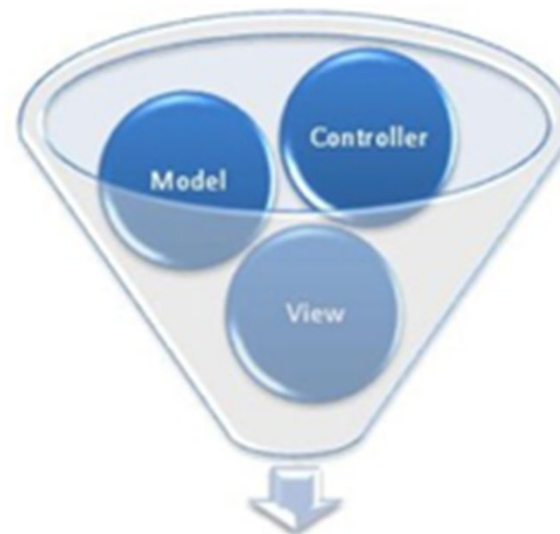
DEMÓ

Hogyan néz ki egy regisztráció

- Mit látunk a Controllerben (GET és POST)
- View megismerése
- Mi van a Model-ben

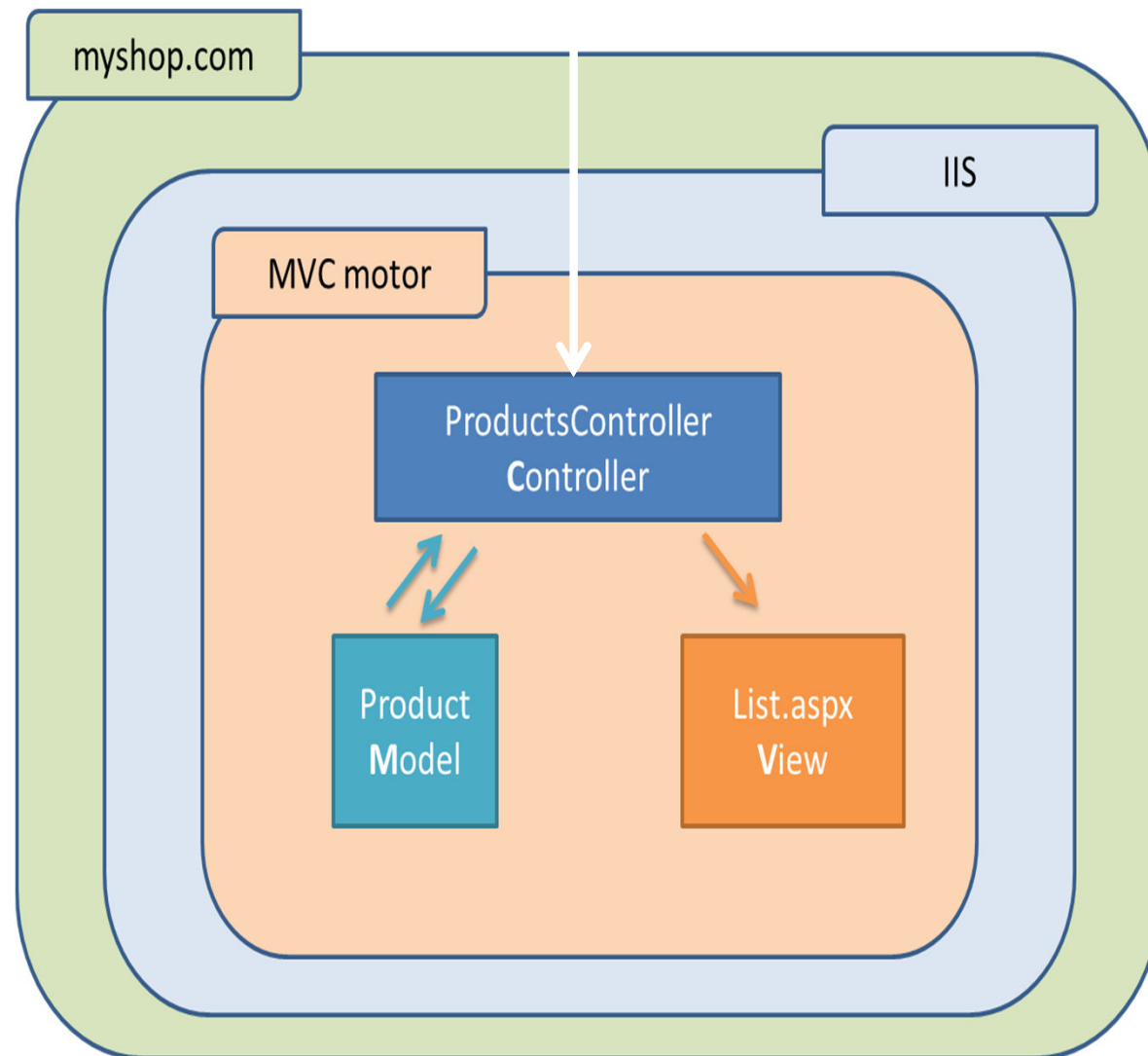
ASP.NET MVC Framework

ASP.NET MVC

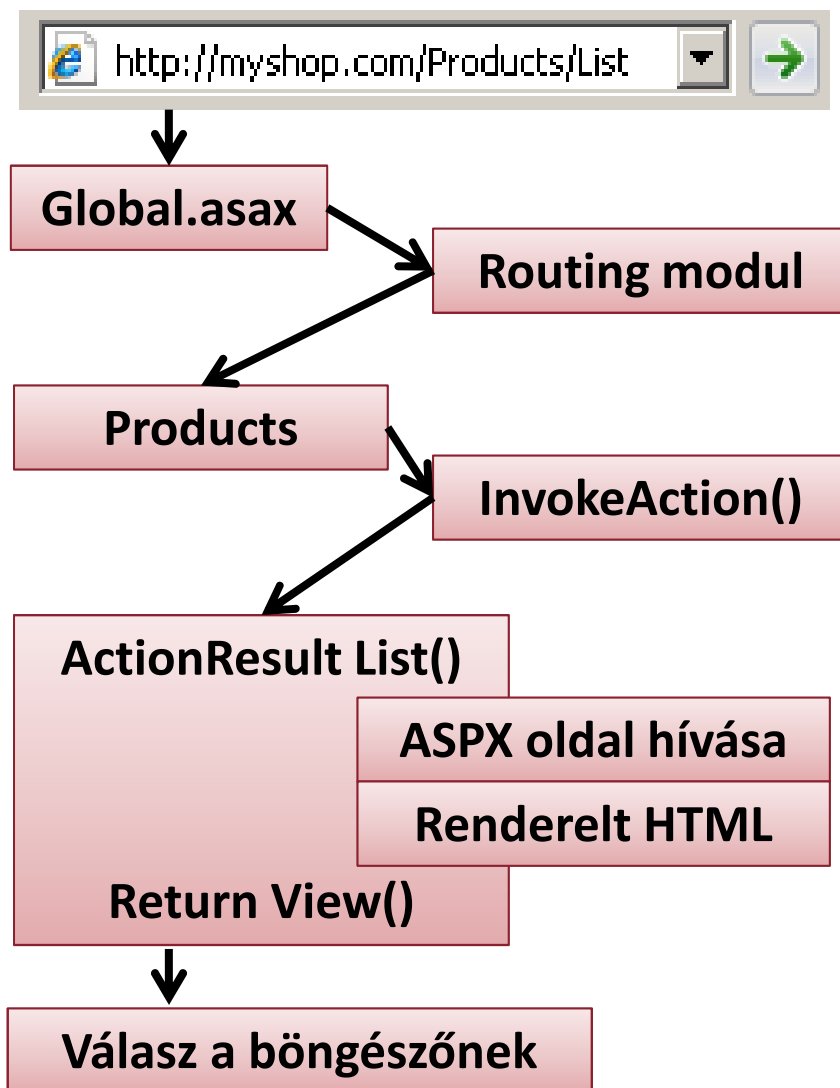

Hogyan lesz az URL-ből metódus hívás

- REST
- Routing
- Area

Beérkező kérés feldolgozása

Beérkező kérés a **Products/List**-re

URL → mely metódust kell hívni

Controller: **Products**, Action: **List**

Megkeresi a Controller, megfelelő Actionjét.
(paraméter nélküli, attribútum is)

Meghívja a **Prdoducts.List()**-et

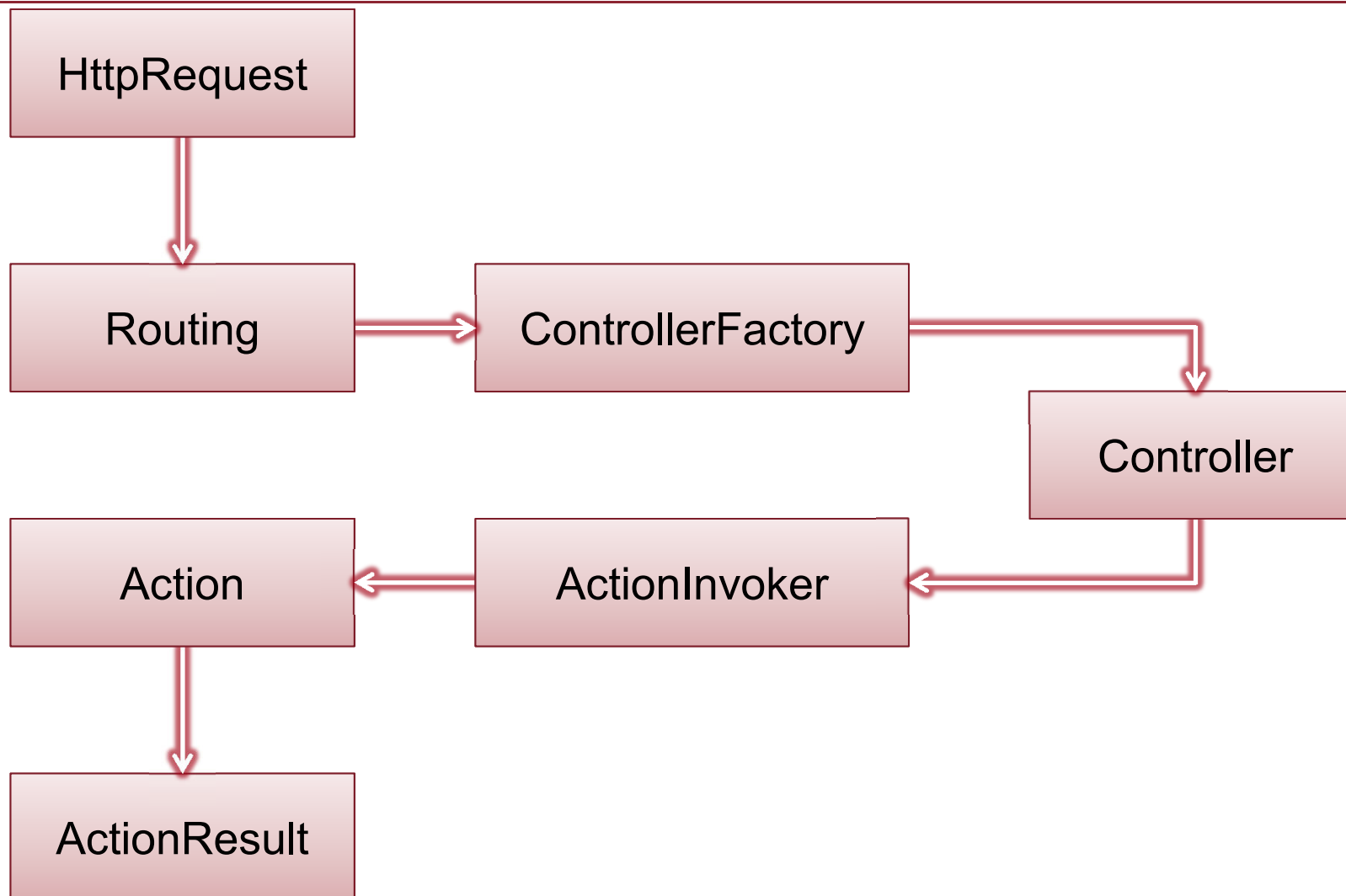
Action összeállítja a modell alapján a megfelelő Viewnak az adatokat

Views/Products/List.aspx, ami
kirendereli a HTML-t amit visszaad az
Actionnek

Action visszaküldi a HTML-t a
böngészőnek

Kérés élelciklus

Hogy is van ez?

- Az alkalmazás API-ja = az elérhető URL-ek
- REST-esen elérhető minden Action
- Routing: URL → Controller/Action/Id megfeleltetés
  - URL → Osztály/Metódus/Paraméterek ami nem más, mint a Controller/Action/Id
- Külön Action a HTTP GET-re és POST-ra

Hogyan működik a Routing

- Global.asax Application_Start-ban regisztrálni
  - IgnoreRoute és MapRoute
  - Fontos a sorrend, constraintek is megadhatók

```
public static void RegisterRoutes(RouteCollection routes) {  
    routes.IgnoreRoute("{resource}.axd/{*pathInfo}");  
    routes.MapRoute(  
        "Default", // Név  
        "{controller}/{action}/{id}", // Url paraméterekkel  
        // Paraméter default értékei  
        new { controller = "Home", action = "Index", id = "" },  
        new { id = @"\d{1,6}" } // Megkötések  
    ); }  
}
```


Irányítás egy URL-re

- A routing táblába URL → Controller + Action
- Visszafele irányban
  - Action
  - ActionLink

```
<%= Html.ActionLink("Red items", "List", "Products",  
new { color="Red", page=2 }, null) %>
```

```
<a href="/Products/List?color=Red&page=2">Red items</a>
```

- RedirectToAction

```
public ActionResult MyActionMethod()  
{ return RedirectToAction("List", "Products"); }
```


Routing előre definiált beállításokkal

➤ Named routes

- Routing listához hozzáadni a sablont

```
routes.MapRoute("intranet",  
    "staff/{action}",  
    new { controller = "StaffHome" });
```

- Link megadása ASPX szintaxissal

```
<%= Html.RouteLink( "Katt",  
    "intranet",  
    new { action = "StaffList" } ) %>
```

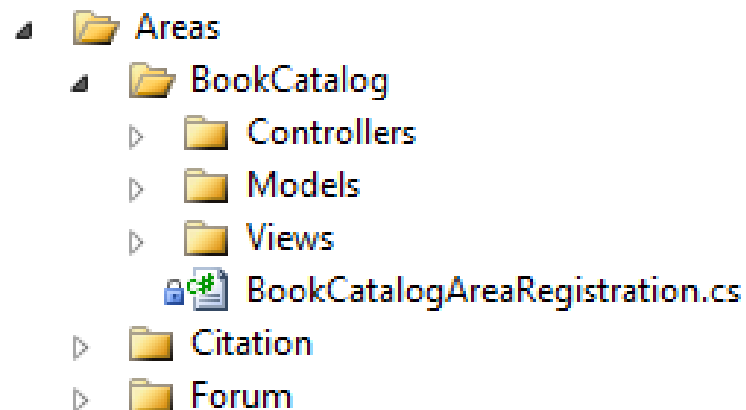
- Generált link

```
<a href="/staff/StaffList">Katt</a>
```


Area

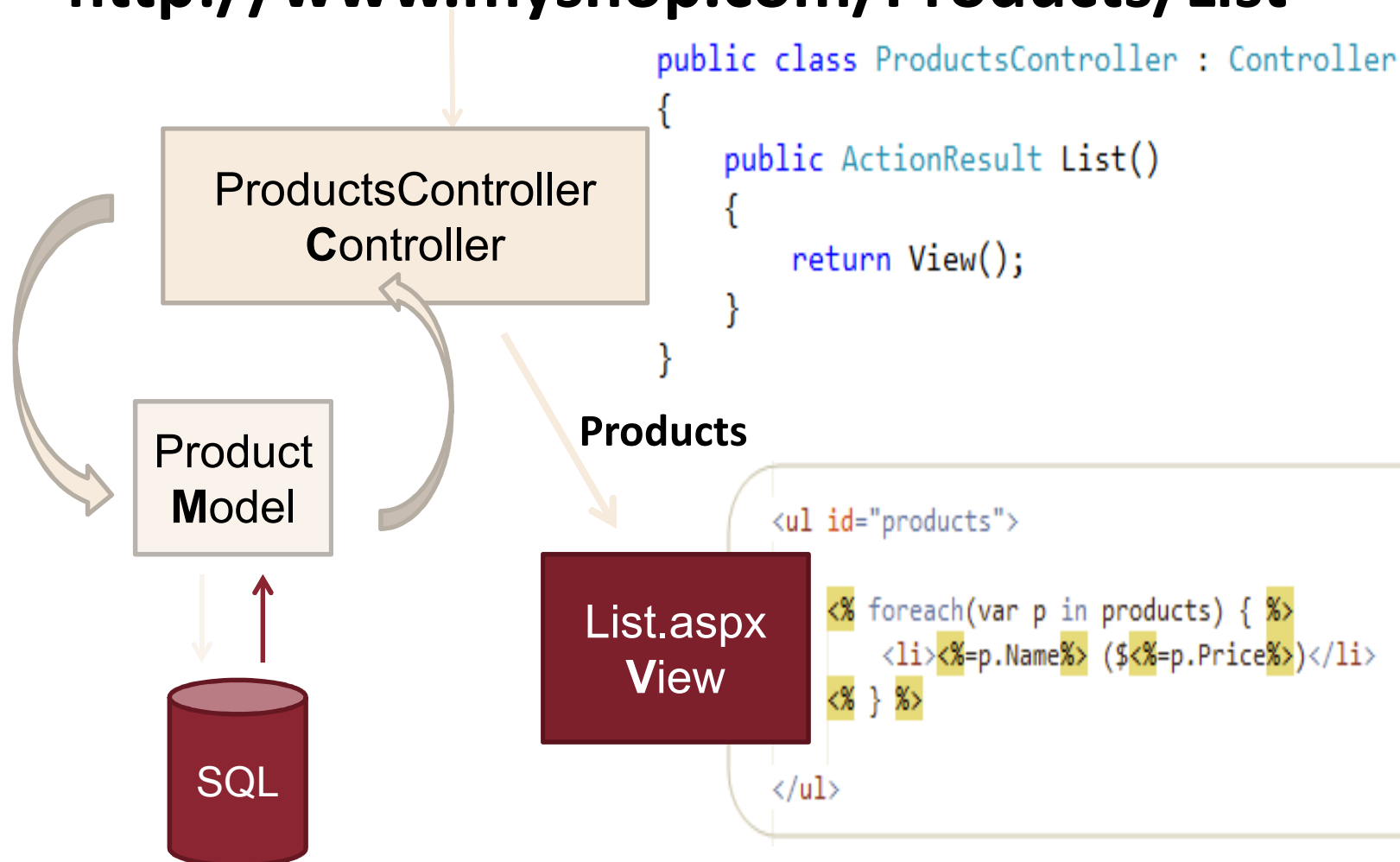
- Logikai szeparációs egység
  - Könyvtár szinten
  - Routing lista regisztrálás alapján
  - Külön web.config
- Beágyazott kis MVC alkalmazás

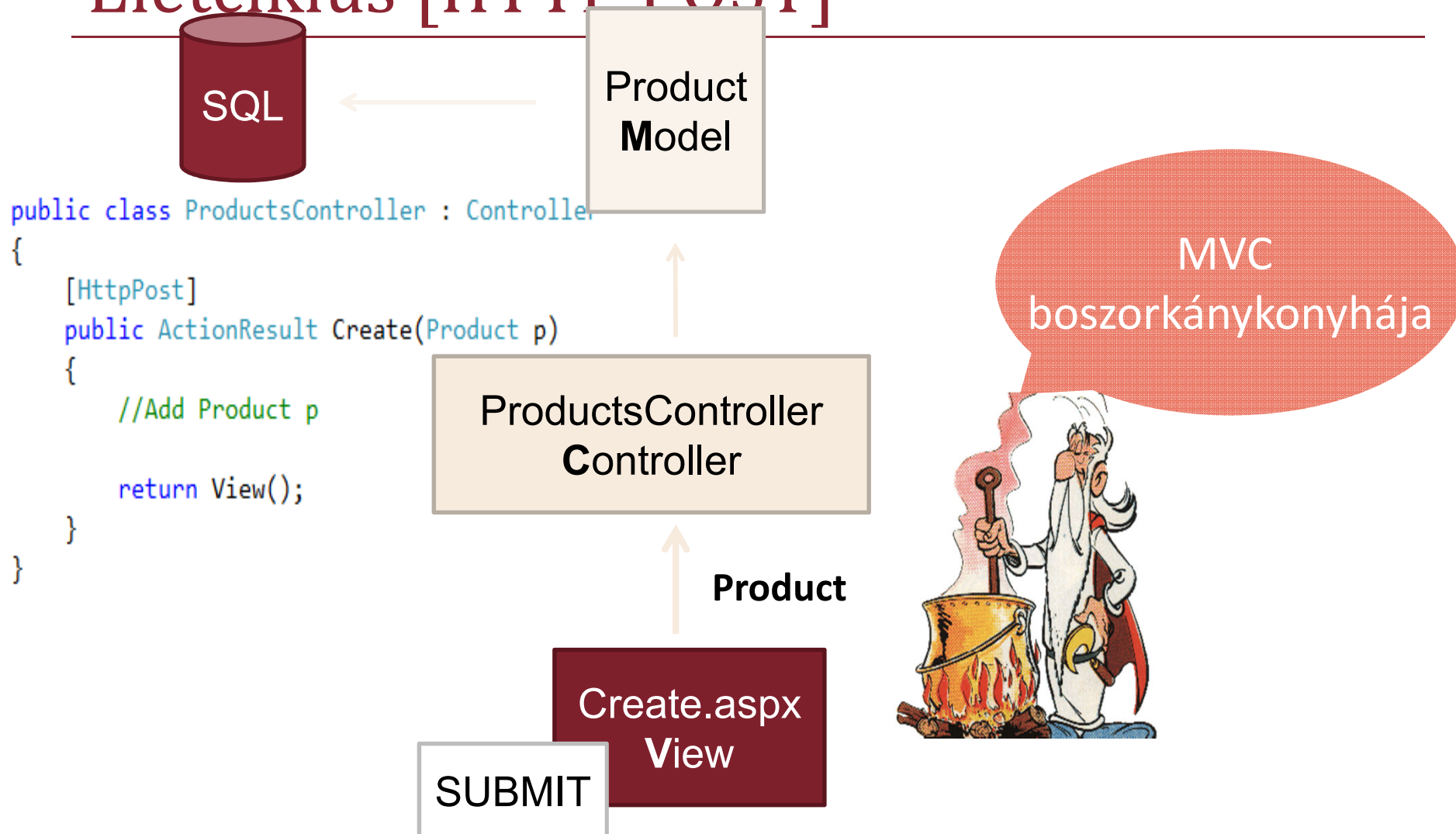
Életciklus [HTTP GET]

<http://www.myshop.com/Products/List>

Életciklus [HTTP POST]

<http://www.myshop.com/Products/Create>

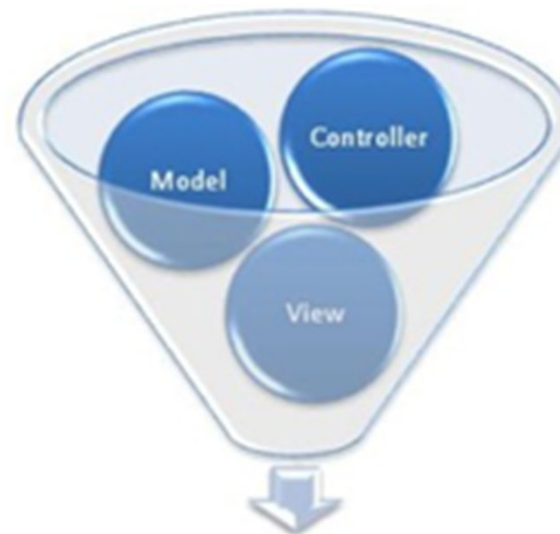
DEMÓ

Debuggoljuk végig a regisztrációs folyamatot

- GET és POST Actionök vizsgálata.

ASP.NET MVC

Különböző View enginek használata

- Razor
- ASPX

Erős típusosság

- Az ASP.NET MVC-ben minden erősen típusos
- Karbantartható, logikus, semmit sem érzünk feleslegesnek
- View-hoz többféle tároló property tartozik
  - ViewBag – bármilyen adat tárolására
  - Model – azonos típusú objektumok tárolására

Példa az erősen típusosságra

- Inheritsben nem a kódfájl, hanem a Model szerepel

```
<%@ Page ... Inherits="System.Web.Mvc.ViewPage<IEnumerable<MVCHandsOn.Models.Product>>" %>
```

```
<% foreach (var item in Model) { %>
```

```
<tr>
```

```
<td>
```

```
<%= item.Name %>
```

```
</td>
```

```
<td>
```

```
<%= item.Price %>
```

```
</td>
```

```
</tr>
```

```
<% } %>
```


Tartalom megjelenítése Viewban

➤ Inline kód

- HTML-be ágyazott `<%= érték %>`
- `<title><%= Model.Name %></title>`

➤ HTML helper metódus

- `<%= Html.TextBox("comment") %>`

➤ Szerver oldali vezérlő (!)

- Teszőleges ASP.NET-es szerver oldali vezérlő használható

➤ Partial View

- Újrafelhasználható vezérlő, amiben nem lehet üzleti logika

➤ Html.RenderAction()

- Újrafelhasználható vezérlő, amibe üzleti logika is lehet

Html helper metódusok

- Input vezérlők
  - `Html.CheckBox`, `Html.Hidden`, `Html.RadioButton`, `Html.Password`, `Html.TextArea`, `Html.TextBox`
- Link és URL
  - `Url.Content`, `Html.ActionLink`, `Url.Action`, `Url.RouteUrl`, `Html.RouteLink`
- Html kódolás
  - `Html.Encode`, `Html.AttributeEncode`
- Több választtós input
  - `Html.DropDownList`, `Html.ListBox`
- Futures szerelvénymetódusai (`Microsoft.Web.Mvc.dll`)
  - `Html.Image`, `Html.Button`, `Html.MailTo`, `Html.SubmitButton`, `Html.SubmitImage`
- További metódusok
  - `Html.BeginForm`, `Html.RenderAction`, `Html.RenderRoute`, `Html.RenderPartial`, `Html.ValidationMessage`, `Html.ValidationSummary`, `Html.AntiForgeryToken`

Szerver oldali vezérlők használata

```
<asp:Repeater ID="MyRepeater" runat="server">
  <ItemTemplate>
    <MyApp:PeopleControl runat="server"
      ViewDataKey='<%# Container.DataItem["peopleid"] %>' />
  </ItemTemplate>
</asp:Repeater>

<script runat="server">
  // Hack! WebForm vezérlő beállításai...
  protected void Page_Load(object sender, EventArgs e)
  {
    MyRepeater.DataSource = ViewBag["peopleid"];
    MyRepeater.DataBind();
  }
</script>
```


Html.RenderAction (Controller)

- Meghív egy Controller Action-t aminek a tartalmát beilleszti a generált HTML-be

```
public class WorldClockController : Controller
{
    public ActionResult Index() {
        return View(new Dictionary<string, DateTime> {
            { "UTC", DateTime.UtcNow },
            { "New York", DateTime.UtcNow.AddHours(-5) },
            { "Hong Kong", DateTime.UtcNow.AddHours(8) }
        });
    }
}
```

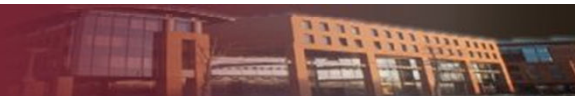

Html.RenderAction (Razor view)

```
@{ ViewBag.Title="Index"; }

<h2>Index</h2>

<table>
    <thead><tr>
        <th>Location</th>
        <th>Time</th>
    </tr></thead>
    @foreach(var pair in Model) {
        <tr>
            <td>@pair.Key</td>
            <td>@pair.Value.ToShortTimeString()</td>
        </tr> }
</table>
```


Razor

- Új View Engine
  - WebMatrixban jelent meg
- ASP.NET MVC újdonság
- CÉLOK:
  - Egyszerűsítés
  - Célközönség növelése
  - PHP-nak konkurencia
  - Kevesebb <% %>

WebForms vs Razor

```
<ul id="products">

    <% foreach(var p in products) { %>
        <li><%=p.Name%> ($<%=p.Price%>)</li>
    <% } %>

</ul>
```

Webforms (8 <%)

Razor (3 @)

```
<ul id="products">

    @foreach(var p in products) {
        <li>@p.Name ($@p.Price)</li>
    }

</ul>
```


DEMÓ

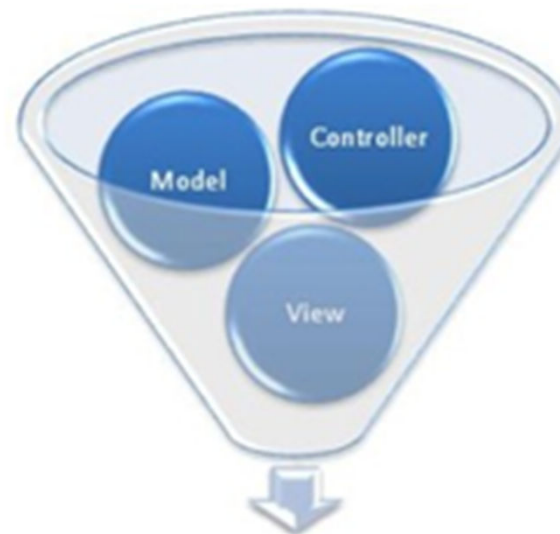

Különböző View enginek használata

Termékek, kategóriák listázása

- Razor
- ASPX

ASP.NET MVC Framework

ASP.NET MVC

DRY

- Egyedi helperek
- Partial View
- Template-ek
- Model validáció

Egyedi HTML helperek

```
public static class MyHelpers {  
    private const string ScriptIncludeFormat =  
        "<script src=\"{0}\"></script>";  
  
    public static string IncludeScript(string virtualPath) {  
        string clientPath = VirtualPathUtility.ToAbsolute(virtualPath);  
        return String.Format(ScriptIncludeFormat, clientPath);  
    }  
}
```

```
<%= MyHelpers.IncludeScript("~/Scripts/SomeScript.js") %>
```

```
<script src="/Scripts/SomeScript.js"></script>
```


HTML helper bővítő metódussal

```
public static string IncludeScript(this HtmlHelper helper,
    string virtualPath)
{
    string clientPath = VirtualPathUtility.ToAbsolute(virtualPath);
    return String.Format(ScriptIncludeFormat, clientPath);
}
```

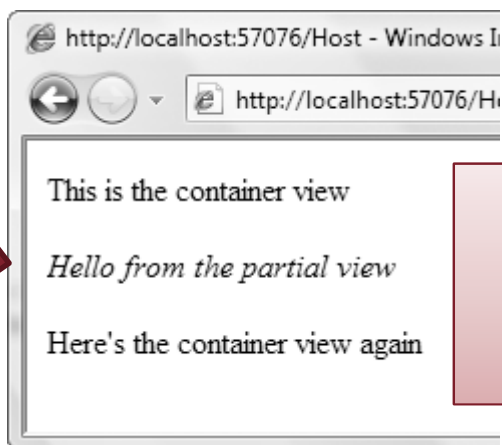
```
<%= Html.IncludeScript("~/Scripts/SomeScript.js") %>
```


Partial View

- Újra felhasználható vezérlő
  - Nem tartalmaz üzleti logikát
  - View központú megközelítés

```
<%@ Control Language="C#"
    Inherits="System.Web.Mvc.ViewUserControl" %>
<i>Hello from the partial view</i>
```



```
<p>This is the container view</p>
<% Html.RenderPartial("MyPartial"); %>
<p>Here's the container view again</p>
```


Edit és Display Template

➤ Újra felhasználható vezérlő egy típushoz

■ Model centrikus megközelítés

@Html.EditorFor(BirthDate

e)

2011.03.25

@model DateTime?

@Html.TextBox(""

<script type="te

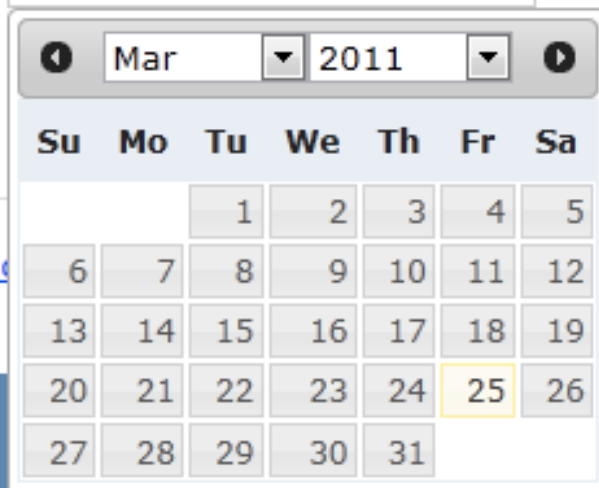
\$(document).re

\$(".dp").dat

changeMonth: true, changear: true,

dateFormat: 'yy.mm.dd' }); });

</script>

MM.dd}",
: DateTime.Today),

Model szintű validáció

- Attribútumokkal lehet megadni
- Szerver: ModelState.IsValid kliens: jQuery

```
[Required(ErrorMessage = "A keresztnév megadása kötelező")]
[StringLength(50, ErrorMessage = "Max 50 karakter")]
public string FirstName { get; set; }
```

```
[HttpPost]
public ActionResult Create( Person friendToCreate ) {
    // Model validálása
    if (ModelState.IsValid) {
        return Redirect("~/");
    }

    // Hibás
    return View(friendToCreate);
}
```

Person

FirstName

A keresztnév megadása kötelező

LastName

A vezetéknév megadása kötelező

Összetett validáció

➤ Több tulajdonság közti validáció

```
[Required]
```

```
public string Passowrd { get; set; }
```

```
[Required, Compare("Passowrd")]
```

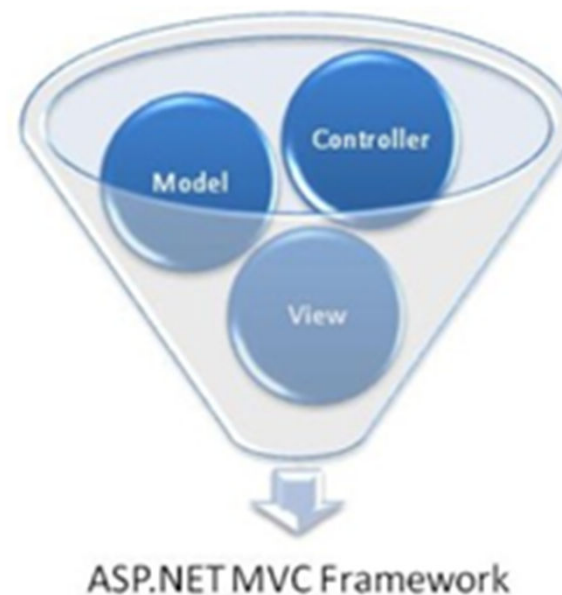
```
public string ConfirmPassowrd { get; set; }
```

```
public class Person : IValidatableObject
{
    public IEnumerable<ValidationResult> Validate(
        ValidationContext validationContext)
    {
        if( YearOfBirth != DateTime.Now.Year + Age )
            yield return new ValidationResult("Születési év vagy kor hibás!");
    }
}
```


ASP.NET MVC

Globális filterek használta
Egység teszt készítése

Filterek

- MVC 1.0-ban került be.
- Action elé attribútum ami lefut az Actionnel
- Macerás minden Action elé kitenni → **Global filters**
  - Global.asax-ban a RegisterGlobalFilters-ben kell megadni
  - Egy helyen adható meg minden Actionre

Globális filter

- Minden kéréshez lefut

FilterProvider

- Feltételtől függően fut le.
  - Pl csak debug módban

Egység teszt (TDD)

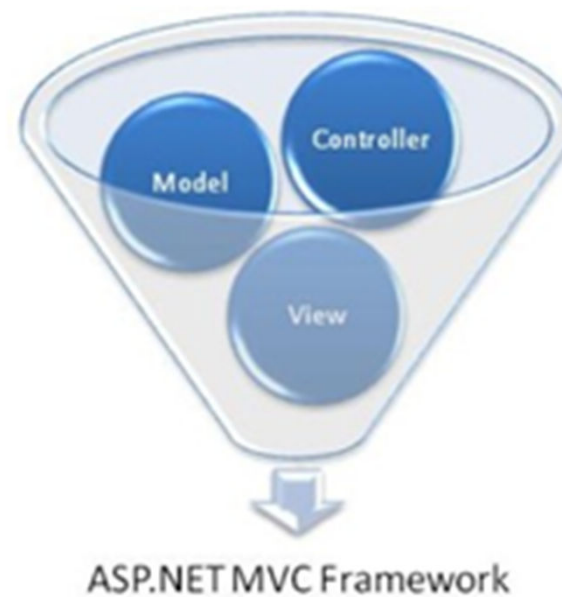

- A projecttel együtt létre lehet hozni
- „Ellenőrizd a kódot mielőtt megírnád”
- Helyesen működnek-e a Controllerek?
- Nem indítunk külön ASP.NET processzt
- Web szerver sem fut feleslegesen
- Több Unit Test keretrendszer is támogatott:
  - NUnit
  - MBUnit
  - MS Test
  - Visual Studio Unit Test (default)

ASP.NET MVC

Amit megtanultunk 😊

Amit megtanultunk 😊

- Miért MVC az MVC
- URL Mapping
- Két View engine (aspx és razor)
- DRY
  - Partial View,
  - Template,
  - HTML helper
- Model szintű validáció

Tehát

- ASP.NET Model – View – Controller architektúrára épülő változata
- Hiába 4.0, még mindig új!
- Kis irodalom:
  - Hivatalos oldal:
    - <http://www.asp.net/mvc>
  - Scott Guthrie blogja:
    - <http://weblogs.asp.net/scottgu/>

jQuery

„The Write Less, Do More, JavaScript Library”

Miről lesz szó...

- A jQuery létjogosultsága és célja
- Selectorok
- Dokumentum bejárás / HTML manipuláció
- Események
- Effektek
- Ajax
- Pluginek

Létjogosultság

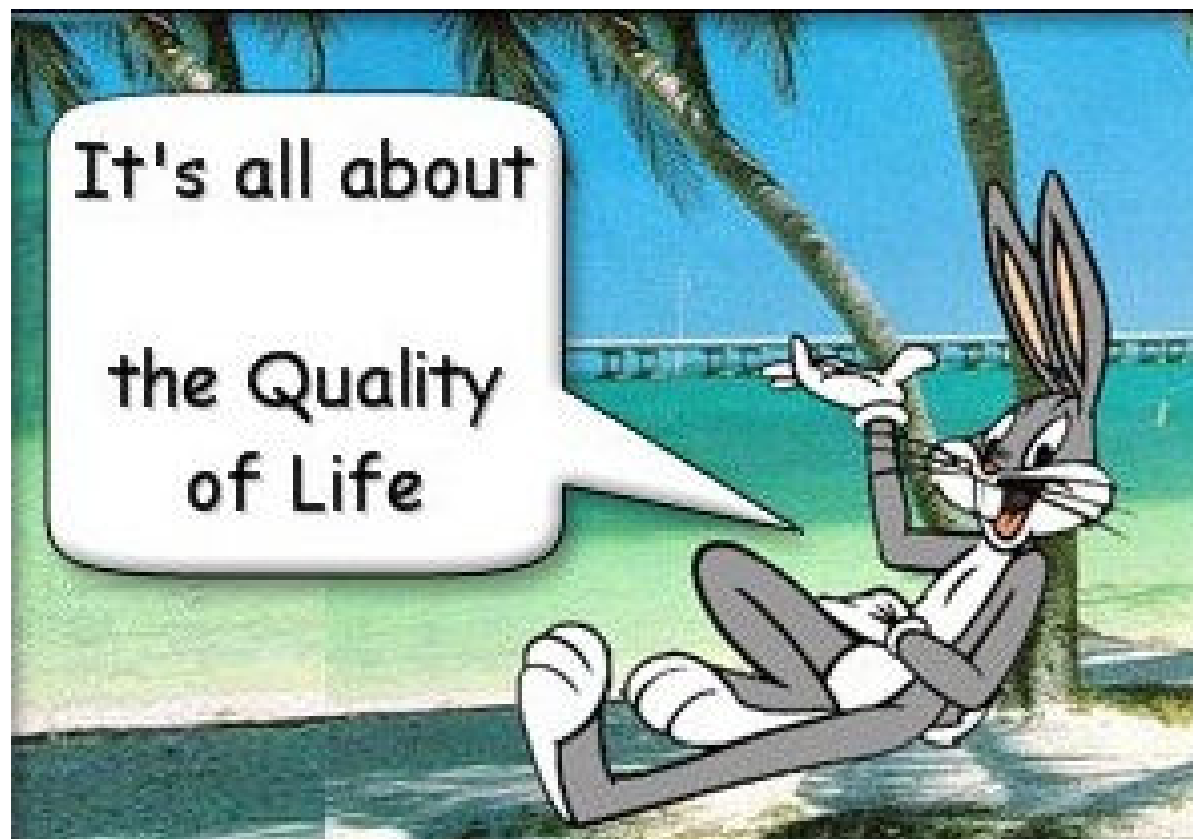
JavaScript

- 1995. december
- Gyengén típusos
- Nincsenek osztályok
- Prototipizált OO nyelv
- Nem DOM manipulációra találták ki

Használjunk jQuery-t

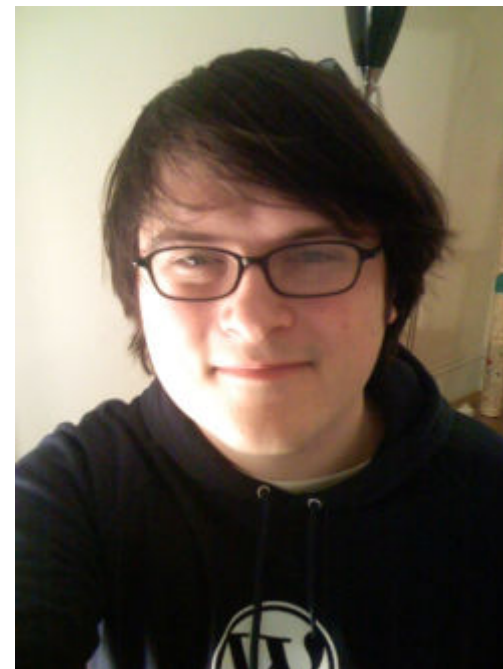
Cél

A jQuery

- 2006. óta létezik
- Egyszerű
- Nyílt forráskódú JavaScript könyvtár
- Egyszerűvé teszi a HTML és JavaScript közti interakciót
- Rengeteg plugin
- Microsoft is támogatja
- VS-ban IntelliSense támogatás

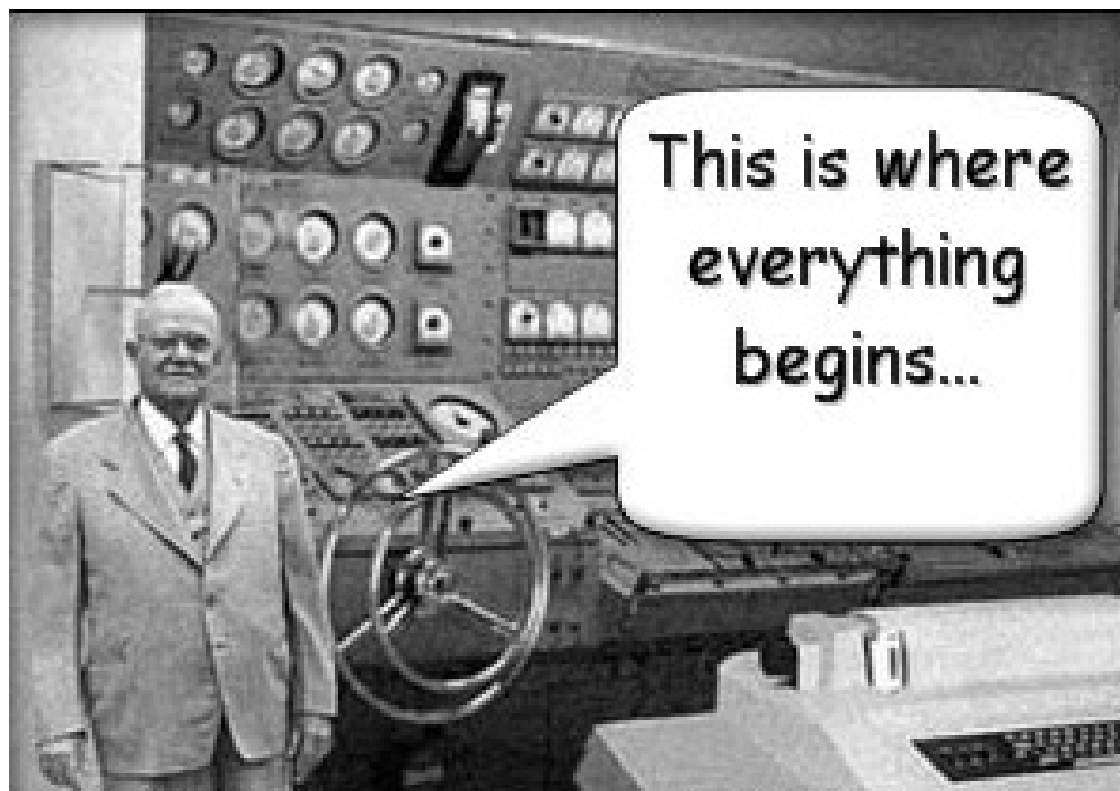

John Resig

Térjünk a lényegre

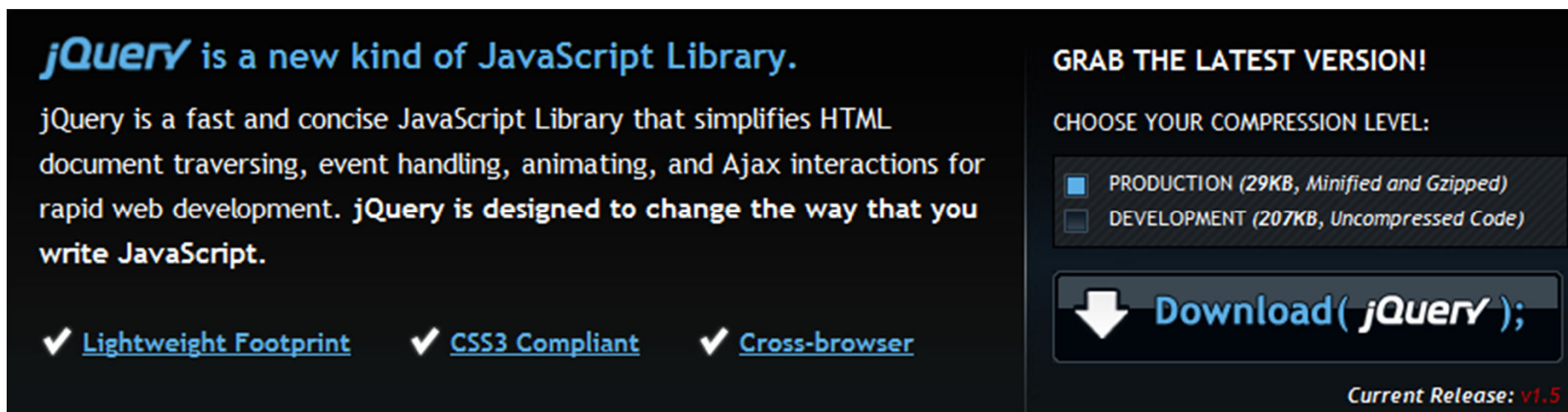

Első használat előtti teendők

Töltsük le a legfrissebb verziót:

<http://jquery.com>

jQuery is a new kind of JavaScript Library.

jQuery is a fast and concise JavaScript Library that simplifies HTML document traversing, event handling, animating, and Ajax interactions for rapid web development. **jQuery is designed to change the way that you write JavaScript.**

✓ [Lightweight Footprint](#)   ✓ [CSS3 Compliant](#)   ✓ [Cross-browser](#)

GRAB THE LATEST VERSION!

CHOOSE YOUR COMPRESSION LEVEL:

- ☒ PRODUCTION (29KB, Minified and Gzipped)
- ☐ DEVELOPMENT (207KB, Uncompressed Code)

 Download (jQuery);

Current Release: **v1.5**

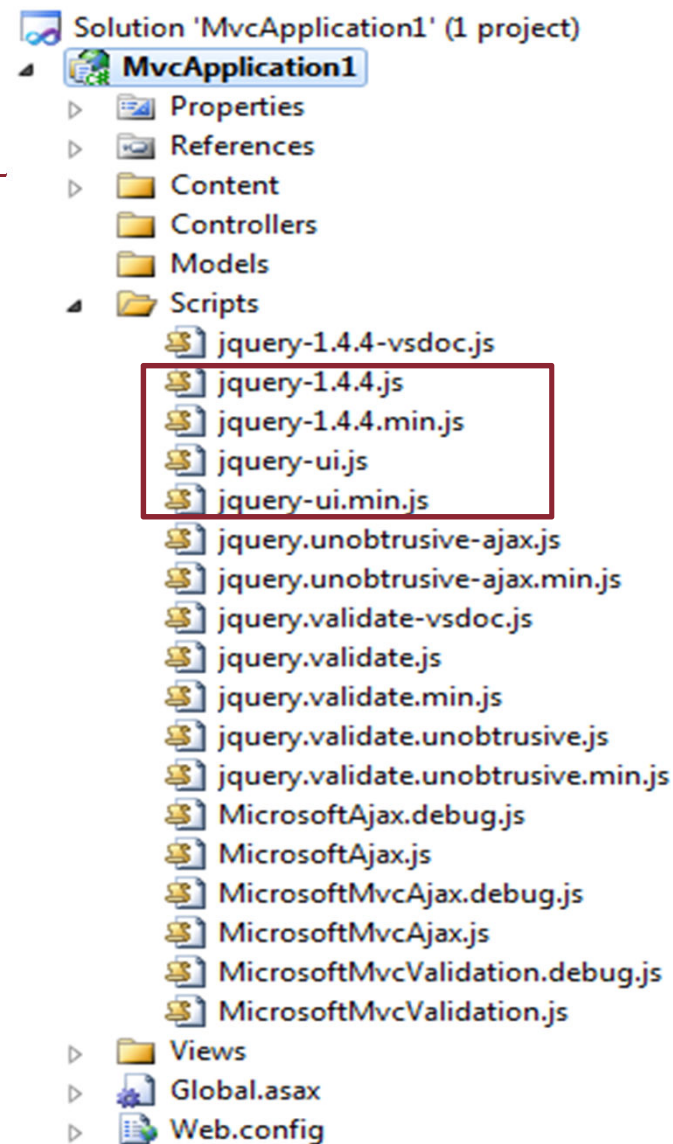
jQuery és a VS 2010

➤ Webes projectekben van

- *.js – Debug verzió
- *.min.js – Minimalizált változat
- *.vsdoc –
VS IntelliSensehez kell

➤ Ajánlott eszközök

- FireQuery (Firebug kiegészítő)
- Fiddler (Ajaxhoz)

jQuery selectorok és filterek

DEMÓ

---

jQuery selectorok

Egyszerű és összetett selectorok

➤ Egyszerű selectorok

- Minden kiválasztása: `$("*")`
- Tag alapján: `$("table")`
- Id alapján: `$("#tableHeader")`
- CSS osztály alapján: `$(".active")`

➤ Összetett selectorok

- Tag és CSS osztály alapján: `$("tr.active")`
- Tag és id alapján: `$("table#tableHeader")`
- Id vagy CSS osztály alapján: `$("#tableHeader, .active")`

➤ Ezek után már tudjuk, hogy mit választ ki?

`$("h1, h2, h3, tr.active")`

Hierarchikus selectorok

- Leszármazottak ( ): `$("table td")`
- Gyerekek (>): `$("tr > td")`
- Következő (+): `$("label + input")`
- Testvérek (~): `$("#main ~ div")`

Szűrések

➤ Szűrés **index** alapján

- Első/utolsó: `$("#tr:first")` `$("#tr:last")`
- Index kisebb/nagyobb mint: `$("#tr:lt(2)")` `$("#tr:gt(2)")`
- Index egyenlő: `$("#tr:eq(2)")`

➤ Szűrés **láthatóság** alapján

- Látható/rejtett: `$("#div:visible")` `$("#div:hidden")`

➤ Szűrés **attribútum** alapján

- Van olyan attribútuma: `$("#div[id]")`
- Az attribútum értéke egyenlő: `$("#div[id='main']")`
- Az attribútum értéke kezdődik / végződik / tartalmazza:
`$("#div[id^='mai']")`   `$("#div[id$='ain']")`
`$("#div[id*='ai']")`

Selectorok és filterek az űrlaphoz

Selectorok

- Jelölőnégyzet

`$("input:checkbox")`

- Rádió gomb

`$("input:radio")`

- Gomb

`$(":button")`

- Szöveg beviteli mező

`$(":text")`

Filterek

- Bepipált

`$("input:checked")`

- Kiválasztott

`$("input:selected")`

- Engedélyezett

`$("input:enabled")`

- Letiltott

`$("input:disabled")`

Legördülő menü kiválasztott eleme

- Legördülő menü HTML kódja:

```
<select name="cities">  
  <option value="1">Budapest</option>  
  <option value="2" selected="selected">  
    Nyíregyháza</option>  
  <option value="3">Debrecen</option>  
</select>
```

- Egy megoldás a sok közül

```
$("#select[name='cities'] option:selected").val()
```


HTML dokumentum bejárása

DEMÓ

HTML dokumentum bejárása jQueryvel

jQuery vagy DOM elem

- A selectorok jQuery objektumok tömbjét adják vissza.

```
$("div").length;
```

- A **length** visszaadja, hogy mennyi elemet választottunk ki
- Fontos tudni, hogy **DOM vagy jQuery** elemet kapunk

DOM elem

```
$("div").get(2);  
$("div")[2]
```

jQuery elem

```
$("div").eq(2);
```


each(fn)

- Az **each(fn)** végighívja a megadott függvényt a lista minden elemén
  - A függvény tartalmazhatja a sorszámot, de nem kötelező.
    - `fn()` vagy `fn( index )`
  - Az alábbi kód egy tábla minden páros sorát ellátja az **odd** CSS osztállyal

```
$("table tr").each(  
    function(i){  
        if (i % 2) $(this).addClass("odd");  
    });
```

A \$(this) DOM objektumból jQuery objektumot készít

HTML bejárását segítő függvények

- Testvérek: **.siblings(expr)**
- Következő testvér: **.next(expr)**
- Következő testvérek: **.nextAll(expr)**
- Előző testvér: **.prev(expr)**
- Testvérek: **.siblings(expr)**
- Gyerekek: **.children(expr)**
- Leszármazottak: **.find(expr)**
- Szülő: **.parent(expr)**
- Ősök **.parents(expr)**

Mit csinál az alábbi kód?

```
$("#tr td").each(  
    function(){  
        if ( $(this).is(":first-child") )  
            $(this).addClass("firstCol");  
    });
```

```
$("#p").find(".header").hide();
```

```
$(".header", $("#p")).show();
```


Láncolás

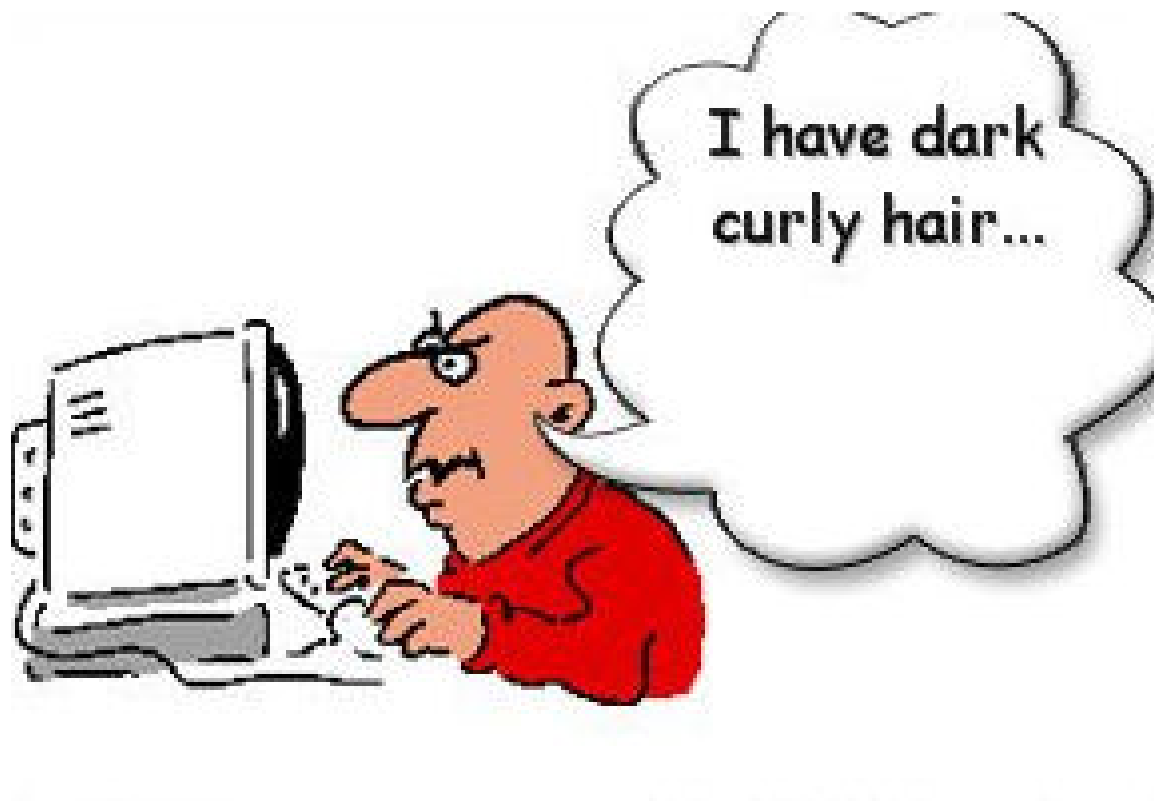

```
$( "<li><a></a></li>" )  
  .find( "a" )  
    .html( "About" )  
    .attr( "href", "/Home/About" )  
    .andSelf()  
      .addClass( "menu" )  
    .end()  
  .end()  
  .appendTo( "#menu" );
```


HTML manipuláció

DEMÓ

HTML manipuláció jQuery-vel

HTML elemek értéke

- Jelölőnégyzet értékének lekérdezése

```
$("input:checkbox:checked").val();
```

- Szövegdoboz értékének beállítása

```
$(":text[name='txt']").val("Hello");
```

- Listaelemek beállítása (kiválasztás, vagy bejelölés)

```
$("#lst").val(["NY", "IL", "NS"]);
```

- HTML tartalom beállítása

```
$("p").html("<div>Hello $!</div>");
```

```
$("div.a").text($("div.b").html());
```


CSS osztályok manipulálása

- CSS osztály hozzáadása és eltávolítása

```
$("#p").removeClass("blue").addClass("red");
```

```
$("#div").toggleClass("main");
```

- Lekérdezés, hogy rendelkezik-e egy CSS osztállyal

```
if ($("#div").hasClass("main")) { //... }
```

- CSS attribútum lekérdezése / beállítása

```
$("#div").css("background-color");
```

```
$("#div").css("float", "left");
```


HTML elemek beszúrása és módosítása

- Új HTML elem beszúrása: `append(To)` / `prepend(To)`

```
$("h1").append("<li>Hello $!</li>");  
$("<li/>").html("1").prependTo("ul");
```

- HTML elem lecserélése

```
$("h1").replaceWith("<div>Hello</div>");  
$("<div>Hello</div>").replaceAll("h1");
```

- HTML elem cseréje úgy, hogy a tartalma megmarad

```
$("h3").each(function(){  
    $(this).replaceWith(  
        "<div>" + $(this).html() + "</div>");  
});
```


HTML elemek törlése

- Minden gyerekkel együtt

```
$("#tableHeader").empty();
```

- Kiválasztott elemek törlése

```
$("p.header").remove();
```

```
$("p").remove(":not(.red)")
```

- Kiválasztott elemek pozíciójának módosítása

```
$("p").remove().appendTo("#main");
```


HTML attribútumok kezelése

- Link létrehozása:

```
$("a").attr("href", "home.htm");
```

- Attribútum eltávolítása:

```
$("button").removeAttr("disabled")
```

- Több attribútum beállítása egyszerre

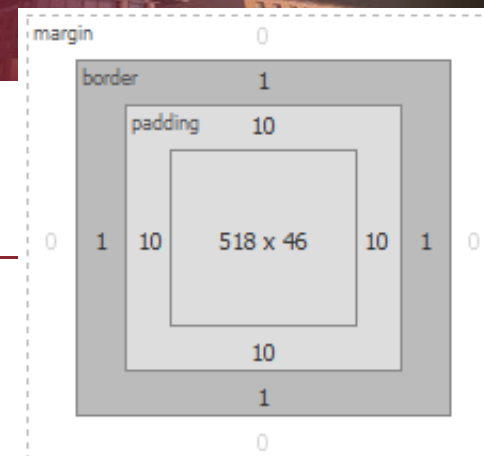
```
$("img").attr({ "src" : "/images/smile.jpg",  
                "alt" : "Smile" });
```

```
$("div").css({ "color"      : "blue",  
               "margin-right" : "10px"  
               marginLeft    : "10px" });
```

Szélesség és pozíció

➤ Szélesség lekérdezésének lehetőségei:

- Elem szélessége: `.width()` `.height()`
- Belső szélesség: `.innerWidth()` `.innerHeight()`
- Szélesség a kerettel: `.outerWidth()` `.outerHeight()`
- Teljes szélesség: `.outerWidth(true)`
`.outerHeight(true)`

➤ Pozíció meghatározása

- A dokumentumtól: `$("div").offset().top;`
- A szülő elemtől: `$("div").position().left;`
- Csúszka pozíció: `$(window).scrollTop();`

Alapértelmezés szerint minden pixel (px)

Események

DEMÓ

---

jQuery események

A mágikus `$()` függvény

- Az egyik legfontosabb esemény a **document.ready**

`$(function(){...});`

- Akkor váltódik ki amikor a dokumentum kész a kliens oldali kód futtatására.
- Ugyanennek az eseménynek a teljes szintaxisa

`$(document).ready(function(){...});`

jQuery események

- Böngésző események
  - error(), resize(), scroll()
- Dokumentum betöltődése
  - load(), ready(), unload()
- Esemény fel- és leiratkozások
  - (un)bind(), (un)delegate(), one(), live(), die(), trigger(), proxy
- Űrlap eseményei
  - blur(), change(), focus(), select(), submit()
- Billentyűzet események
  - focusin(), focusout(), keydown(), keyup(), keypress()
- Egér események
  - click(), dbclick(), hover(), mousedown(), mouseup(), mouseenter(), mouseleave(), mousemove(), mouseover(), toggle()

Feliratkozás egy elem eseményre

- A false visszatérési érték ugyanaz, mintha meghívnánk a `.preventDefault()` és `.stopPropagation()`
- `.bind()` mindig lefut, `.one()` első lefutás után leiratkozik automatikusan az eseményről.
- `.live()` azokra az elemekre is lefut, amit később adunk az oldalhoz. A `.die()`-al tudjuk eltávolítani.

```
$(document).ready(function () {  
    $('#foo').bind('click', function (event) {  
        alert('Katt (' + event.pageX + ', '  
              + event.pageY + '))');  
    });  
});
```


Események kiváltása manuálisan

➤ Tetszőleges eseményt a `.trigger()` tud kiváltani

- Böngésző eseményekre is működik
- Saját eseményeket is kiválthatunk
- A `.trigger()`-rel kiváltott események is felgyűrűznek

```
$("div").trigger("click");
```

➤ A `.triggerHandler()`-rel is kiválthatunk eseményeket, ám

- Ezek nem gyűrűznek tovább
- Csak az első egyező esemény fog lefutni
- Nem fut le a default eseménykezelő (pl. form submit)

```
$("#new").click(function () {  
    $("input").triggerHandler("focus");  
});
```


Effektek

DEMÓ

---

jQuery effektek

Alapvető effektek

■ Elem megjelenítése / eltüntetése

```
.show(); .hide("fast"); .toggle(100);
```

➤ Sliding

```
.slideUp() .slideDown("fast") .slideToggle(1000);
```

➤ Fading, átlátszóság állítása

```
.fadeIn(); .fadeOut("normal"); .fadeTo ("fast", 0.5);
```

➤ Adjuk meg callbackben, mit csináljon az animáció után

```
$("div").hide("slow", function(){alert("Eltűnt"); });
```


Egyéb beállítások

- Egyedi animációhoz: `.animate( beállítás, időtartam)`

```
$("div").animate(  
    { width: "90%", opacity: 0.5 }, 1000 );
```

- Animációk láncolása

- Alapértelmezés szerint egymás után hajtódnak végre

```
$("div").animate( { width: "90%" }, 100 )  
    .animate({ opacity: 0.5 },  
            { queue: false, duration: 200 })  
    .animate({ borderWidth: "5px" } );
```


Ajax és a jQuery

Az AJAX célja

**Felhasználói élmény
növelése**

Szinkron végrehajtás

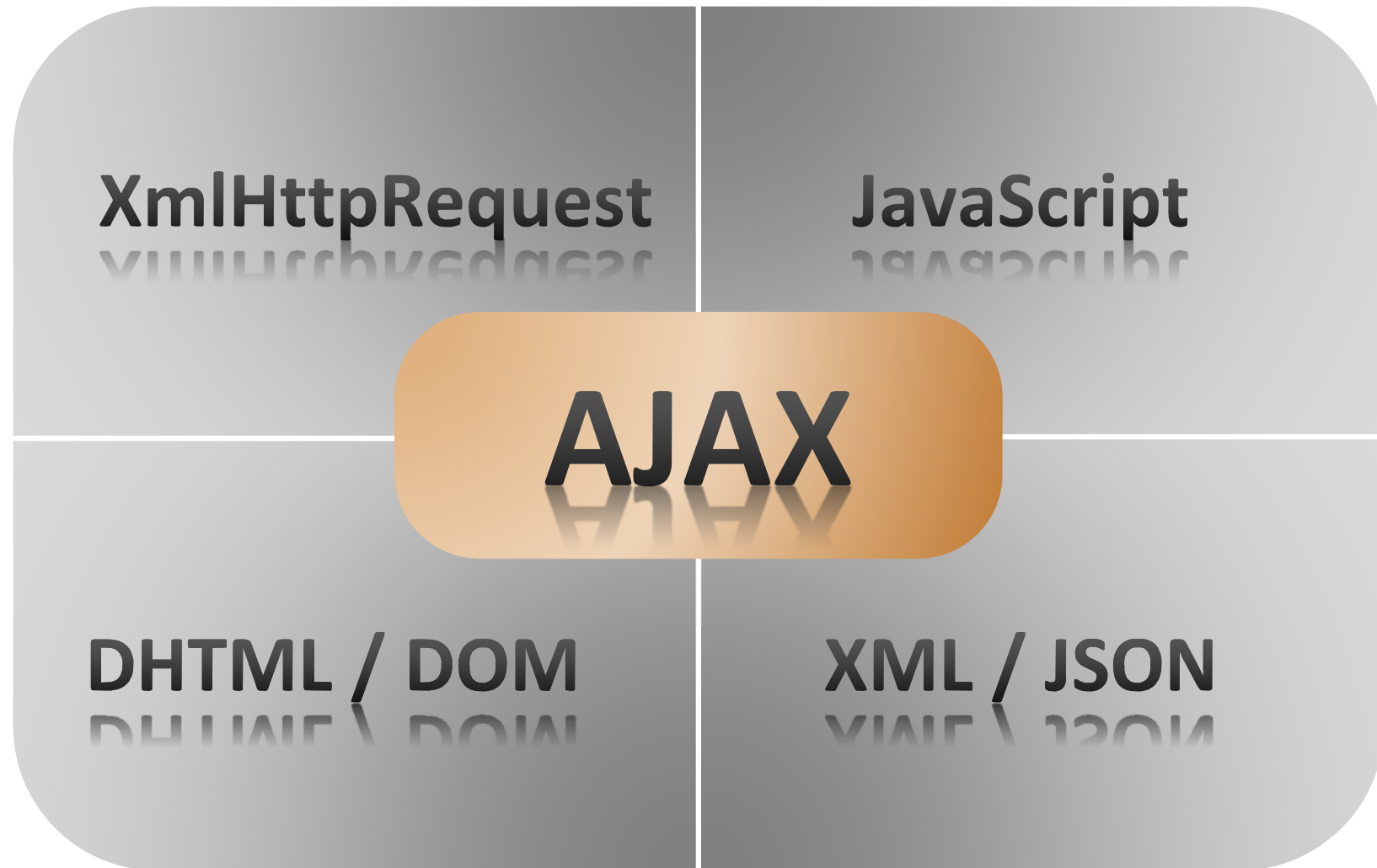

Aszinkron végrehajtás

Asynchronous JavaScript and XML

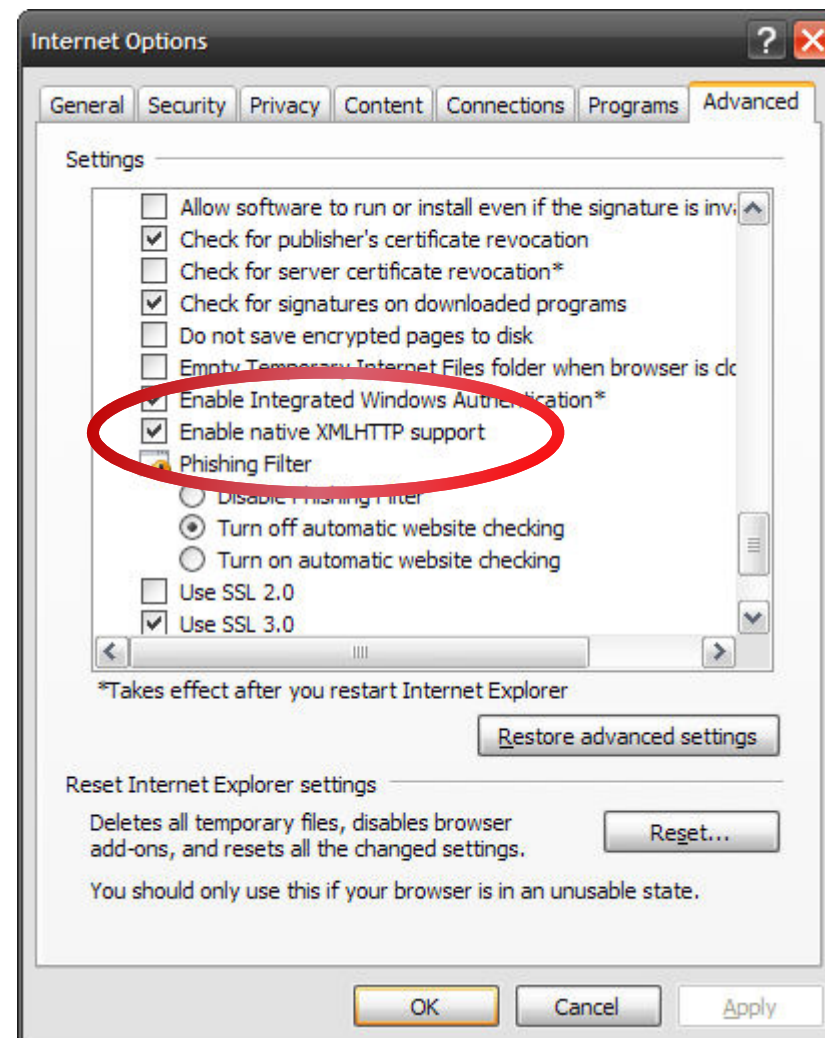
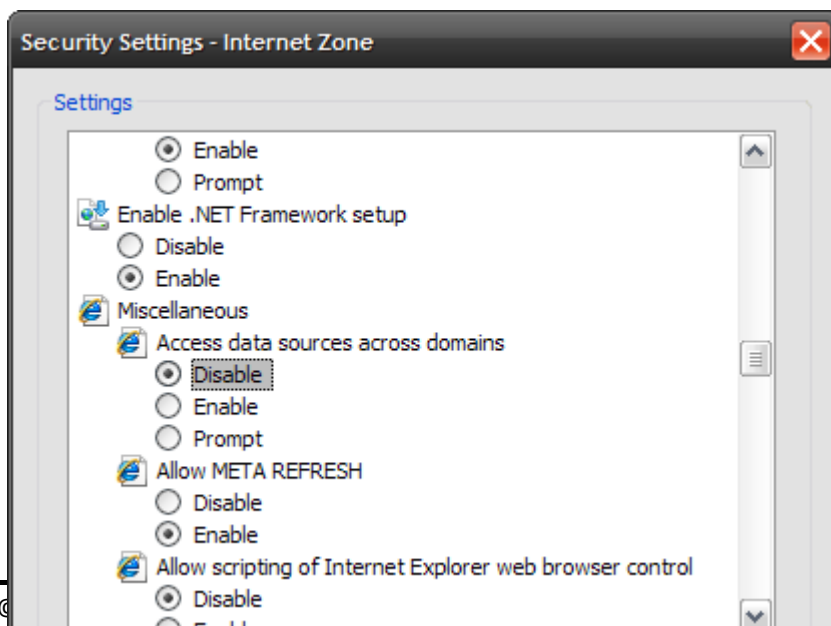

XmlHttpRequest

➤ Böngészőfüggő

- ActiveX: IE 5.x, 6.x
- Natív: Mozilla, Safari, IE 7

➤ „Same origin” szabály

AJAX pro és kontra

Előnyök

- Aszinkronitás
- Sebesség
  - Csökkentett szerver terhelés*
  - Jobb hálózat kihasználás
- Felhasználói élmény
  - Rövidebb válaszidők
  - Munkaállapot megőrzése
  - Nincs blokkolás

Nehézségek

- Szabvány limitációk
- Kereső motorok
- Permalinkek
- Böngésző funkciók
- Forgalom számlálás, méretezés és tesztelés
- Új felhasználói szokások, új design elvárások
- Mobil támogatás

Egy oldal letöltése .load()

- Egy oldal tartalmának letöltése egy HTML elembe
  - .innerHTML-t használ, (<html>, <title>, <head> szűrés)
  - Same origin szabály
  - Ha adunk át paramétert, akkor POST egyébként GET.

```
$("#div").load("test.php");
```

```
$("#content").load("getcontent.aspx",  
    {"i": "33", "type": "main" } );
```

- Az oldal egy darabjának letöltésére is képes

```
$("#div").load("test.php #mainDiv");
```


\$.ajax()

➤ Bonyolult, testre szabott Ajaxos lekérdezésekhez.

- global: globális események ne süljenek el (ajaxStart/ajaxStop)
- dataType: xml, json(p), **html**, text, script

```
bodyContent = $.ajax({  
    url: "script.php",  
    global: false,  
    type: "POST",  
    data: ({ id: this.getAttribute('id') }),  
    dataType: "html",  
    async: false,  
    success: function (msg) { alert(msg); }  
} ).responseText;
```


\$.ajax() rövidített / egyszerűbb formái

- \$.get(): HTTP GET
- \$.post(): HTTP POST
- \$.getScript(): Szkriptet tölt le és futtat
- \$.getJSON(): JSON adathalmazt tölt le

jQuery összefoglalás

- Egyszerű, könnyen tanulható
- Gyorsan készíthető gazdag felhasználói felület
  - Kész pluginek használata
- Kiterjeszthető
- ASP.NET MVC is használható
  - Ajaxos hívások esetén közvetlenül hívható controller
  - JsonResult
- Folyamatosan fejlődik

jQuery pluginek

Csak néhány, ízelítőül

jQuery UI

- <http://jqueryui.com>
- Widget-ek
  - Accordion, Autocomplete, Button, Datepicker, Dialog, Progressbar, Slider, Tabs
- Interakciók
  - Draggable, Droppable, Resizable, Selectable, Sortable
- Effektek, animációk
- Segédosztályok
  - Position

jQuery Templates

- <http://api.jquery.com/category/plugins/templates/>
- Egyirányú adatkötés sablonokkal


```
<!-- Helyőrző a teljes listához -->
```

```
<ul id="movieList"></ul>
```

```
<!-- Egy elem sablonja, helyőrzőkkel az adatoknak -->
```

```
<script id="movieTemplate" type="text/x-jquery-tmpl">
```

```
  <li><b>${Name}</b> (${ReleaseYear})</li>
```

```
</script>
```

```
<script type="text/javascript">
```

```
  // A megjelenítendő adatok
```

```
  var movies = [ { Name: "The Red Violin", ReleaseYear: "1998" },  
                  { Name: "Eyes Wide Shut", ReleaseYear: "1999" },  
                  { Name: "The Inheritance", ReleaseYear: "1976" } ];
```

```
  // Renderelés
```

```
  $( "#movieTemplate" ).tmpl( movies ).appendTo( "#movieList" );
```

```
</script>
```


jQuery Data Link

- <http://api.jquery.com/category/plugins/data-link/>
- Objektumok tulajdonságainak egymáshoz kötése
- Ha az egyik változik, frissül a másik

```
var hallgato = {}; // Adat objektum
$("form").link(hallgato); // Kötés egy űrlaphoz

$(" [name=kernev] ").val("Béla"); // Űrlap kitöltése
alert(hallgato.kernev); // Adat objektumba bekerül
```


Open Data Protocol

OData

Nyílt adat (open data):
mindenki számára*, standard és
egyszerűen felhasználható formában
elérhető adat

* Csak technológiai szempontból, *open data* != *free data*.

Probléma: interoperabilitás

Szerver oldal (Producer)

- Operációs rendszerek
- Szerver termékek
  - WebSphere, SharePoint...
- Web platformok
  - ASP.NET, JSP, PHP...
- Szolgáltatások
  - eBay, Netflix, Twitpic...
- ...

Kliens oldal (Consumer)

- Vastag kliensek
  - Outlook, PowerPivot...
  - .NET, Java, C++...
- Weblapok, böngészők
  - JavaScript, jQuery...
- Beépülő modulok
  - Silverlight, Flash, Java...
- Mobil eszközök
  - iPhone, iPad, WinPhone7...
- ...

Adat nélkül nem megy

➤ Top 5 iPhone alkalmazás (2009)

1. Tweetie 2
  - Twitter kliens
2. Yelp
  - Szórakozóhelyek, városi szolgáltatások értékelése
3. Slacker
  - Audio streaming
4. FlightTrack Pro
  - Repülőjáratok követése
5. Mint
  - Pénzügyi árfolyam és tranzakció követő

*“...good data management
can generate good science,
and bad data management
can inhibit the process of
scientific discovery.”*

- Ray P. Norris

Open Data Protocol (OData)

- Web protokoll adatok lekérdezésére és módosítására
- Nyílt protokoll az adatok megosztására
- SQL az interneten át

Történelem

- Microsoft projekt
  - Project „Astoria”
  - ADO.NET Data Services
  - WCF Data Services
- Microsoft Open Specification Promise (OSP)
  - Open Data Protocol elnevezés
- Számos producer és consumer
  - Ld. <http://odata.org>

Mitől „open” ?

- Létező szabványokon alapul
  - Adatátvitel
  - Címzés
  - Adat reprezentáció

Adatátvitel

➤ HTTP

- HTTP GET/POST/PUT/DELETE
- Hitelesítés (authentication)
  - Basic
  - Cookie alapú
- Titkosítás
  - HTTPS

Címzés

- Milyen adatot akarunk elérni?
- REST
  - REpresentational State Transfer
  - Entitásoknak egyedi URI
  - Műveletek és paramétereik URL-ben (query string)

Adat reprezentáció

- Milyen formában menjenek át az adatok?
- Atom Publishing Protocol (AtomPub)
  - XML
- JavaScript Object Notation (JSON)
  - Javascriptre, Ajaxra optimalizált

OData

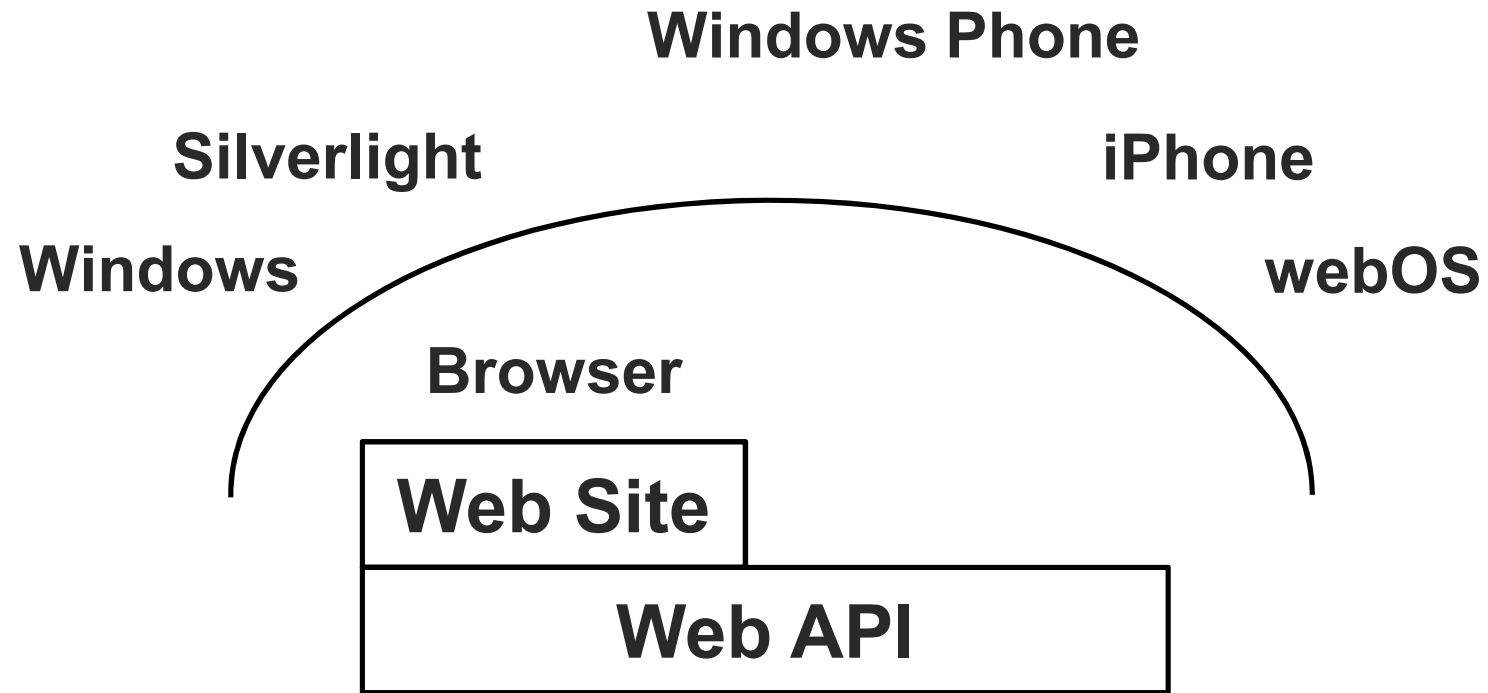

HTTP / Atom

Lekérdezés
(query)

JSON

Metaadatok

DEMÓ

OData

Lekérdezés

➤ HTTP GET kérés az URI-re

Lekérdezés

Entitás URI

GET /OData/OData.svc/Products HTTP/1.1

Host: services.odata.org

Accept: **application/atom+xml**, application/xml

DataServiceVersion: 1.0

MaxDataServiceVersion: 2.0

AtomPub választ kér

Opcionális

Válasz: feed (AtomPub)

HTTP/1.1 200 OK

Content-Length: 5685 Date: Sat, 27 Feb 2010 20:03:28 GMT

Content-Type: **application/atom+xml**;charset=utf-8

DataServiceVersion: 1.0;

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" standalone="yes"?>
```

```
<feed xml:base="http://services.odata.org/OData/OData.svc/"
  xmlns:d="http://schemas.microsoft.com/ado/2007/08/dataservices"
  xmlns:m="http://schemas.microsoft.com/ado/2007/08/dataservices/metadata"
  xmlns="http://www.w3.org/2005/Atom">
```

```
<title type="text">Products</title>
```

```
<id>http://services.odata.org/OData/OData.svc/Products</id>
```

```
<updated>2010-02-27T20:03:28Z</updated>
```

```
<Link rel="self" title="Products" href="Products" />
```

```
<Entry> ... </Entry>
```

```
<Entry> ... </Entry>
```

```
<Entry> ... </Entry>
```

```
</feed>
```

Egyedi URI

JSON kérés

GET /OData/OData.svc/Products HTTP/1.1

Host: services.odata.org

Accept: **application/json**

DataServiceVersion: 1.0

MaxDataServiceVersion: 2.0

JSON válasz

HTTP/1.1 200 OK

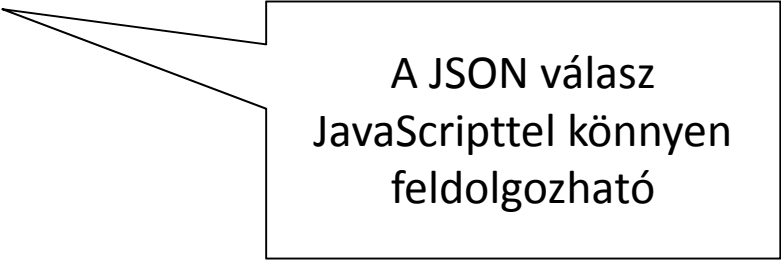
Content-Length: 2481

Date: Sat, 27 Feb 2010 20:08:33 GMT

Content-Type: **application/json**; charset=utf-8

DataServiceVersion: 1.0;

```
{  
  "d" : [  
    { ... },  
    { ... },  
    { ... },  
  ]  
}
```


A JSON válasz
JavaScripttel könnyen
feldolgozható

Egy tulajdonság lekérdezése

Gyűjteményen
belül az entitás
egyedi URI-je

Tulajdonság
neve

GET /OData/OData.svc/**Products(1)/Description** HTTP/1.1

Host: services.odata.org

Accept: application/xml

DataServiceVersion: 1.0

MaxDataServiceVersion: 2.0

Válasz: lehet összetett tulajdonság is

HTTP/1.1 200 OK

Content-Length: 158

Date: Sat, 27 Feb 2010 21:10:15 GMT

Content-Type: **application/xml**;charset=utf-8

DataServiceVersion: 1.0;

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" standalone="yes"?>
```

```
<Description xmlns="http://schemas.microsoft.com/ado/2007/08/dataservices">
```

```
    Low fat milk
```

```
</Description>
```


Egyszerű tulajdonság esetén

GET /OData/OData.svc/Products(1)/Description/\$value HTTP/1.1

HTTP/1.1 200 OK

Content-Length: 12

Date: Sat, 27 Feb 2010 21:16:05 GMT

Content-Type: **text/plain**; charset=utf-8

DataServiceVersion: 1.0;

Low fat milk

Kapcsolatok

➤ Entitások URI-vel hivatkozhatnak egymásra

Hivatkozás egy Category
típusú entitásra

```
<Link rel="http://schemas.microsoft.com/ado/2007/08/dataservices  
/related/Category"
```

```
type="application/atom+xml;type=Entry"
```

```
title="Category"
```

```
href="Categories(10)" />
```

A Category property
mutat a másik entitásra

A „10” azonosítójú
Category entitásra

További műveletek

➤ Módosítás

- HTTP PUT: cseréli a régi adatot
- HTTP MERGE: csak a különbséget
- Válasz: HTTP/1.1 204 No Content

➤ Törlés

- HTTP DELETE → HTTP/1.1 200 OK

➤ Kapcsolatok felvétele

- HTTP POST → HTTP/1.1 204 No Content

URI

`http://services.odata.org/OData/OData.svc`

Szolgáltatás gyökér URI

`/Category(1)/Products`

Kért erőforrás

`?$top=2&$orderby=name`

Lekérdezés opciók

Kért erőforrás

- /\$metadata
- /Categories
- /Categories(1)
- /Categories(1)/Name
- /Categories(1)/Products
- /Categories(1)/Products/\$count
- /Categories(1)/Products(1)/Supplier/Address/City/\$value

Lekérdezés opciók

➤ Rendezés: **\$orderby**

- **\$orderby** =Rating
- **\$orderby** =Rating asc
- **\$orderby** =Rating,Category/Name desc

➤ Lapozás:

- **\$top**=5
- **\$skip**=2

Lekérdezés opciók (folyt.)

➤ Szűrés: **\$filter=**

- Price gt 20
- Address/City eq 'London'
- Price le 200 and Price gt 100
- (Price add 5) gt 10
- substringof('Alfreds', CompanyName) eq true
- length(CompanyName) eq 19
- year(BirthDate) lt 1948
- round(Price) eq 32

Lekérdezés opciók (folyt.)

➤ Hivatkozott entitás betöltése: **\$expand**

- /Categories?\$expand=Products
- /Categories?\$expand=Products/Suppliers
- /Products?\$expand=Category, Suppliers

➤ Formátum megadása: **\$format**

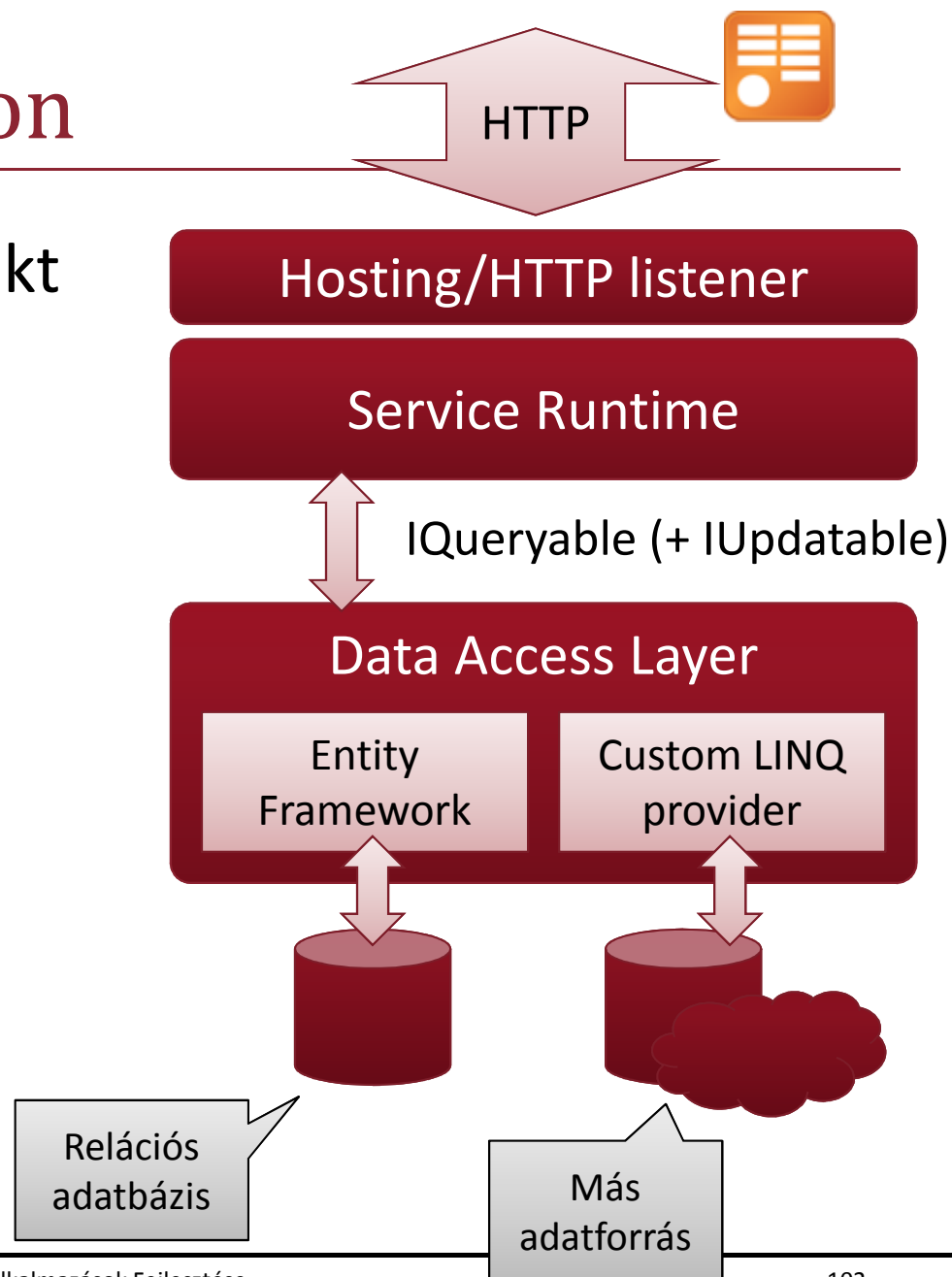
- \$format=atom vagy json vagy xml

➤ Kiválasztás: **\$select**

- /Products?\$select=Name, Category
- /Categories?\$select=Name, Products&\$expand=Products

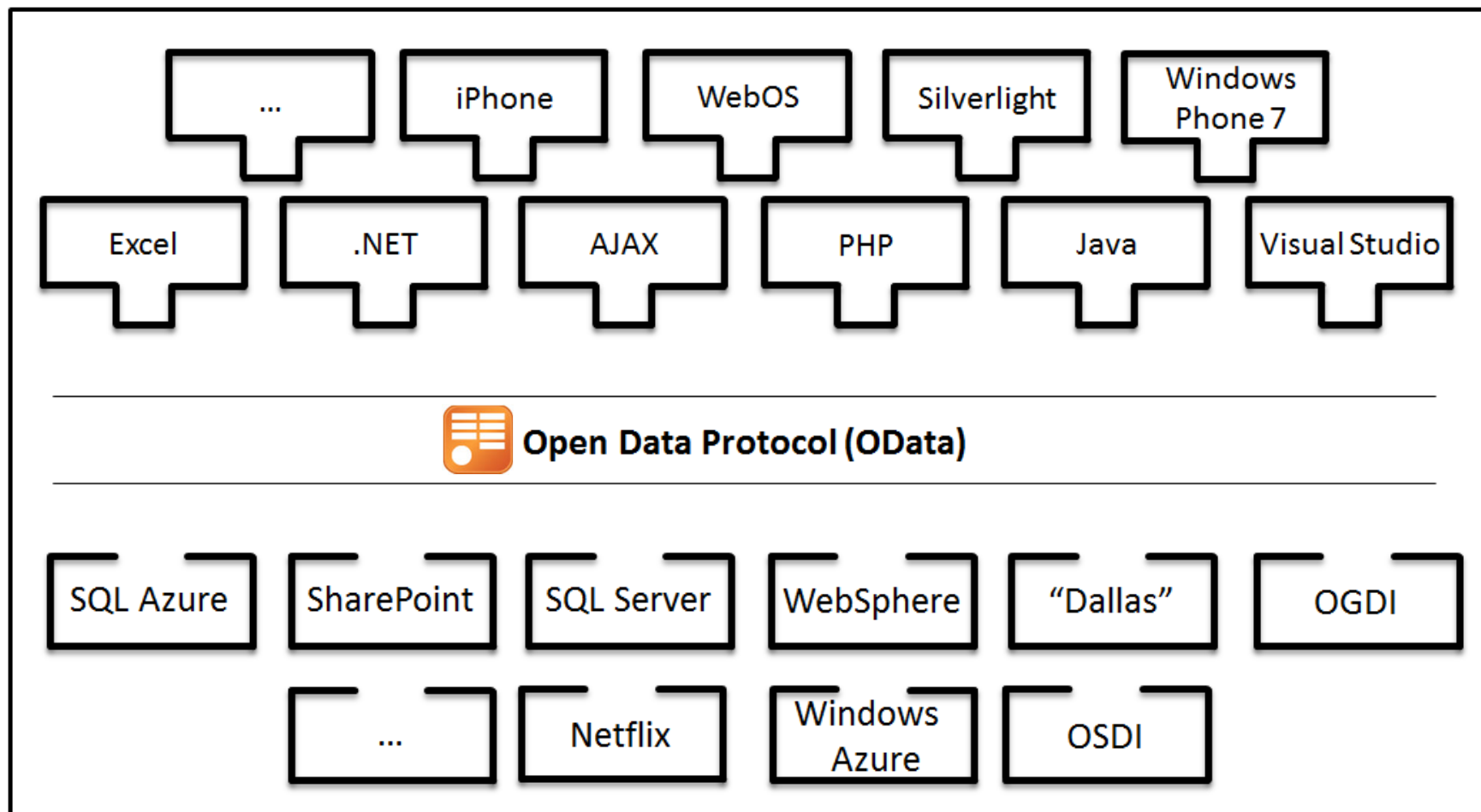
Microsoft platformon

- WCF Data Services projekt típus Visual Studioban
- Entity Framework
- Entity Data Model

OData ma

Aktuális: <http://odata.org>

Windows Communication Foundation - WCF

Tartalom

- Definíció, jellemzők
- Architektúra, fogalmak
- Futásidejű architektúra
- Szolgáltatások és kliensek fejlesztése

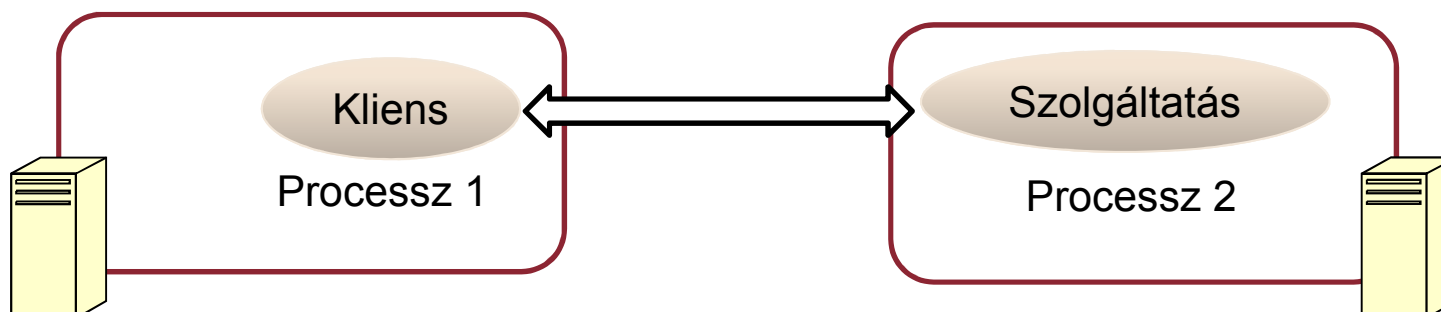
Definíció, jellemzők

Definíció

- Újgenerációs technológia **elosztott** alkalmazások fejlesztéséhez .NET platformon
- Elosztott
  - Folyamatok (processzek) között
  - A folyamatok futhatnak külön számítógépen is
- Kliens (kezdeményező) és kiszolgáló oldalon futó szolgáltatás

Jellemzők

- .NET környezet
  - A kommunikáció „túloldalán” bármilyen platform lehet!
- Magasabb szint, mint a socketek alkalmazása
- Mire?
  - Kliens-szerver távoli „eljáráshívás”, egyfajta OO RPC (egy másik folyamatban/gépen élő objektum adott metódusának hívása)
  - Nyers XML üzenetek
  - RSS
  - Peer-to-peer
  - Bármilyen, ami elosztott ...
- Transzport lehet: TCP/IP, UDP, shared memory, HTTP, stb.
- Egy egységes programozási modellt nyújt a fentiekre

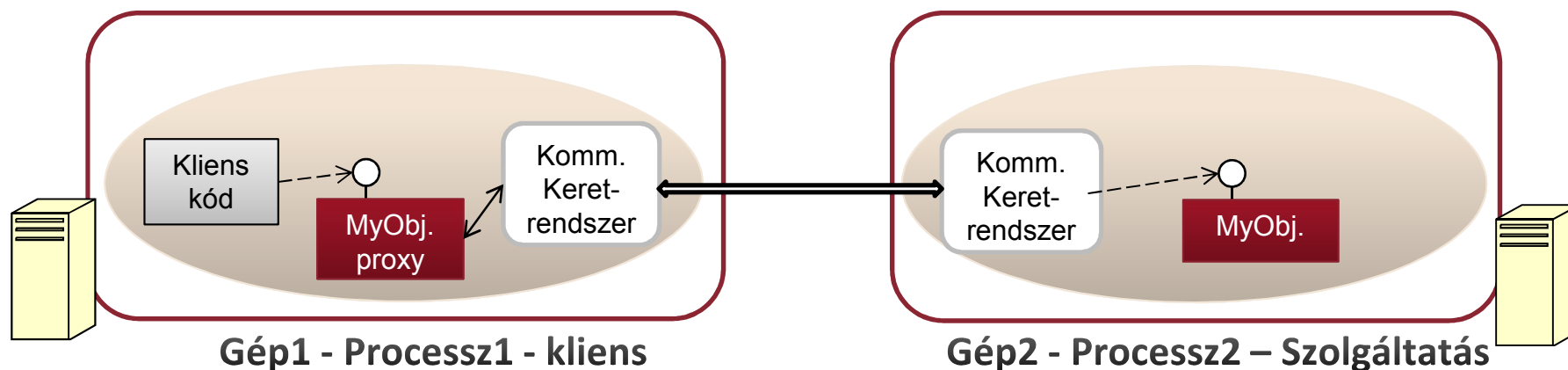
➤ Hozzáadott szolgáltatások (opcionálisan)

- Biztonság
- Tranzakciókezelés
- Megbízhatóság
- Üzenetsorok
- ...

Alapfeladat - távoli objektumelérés

- Számos technológia létezik: .NET Remoting, .NET ASMX webszolgáltatás, WCF, Java RMI, CORBA, ...
- Távoli objektum műveleteinek meghívása, transzparens módon
  - ❑ Úgy hívom meg a műveleteit, mintha egy lokális objektum lenne
  - ❑ A példányosítás NEM transzparens (nem is cél)
  - ❑ (Remote) Proxy tervezési minta

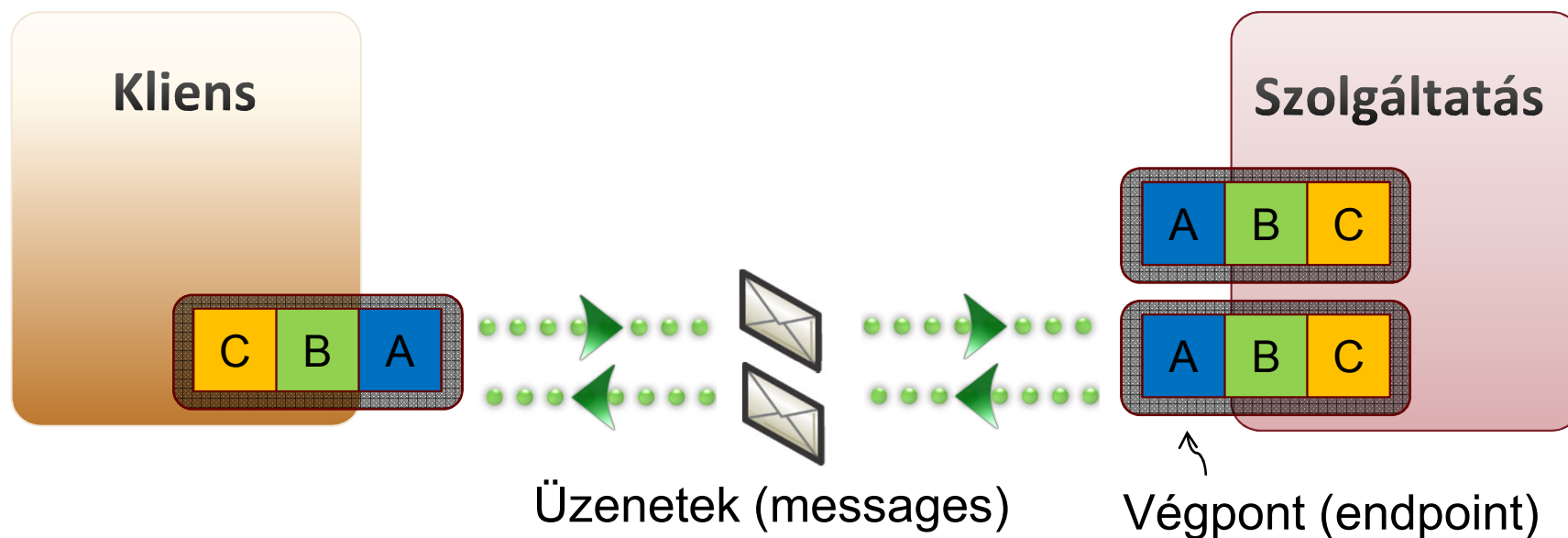

Architektúra, fogalmak

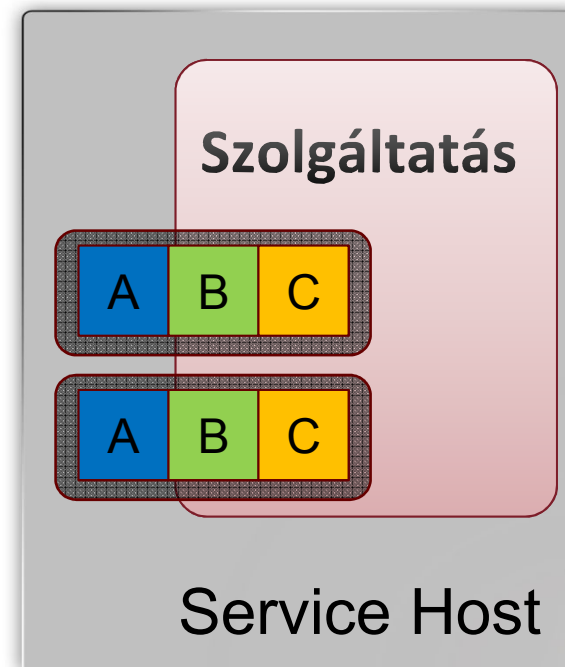
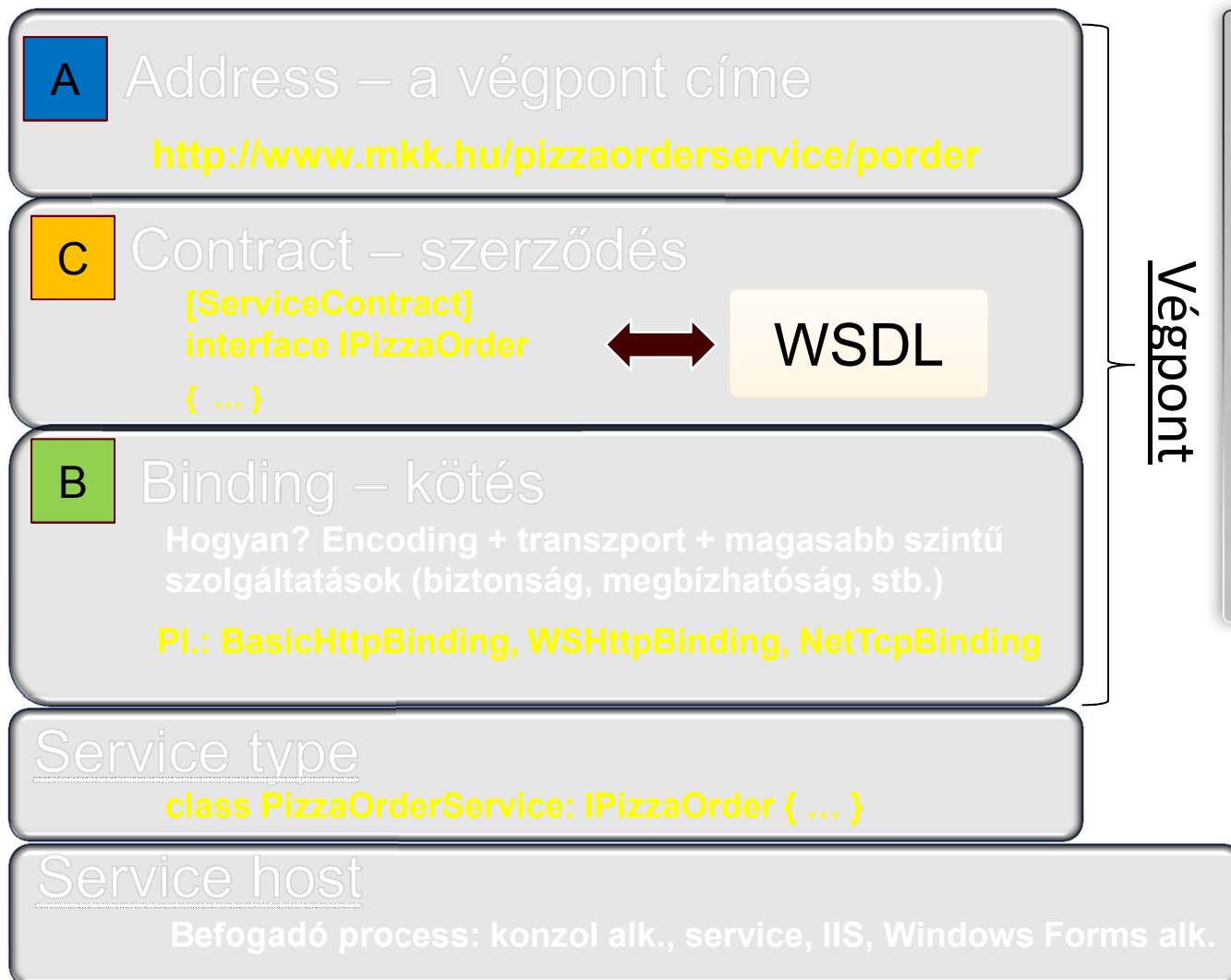
Kommunikáció

- Egy szolgáltatás egy vagy több végpontot publikál
- A kliens is rendelkezik végpont(ok)al
- A végpontok között üzenetek mozognak
  - Tipikusan a kliens küld egy kérés üzenetet, amire a szolgáltatás egy válaszüzenettel válaszol

Architektúra - szolgáltatások

Address: Hol?

Contract: Mit?

Binding: Hogyan?

Architektúra - szolgáltatások

➤ Address - cím

- A cím, ahol a szolgáltatás elérhető
- Egy URL
- Két részből áll: IP cím/DNS név + szolgáltatás url
- A „HOL?” kérdésre ad választ

Architektúra - szolgáltatások

➤ Contract – szerződés

- Mit lehet a cím alatt elérni
- Szerződés a kliensek felé, a szolgáltatás leírása
- Interfész a műveletekkel (pl. NewOrder, DeleteOrder) + adatok leírása (pl. NewOrder művelet Order paramétere)
- Leírás kétféleképpen:
  - .NET nyelven: interfész + entitás osztályok
  - WSDL (Web Service Description Language – szabványos, XML alapú leírás)
- A „MIT?” kérdésre ad választ

Architektúra - szolgáltatások

➤ Binding – kötés

- Egy leírása annak, hogyan történjen a kommunikáció
- Pl. hogyan legyen encodolva az adat: XML, bináris; mi a transzport: nyers TCP/IP, HTTP, shared memory; további számos aspektus...
- Számos beépített binding áll a rendelkezésünkre
- A „HOGYAN?” kérdésre ad választ.

➤ Service type

- A szerződés interfészt implementáló közösleges .NET osztály

➤ Service host

- Befogadó folyamat, futási környezet

Futásidejű architektúra

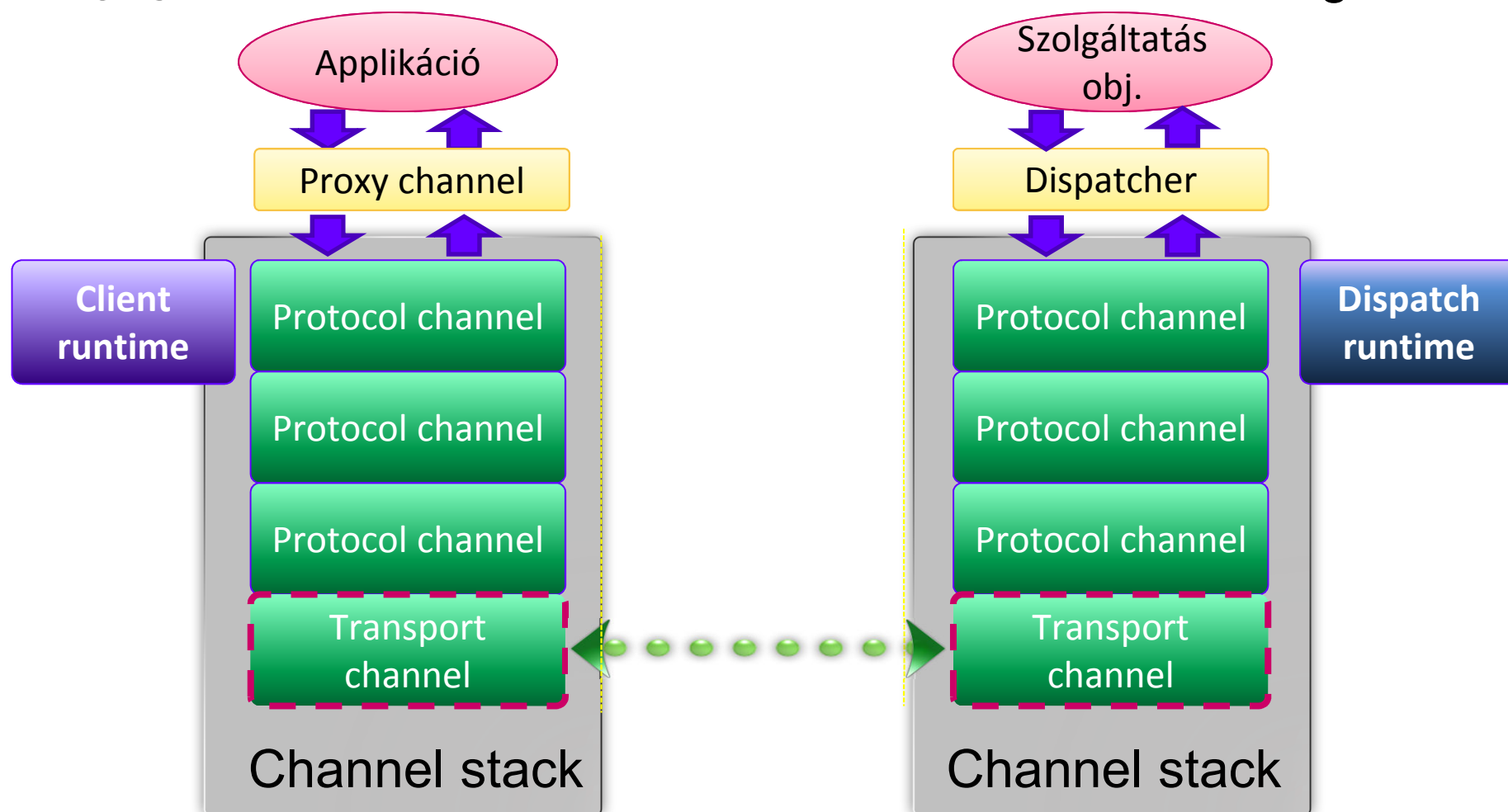

Architektúra - csatornák

Kliens

Szolgáltatás

Architektúra - csatornák

- A kliens applikáció meghívja a proxy (channel) adott műveletét
- A proxy a művelethívás hatására egy Message objektumot készít (XML, a művelethívás és paraméterei)
  - A művelet paraméterei sorosítódnak (serialization): .NET objektumból XML infóset
- Ez a Message objektum végighalad a kliens oldali channel stack rétegein (lefelé)
- A legalsó, transport channel adatfolyammá alakítja, és elküldi a kiszolgáló oldalnak

Architektúra - csatornák

- A kiszolgáló oldalon a Dispatch runtime legyártja a kiszolgáló oldali channel stack-et
- A transport channel fogadja az adatokat, egy Message objektumot készít
- Ez a Message objektum végighalad a kiszolgáló oldali channel stack rétegein (felfelé)
- A Dispatch Runtime a Message objektum alapján meghívja a megfelelő szolgáltatás objektum megfelelő műveletét (ehhez deszerializálja a paramétereket)
- A visszatérési értékből (és out paraméterek) Message objektum készül, ami a szolgáltatás oldali channel stacken végighalad, eljut a klienshez, ott is végighalad a channel stacken (felfelé), és proxy művelet visszatér.

Architektúra - csatornák

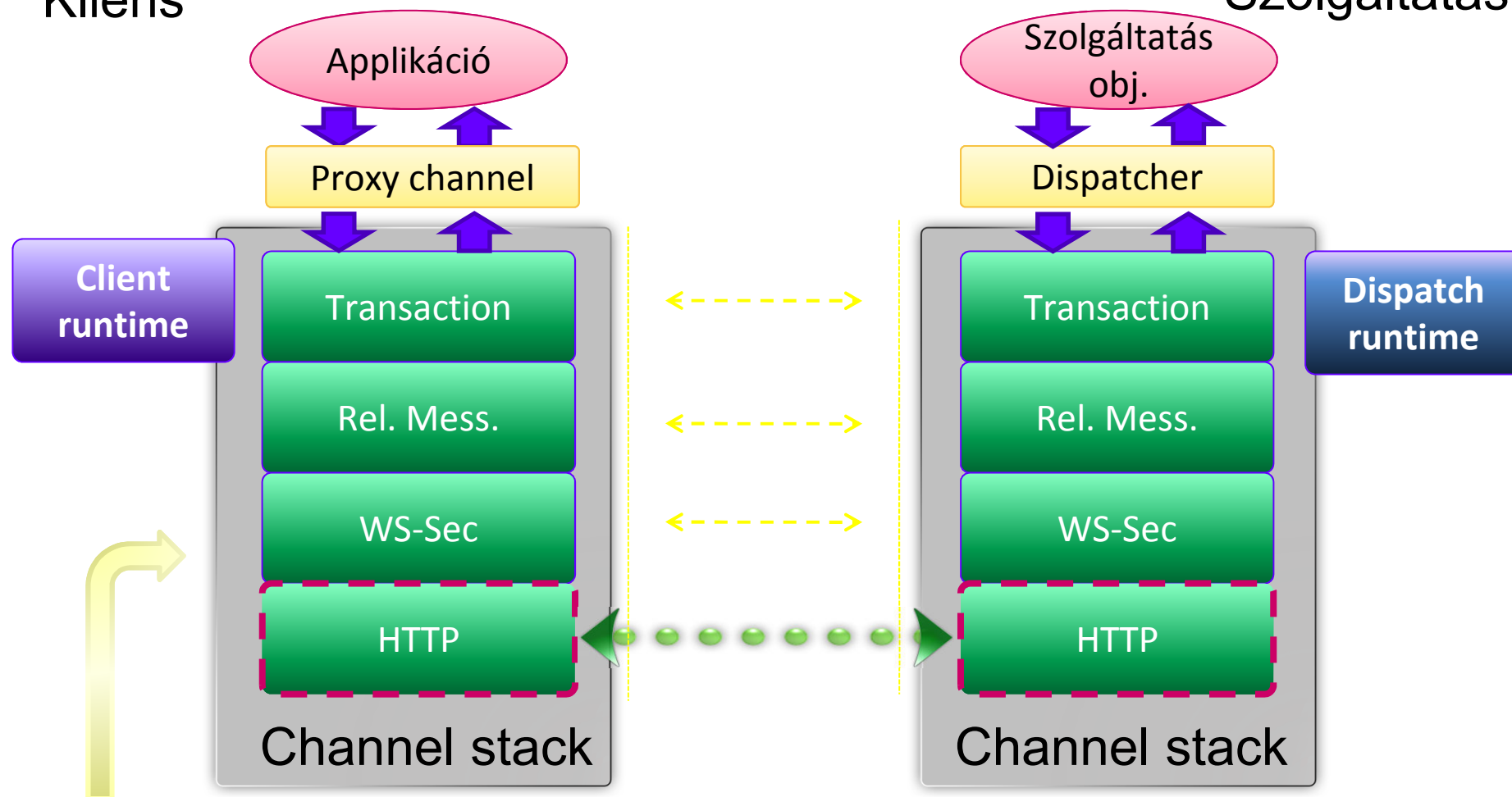

- Láttuk: a channel stack réteges felépítésű
- Nagyon hasonlít a hálózati protokollokéhoz
- Minden réteg szolgáltatást nyújt a felette levőnek, és az alatta levő szolgáltatásait pedig igénybe veszi. Ilyen szolgáltatás pl.:
  - Transzport: adat küldés és fogadás
  - Biztonság
  - Megbízhatóság,
  - Tranzakciókezelés
  - Stb.
- Minden réteg a „túloldal” ugyanazon rétegével kommunikál (a Message objektumba tesz ehhez adatokat)

Architektúra – csatornák: példa

Kliens

Szolgáltatás

Pl. WSHttpBinding adott módon paraméterezve

Architektúra – csatornák: példa

- Az előző ábrán egy konkrét csatornaconfigurációt láthatunk
- Ez a konfiguráció egy pl. a WSHttpBinding használatakor áll elő (adott módon paraméterezve)
- A binding alapvetően nem más, mint egy csatornaconfiguráció leírása

WCF szolgáltatások és kliensek fejlesztése

Hogyan kell egy egyszerű szolgáltatást elkészíteni?

Hogyan kell egy klienst elkészíteni?

Fontosabb lépések áttekintése

- Előkészítés (Visual Studio solution, projektek)
- Contract definiálása
  - Szolgáltatás interfész
  - Adatszerkezetek (paraméterek és visszatérési érték)
- Szolgáltatás implementáció
- Szolgáltatás hosztolás

- Kliens elkészítése

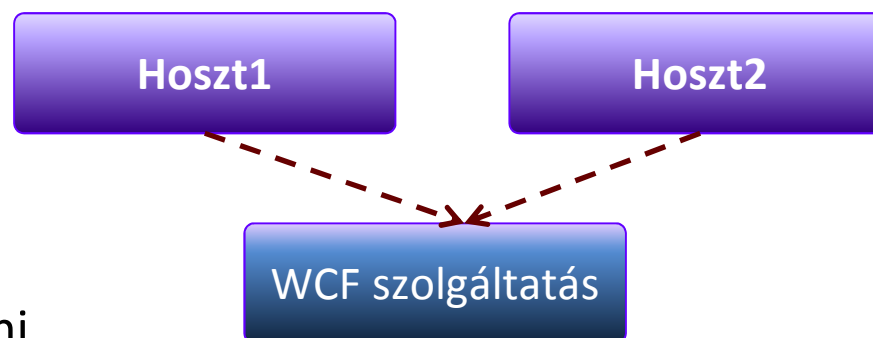

A szolgáltatás előkészítése

➤ Komponens struktúra (szerelvények, projektek)

■ Hol hosztoljuk?

- Célszerű a szolgáltatást egy DLL-ben (class library) implementálni, hogy tetszőleges módon hosztolni lehessen

➤ Szerelvények:

- System.ServiceModel

➤ Névterek

- System.ServiceModel

Szerződés definiálása

- Szolgáltatás szerződés (Service Contract) definiálása
  - Műveletek: ServiceContractAttribute és OperationContractAttribute
  - Adatszerkezetek: DataContractAttribute és DataMemberAttribute

Szerződés definiálása

➤ Műveletek

```
[ServiceContract(Namespace = "http://mycompany.hu/restaurantservices")]  
public interface IPizzaOrderService  
{  
    [OperationContract]  
    Guid NewOrder(Order order);  
  
    [OperationContract]  
    Order[] GetOrdersOfUser(string userName);  
}
```


Szerződés definiálása *

➤ Adatszerkezetek

```
[DataContract(Namespace = "http://mycompany.hu/restaurantservices")]
public partial class Order
{
    [DataMember]
    public Guid OrderId;
    [DataMember]
    public string UserName;
    [DataMember]
    public List<OrderItem> Items;
}
```

```
[DataContract(Namespace = "http://mycompany.hu/restaurantservices")]
public partial class OrderItem
{
    [DataMember]
    public string ItemCode;
    [DataMember]
    public double Quantity;
}
```


Szolgáltatás implementáció, hosztolás*

➤ Implementáció

```
class PizzaOrderService : IPizzaOrderService { ... }
```

➤ Hosztolás

```
Uri baseAddress = new Uri("http://localhost:8080/RestaurantServices");  
ServiceHost seviceHost = new ServiceHost(  
    typeof(RestaurantServices.PizzaOrderService),  
    baseAddress  
);
```

➤ A, Végpontok felvétele kódból

```
seviceHost.AddServiceEndpoint(  
    typeof(RestaurantServices.IPizzaOrderService),  
    new BasicHttpBinding(),  
    "PizzaOrderService");  
seviceHost.Open();
```


Szolgáltatás implementáció, hosztolás*

➤ B, Végpontok megadása app.config fájlban

```
<system.serviceModel>
  <services>
    <service name="RestaurantServices.PizzaOrderService">
      <endpoint address="PizzaOrderService" binding="basicHttpBinding"
        contract="RestaurantServices.IPizzaOrderService">
      </endpoint>
      <!--további végpontok itt-->
    </service>
  </services>
</system.serviceModel>
```

- A végpontokat és a báziscímet nem jó a kódba beégetni, inkább konfigurációs fájlban adjuk meg.
- Tetszőleges számú végpont (ABC kombináció) megadható

A kliens elkészítése

- Mire van szükség a kliensen a szolgáltatás meghívásához?
  - A szolgáltatás címe
  - Szerződés kódja C# nyelven
    - IPizzaOrderService – hiszen meg kell tudjuk hívni a műveleteit
    - Order, OrderItem – hiszen szerepelnek a műveletek paramétereiben
  - Olyan binding, ami kompatibilis a szolgáltatásával

Vegyük észre, hogy ez a három dolog pont egy végpont leírás, egy „ABC” kombináció.

Kliens és a szerződés

- A kliensnek szüksége van a szerződések leírására (interfész, adat és konfiguráció)
  - Eddig a kliens megkapta a szerződések **kódját** (*forráskód vagy szerelvény*)
    - Nem lehetséges mindig (pl. más technológia)
  - A szolgáltatás publikálhat egy **metadata-exchange** végpontot (WS-Metadata Exchange)
    - Address: mi döntjük el
    - Contract: IMetadataExchange
    - Binding: MexHttpBinding, MexHttpsBinding, MexNetTcpBinding, MexNamedPipeBinding
  - Vagy: **WSDL + XSD**

Kliens és a szerződés

- SDK Tool: Service Model Metadata Utility (**svcutil.exe**)
  - Metadata exchange végpont → konfigur. + szerződés kód + proxy
  - Metadata exchange végpont → wsdl + xsd
  - wsdl + xsd → konfigur. + szerződés kód + proxy
- Visual Studio: **Add Service Reference** ... a kliensben
  - Egyszerűbb, mint az svcutil.exe használata

Metaadatok publikálása*

➤ Engedélyezése

- Opcionálisan: Http get támogatás engedélyezés (a WSDL letöltéséhez)
- ServiceBehavior

```
<behavior name="MyServiceTypeBehaviors" >  
    <serviceMetadata httpGetEnabled="true" />  
</behavior>
```

➤ MetadataExchange végpont publikálása

- Contract: IMetadataExchange
- Binding: mexHttpBinding

Néhány fontosabb binding áttekintése

<u>Binding</u>	<u>Interop</u>	<u>Biztonság</u>	<u>Session</u>	<u>Tranz.</u>	<u>Duplex</u>
BasicHttpBinding	Basic Profile 1.1	Transzport, Üzenet*			
WSHttpBinding, WS2007HttpBinding	WS	Transzport, Üzenet, v.			
WSDualHttpBinding	WS	Üzenet			
WSFederationHttpBinding, WS2007FederationHttpBinding	WS-Federation	Üzenet			
NetTcpBinding	.NET	Transzport, Üzenet			
NetNamedPipeBinding	.NET	Transzport	Transzp.		
NetMsmqBinding	.NET	Transzport, Üzenet			
NetPeerTcpBinding	Peer	Transzport			
MsmqIntegrationBinding	MSMQ	Transzport			

Mikor mit válasszunk?

➤ BasicHttpBinding

- Fontos az együttműködés más platformmal (pl. Java) és nincs szükség extra szolgáltatásokra

➤ WSHttpBinding

- Fontos az együttműködés más platformmal (pl. Java) és szükség van extra szolgáltatásokra is (előfordulhatnak együttműködési problémák)

➤ NetTcpBinding

- .NET van mindkét oldalon, ez a leghatékonyabb, és minden extra szolgáltatást is tud
- De csak .NET $\leftrightarrow$ .NET

Windows Presentation Framework (WPF) – architektúra

A WPF előtt

➤ GDI – Graphics Device Interface

■ Egy API a kimeneti eszközökhöz

- Monitor
- Printer

■ Feladatai

- Vonalak rajzolása
- Fontok renderelése

■ Hátrány

- Animáció készítése nehézkes
- Nincs szinkronizáció a framebufferrel
- Nincs 3D raszterizáció

A WPF előtt

➤ GDI+

- Leváltja a GDI-t
- Windows XP-től
- Új funkciók
  - Élsimítás (2D)
  - Float koordináták
  - Gradient shading
  - JPG/PNG támogatás

A WPF előtt

- Felhasználói élmény: User Experience
  - Nincs designer támogatás (sem eszköz sem ember)
  - Nem kényelmes/bővíthető a programozói modell
- Nagyon régi technológiákra épít
  - GDI (1985): hardveresen támogatott a műveletek nagy része, de keveset tud
  - GDI+ (2001, XP): csak szoftveresen, de van például élsimítás, transzparens megjelenés is
  - Direct2D (2008, Vista): hardveresen gyorsított de van software fallback
    - IE9
- Nem használja a mai grafikus kártyákat, rossz teljesítmény:
  - GDI: 10
  - GDI+: 1
  - DirectX/2D: 100-1000

GDI „problémák”

- Raszter alapú megoldás
  - A rajzolás eredménye tipikusan egy bitmappre kerül rá
  - A rajzolás imperatív modellt követ: a kiadott utasítások azonnal végrehajtnak
- Nehézkes programozási modell
  - WM_PAINT, újrarajzolás, egy szálon
  - A rajzolás az alkalmazás „idejéből” megy, a teljes felhasználói élmény függ a futó alkalmazásoktól
- Jól működött korlátozott memória esetén
  - Biztonság: közvetlenül a képernyőre rajzolhat
- Egyéb problémák
  - Rosszul skálázódik: DPI függő
  - Egész szám koordináták, stb

Limitációk

➤ Limitált számú GDI objektum

■ Windows 95/98/Millennium

- 1200

■ Windows 2000

- 16384

■ Windows XP/Vista/7:

- 10000 / process (konfigurálható)

- 65536 / session

➤ GDI overflow

GDI / GDI+ programozói modell

➤ GDI: C

1. GetDC: DeviceContext (rajzolási környezet)
2. SelectObject (Brush / Pen) -> old
3. DrawLine, ...
4. SelectObject (old)

➤ GDI+: C++

1. GetDC
2. Graphics(DC)
3. New Pen / Brush
4. Graphics.DrawLine(... pen, brush, ...)

Az integráció hiánya

- Operációs rendszer szinten nincs integráció
  - Rajzolás (GDI/GDI+ / DirectX, OpenGL, ...)
  - Eseménykezelés (Window alapú)
    - Nincs köze a megjelenített objektumokhoz
  - Alkalmazás (nincs adatkötés)
- Egyéb sziget technológiák
  - Képfeldolgozás
  - Videó és hang
  - 3D grafika
  - Érintés, gesztusok, beszédfelismerés, ...
  - Dokumentum kezelés

Programozói modell

- Vezérlők és a rajzolás nem objektum orientált
  - Nincs származtatás, egységbe zárás
    - Nincs újrafelhasználás, csak segéd függvények
  - Nincs polimorfizmus, nincsenek virtuális metódusok
    - Nehézkes eseménykezelés
- Nehéz a megjelenés testreszabása
  - Minden rajzolást újra kell írni
  - Imperatív rajzolási modell
- Nem komponálható vezérlők
  - A vezérlő nem meglévő másik vezérlőkből, elemekből áll össze

Agenda

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

Integráció

- Teljeskörű integráció
  - 2D / 3D grafika
  - Mediakezelés
  - Beszédfelismerés, érintéskezelés
- Hardveres gyorsítás
  - DirectX
  - Szoftveres render pipeline fallback
  - Új driver modell: WDDM, Vista-tól
- Felbontás független koordinátakezelés

Objektum orientált megközelítés

- Minden vezérlő .NET-es osztály
  - Komplex öröklődő osztály hierarchia
  - A saját osztályok is ebbe épülnek bele
  - Jobban testreszabható származtatással és a virtuális metódusok átírásával
  - A funkcionalitás tisztábban megjelenik az egyes hierarchia ágakon
- A vezérlőhöz nem kötődik megjelenés
  - „Lookless controls”: a megjelenés testreszabható
  - Cél: a vezérlő csak a viselkedésért felelős

Komponálhatóság

- A vezérlők tetszőleges tartalmat meg tudnak jeleníteni
  - Például: Button, Content
  - Content bármi lehet: szöveg, kép, más vezérlők:
    - StackPanel + szöveg + videó
- Az összetett vezérlők más vezérlőkből állnak
  - Az összeépítésre nagyon kevés megkötés van
  - Például: ListView
    - ScrollView a görgetéshez
    - Minden csomópont egy másik tetszőleges vezérlő

Deklaratív rajzolási modell

- A megjelenítendő tartalmat objektumok írják le
  - A programozó az objektumokat hozza létre és azok tulajdonságait állítja be
  - Az objektumok az alkalmazás élelciklusa alatt végig léteznek és elérhetőek a program számára
    - Vs. GDI - mentés Windows metafile-ba
- Alap vizuális elemek
  - Geometriai formák: vonal, téglalap, poligon, stb.
  - Szöveg
  - Videó, hang
  - Effektek

Demo

Testreszabható megjelenés

- Deklaratíván, objektumokkal leírható az egyes vezérlők megjelenése
  - Vonal, effektek, stb.
- Leírhatók a különböző állapotokhoz tartozó változások
  - Például letiltott vezérlő
- Az állapotok eseményekhez köthetők
  - Például megnyomják a gombot
- A változások animálhatók

Agenda

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

STA – egy szálú működés

- GUI: vezérlők állapotai, eseménykezelés
- Többszálú megközelítés:
  - Az állapot módosító metódusok párhuzamosan futhatnak – nagyon sok zárolás, konzisztencia probléma
  - Eseménykezelők futása – manuálisan kiváltott események párhuzamosak lesznek a felhasználóval
- Megpróbálták
  - Túl lassú
  - Nehéz programozói modell
  - Nagyon hibák – nem determinisztikus deadlockok

Architektúra – osztályok

- Minden objektum (vezérlő stb) egy szárhoz van rendelve, csak arról a szálról elérhető
  - Így van WinFormsban és XWindowban is
  - A DispatcherObject tartja nyilván
- System.Threading.DispatcherObject
  - A legtöbb WPF osztály őse
  - Párhuzamosság ellenőrzés: VerifyAccess, CheckAccess
  - Dispatcher : prioritásos üzenetsor

Dispatcher - használat

```
ThreadStart start = delegate
```

```
{
    status.Text = "...";
};
new Thread(start).Start();
```

```
DispatcherOperation op =
    Dispatcher.BeginInvoke(
        DispatcherPriority.Normal,
        new Action<string>(SetStatus),
        "... (Async)");
```

```
DispatcherOperationStatus status = op.Status;
while (status != DispatcherOperationStatus.Completed)
{
    status = op.Wait(TimeSpan.FromMilliseconds(1000));
    if (status == DispatcherOperationStatus.Aborted)
    { // Alert }
}
```

```
ThreadStart start = delegate
```

```
{
    Dispatcher.Invoke(
        DispatcherPriority.Normal,
        new Action<string>(SetStatus),
        "...");
};
new Thread(start).Start();
```


Agenda

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

DependencyProperty

- A property rendszer további jellemzői
  - Egységes, kiszámítható funkcionalitás
  - Optimális tárolás
  - Aszimmetrikus teljesítmény
- Érték precedencia (egyszerűsített !)
  1. Animáció
  2. Explicit értékállítás XAML-ből vagy programozottan
  3. Stílus
  4. Öröklés: a logikai fában lévő szülőtől
  5. Alapértelmezett érték

A property keretrendszer

- Keretrendszer szolgáltatások
  - Adatkötés, változás értesítési mechanizmussal (INPC)
  - Animáció, sablon, stílus, trigger, öröklés, default érték, ...
- WPF specifikus property rendszer
  - *DependencyObject* : alaposztály
  - *DependencyProperty* : a property leírója

```
public static readonly DependencyProperty BackgroundProperty =  
    DependencyProperty.Register(„Background”, typeof( Brush ),  
        typeof( Control ), ... FrameworkPropertyMetadataOptions.AffectsRender,  
        ...Brushes.White, ... validationCallback );  
  
...  
  
public Brush Background  
{  
    get { return (Brush)this.GetValue( BackgroundProperty ); } }
```


Attached Property

- Általában olyan objektumhoz tartozó beállítás amit a más (pl Parent) használ, például:
  - Szülő: *DockPanel* osztály
  - Információ: melyik oldalra dokkoljon
  - AttachedProperty: *DockProperty*, *Dock.Left*, stb.
  - Bármelyik gyerek elemen be lehet állítani

```
<DockPanel>  
  <Button DockPanel.Dock=„Left" />
```

```
DockProperty = DependencyProperty.RegisterAttached( ... );  
DockPanel.SetDock( uiElement, Dock.Left );  
uiElement.SetValue( DockPanel.DockProperty, Dock.Left );
```

- Általános, kiterjeszthető

Agenda

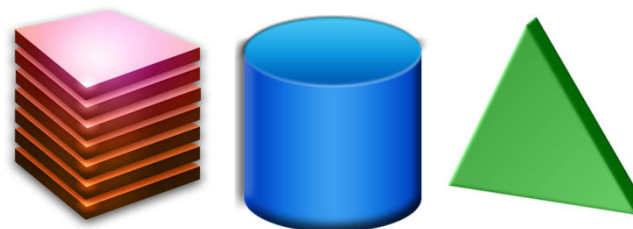

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

WPF megjelenítési csatornák

Segoe UI

Szöveg

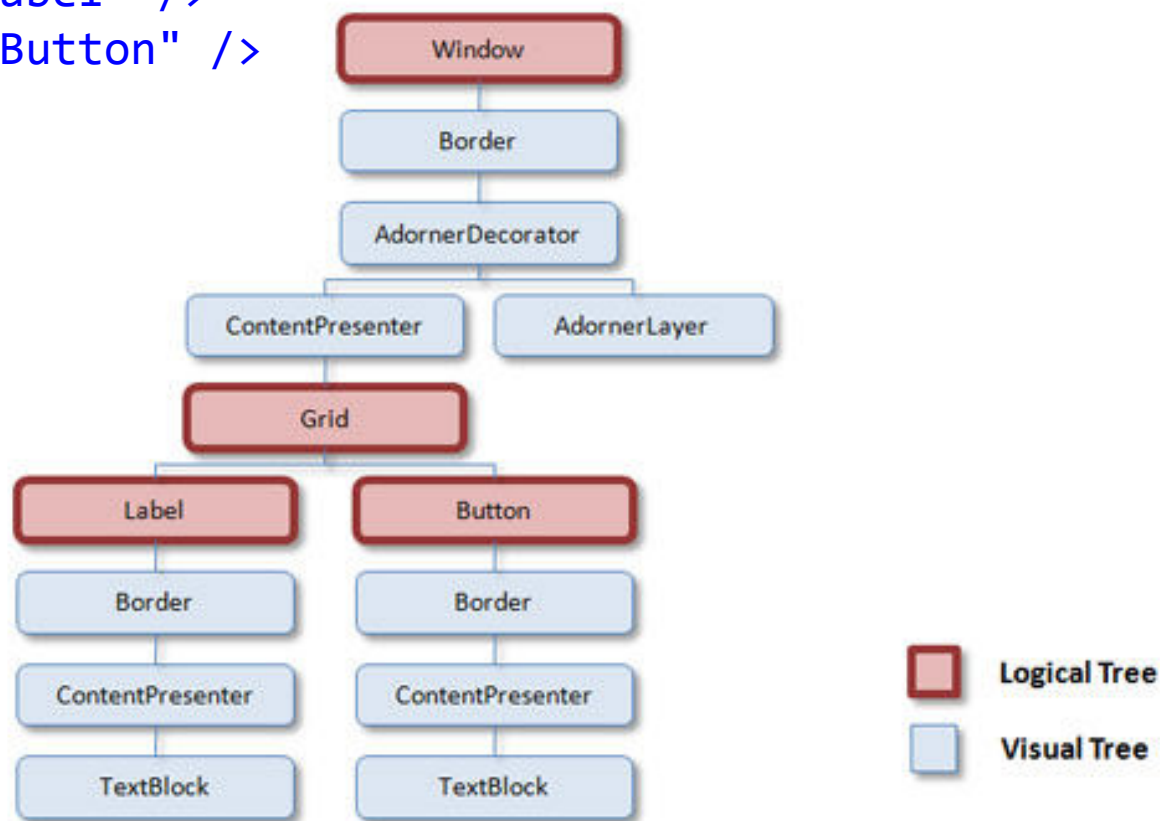
A vezérlőktől a grafikus primitívekig

- Logical tree: a vezérlők hierarchiája
  - Alapvetően a XAML definiálja, tartalom modell
- Visual tree: a megjelenítésért felelős Visual-ök fája
  - Visual: a megjelenés vektorgrafikus összállításáért felel
- A UIElementek tipikusan az OnRender metódusban adják meg megjelenésüket
  - A rajzolt primitíveket a Visual osztály tárolja el
  - A rajzolás a DrawingContexttel történik

Visual tree és logical tree

```
<Window>
  <Grid>
    <Label Content="Label" />
    <Button Content="Button" />
  </Grid>
</Window>
```


DrawingContext

- A DrawingContext tipikus metódusai:
  - DrawLine, DrawEllipse, DrawGeometry, ...
  - DrawText, DrawGlyphRun
  - DrawVideo, PushEffect, PushOpacityMask, ...
    - Paraméterként animáció is megadható !
- A DrawingContext készíti el és tárolja a grafikus primitíveket a Visual osztályban
- A Visualtól Drawing osztályokként lehet lekérdezni a tárolt vektorgrafikus tartalma

Visualból örökölt osztályok

- DrawingVisual: alakzat, kép, szöveg renderelés
- DrawingVisual3D: 3D
- ContainerVisual: más Visualöket tartalmaz

Visual osztály

- System.Windows.Media.Visual
  - Nyilvántartja a rajzolt grafikus primitíveket
  - Rajzolás a képernyőre
  - Kapcsolat a managed API és a milcore között
    - *Composition node*
  - Metaadatok
    - Vágás, transzformáció, bounding rect, hittesting
  - Fa szerkezet => *Visual Tree*
    - Z-order, alfa csatorna, stb

Szöveg megjelenítés

- `DrawingContext . DrawText( szöveg, pozíció )`
  - Szöveg megjelenítés `MilCore` szinten, `DirectX`-szel
- `FormattedText`: a formázott szöveget reprezentál
  - Betűtípus, méret, fékövér, dőlt, aláhúzás, stb.
  - `Brush`: tetszőleges kitöltés
  - A fenti tulajdonságok akár betűnként változhatnak
  - Méretek, max szélesség, sortáv, igazítás, trimming, ...
  - Lekérdezések: méretek, soronkénti szélességek
  - *`BuildGeometry`*: alakzat készítése a szövegből

Grafika készítése

---

1. Közvetlenül a `DrawingContext` metódusaival
  - `UIElement` esetén override-olni kell az `OnRender`-t
2. `DrawingVisual`: 'alakzat' megjelenítésére képes
  - `Drawing` osztályok készítésével, például `VideoDrawing`, `GeometryDrawing`, ...
  - A `GeometryDrawing` 2D alakzatokat tartalmaz
    - `Brush` és `Pen` az alakzatok kontúrjához és kitöltéséhez
    - Például `LineGeometry`: végpont koordináták
3. Vagy `Shape` osztályokkal, például `Line`, `Rectangle`
  - Eseménykezelés, layout, transzformációk, stb.

Pen és Brush

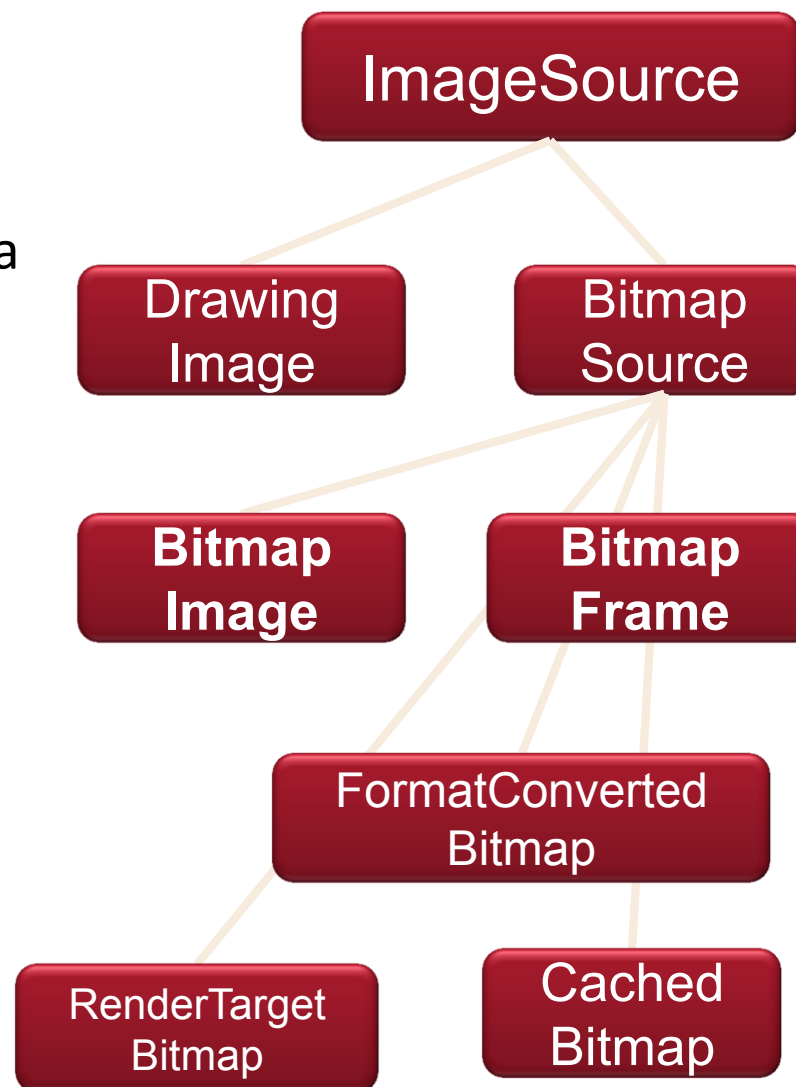

- Pen (vagy Stroke): kontúr vonalak formázása
  - Vonalvastagság, végpontok és találkozások
  - Vonalkitöltés, ami egy Brush
- Brush: alakzat kitöltésének formázása
  - SolidColorBrush, Linear/RadialGradientBrush
  - ImageBrush: kép (tipikusan bitmap)
  - DrawingBrush: alakzat, videó, szöveg – skálázódik
  - VisualBrush: egy vezérlő aktuális képe
  - Tile, stretch, transform, stb.

Kép kezelés

- ImageSource alaposztály
  - Szélesség, magasság, metaadatok
  - ImageBrush, ImageDrawing használja
- DrawingImage
  - vektorgrafikus alakzat van rajta
- BitmapSource: rasztergrafikus kép
- BitmapImage: kép forrás, pl. fájl
  - XAML-ben jól használható
- <Image>: kép megjelenítése
  - XAML-ben
  - ImageSource adja meg a forrást

Párhuzamok

- Leíró osztályok – adat jellegűek
  - LineGeometry, GeometryGroup, MeshGeometry3D
- Grafikus primitíveket leíró osztályok
  - Megjelenítéshez szükséges attribútumok (pl. Brush)
  - MediaPlayer, ImageSource, FormattedText, Drawing (pl. GeometryDrawing), GeometryModel3D, ...
- Framework szintű osztályok: layout, események
  - Shape, MediaElement, ModelUIElement3D
- DrawingContext – DeviceContext, Graphics, HDC

Elnevezési konvenciók

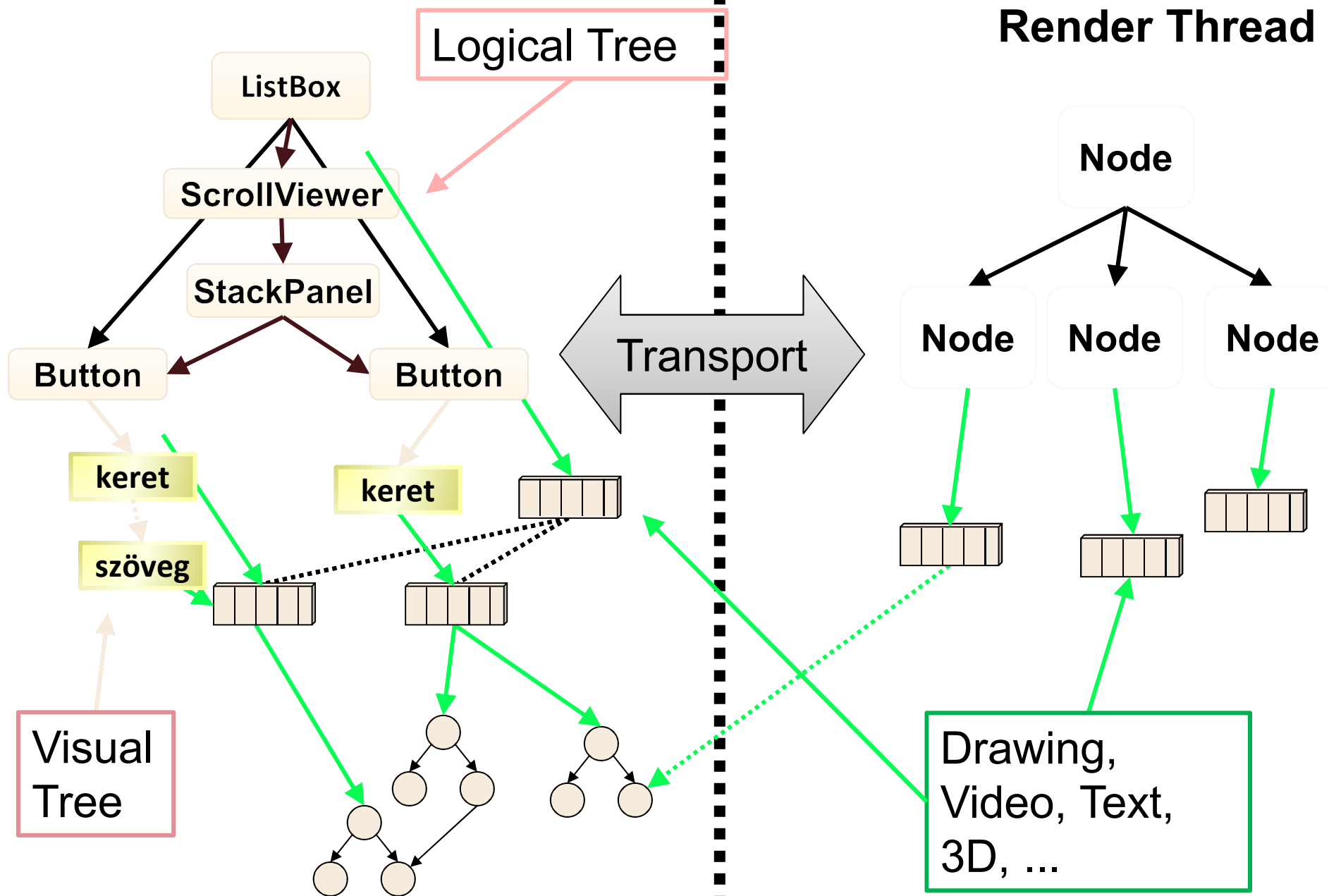
- *Drawing*Visual
  - „olyan Visual osztály amiben *drawing* van”
  - ‘*alakzatot*’ megjelenítő Visualból származó osztály
- ImageSource: kicsit csalóka, csak Image-nek hívják
  - BitmapImage (-Source): raszteres kép
  - DrawingImage: alakzatot megjelenítő vektorgrafikus kép
- ImageDrawing: képet reprezentáló ‘alakzat’
- GeometryDrawing: alakzatot reprezentáló ‘alakzat’
- LineGeometry: vonalat reprezentáló geometria

Agenda

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

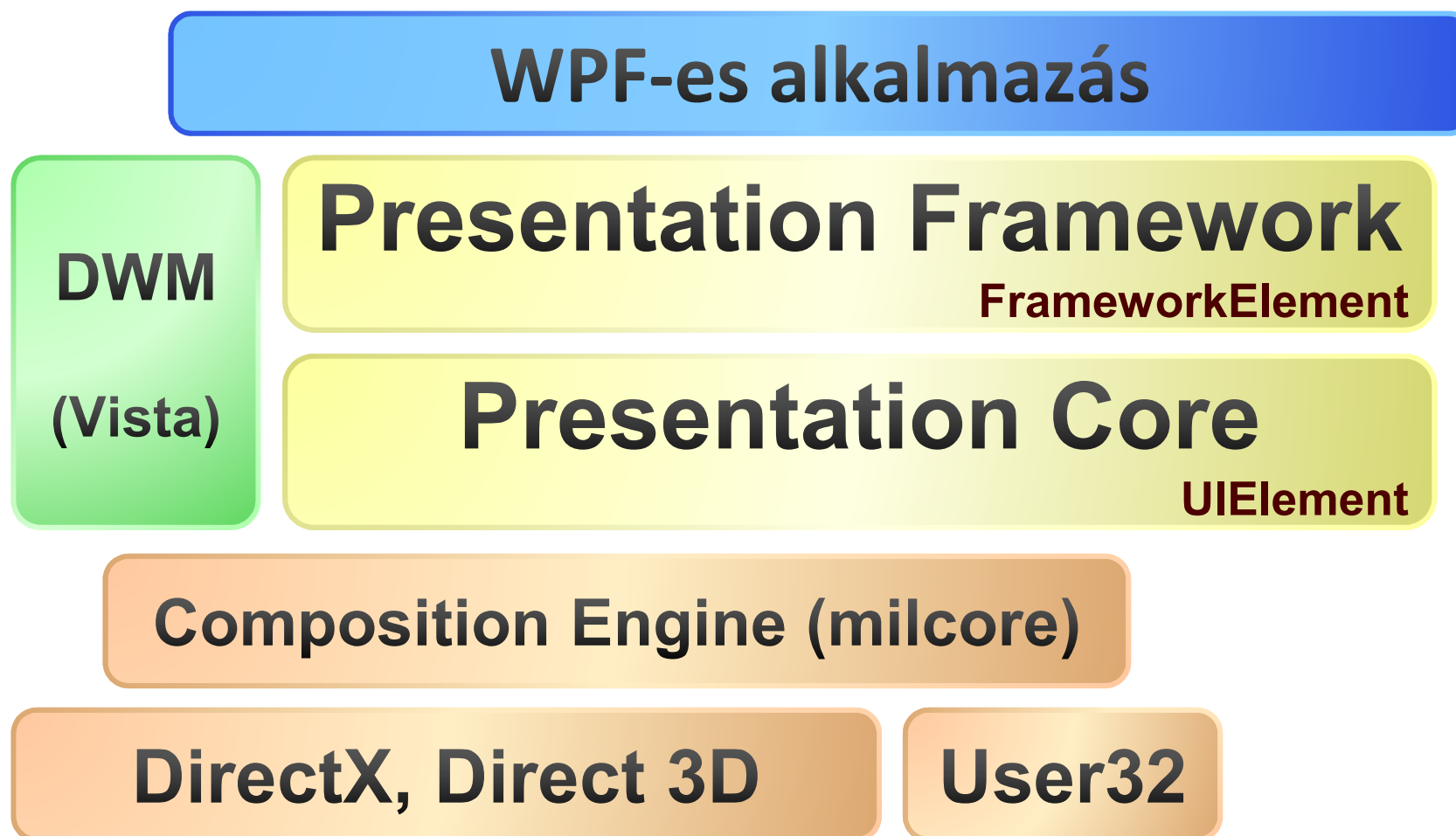

Vektorgrafikus megjelenítés

- WPF: vektorgrafikus felhasználói felület modell
  - Az alkalmazásban nincs WM_PAINT !
  - Minden vezérlő grafikus primitívekből épül fel
    - Win32/WinForms: csak a vezérlők épülnek hierarchiába.
    - *WPF esetén a vezérlőket alkotó grafikus elemek is objektumok és hierarchiába szerveződnek !*
    - Integráció: 3D objektumok, szöveg, kép, videó, effekt !
  - A grafikus elemek hierarchiába rendeződnek, fát alkotnak → megjelenés deklaratív modellje, VisualTree
  - A grafika végül egy **DirectX**-es felületen jelenik meg

képpont a képernyőre ?

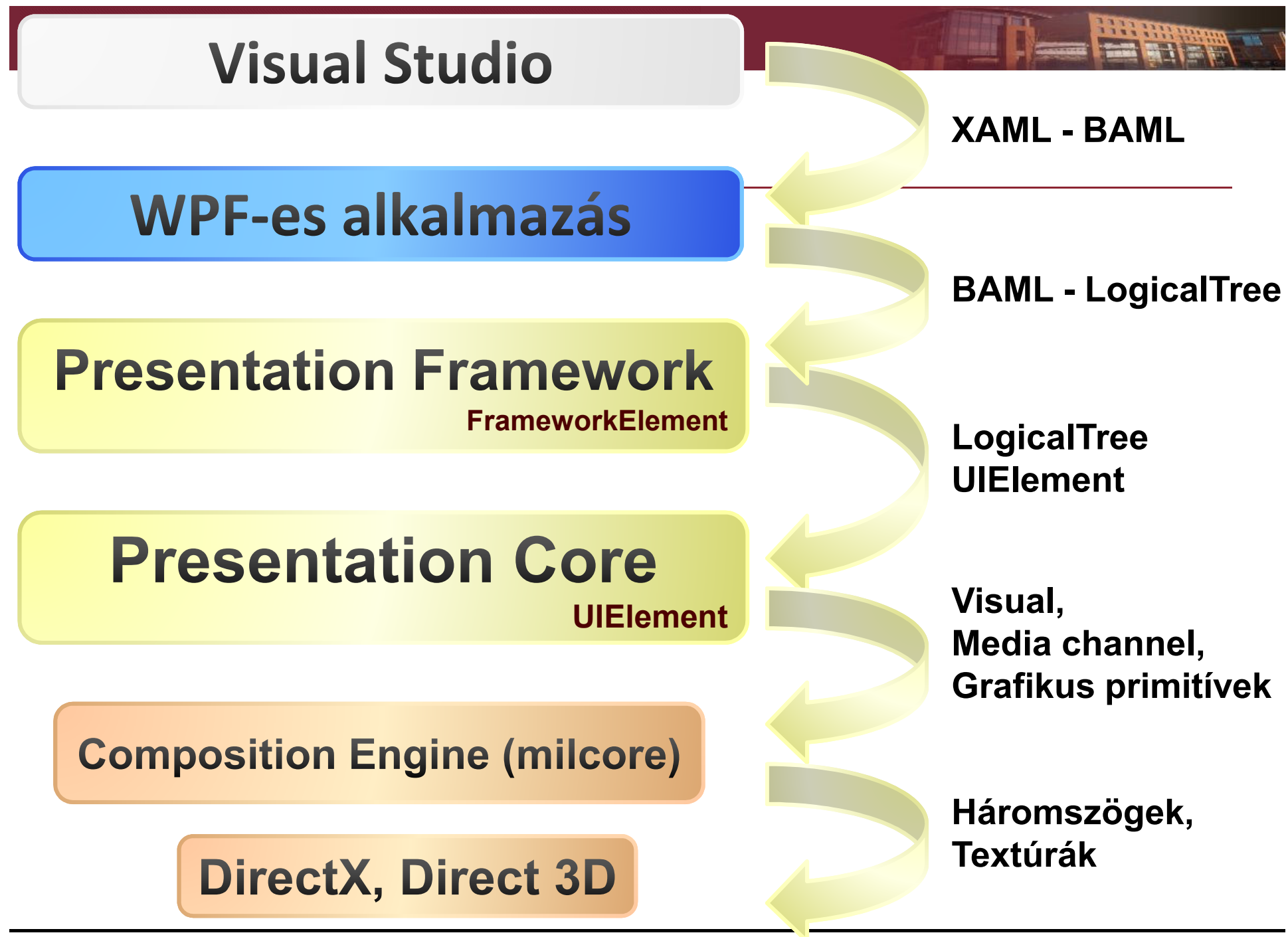

WPF architektúra

- PresentationCore: megjelenítés, esemény kezelés
  - MilCore: grafikus primitívek DirectX alapú renderelése
  - *Grafikus primitívek: média-, alakzat- és képkezelés*
  - *Visual: a renderelés felügyelt interfésze, hit-testing*
  - UIElement: pozicionálás, eseménykezelés, animáció
- PresentationFramework: layout, adatkötés, vezérlők
  - FrameworkElement: stílus, storyboard, triggererek
  - Layout panelek: StackPanel, Grid, DockPanel, ...
  - Vezérlők: Button, TextBox, Slider, ...

Aero, WPF és a DWM

- Aero Glass – Vista Home Basic feletti változatok felhasználói felülete
  - Áttetsző „non-client” terület – pixel shader
  - Win + TAB : flip 3D – 3D felületek
  - Live thumbnails
- Ki a felelős?
  - A Desktop Window Manager (DWM)
    - Natív komponens

Desktop Window Manager (DWM)

- A teljes desktop egy visual tree
- Minden toplevel ablak két csomópont
  - „non-client” és a „client” terület
  - A „client” terület WPF esetén az a *megosztott* DirectX-es felület amire az alkalmazásban futó milcore.dll rajzol
  - Régi alkalmazásnál egy memória puffer
    - A HDC oda rajzol, nem közvetlenül a primary buffer-re
    - Miért? Pixel formátum konverzió, XOR, egyéb írás/olvasás műveletek lassúak lennének. GDI nem tud DirectX felületre közvetlenül írni.
    - A memória puffer időnként átkerül a videómemóriába, textúraként használja a DWM úgy, mint WPF esetén

Windows Display Driver Model (WDDM)

- Az új videó driver modell, DirectX 10.0
- WDDM nélkül nincs DWM !
  - Aero glass, thumbs, flip3d, stb.
- Főbb funkciók
  - Videómemória virtualizáció
    - Nem fogy el, csak lassú lesz ☺
  - Osztott DirectX felület támogatás (shared DX surface)
    - A WPF-es alkalmazás saját felületét a DWM közvetlenül használja textúraként megjelenítéshez
  - Megszakítható GPU műveletek
  - Újrainduló videódriver !

Agenda

- „Problems” with GDI
- The new declarative modell
- Threading (Dispatcher)
- Dependency / Attached properties
- Visuals
- Physical architecture
- DPI independent coordinates

High DPI támogatás

- Ha a Windows nem 96 DPI-n fut, akkor *minden korábbi* alkalmazást úgy futtat, mintha 96 DPI lenne, és a képét felnagyítja
  - Módosítja az egér koordinátákat, stb.
  - Csak a kész DirectX-es képet tudja nagyítani ...
  - ... így a szöveg elmosódik ☹
  - Kikapcsolható ! 😊
    - Alkalmazás Property oldala, Compatibility fül, „Disable display scaling on high DPI settings”
    - Fejlesztők: manifeszt fájlal vagy API hívással

DPI semleges programozási modell

- Cél: ablak méretezése felbontástól függetlenül !
  - Ehhez a Windows-ban megfelelő DPI-t kell beállítani
  - Például: 17"-os LCD, 1600x1200 → 120 DPI
- WPF: *mindent* csak képpont független egységben lehet megadni (Device Independent Pixel, DIP)
  - A hüvelyk 1/96-od része
  - Az egységhez tartozó pixelek számát a Windows DPI beállítása határozza meg
    - Alapértelmezett a 96 DPI, így egy egység pont egy pixel
    - Megfelelő beállításnál a DIP valódi hosszt jelent
  - *Mindenütt*: egér koordináta, vezérlő elemek mérete, betűméret, grafika, rendszer méretek, stb.

Képernyőképek különböző DPI-vel

72 DPI**24pt Text**

200 x 25 Rectangle

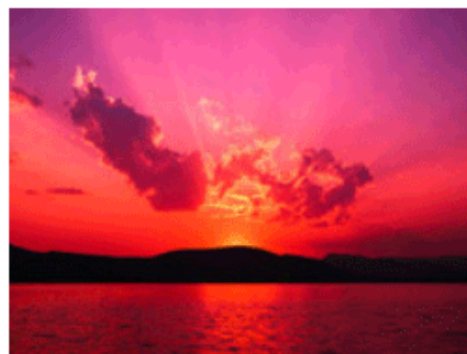
200 x 150 Image

96 DPI**24pt Text**

200 x 25 Rectangle

200 x 150 Image

120 DPI**24pt
Text**200 x 150
Image

200 x 25 Rectangle

Lebegőpontos méretek

- Mindenütt DIP
- Mindenütt dupla pontos lebegőpontos számok
- XAML-ben beépített konverterek (in, cm, pt)
  - Például: `<TextBlock Width=„12 cm" />`
- **Vigyázat!** A double nem úgy viselkedik mint az egész szám!
  - Vigyázzunk a ==, !=, <=, >= operátorokkal !
  - A kerekítés és ábrázolás meglepetéseket okozhat !

WPF – XAML, vezérlők

Agenda

---

1. WPF architektúra, GDI, DirectX, DWM
  - Többszálúság, property system
  - Grafikus primitívek, rajzolás alacsony szinten
  - Média/kép kezelés
2. Vezérlő hierarchia, XAML, layout
3. Adatkötés, sablonok, erőforrások, stílusok, triggerek, eseménykezelés
4. MVVM, 3D, dokumentum kezelés

Agenda

➤ XAML

- XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

XAML alapok

<Button

```
xmlns="http://schemas.microsoft.com/winfx/2006/xaml/presentation"  
Content="OK" Click="button_Click"/>
```

```
using System.Windows.Controls;  
using System.Windows;  
Button b = new Button();  
b.Click += new RoutedEventHandler(button_Click);  
b.Content = "OK";
```


XAML

- XAML: XML alapú, deklartív objektum példányosító nyelv
  - A WPF mellett a Workflow Foundation is ezt használja
  - Nincs mágia, nincs kódból el nem érhető funkció
- WPF esetén a programozók és designerek, fejlesztőeszközök és designer eszközök közös nyelve
- DE: a WPF vektorgrafikus modellje NEM a XAML-ből fakad!
  - A XAML „csak” egy eszköz, nyelv a felhasználói felület deklaratív leírására
  - Kicsit hasonlít az XHTML-re, de sokkal kifejezőbb, erőteljesebb
  - Elemek hierarchiája, layout, grafika, média, animáció, adatkötés, triggererek, stílusok, ... mind leírhatók benne!

XAML alapok 1.

- A tegek osztályokat példányosítanak
  - Nem WPF specifikus !
- Az attribútumok tulajdonságokat állítanak be
- Névterek, szerelvények
  - Az alapértelmezett névtér a WPF vezérlők névtére
  - Az 'x' névtér az általános XAML motor
    - például az x:Name – a generált változó neve
  - Egyéb szerelvények és névtereik importálhatók
    - Bármelyik szerelvényhez attribútummal névtér rendelhető

XAML alapok 2.

- Egy teg tartalma (gyerek elemek) az „alapértelmezett” tulajdonság értékét határozza meg
- Az attribútum értelmezéséhez lehet írni konvertert

```
<TextBlock Width=„12 cm" />
```

- Az attribútum értéke lehet összetett objektum is
  - Pl: LinearGradientBrush
  - (PropertyElementSyntax)
- Eseménykezelők

Cél:

XAML-t NE KELLJEN KÉZZEL ÍRNI !

2009: Vagy mégis???

XAML alapok

```
<Button>
  <Button.Content>
    OK
  </Button.Content>
</Button>
```



```
<Button>
  OK
</Button>
```

```
<Button>
  <Button.Content>
    <Rectangle Height="40"
      Width="40" Fill="Black"/>
  </Button.Content>
</Button>
```



```
<Button>
  <Rectangle Weight="40"
    Width="40" Fill="Black"/>
</Button>
```


A XAML feldolgozása

- A XAML-t a fordító tömör bináris formává alakítja:
BAML
  - Előtte kétfázisú fordítás idejű ellenőrzés
  - Futásidőben már nincs XML értelmezés
- A BAML erőforrásként kerül tárolásra
- A WPF keretrendszer gondoskodik a BAML értelmezéséről és annak alapján az objektumfa és a kötések létrehozásáról
  - A XAML-ből nem generál közvetlenül kódot

Agenda

➤ XAML

■ XAML részletesen

➤ Vezérlők hierarchiája

➤ Content controls

➤ HeaderedContentControls

➤ Items controls

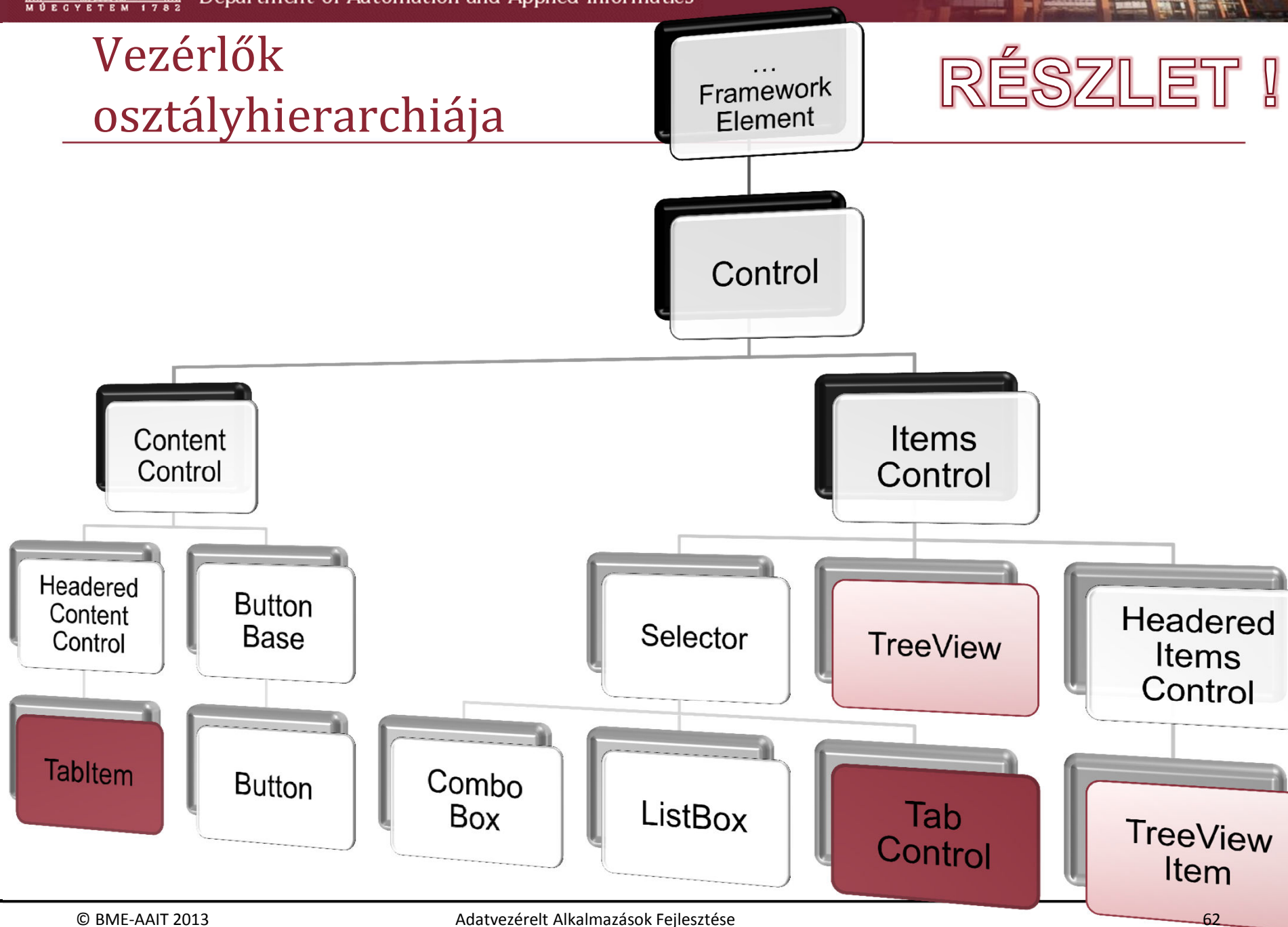
➤ HeaderedItemsControls

➤ Range controls

➤ Text and link controls

Vezérlők osztályhierarchiája

RÉSZLET !

A megjelenés testreszabása

- Minden vezérlő **tartalma** testreszabható
- Többféle tartalom a vezérlő típusától függően
  - Egyszerű, például gomb (: ContentControl)
  - Fejléces, például tabfül (: HeaderedContentControl)
  - Listás, például ListBox (: Selector : ItemsControl)
  - Hierarchikus, pl. TreeView (: HeaderedItemsControl)
- A tartalmat a ContentPresenter jeleníti meg
  - Alapértelmezett tartalom: ToString() – szöveg
  - De testreszabható !

Agenda

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

ContentControl : Control

- Content tulajdonság (object): a tartalom
  - 1. ContentTemplate adott: használja a sablont
  - 2. UIElement: megjeleníti azt az objektum fát
  - 3. Ellenőrzi a típus alapú DataTemplate-eket
  - 4. ToString-et használ
    - ContentStringFormat: formázó sztring
- ContentTemplate (DataTemplate)
  - A tartalom megjelenítését lehet vele testreszabni
- ContentTemplateSelector: sablonválasztó logika

ButtonBase : ContentControl

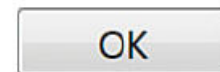
- Kezeli az egéreseeményeket
- Tulajdonságok
  - IsPressed
  - ClickMode: Release, Press, Hover
- Integrálódik a Command mintával
  - Command, CommandParameter, CommandTarget

Button, RepeatButton : ButtonBase

➤ Button

- IsDefault, IsCancel
- Handles OnClick

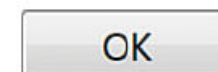
• RepeatButton

- Delay property
- Interval property
- Nyomva tartva többször lövi el a Click eseményt
- System.Windows.Controls.Primitives névtérben van

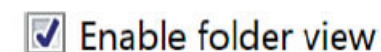
ToggleButton, CheckBox

➤ ToggleButton : ButtonBase

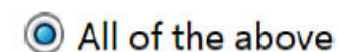
- IsChecked: lehet null is
- IsThreeStat

➤ CheckBox : ToggleButton

- Saját megjelenése van

➤ RadioButton : ToggleButton

- Saját megjelenése van
- GroupName-el lehet csoportba foglalni őket és csak egyet lehet kiválasztani

Label : ContentControl

- Szöveget jelenít meg
- Target property
  - A focus beállítja a hivatkozott vezérlőre
  - A gyorsbillentyűt az aláhúzás karakter jelzi
    - AccessKeys : mnemonics
- Máshol is használhatók a gyorsbillentyűk
  - AccessText-et kell a Content helyére tenni
  - Állítható a megjelenése

UserControl : ContentControl

- Más vezérlőket fog össze és jelenít meg
  - Nincs template támogatás: korlátozott külső testreszabhatóság
- Nincs további saját tulajdonsága vagy viselkedése

Agenda

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

HeaderedContentControl : CC

- A tartalom mellett van egy fejléc is (Header)
  - Header és HeaderFormatString tulajdonságok
  - HeaderTemplate, HeaderTemplateSelector

GroupBox : HCC

➤ Rajzol egy keretet a tartalom köré

Grammar

- ☐ Check grammar as you type
- ☐ Hide grammatical errors in this document
- ☐ Check grammar with spelling

Grammar

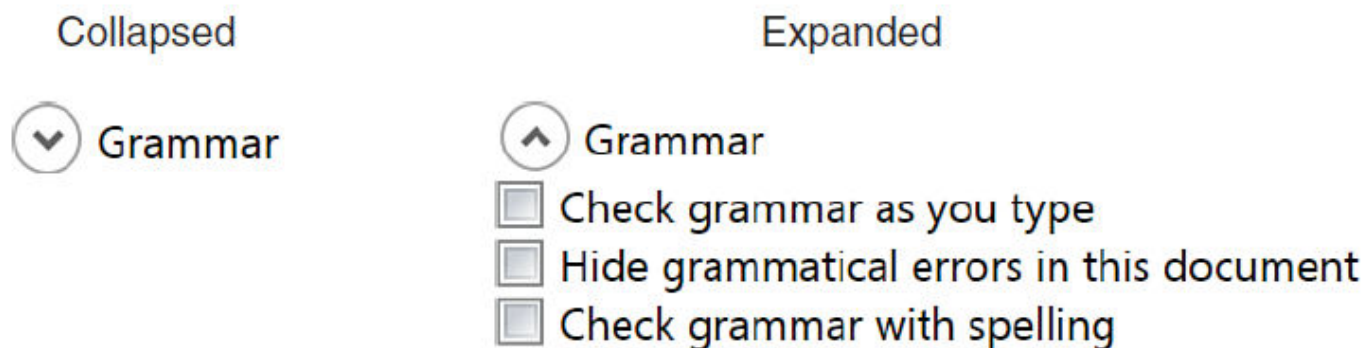
- ☐ Check grammar as you type
- ☐ Hide grammatical errors in this document
- ☐ Check grammar with spelling

Expander : HCC

- Becsukható / kinyitható tartalom
  - A fejléc mindig látszik
- IsExpanded tulajdonság
- ExpandDirection: négy irány
- Expanded / Collapsed események

Agenda

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

ItemsControl : Control

- Items (ItemCollection típus)
  - Ha ItemsSource megvan adva, akkor read-only
  - Egyébként itt lehet beállítani a tartalmat
- ItemsSource írható property
  - Ha null, akkor Items-et használ
- HasItem, IsGrouping
  - Items tulajdonság (ItemCollection (:CollectionView)) képes csoportosítani, rendezni, stb.
- DisplayMemberPath
  - Az elemek megjelenítését egy property-hez kötjük
  - Ha nincs megadva és nincs ItemTemplate, akkor a ToString-et jeleníti meg (type)

Container osztályok

- Minden megjelenített listaelemhez van egy Container osztály
  - Pl ListBoxItem, ami egy ContentControl
- Az ItemContainerGenerator-on keresztül lehet elérni a container itemeket
  - Explicit is létre lehet hozni (a forráshoz hozzáadni), akkor a logical tree része lesz, enumerálni lehet
- A container elemek felelősek a kiválasztott elem háttérszínéért, stb.
- Az ItemsPanellel változtatható az elrendező panel

Selector : ItemsControl

- Kiválasztható elemek
- SelectedIndex: 0 alapú index
- SelectedItem
  - A kiválasztott objektum
- SelectedValue
  - SelectedValuePath által hivatkozott tulajdonsága a kiválasztott objektumnak
- Attached property:
  - IsSelected
  - IsSelectedActive -> fókusz rajta van-e a kiválasztott elemen
  - SelectionChanged esemény

ListBox : Selector

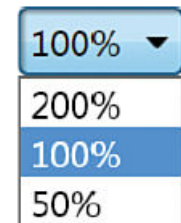
- SelectionMode
  - Single/Multiple/Extended (Shift-et vagy a Ctrl-t le kell nyomni ha ki akarunk többet jelölni))
- ScrollViewer . CanContentScroll

ComboBox : Selector

- DropDownOpened, DropDownClosed események
- IsDropDownOpen (read-only prop)
- IsEditable
- IsReadOnly
- TextSearch.TextPath ComboBox-ban
- TextSearch.Text -> ComboBoxItem-ben

ListView : ListBox

➤ View property

■ Például Grid

Date	Day of Week	Year	
1/1/2007	Monday	2007	
1/2/2007	Tuesday	2007	
1/3/2007	Wednesday	2007	

Agenda

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

HeaderedItemsControl : ItemsControl

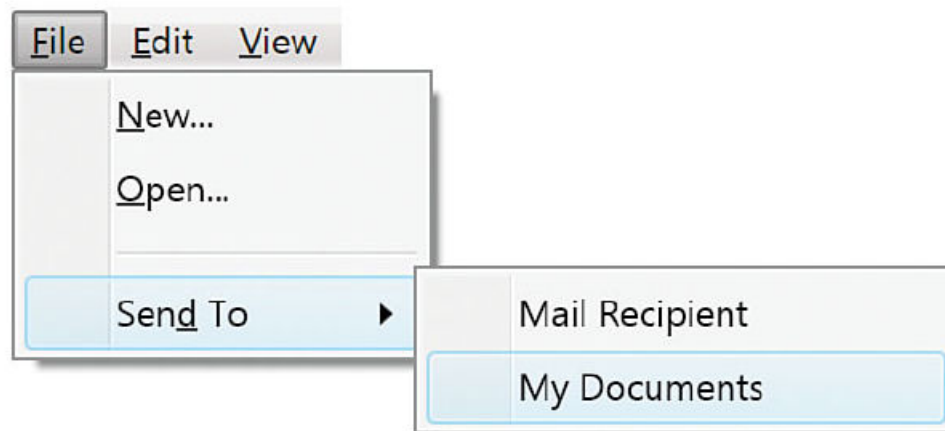
- Header tulajdonság a fejléchez

Menu : HIC

➤ Tulajdonságok

- Icon
- InputGestureText
- IsCheckable
- Separator

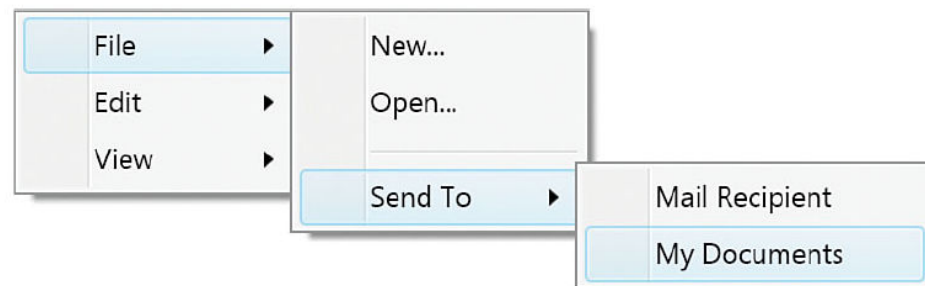

➤ IsMainMenu ->ha true, akkor Alt-ra vagy F10-re fókuszál

ContextMenu : HIC

- Ugyanaz jellemző rá, mint a menu-re.
- Open/Closed események
- ContextMenuService.ShowOnDisabled

Agenda

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

RangeBase

- Max, min
- SmallChange, LargeChange
- Value lekérdezés, validálás
- ValueChanged esemény

Range Controls

IsIndeterminate, ha true, akkor folyton megy a zöld csík

Range Controls

Slider:

- TickPlacement (TopLeft, BottomRight, None)
  - A vonalkák hol legyenek
- IsSelectionRangeEnabled
- SelectionStart, SelectionEnd


```
<Slider Minimum="0" Maximum="10" Value="5"
    TickPlacement="BottomRight"
    IsSelectionRangeEnabled="True"
    SelectionEnd="8" SelectionStart="2"/>
```


Agenda

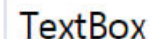

- XAML
  - XAML részletesen
- Vezérlők hierarchiája
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

Text and Ink Controls

TextBox:

TextBox

- Copy,Paste,Cut,Undo,Redo és spell checking alapban benne van
- SpellCheck.IsEnabled
- TextWrapping (Wrap/WrapWithOverflow) (Wrap esetén ha egy szó nem fér ki a sorban, akkor törik, WrapWithOverflow esetén nem engedi szétszedni a szót)

RichTextBox:

*Rich*TextBox

- FlowDocument-ben tárolja a szöveget
- Sokkal többet tud, mint a TextBox
- Lesz rá példa később!

PasswordBox:

- Password-ben tárolja a szöveget!
- PasswordChanged esemény

Text and Ink Controls

- EditingMode:
  - Ink
  - InkAndGesture
  - GestureOnly
  - EraseByStroke
  - EraseByPoint
  - Select
  - None
- 15 esemény
- DrawingAttributes-al testre szabhatóak a Stroke-ok
- Nagyon gazdag vezérlő

Agenda

➤ XAML

- XAML részletesen

➤ Vezérlők hierarchiája

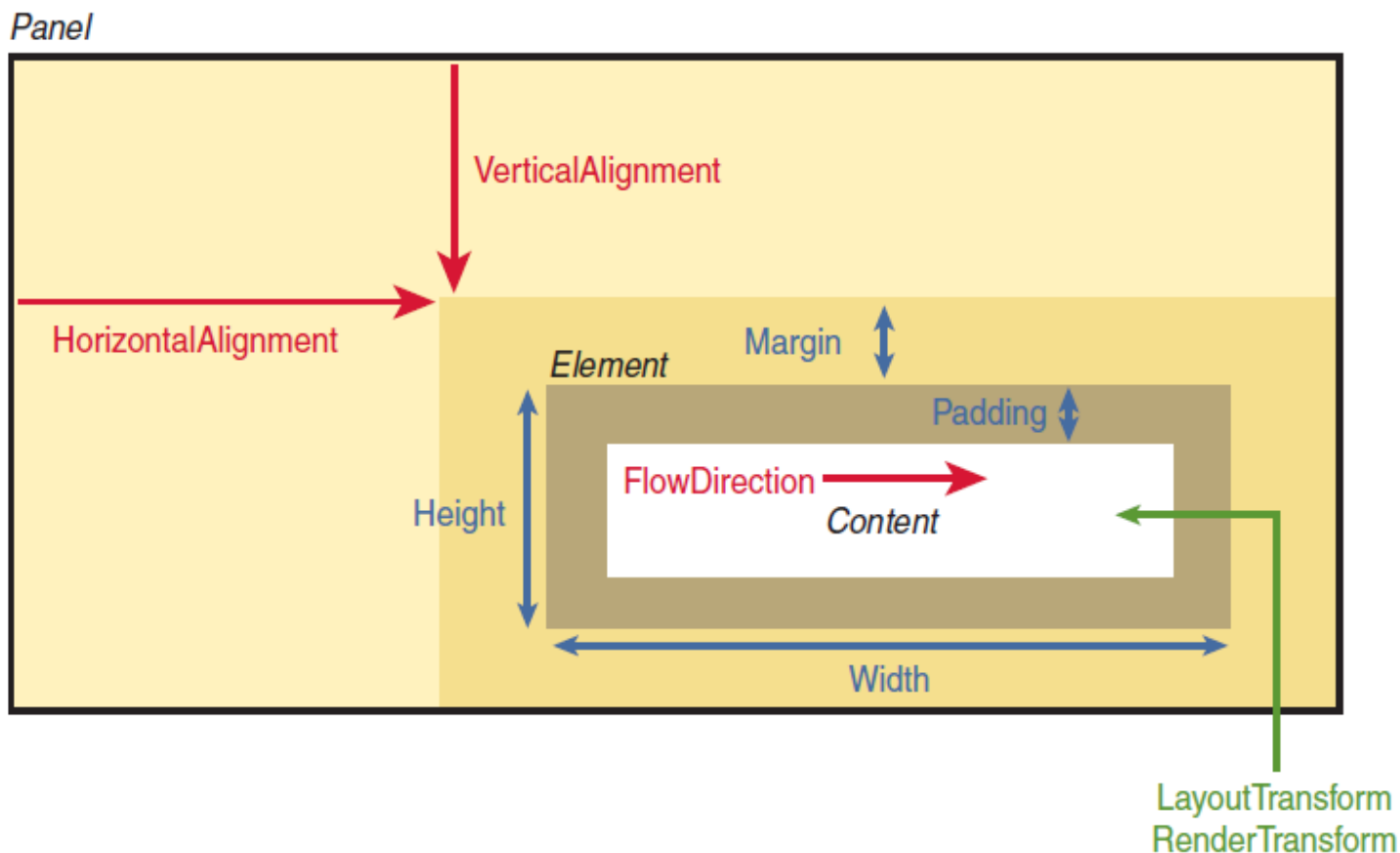
- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

➤ Elhelyezés

- Méretezés, pozicionálás
- Transzformáció
- Layout engine

Méretezés

Felhasználói felület, layout

- Gyerek elemeken lévő általános módosítók
  - Horizontal/Vertical Alignment
    - A szülőn belül hova kerüljön
    - Left/Top, Right/Bottom, Center, Stretch
  - Margók: Left, Right, Top, Bottom
    - Az elem széleinek távolsága a szülő vagy egyéb vezérlők megfelelő széleitől
    - Az ActualHeight/Width-en kívül értelmezettek
  - Padding: csak néhány elemen van (pl border)
    - A benne lévő elemek távolsága a panel szélétől
  - Hasonlóak a horgonyzáshoz (anchor) csak többet tudnak

Méretezés – Width, Height

➤ Tulajdonságok:

- Width, Height (alapértelmezett Auto = Double.NaN)
- MinWidth, MinHeight (alapértelmezett 0)
- MaxWidth, MaxHeight (alapértelmezett Double.PositiveInfinity)

➤ Számold tulajdonságok:

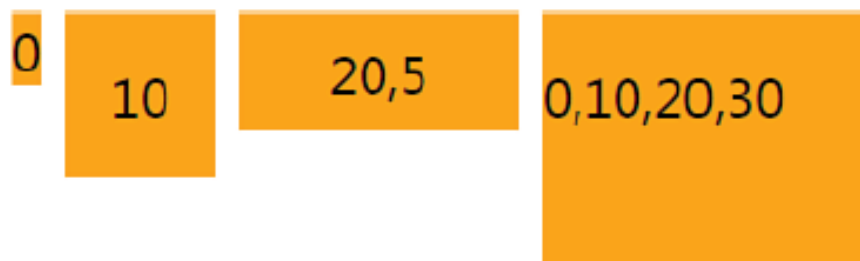
- DesiredSize (UIElement) -> layout készítéskor számolja
- RenderSize (UIElement) -> renderelés után számolja
- ActualHeight, ActualWidth -> renderelés után

Méretezés – Margin, Padding

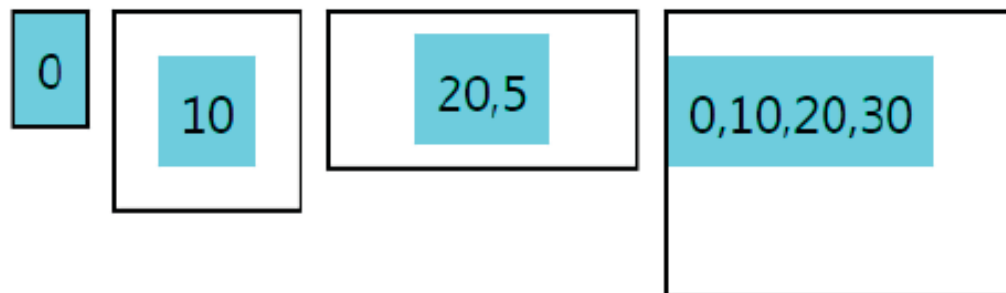
➤ Padding:

Four different Paddings:

➤ Margin (Thick)

Four different Margins:

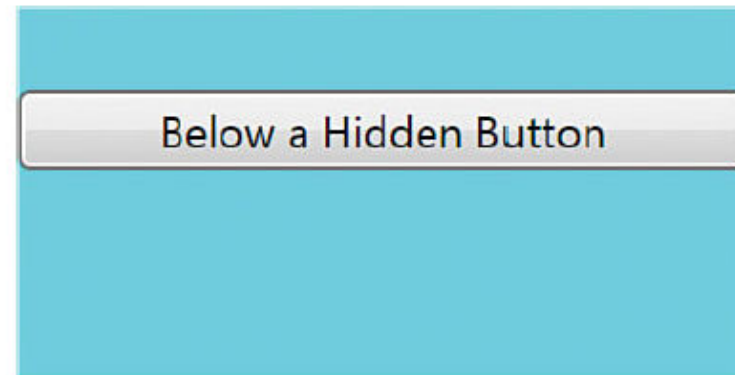
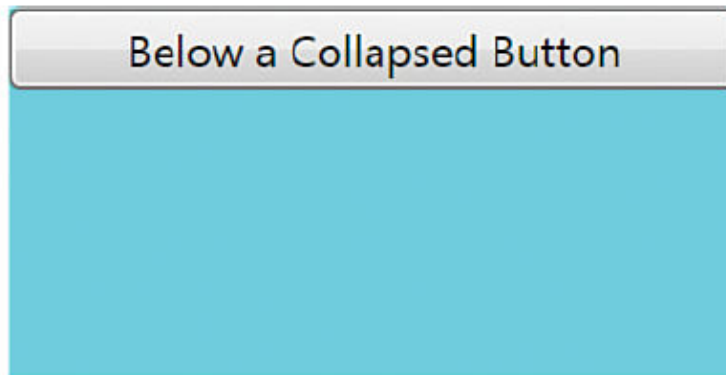

Méretezés – UIElement . Visibility

➤ System.Windows.Visibility:

- Visible
- Collapsed
- Hidden

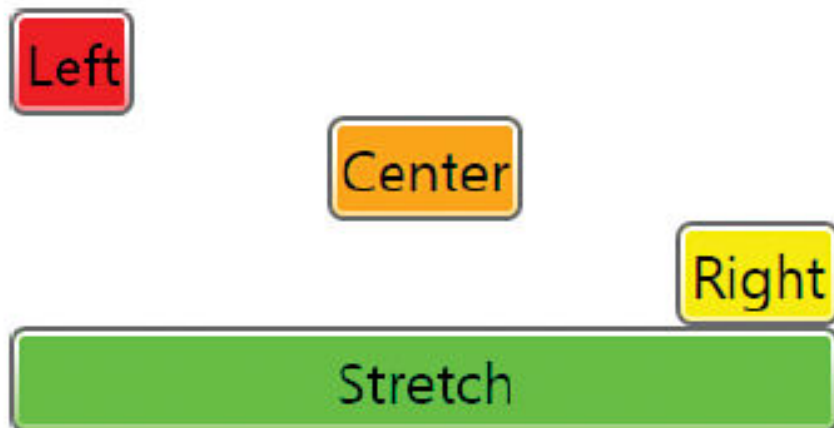

Pozícionálás

➤ Alignment:

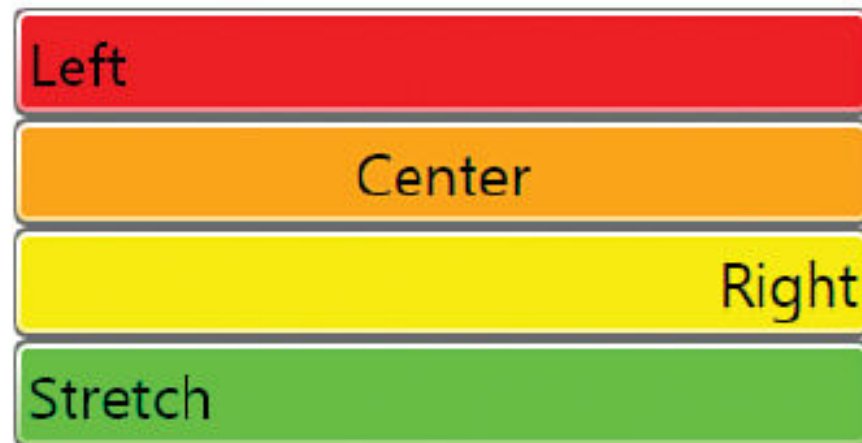
- HorizontalAlignment: Left, Center, Right, Stretch
- VerticalAlignment: Top, Center, Bottom, Stretch

Pozícionálás

- Tartalom igazítás a Control osztályban
  - HorizontalAlignment / VerticalAlignment propertyk
  - HorizontalContentAlignment: Left, Center, Right, Stretch
  - VerticalContentAlignment: Top, Center, Bottom, Stretch

Pozícionálás

➤ FlowDirection:

- RightToLeft
- LeftToRight

LeftToRight

RightToLeft

Agenda

➤ XAML

- XAML részletesen

➤ Vezérlők hierarchiája

- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

➤ Elhelyezés

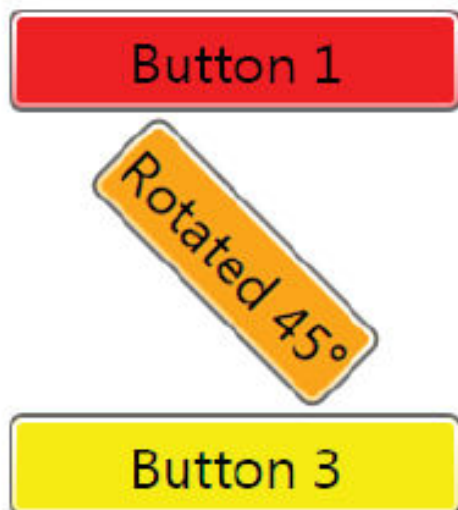
- Méretezés, pozicionálás
- Transzformáció
- Layout engine

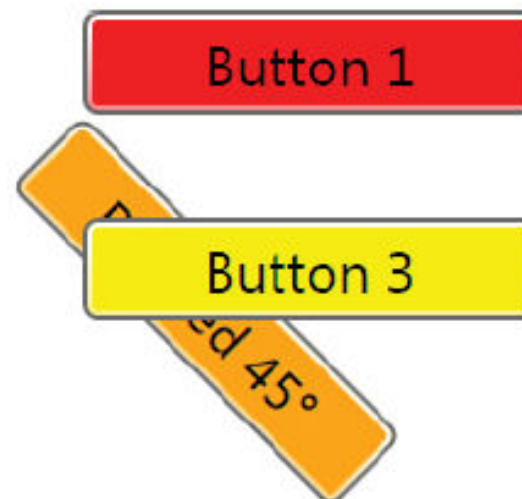
Transformok

LayoutTransform

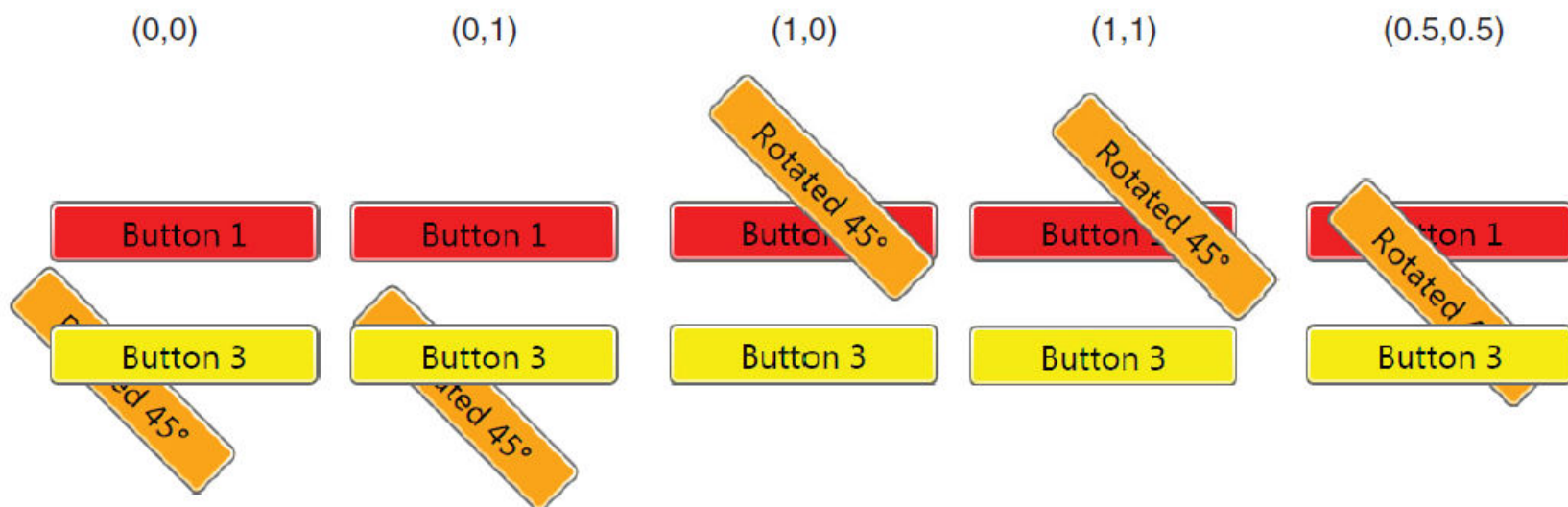
RenderTransform

Transformok

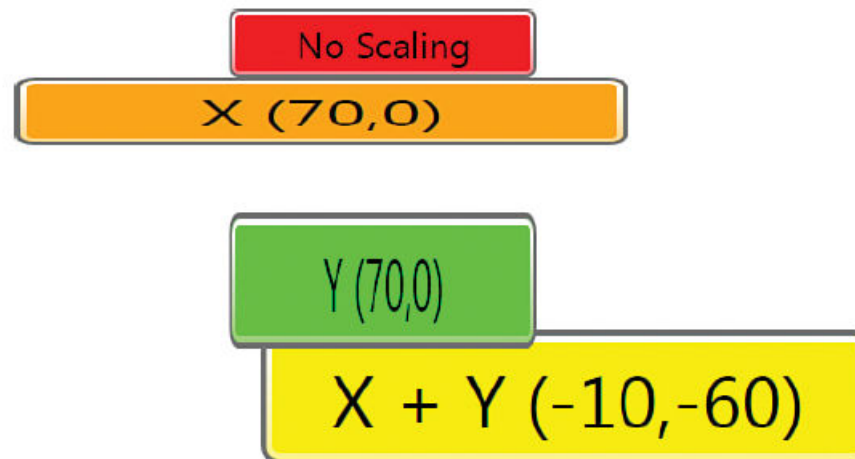
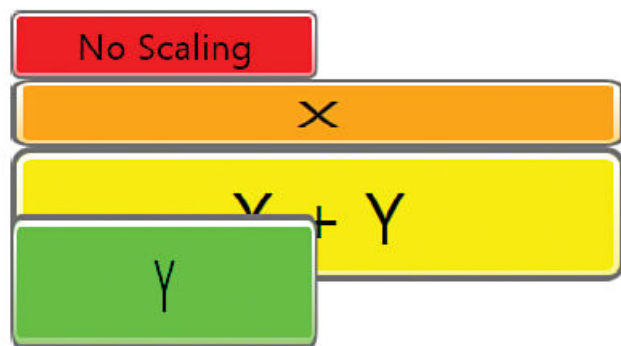
➤ RenderTransformOrigin

ScaleTransform

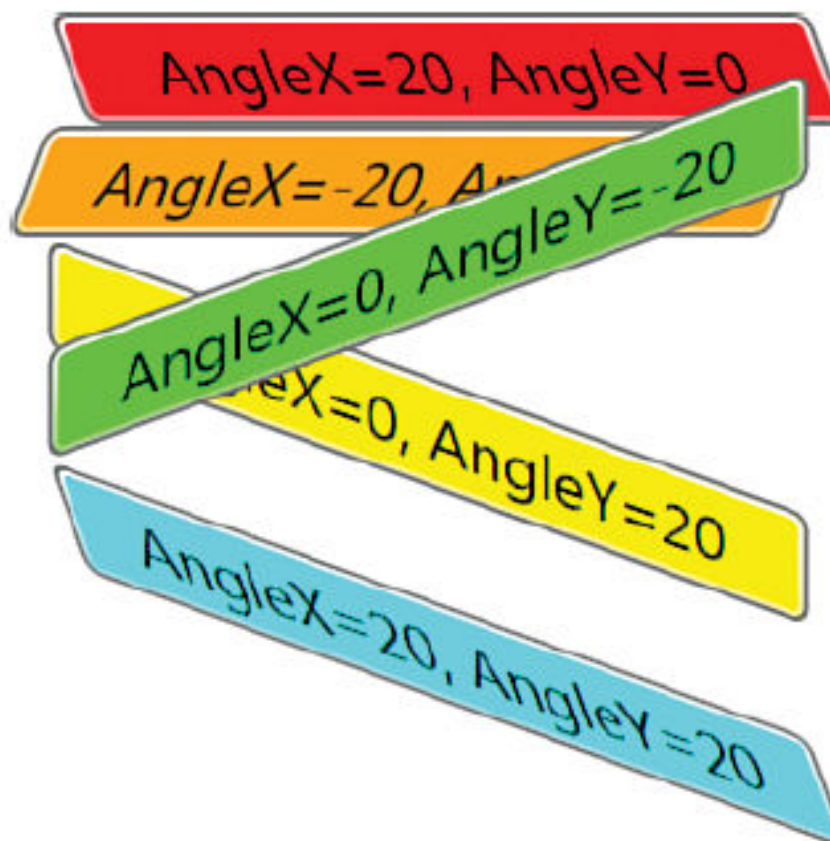
- ScaleX
- ScaleY
- CenterX
- CenterY
- Padding skálázódik, de a Margin nem!

SkewTransform

- AngleX
- AngleY
- CenterX
- CenterY

TranslateTransform

- X
- Y
- Csak a RenderTransform van rá hatással!!!

Agenda

➤ XAML

- XAML részletesen

➤ Vezérlők hierarchiája

- Content controls
- HeaderedContentControls
- Items controls
- HeaderedItemsControls
- Range controls
- Text and link controls

➤ Elhelyezés

- Méretezés, pozicionálás
- Transzformáció
- Layout engine

...
Framework
Element

Panel

Canvas

DockPanel

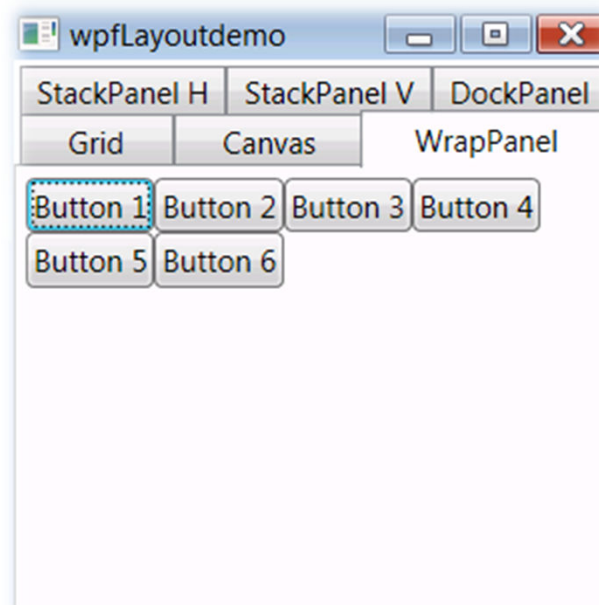
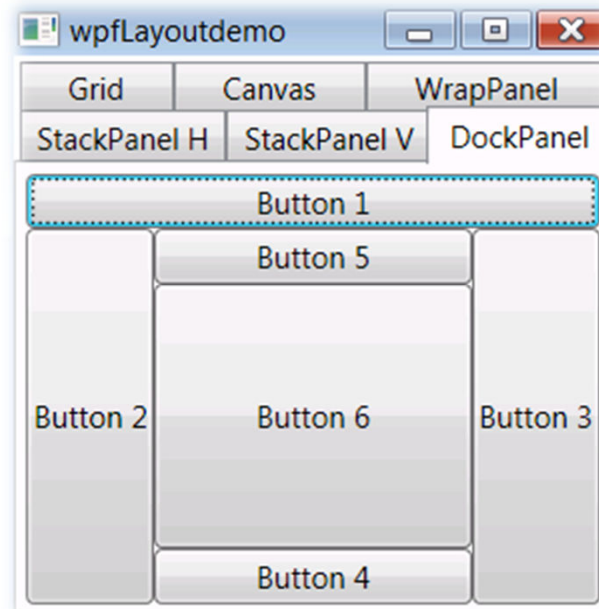
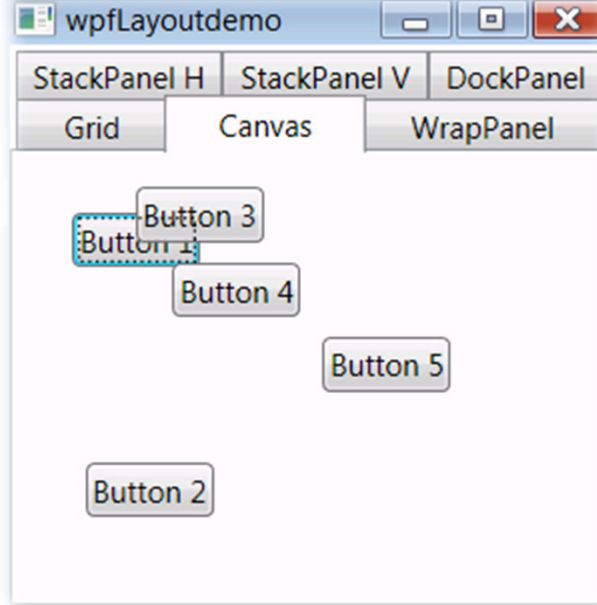
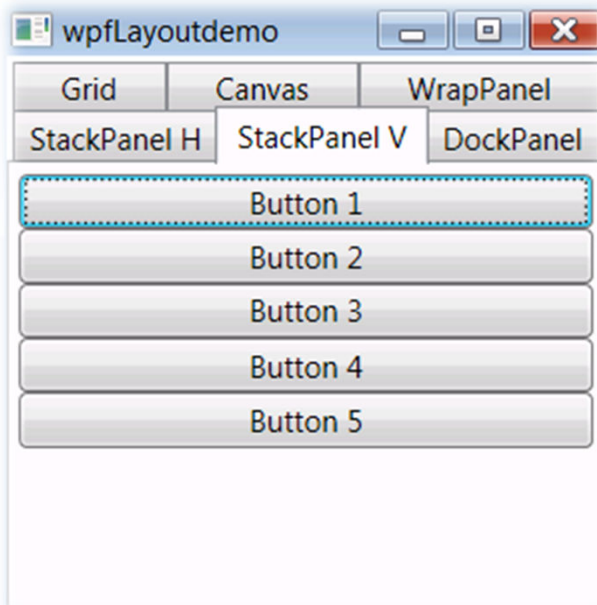
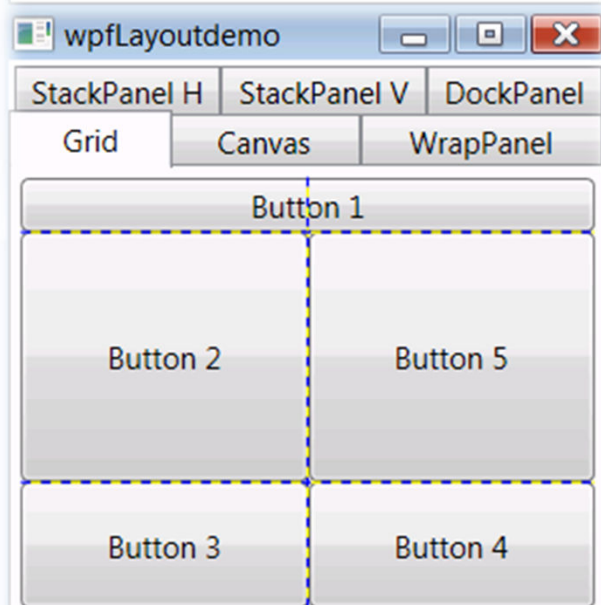
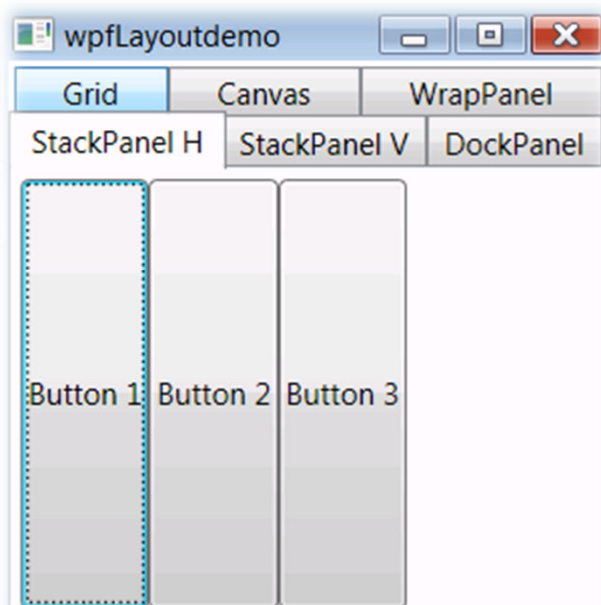
Grid

StackPanel

WrapPanel

Virtualizing
Panel

VirtualizingStack
Panel

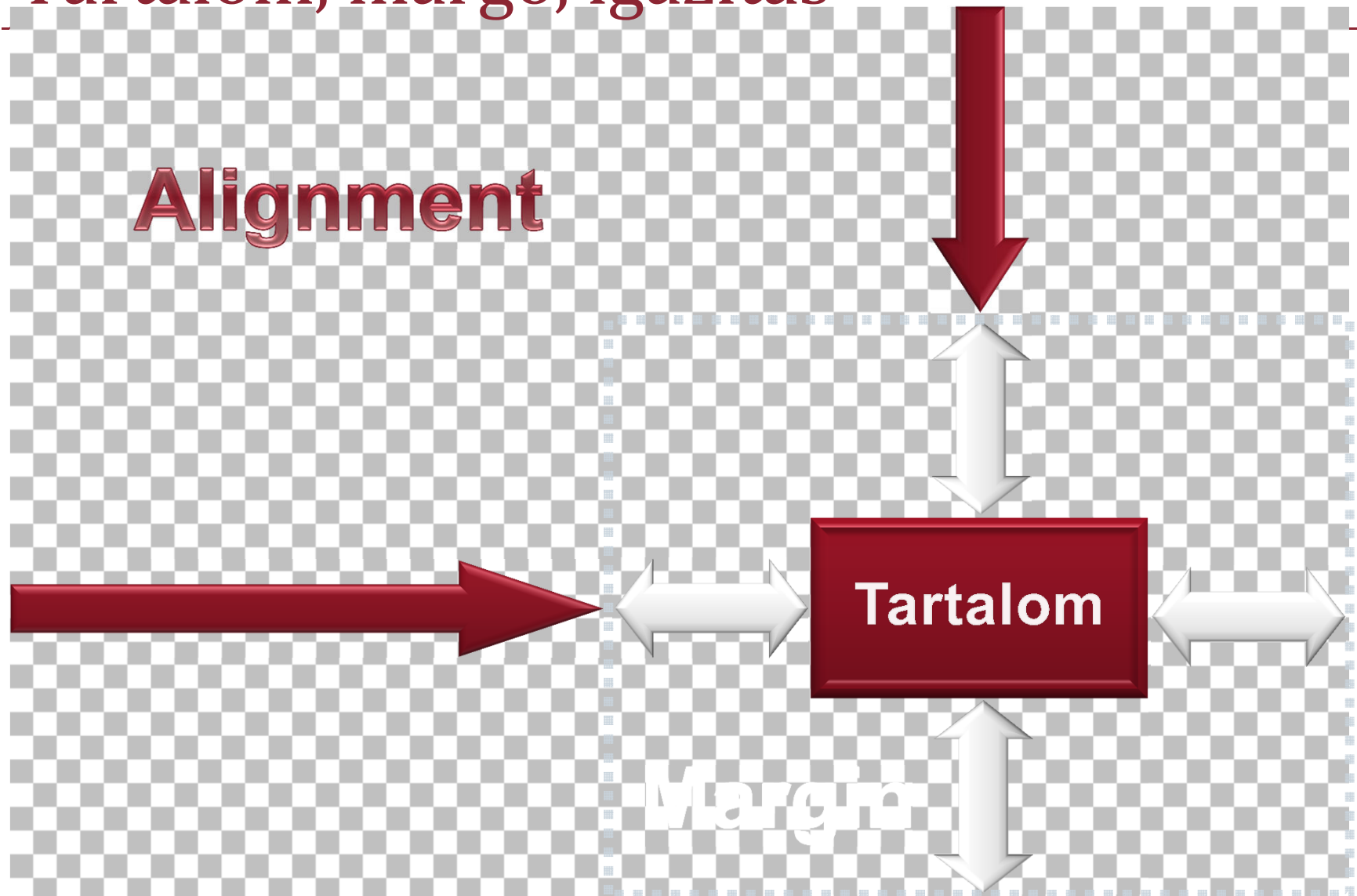

Layout System – Framework szint

- A Panel gyerekeinek elrendezése
- Az elemek pozíciójának, méretének változása új layout számítást indít – lassú lehet
  - Aszinkron módon: a méret változás nem indukál szinkron layout számítást (2 queue: measure, arrange)
- Két fázisú rekurzív layout algoritmus
  - Measure – felmérés
  - Arrange – elrendezés
- Framework: Minden UIElement egy befoglaló téglalapban van

Tartalom, margó, igazítás

Panel

➤ Gyűjtő vezérlő

- Children tulajdonság
- ZIndex csatolt tulajdonság

Canvas

➤ Fix X és Y koordináták

- Attached properties: Left, Right, Top, Bottom
- ClipToBounds = false by default
- Átrajzolhat más vezérlőket a canvason kívül

DockPanel

- A vezérlő szélei mentén helyezi el a gyerek elemeket
  - Az elemek sorrendjében
- Dock attached property: Top, Bottom, Left, Right
- LastChildFill property

StackPanel

- Horizontális és Vertikális elrendezés
  - Orientation property

StackPanel

- Layout Transform esetén, ha 90 fokkal forgatjuk el, akkor kitölti a teret!

No stretching at 80°

Stretching at 90°

WrapPanel

➤ Szekvenciális elrendezés (FlowLayout)

WrapPanel

- Orientation
- ItemHeight
- ItemWidth

Grid

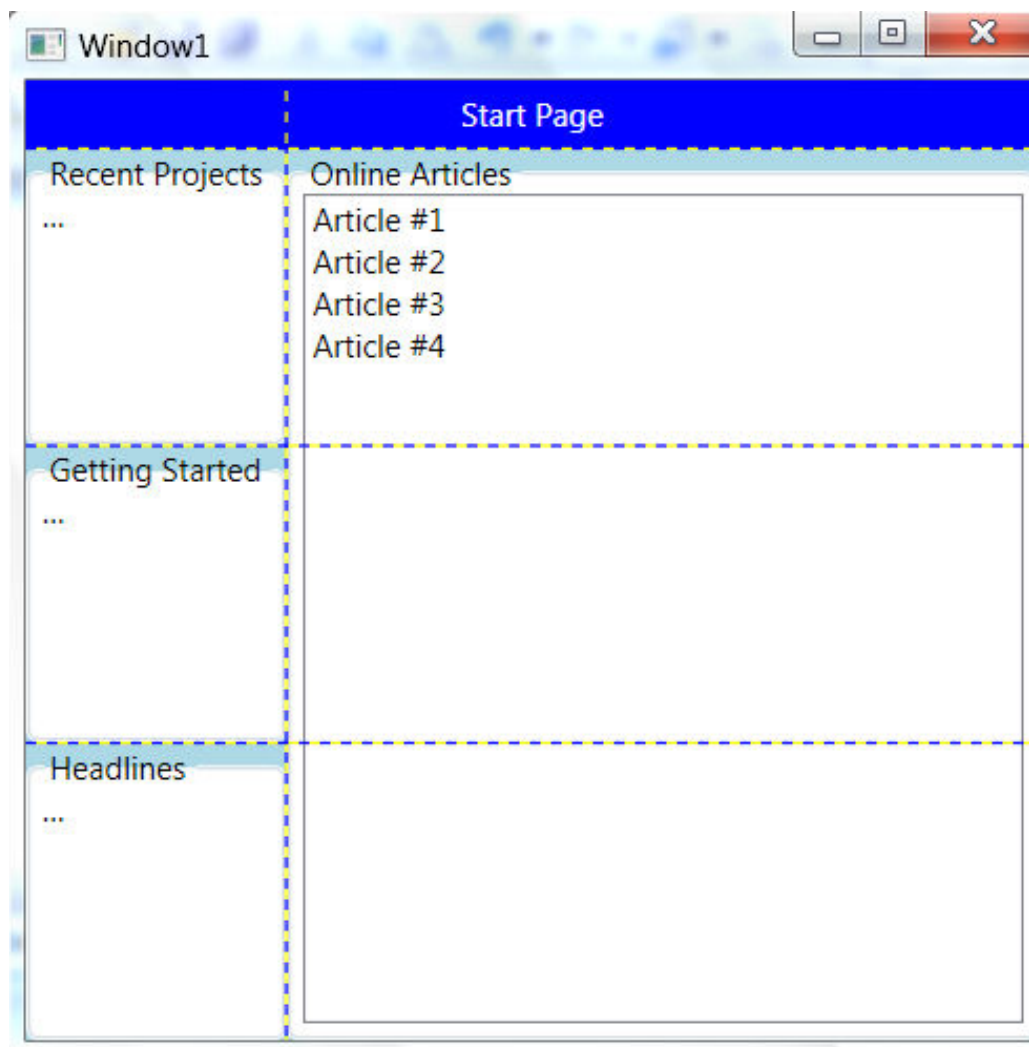

- Táblázat
- Cellák összevonása
- Automatikus méretezés
  - A benne lévő vezérlők alapján
- Elfoglalja a lehetséges helyet

Grid

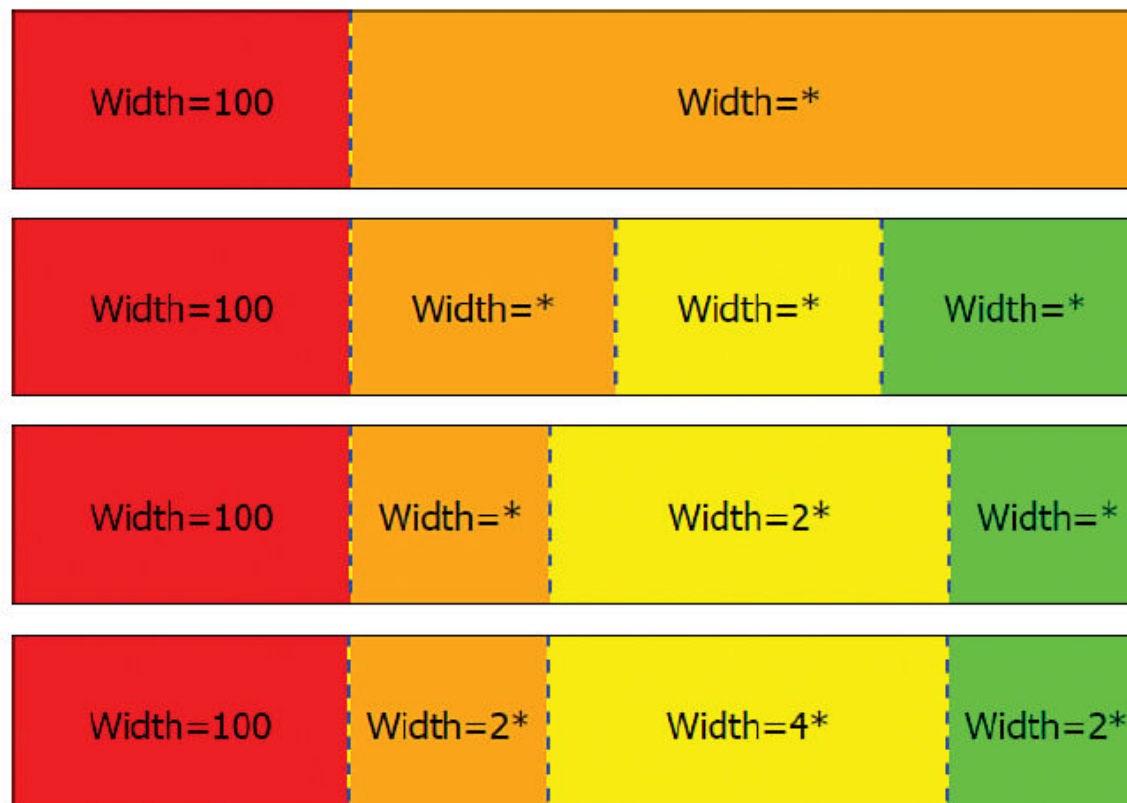
➤ `ShowGridLines="True"`

Grid

- Cellák méretezése (GridLength):
  - Abszolút méretezés: `Height="100"`
  - Auto méretezés: `Height="Auto"`
  - Star méretezés: `Height="2*"`

Grid

- Interaktív méretezés (GridSplitter)
- ResizeDirection, ResieBehavior (BasedOnAlignment / PreviousAndCurrent / CurrentAndNext / PreviousAndNext)
- HorizontalAlignment/VerticalAlignment:

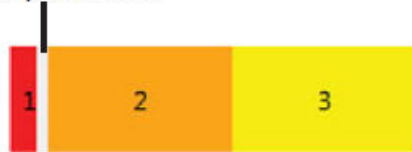
		HorizontalAlignment			
		Left	Right	Center	Stretch
VerticalAlignment	Top	Current cell and cell to the left	Current cell and cell to the right	Cells to the left and right	Current cell and cell above
	Bottom	Current cell and cell to the left	Current cell and cell to the right	Cells to the left and right	Current cell and cell above
	Center	Current cell and cell to the left	Current cell and cell to the right	Cells to the left and right	Cells above and below
	Stretch	Current cell and cell to the left	Current cell and cell to the right	Cells to the left and right	Cells to the left and right if GridSplitter is taller than it is wide, or cells to the top and bottom if GridSplitter is wider than it is tall

Grid

- Interaktív méretezés (GridSplitter)
- SharedSizeGroup:

GridSplitter

Default layout

GridSplitter

Layout after dragging
GridSplitter to the right

GridSplitter

Default layout

GridSplitter

Layout after dragging
GridSplitter to the right

WPF – adatkezelés

Agenda

---

1. WPF architektúra, GDI, DirectX, DWM
  - Többszálúság, property system
  - Grafikus primitívek, rajzolás alacsony szinten
  - Média/kép kezelés
2. Vezérlő hierarchia, XAML, layout
3. Adatkötés, sablonok, erőforrások, stílusok, triggerek, eseménykezelés
4. MVVM, 3D, dokumentum kezelés

Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Animáció
- Adat validáció
- Eseménykezelés

Erőforrások

- Nem csak bináris erőforrások: szöveg, kép, stb.
- Hanem XAML-ben deklarált objektumhierarchiák
  - Alkalmazáshoz vagy valamelyik vezérlőhöz tartozik
  - Kulcs alapú azonosítás: 'x:Key' attribútum, elődeklarálás

```
<s:Double x:Key="betűméret"> 14 </...>
```

- Statikus hivatkozás: csak egyszer kérdezi le

```
<TextBlock FontSize="{StaticResource betűméret}">alma</...>
```

- Dinamikus hivatkozás: minden alkalommal lekérdezi
- Dekomponálás, erőforrásfájlok összefűzése

```
<ResourceDictionary.MergedDictionaries> ...
```


Bináris erőforrás tárolása

- „Hagyományos” erőforrások (pl. bitmap)
  - XAML is így tárolódik (BAML)
- Fajtai
  - **Resource:** szerelvénybe ágyazott
    - Build Action = Resource
  - **Content:** szerelvényen kívül álló fájl de hozzá tartozó fájl
    - Build Action = Content
    - Relatív útvonallal lehet hivatkozni rá
  - **Site of Origin:** a szerelvénytől független fájl

Bináris erőforrások elérése

➤ Resource:

- Egyszerű URI hivatkozással
- Kódból stream alapján: `getResourceStream`

➤ Content:

- Egyszerű URI hivatkozással
- Kódból stream alapján: `getContentStream`

➤ Site of Origin:

- Hagyományos URL hivatkozással
- Kódból stream alapján: `getRemoteStream`

Logikai erőforrások deklarálása

➤ *FrameworkElement.Resource* - *ResourceDictionary*

■ Kulcs-objektum párok

➤ Alkalmazás vagy vezérlő szinten

➤ XAML erőforrás: tetszőleges objektum-fa

➤ Példa:

```
<Window xmlns="..." xmlns:x="..." Title="Simple
Window">
  <Window.Resources>
    <SolidColorBrush x:Key="backgroundBrush">
      Yellow</SolidColorBrush>
    <SolidColorBrush x:Key="borderBrush">
      Red</SolidColorBrush>
  </Window.Resources>
```


Logikai erőforrások használata

➤ Erőforrás elérése

- `<StaticResource ResourceKey="backgroundBrush"/>`

- `<Button Background="{StaticResource backgroundBrush}" ... />`

➤ A logical treeben felfelé haladva valamennyi erőforrás elemét látjuk (alkalmazás szintűt is)

➤ *Dinamikus erőforrások*

- Előre mutató referencia hivatkozások
- Változásértesítés – téma csere, stb.

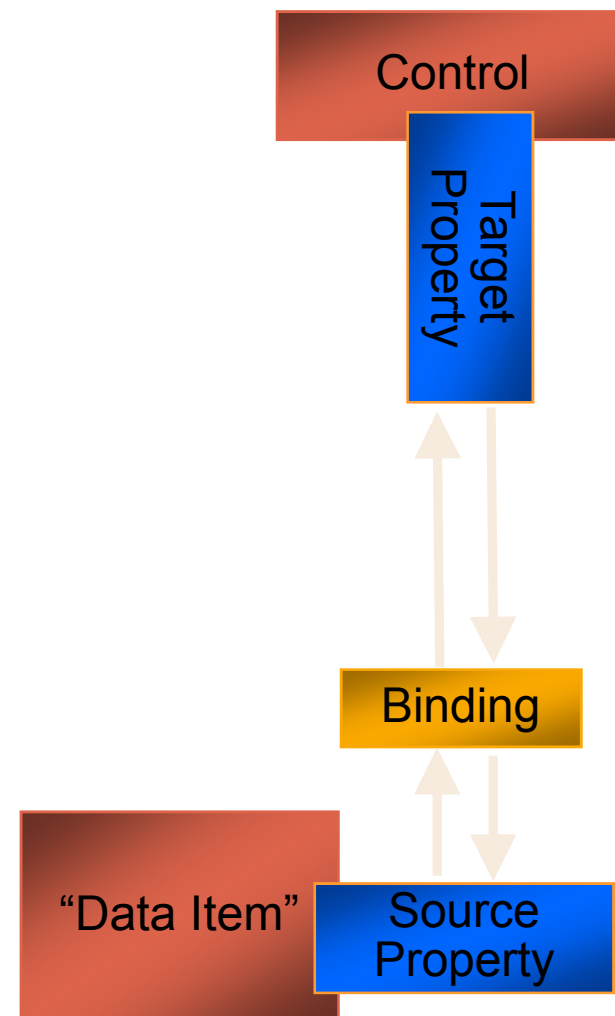
Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Animáció
- Adat validáció
- Eseménykezelés

Adatkötés WPF-ben

- Adatkötés célja: egy vezérlő tulajdonságainak hozzákötése az adatforráshoz
- Target: dependency property
- Source: tetszőleges property

Binding osztály

- Az adatkötés jellemzőit írja le
- *System.Windows.Data.Binding*
  - *Source* : forrás objektum, tetszőleges típus
  - *Path* : forrás property, elmaradhat
- Cél objektum : csak **DependencyObject**
- Cél property : csak **dependency property**
  - *FrameworkElement.SetBinding* vagy
  - *BindingOperations.SetBinding*
  - *Törlés*: *BindingOperations.ClearBinding*

Binding . Source

- Alapértelmezett forrás a logikai fában a cél objektumhoz rendelt DataContext tulajdonság értéke
  - Ha a cél objektumnak nincs DataContextje explicit megadva, akkor a logikai fában a szülőtől örökli
  - A Source explicit beállítható másik objektumra
- Nem állítható együtt az ElementName és RelativeSource tulajdonságokkal

Binding . ElementName

- Az adatkötés forrása lehet egy másik vezérlő
- Az ElementName tulajdonság kell hivatkozzon a forrás vezérlő nevére
- Nem állítható a Source, RelativeSource tulajdonságokkal együtt

Binding . RelativeSource

- Binding . RelativeSource beállítása
  - Saját objektumon lévő propertyhez köt
  - Tipikusan sablonokban, stílusokban használják
- Típusai (RelativeSourceMode):
  - **Self**: az adat forrás megegyezik a cél objektummal
  - **TemplatedParent**: sablonoknál az adatforrás
  - **FindAncestor**: típus vagy mélység alapján keres szülő objektumot a logikai fában
  - **PreviousData**: gyűjtemény esetén az előző element jelenti, összehasonlításra jól használható

Binding . Path

- Az adatforrás pontos elemét határozza meg:
- **PropertyName**: egyszerű tulajdonság név
- **A.B**: elérési útvonal a propertyken keresztül
- **(DockPanel.Dock)**: hivatkozás csatolt tulajdonságra
- **Items[0]**: indexelt elem
- **„/”**: gyűjtemény esetén az aktuális elem kiválasztása
- **„.”**: a teljes forrás objektum kiválasztása
- A fenti lehetőségek kombinálhatók (pl „Items/s[1]”)

Binding . Mode

- Az adatkötés módját alapértelmezetten a célproperty adja meg vagy explicit beállítható
  - TextBox.Text, stb kétirányú, a többi tipikusan egyirányú
- **TwoWay**: kétirányú kötés, a forrás- és cél property változása frissíti a másikat
- **OneWay**: a cél property frissül amikor a forrás megváltozik
- **OneTime**: csak alkalmazás indulásakor vagy a DataContext változásakor kerül frissítésre
- **OneWayToSource**: a forrás property frissül a mikor a cél property megváltozik
- **Default**: alapértelmezett, a cél propertytől függ

Binding . UpdateSourceTrigger

- Kétirányú kötésnél a frissítés módját alapértelmezetten a célproperty adja meg vagy explicit beállítható
  - TextBox.Text, pl LostFocusra frissít, általában PropertyChanged
- **PropertyChanged**: a cél property változásakor frissül a forrás property
- **LostFocus**: focus vesztésnél kerül frissítésre a forrás
- **Explicit**: nincs automatikus frissítés, UpdateSource metódust kell hívni a BindingExpression-ön
  - Minden FrameworkElementnek van ilyen metódusa
- **Default**: alapértelmezett, a cél propertytől függ

Binding . Converter

➤ Konvertálás: *Binding.Converter*

- Adatcsere előtt az adat transzformálható
- *IValueConverter*-t implementáló osztály
- **ValueConversionAttribute** a konverter osztály külön megjelölhető
- A konvertálás bemenő argumentumot, paramétert és kultúra információt kap
  - A paraméter a kötésnél adható meg
- Convert: az egyirányú adatkötéshez
- ConvertBack: a kétirányú adatkötéshez

Binding egyébek

- **StringFormat:** Ha a cél property szöveg, akkor a forrás adatot ezzel a stringgel formázza
  - {0}-val kell hivatkozni az adatra
- **TargetNullValue:** Ezt az objektumot használja, amikor a forrás (illetve az elérési útban bármelyik elem) *null*.

Binding: XML forrás

- **XPath**: ez adja meg a kifejezést ami az XML-ből kiválasztja a forrás részt. Az eredmény egy attribútum, csomópont vagy csomópontok halmaza.
- A forrás az **XmlDataProvider**-rel adható meg
  - Távoli fájlra is rá lehet irányítani
  - Az névtér kezelés külön figyelmet igényel

Binding vs. BindingExpression

- **Binding:** sablon, ami az adatkötés tulajdonságait átrolja, megosztható több binding között
  - BindingOperations . Get/SetBinding(DO,DP,binding)
  - FrameworkElement . SetBinding(DP, binding)
- **BindingExpression:** egy kötés példány
  - BindingOperations . GetBindingExpression(DO, DP)
  - FrameworkElement . GetBindingExpression(DP)
  - UpdateTarget / UpdateSource
  - ValidateWithoutUpdate

Adatforrás változás jelzés

➤ Property Changes

- `INotifyPropertyChanged`
- `PropertyChanged` event pattern
  - Szöveggel hivatkozott tulajdonság megváltozott

➤ Collection Changes

- `INotifyCollectionChanged`
  - Új elem, elem mozgatása/törlése/változása, reset
- `ObservableCollection<T> : INCC`

Listás adatkötés

- **ItemsControl . ItemsSource** propertyra kell kötni
  - A ListBox, stb. az ItemsControlból származik
- Nézetek: **CollectionView** alaposztály
  - Aktuális elem nyilvántartása
  - Adatlista rendezése, szűrése és csoportosítása (!)
  - Minél gazdagabb forrás lista, annál optimálisabb
- XAML-ben: **CollectionViewSource**, becsomagolja a CV-t, paraméterezhetjük, tipikusan erőforrásként
  - Source property: a forrás lista, tipikusan adatkötéssel
- Master-Detail: az összes vezérlőt a CV-ra kötve automatikusan megkapják az aktuális elemet

ObjectDataProvider

- XAML-ben jelenik meg, az adatforrást csomagolja be
  - Eszközökbarát (metaadat)
  - Létrehozás konstruktorral, paraméterezve
  - Létrehozás metódushívással, paraméterezve
  - Aszinkron létrehozás támogatása

Adatkötés XAML-ben

➤ BindingMarkupExtension

- `ItemsSource="{Binding Source={StaticResource listingDataView}}"`
- `Text="{Binding Path=StartDate, Converter={StaticResource dateConverter}}",`
  - `<local:DateConverter x:Key="dateConverter"/>`

Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Animáció
- Adat validáció
- Eseménykezelés

FrameworkTemplate ősosztály

- Logikai fa sablont tárol
- Lehetővé teszi a sablon alapú példányosítást
- A sablon határozza meg, hogy milyen vezérlőket kell a példányosítás során létrehozni és összerendelni
- Leszármazottjai:
  - DataTemplate
  - ControlTemplate
  - ItemsPanelTemplate

Adat sablon (DataTemplate)

- Meghatározza az adat vizuális megjelenését
- Sablon választás
  - Vezérlő **ItemTemplate** tulajdonsága
  - **DataTemplateSelector** beállítása
  - A DataTemplate erőforrásban ki van töltve a **DataType**
- A sablonokat a **ContentPresenter** kezeli

```
<DataTemplate DataType="{x:Type local:Task}">
  <StackPanel>
    <TextBlock Text="{Binding Path=TaskName}" />
    <TextBlock Text="{Binding Path=Description}" />
    <TextBlock Text="{Binding Path=Priority}" />
  </StackPanel>
</DataTemplate>
```


Adat triggererek (DataTrigger)

- Tulajdonságok megváltoztatása a forrás adatnak megfelelően
  - Vizuális *megjelenés* deklaratív leírása
  - **Binding**: a vizsgálandó adatot választja ki
  - **Value**: az érték, amire a trigger tüzel
  - **Setters**: beállítandó tulajdonságok és értékük
- **Setter** osztály: a tulajdonságok beállítását végzi
  - **Property**: a beállítandó tulajdonság
  - **Value**: az érték
  - **TargetName**: a vezérlő, amit át kell állítani
- Általában a stílus vagy adat sablon része
- **MultiDataTrigger**: több feltétel is megadható(AND)

Trigger példa

```
<DataTemplate.Triggers>  
  <DataTrigger Binding="{Binding Path=TaskType}">  
    <DataTrigger.Value>  
      <local:TaskType>Home</local:TaskType>  
    </DataTrigger.Value>  
    <Setter TargetName="border"  
      Property="BorderBrush" Value="Yellow"/>  
  </DataTrigger>  
</DataTemplate.Triggers>
```


Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Adat validáció
- Eseménykezelés

Vezérlő sablonok

- Egy WPF vezérlő kódja független a megjelenéstől
- A vezérlő vizuális megjelenését és vizuális működését a ControlTemplate határozza meg
- A template-ben jelzni kell a tartalom helyét
  - ContentControlnál a ContentPresenter osztály
    - Button esetén ide kerül a tartalom (Content)
    - TabItem esetén ez jelenítette meg szöveg helyett a szűrőt
  - ItemsControl-nál az ItemsPresenter vagy a Panel (IsItemsHost=true) ad helyet az elemeknek (például ListBoxItem-ek)

Vezérlő sablon példa

```
<ItemsControl.Template>  
  <ControlTemplate TargetType="ItemsControl">  
    <Border BorderBrush="Aqua" BorderThickness="1"  
CornerRadius="15">  
      <ItemsPresenter/>  
    </Border>  
  </ControlTemplate>  
</ItemsControl.Template>  
  
<ItemsControl.ItemsPanel>  
  <ItemsPanelTemplate>  
    <WrapPanel />  
  </ItemsPanelTemplate>  
</ItemsControl.ItemsPanel>
```


Stílusok

- Tetszőleges tulajdonság beállítása FrameworkElement-ből származó osztályokon

```
<Style TargetType="ListBoxItem">  
    <Setter Property="Opacity" Value="0.5" /> ...
```

- Egy vezérlőhöz egyszerre csak egy stílus tartozhat
  - De a stílusok származhatnak egymásból
- Tipikusan erőforrásként definiáljuk a stílusokat
  - TargetType megadása esetén automatikus
  - Ha az erőforrás kulcs is meg van adva, akkor explicit
- Minden beépített vezérlőnek van saját stílusa, az határozza meg a kinézetét is a Template-tel

Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Adat validáció
- Eseménykezelés

Adat validáció

- A Binding osztály ValidationRules gyűjteményébe kerülhetnek szabályok
  - **ExceptionValidationRule**: ha a forrás objektum beállítása kivételt dob, akkor az adat hibás
    - Rövidebben: **ValidatesOnExceptions** = true
  - **DataErrorValidationRule**: ha az objektum implementálja az **IDataErrorInfo** interfészt
    - Rövidebben: **ValidatesOnDataErrors** = true
  - Saját validációs szabály is készíthető
- A validációs hibákat a (**Validation.Errors**) csatolt tulajdonsággal lehet lekérdezni

Az IDataErrorInfo interfész

- **String Error:** általános hibalírás az objektumhoz
- **String Item(string propertyName):** tulajdonság specifikusan lehet megadni a hibaszöveget

Hiba megjelenítés

- **Validation . ErrorTemplate** csatolt tulajdonsággal megadható a hibás adathoz tartozó vezérlő sablonja
  - **AdornedElementPlaceholder**: vezérlő sablon esetén a meglévő elemet lehet elhelyezni az új logikai fában

```
<ControlTemplate x:Key="validationTemplate">  
  <DockPanel>  
    <TextBlock Foreground="Red" FontSize="20">!</TextBlock>  
    <AdornedElementPlaceholder/>  
  </DockPanel>  
</ControlTemplate>
```


Agenda

- Erőforrások
- Adatkötés
- Sablonok
  - Adatsablonok, triggerek
  - Vezérlősablonok, stílusok
- Adat validáció
- Eseménykezelés

Eseménykezelés

- Hasonlóan delegate alapú megközelítés
- Rugalmasabb mint a Win32+WinForms
  - Nem téglalap alakú vezérlők hierarchiája
  - A vezérlő is hasonló UIElementekből épül fel
  - Az események a teljes vezérlőfát bejárják.
    - Kétszer
    - Hasonlóan a DHTML eseménykezeléséhez!
- Alagút események (tunneling)
  - Preview, Handled tulajdonság
- Buborék események (bubbling)

